

Годишњи извјештај

2019

САДРЖАЈ

СПИСАК ГРАФИКОНА, ТАБЕЛА И ТЕКСТНИХ ОКВИРА:	4
Скраћенице:	6
Двословне ознаке за земље:	7
Уводна ријеч гувернера	8
Правни статус	9
1. Економска кретања у 2019. години	10
1.1 Међународно економско окружење	11
1.1.1 Трендови у реалном сектору	11
1.2 Монетарни трендови	12
1.2 Извјештај о стању бх. привреде	14
1.2.1 Реални сектор	14
1.2.2 Фискални сектор	18
1.2.3 Банкарски сектор	21
1.2.4 Спољни сектор	24
2. Извјештај о активностима ЦББиХ у 2019. години	27
2.1 Монетарна политика	29
2.2 Рачун резерви код ЦББиХ	29
2.4 Управљање готовим новцем	33
2.5 Одржавање платних система	35
2.6 Улога фискалног агента	37
2.7 Прикупљање и креирање статистичких података	38
2.8 Праћење системских ризика у финансијском систему	39
2.9 Сарадња с међународним институцијама и ревизорима	40
2.10 Процес интерне ревизије	41
2.11 Остало	42
2.11.1 Управљање људским ресурсима	42
2.11.2 Комуницирање с јавности и друштвено одговорно пословање	44
3. Финансијски извјештаји и Извјештај независног спољног ревизора	45
4. Публикације и веб сервиси	116
5. Статистичке табеле	118

СПИСАК ГРАФИКОНА, ТАБЕЛА И ТЕКСТНИХ ОКВИРА:

Графикон 1.1: Годишње промјене реалног БДП-а у одабраним земљама.....	11
Графикон 1.2: Успоредба БДП-а по становнику у одабраним земљама, ЕУ=100.....	11
Графикон 1.3: Годишње промјене индустријске производње у одабраним земљама	11
Графикон 1.4: Годишње кретање просјечних потрошачких цијена у одабраним земљама	12
Графикон 1.5: Стопе незапослености у одабраним земљама	12
Графикон 1.6: Инфлација и референтне стопе у САД и еврозони	12
Графикон 1.7: Стопе приноса на тржишту десетогодишњих обvezница јавног дуга	13
Графикон 1.8: Годишње промјене БДП-а и индустријске производње.....	14
Графикон 1.9: Кретање потрошње домаћинства	14
Графикон 1.10: Допринос годишњим промјенама индустријске производње по подручјима	14
Графикон 1.11: Годишње промјене производње дјелатности прерађивачке индустрије.....	15
Графикон 1.12: Годишња стопа инфлације/дефлације.....	15
Графикон 1.13: Годишња промјена потрошачких цијена по одјељцима	16
Графикон 1.14: Структура индекса потрошачких цијена.....	16
Графикон 1.15: Кретање одабраних индекса на тржишту рада	16
Графикон 1.16: Доприноси годишњим промјенама броја запоселних по подручјима	17
Графикон 1.17: Износ и постотак промјене просјечне годишње нето плате	17
Графикон 1.18: Годишњи раст плате и продуктивности по активностима	17
Графикон 1.19: Приходи од индиректних пореза.....	18
Графикон 1.20: Примарни фискални биланс у % БДП-а	19
Графикон 1.21: Укупан бруто дуг сектора владе	19
Графикон 1.22: Спљни дуг сектора владе и годишње промјене износа отплате спљног дуга	19
Графикон 1.23: Задуженост генералне владе код комерцијалних банака.....	20
Графикон 1.24: Десетогодишње обvezнице Републике Српске	21
Графикон 1.25: Омјер покривености емисија седмогодишњих обvezница бх ентитета.....	21
Графикон 1.26: Кредитни раст.....	22
Графикон 1.27: Новоодобрени кредити нефинансијским предузећима	22
Графикон 1.28: Новоодобрени кредити становништву	22
Графикон 1.29: Просјечне пондерисане каматне стопе на депозите становништва	23
Графикон 1.30: Доприноси годишњем расту депозита	23
Графикон 1.31: Ликвидност банкарског сектора Босне и Херцеговине.....	23
Графикон 1.32: Нето страна актива комерцијалних банака.....	24
Графикон 1.33: Смањење/повећање трговинског дефицита по групама производа	24
Графикон 1.34: Текући рачун и салдо његових компоненти	25
Графикон 1.35: Финансијски рачун и његове компоненте	25
Графикон 1.36: Годишње промјене у девизном курсу, децембар 2019.....	26
Графикон 2.1: Девизне резерве ЦББХ	28
Графикон 2.2: Утицај платнобилансних ставки на раст девизних резерви.....	28
Графикон 2.3: Структура нето спљног задуживања	29
Графикон 2.4: Покривеност монетарне пасиве нето девизним резервама	29

Графикон 2.5: Стање рачуна резерви код ЦББиХ	30
Графикон 2.6: Промјене у компонентама резервног новца у односу на крај претходног квартала	30
Графикон 2.7: Промјене у монетарним агрегатима у односу на крај четвртог квартала 2015. године ..	30
Графикон 2.8: Монетарна мултипликација	31
Графикон 2.9: Структура инвестирања девизних резерви ЦББиХ	32
Графикон 2.10: Просјечне годишње стопе приноса на девизне резерве ЦББХ	33
Графикон 2.11: Готовина изван монетарних власти и банака	33
Графикон 2.12: Апоенска структура новчаница	33
Графикон 2.13: Апоенска структура кованица	34
Графикон 2.14: Повећање броја новчаница и кованица, по апоенима, у односу на 2018. годину	34
Графикон 2.15: Новчанице и кованице издате у 2019. години, према апоенима	34
Графикон 2.16: Излази готовог новца (КМ) у 2019. години	34
Графикон 2.17: Апоенска структура кривотворених новчаница у 2019. години	35
Графикон 2.18: Апоенска структура кривотворених кованица у 2019. години	35
Графикон 2.19: Укупан број запослених у ЦББиХ	44
 Табела 1.1: Емисије на примарном тржишту јавног дуга бх. ентитета у 2019. години	20
Табела 1.2: Просјечне стопе приноса до доспјећа на примарном тржишту јавног дуга бх ентитета у 2019. години, у %	21
Табела 2.1: Просјечна пондерисана нето каматна стопа на девизне резерве ЦББиХ и просјечне тржишне каматне стопе и приноси на државне обvezнице у еврозони, у %.....	31
Табела 2.2: Платни промет преко комерцијалних банака.....	35
Табела 2.3: Преглед промета картицама на ATM, ПОС уређајима и интернету	36
Табела 2.4: Реализоване вриједности по картицама на принципу резидентности	36
Табела 2.5: Заступљеност картица према брендовима	36
Табела 2.6: Руководна структура ЦББиХ у 2019. години	42
 Текстни оквир 1: Утицај сектора владе на економски раст у БиХ	20
Текстни оквир 2: Улога ЦББиХ у процесу придржења ЕУ	41

СКРАЋЕНИЦЕ:

AAA	Финансијски инструменти с кредитним рејтингом AAA (енг. triple A)
ABSPP	Програм куповине хартија од вриједности покривених имовином (енг. Asset-backed securities purchase programme)
АТМ	Банкомат
ВАМ	Валутни код конвертибилне марке
ВСС	Програм билатералне помоћи и изградње капацитета (енг. Bilateral Assistance and Capacity Building Program)
БДП	Бруто домаћи производ
БДВ	Бруто додана вриједност
бх.	Босанскохерцеговачки
БХАС	Агенција за статистику Босне и Херцеговине
БиХ	ISO код земље за Босну и Херцеговину
BIS	Банка за међународна поравнања (енг. Bank for International Settlements)
BLSE	Бањалучка берза а.д. Бањалука
ЦББиХ	Централна банка Босне и Херцеговине
CBPPR3	Трећи програм куповине покривених обvezница (енг. Covered Bond Purchase Programme)
cca	приближно, око
CEFTA	Централноевропски споразум о слободној трговини
CIF	Трговачка клаузула која захтијева од продавца да плати трошкове превоза и осигурања робе
CPI	Индекс потрошачких цијена (енг. Consumer Price Index)
ЦРК	Централни регистар кредита
ДБ	Брчко дистрикт Босне и Херцеговине
дистрикт	Брчко дистрикт Босне и Херцеговине
ЕЦ	Европска комисија
ЕЦБ	Европска централна банка
EDP	Процедура прекомјерног дефицита (енг. Excessive deficit procedure)
EONIA	Једнодневна међубанкарска каматна стопа у еврозони
ERP	Програм економских реформи за 2018. – 2020.
ESA 2010	Европски стандардни рачуни (енг. European Standard Accounts, 2010 (ESA))
ЕСЦБ	Европски систем централних банака
ЕУ	28 земаља Европске уније
EUR	валута зоне EUR
EURIBOR	међубанкарска каматна стопа на европском тржишту новца
Eurostat	Статистички завод Европске уније
EURUSD	курс валуте зоне EUR у односу на валуту САД
ФБиХ	Федерација Босне и Херцеговине
ФЕД	Централна банка Сједињених Америчких Држава (енг. Federal Reserves)
FFR	референтна каматна стопа Централне банке Сједињених Америчких Држава (енг. Fed Fund Rate)
FINRA	Пројекат реформе финансијског сектора (енг. Financial Sector Reform Activity)
FOB	франко, продавац сноси трошкове транспорта до луке, као и трошкове утовара
FOMC	Федерални одбор за операције на отвореном тржишту (енг. Federal Open Market Committee)
Фонд ПИО РС	Фонд Пензионог-инвалидског осигурања Републике Српске
ФЗ ПИО	Федерални завод Пензионог-инвалидског осигурања
GEO6	шести ниво географског раздвајања (енг. 6th level of geographical breakdown)
GFS	Статистика владиних финансија
GIIS	Постдипломски институт за међународне студије у Женеви (енг. Graduate Institute of International Studies)
GIZ	Њемачко друштво за међународну сарадњу (њем. Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit)
ГЈ	главна јединица Централне банке Босне и Херцеговине
HICP	Хармонизовани индекс потрошачких цијена (енг. Harmonised Index of Consumer Prices)
HRMIS	Информациони систем за управљање људским ресурсима (енг. Human Resources Management Information System)

IBRD	Међународна банка за обнову и развој (енг. The International Bank for Reconstruction and Development)
IDA	Удружење за међународни развој (енг. The International Development Association)
IPA	Програм инструмената за предприступну помоћ (енг. Instrument for Pre-Accession Assistance – Programme)
ISMS	Управљање сигурности информација (енг. Information Security Management)
ИТ	Информационе технологије
JPPC	Јединствени регистар рачуна пословних субјеката
КМ	Валутни симбол конвертибилне марке
коридор Vc	Коридор пет це
MIGA	Мултилатерална агенција за гаранцију инвестирања (енг. The Multilateral Investment Guarantee Agency)
ММФ	Међународни монетарни фонд
NEER	Номинални ефективни девизни курс
Ø	Просјек
ОР	Обавезна резерва
п.п.	процентни поен
ПДВ	Порез на додату вриједност
POS	терминали на мјесту продаје (енг. point of sale)
ППнКС	Просјечна пондерисана нето каматна стопа
PSPP	Програм куповине јавног сектора (енг. Public Sector Purchase Programme)
QE	Програм квантитативних олакшица (енг. Quantitative Easing Program)
QMS	Систем управљања квалитетом (енг. Quality Managemet System)
REER	Реални ефективни девизни курс
PP	рачун резерви код Централне банке
PC	Република Српска
RTGS	Платни систем бруто поравнања у реалном времену
САД	Сједињене Америчке Државе
SASE	Сарајевска берза дд. Сарајево
SBA/Stand by arrangement	Кредитни аранжман у случају потребе
SDR	Специјална права вучења (енг. Special Drawing Rights)
SECO	Државни секретаријат за економске послове (State Secretariat for Economic Affairs)
TLTRO	Циљане операције дугорочног рефинансирања (енг. Targeted longer-term refinancing operations)
КГИР	Канцеларија главног интерног ревизора
УИО	Управа за индиректно опорезивање
УН	Уједињене нације
USAID	Америчка агенција за међународну сарадњу
UNCTAD	Конференција Уједињених нација за трговину и развој
USD	валута Сједињених Америчких Држава
HoV	Хартије од вриједности
WEO	Публикација ММФ-а, Свјетски економски изгледи (енг. World Economic Outlook)

ДВОСЛОВНЕ ОЗНАКЕ ЗА ЗЕМЉЕ:

AL	Албанија	IT	Италија	RO	Румунија
BA	Босна и Херцеговина	HR	Хрватска	RS	Србија
BG	Бугарска	ME	Црна Гора	UK	Уједињено Краљевство
DE	Њемачка	MK	Сјеверна Македонија	US	Сједињене Америчке
EA	еврозона	PL	Пољска		Државе

УВОДНА РИЈЕЧ ГУВЕРНЕРА

Поштовани,

У складу с чланом 64. Закона о Централној банци Босне и Херцеговине („Службени лист Босне и Херцеговине”, број 1/97), прописана је обавеза Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) да, у року од три мјесеца након завршетка финансијске године, поднесе Парламентарној скупштини БиХ сљедеће документе:

- Извјештај о стању привреде,
- Извјештај о пословању током године и
- Финансијске извјештаје овјерене од стране спољног ревизора. Годишњи извјештај ЦББиХ, који садржи поменуте извјештаје за 2019. годину, усвојен је на сједници Управног одбора ЦББиХ одржаној 30. марта 2020. године.

ЦББиХ је континуирало испуњавала своје Законом дефинисане задатке, као и активности на испуњавању задатака дефинисаних Стратешким планом. Досљедно примјењујући задани модел монетарне политike – валутни одбор – ЦББиХ је одржала стабилност домаће валуте, чиме је дат допринос макроекономској и финансијској стабилности. Девизним резервама се управљало на принципима сигурности и профитабилности, у складу с одредбама закона и интерним актима.

Током године су настављене континуиране активности на одржавању и побољшању квалитета готовине у оптицају,

уз правовремено снабдијевање комерцијалних банака. У јуну 2019. године с продукционим радом је кренуо нови жироклиринг систем, који је усклађен с правилима SEPA (Single Euro Payment Area), који се користи у ЕУ, и са стандардом ISO 20022. Ово представља значајан корак у модернизацији платних система ЦББиХ, те је овим замијењен стари жироклиринг систем који је без прекида функционисао осамнаест година и пет мјесеци. ЦББиХ је успјешно извршила са свим релевантним домаћим и међународним финансијским и другим институцијама.

На пољу финансијске стабилности, наставило се с континуираним праћењем системских ризика и активном сарадњом са свим институционалним актерима. Почетком 2019. године банка је добила цертификат којим се потврђује усклађеност интерне ревизије у ЦББиХ с Обvezујућим смјерницама Међународног оквира.

У домену статистике урађен је низ активности којим се повећао обим објављених податка, као и усклађивање с ЕУ стандардима. ЦББиХ је почела проводити истраживање о инфлационим очекивањима у циљу бољег анализирања цјеновних кретања и доприноса вођењу економских политика у земљи. ЦББиХ је наставила с редовном објавом стандарданог сета публикација и података путем принтаних и веб канала, те учешћем у раду тијела на локалном и међународном нивоу, у којима ЦББиХ има своје представнике.

У оквиру FINRA пројекта реализована је израда Извјештаја о макроекономским неравнотежама у БиХ, чији су основни налази презентовани на међународној истраживачкој конференцији „Макроекономске неравнотеже и конвергенција ка ЕУ“, коју је организовала ЦББиХ у сарадњи са USAID-ом крајем године.

У 2019. години ЦББиХ је остварила нето добит у износу од 22,57 милиона КМ, који се на основу члана 27, тачка а) Закона о ЦББиХ, распоређује у генералне резерве као позиције капитала ЦББиХ. Остварена нето добит за 2019. годину је резултат рационалне политике управљања ЦББиХ која и даље успијева у временима негативне каматне стопе на тржишту еврозоне остварити позитиван финансијски резултат.

Велики број успјешно реализованих пројеката и активности у 2019. години не би био могућ без максималног ангажмана свих чланова колектива ЦББиХ. Овом приликом желим да се захвалим свим члановима Управног одбора, Управе и запосленицима на професионалном приступу и доприносу у постизању задатих циљева.

др Сенад Софтић
Гувернер

ПРАВНИ СТАТУС

У складу с Уставом – Анексом 4. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, Централна банка Босне и Херцеговине је институција Босне и Херцеговине основана Законом о Централној банци Босне и Херцеговине, који је усвојио Парламент Босне и Херцеговине 20. јуна 1997.¹ и почела је с радом 11. августа 1997. Основни циљеви и задаци Централне банке Босне и Херцеговине, утврђени Законом о Централној банци Босне и Херцеговине, јесу:

- да постигне и очува стабилност домаће валуте (конвертибилне марке) тако што је издаје уз пуно покриће у слободним конвертибилним девизним средствима, у складу с аранжманом познатим под називом валутни одбор, према фиксном курсу: једна конвертибилна марка за једну њемачку марку. Од 1. јануара 2002. конвертибилна марка везана је за евро према курсу: једна конвертибилна марка за 0,511292 евра, односно један евро износи 1,955830 конвертибилних марака;
- да дефинише и контролише провођење монетарне политike Босне и Херцеговине;
- да држи службене девизне резерве и управља њима на сигуран и профитабилан начин;
- да одржава одговарајуће платне и обрачунске системе;
- да координише дјелатности агенција за банкарство ентитета надлежних за издавање банкарских лиценци и супервизију банака;
- да прима депозите од институција на нивоу Босне и Херцеговине, односно депозите ентитета и њихових јавних институција на основу заједничке одлуке ентитета, као и депозите комерцијалних банака;
- да издаје прописе и смјернице за остваривање дјелатности Централне банке Босне и Херцеговине у оквиру овлаштења утврђених Законом о Централној банци Босне и Херцеговине;
- да учествује у раду међународних организација које раде на утврђивању финансијске и економске стабилности, те заступа Босну и Херцеговину у међувладиним организацијама о питањима монетарне политike.

Централна банка Босне и Херцеговине потпуно је независна од Федерације Босне и Херцеговине, Републике Српске, те било које јавне агенције и органа, а у циљу објективног провођења својих задатака. Централна банка Босне и Херцеговине своју дјелатност обавља преко Управног одбора Централне банке Босне и Херцеговине, Управе ЦББиХ и особља.

Управни одбор Централне банке Босне и Херцеговине је орган Централне банке Босне и Херцеговине надлежан за утврђивање монетарне политike и контролу њеног провођења, организацију и стратегију Централне банке Босне и Херцеговине, у складу с овлаштењима утврђеним Законом о Централној банци Босне и Херцеговине. Управно вијеће Централне банке Босне и Херцеговине састоји се од пет чланова, које именује Предсједништво Босне и Херцеговине и између својих чланова бира гувернера, који је уједно и предсједавајући овог органа и Управе ЦББиХ. Гувернер је главни извршни функционер задужен за свакодневно пословање Централне банке Босне и Херцеговине. Управа ЦББиХ, коју чине гувернер и три вицегувернера (које именује гувернер, уз одobreње Управног одбора Централне банке Босне и Херцеговине), на захтјев гувернера, као главног извршног функционера, оперативно проводи активности Централне банке Босне и Херцеговине и усклађује активности организационих јединица.

За контролу ризика у Централној банци Босне и Херцеговине, гувернер, уз одobreње Управног одбора Централне банке Босне и Херцеговине, именује главног интерног ревизора и замјенике главног интерног ревизора.

Пословање Централне банке Босне и Херцеговине остварује се преко Централног уреда са сједиштем у Сарајеву, три главне јединице са сједиштем у Сарајеву, Мостару и Бањој Луци и двије филијале са сједиштем на Палама и у Брчко дистрикту.

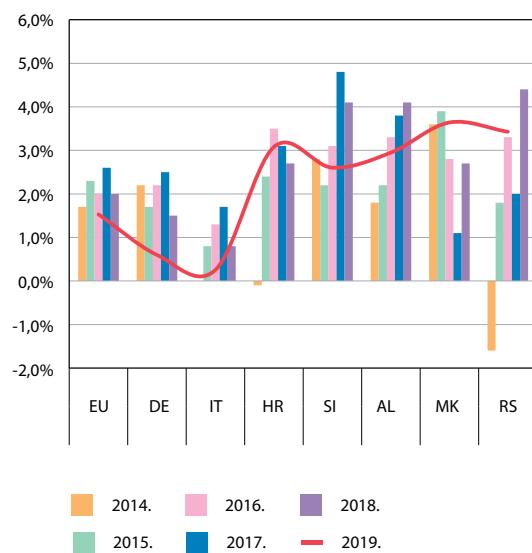
1. ЕКОНОМСКА КРЕТАЊА У 2019. ГОДИНИ

1.1 МЕЂУНАРОДНО ЕКОНОМСКО ОКРУЖЕЊЕ

1.1.1 Трендови у реалном сектору

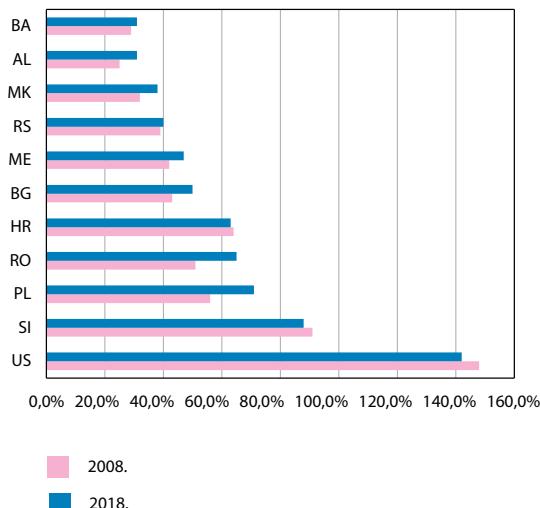
Успоравање привредног раста, првенствено развијених земаља у ЕУ, је присутно у извјештајној години (Графикон 1.1), слиједом раста трговинског протекционизма који је снажно дјеловао на пад робног извоза. Земље у развоју још увијек биљеже умјерене стопе раста, које су недовољне за бржу развојну конвергенцију ка развијенијим земљама. Према посљедње доступним подацима, БДП по становнику изражен у стандарду куповне моћи у појединим земљама је готово непромијењен у односу на преткризни период, док остала земља биљеже бржу развојну конвергенцију у поређењу са ЕУ (Графикон 1.2).

Графикон 1.1: Годишње промјене реалног БДП-а у одабраним земљама

Извор: Eurostat. Напомена: Подаци за 2019. годину се односе на годишњи раст у прва три квартала у односу на исти период претходне године.

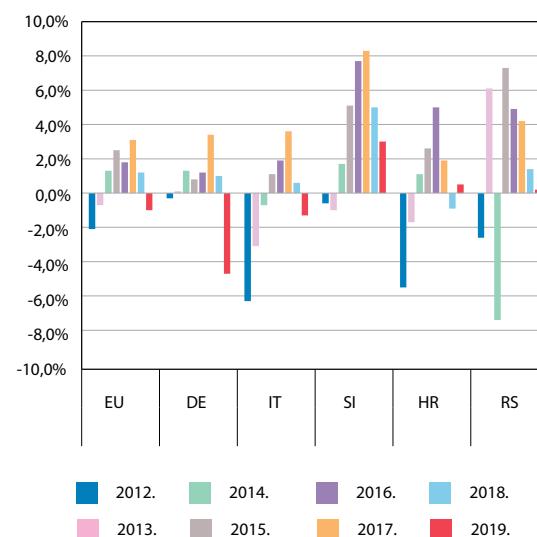
Графикон 1.2: Кретање БДП-а по становнику у одабраним земљама, ЕУ = 100

Извор: Eurostat

Развијене земље ЕУ су највише осјетиле посљедице раста трговинског протекционизма, слиједом чега су поједине земље забиљежиле најизраженији пад индустријске производње у посљедњој деценији (Графикон 1.3). Значајан пад производње прерађивачке индустрије, који је нарочито запажен у аутомобилској индустрији, негативан утицај изласка УК те раст епидемије коронавируса узроковао је даљње успоравање економске активности у ЕУ, што ће посљедично негативно дјеловати на привреде земаља Западног Балкана.

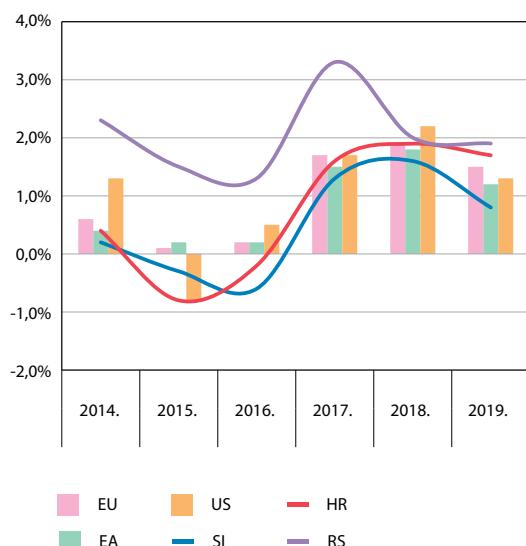
Графикон 1.3: Годишње промјене индустријске производње у одабраним земљама

Извор: Eurostat

Значајан пад цијена нафте утицао је на слабљење инфлационих притисака током цијеле године, што је узроковано растом производње сирове нафте у САД и успоравањем глобалног привредног раста. Просјечне потрошачке цијене у развијеним земљама, као и већини земаља у развоју, биљеже благи раст који је још увијек битно испод циљаног нивоа инфлације (Графикон 1.4). Најизраженији раст цијена на годишњем нивоу биљеже цијене хране и безалкохолних пића, ресторана и хотела те остale цијене.

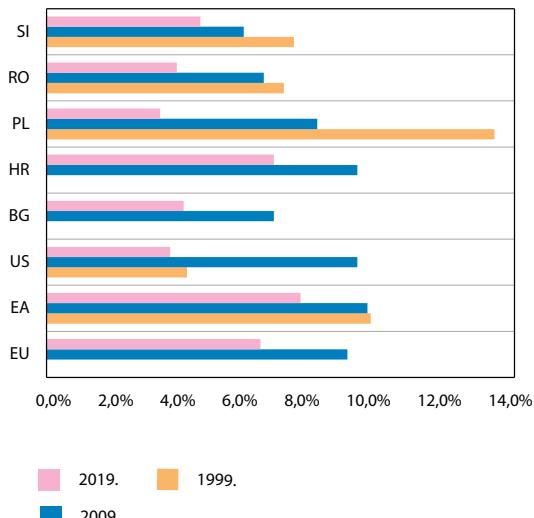
Графикон 1.4: Годишње кретање просјечних потрошачких цијена у одабраним земљама

Извор: Eurostat

Иностране стопе незапослености су на најнижим нивоима у посљедњој деценији упркос очитим проблемима у глобалној размјени добра и услуга. Слиједом достизања историјски ниских стопа незапослености у појединим земљама ЕУ, расте потреба за привлачењем квалификованог особља из земља у развоју, како би се осигурао постојан економски раст.

Графикон 1.5: Стопе незапослености у одабраним земљама

Извор: Eurostat

1.2 Монетарни трендови

Дивергенција у трендовима између кључних стопа Централне банке Сједињених Америчких Држава (ФЕД) и Европске централне банке (ЕЦБ) је коначно прекинута крајем јула 2019. години (Графикон 1.6). ФЕД

ов Федерални одбор за отворена тржишта (енг. FOMC; Federal Open Market Committee) је тада, први пут од 2008. године, снизио каматну стопу на федералне фондове (енг. federal funds rate). Стопа је снижавана до краја 2019. године још два пута, сваки пут по 25 б.п. ЕЦБ је у 2019. години референтне стопе смањила једном, у септембру.

Графикон 1.6: Инфлација и референтне стопе у САД и у еврозони

Извор: ECB, FOMC, Eurostat, St. Louis FED.

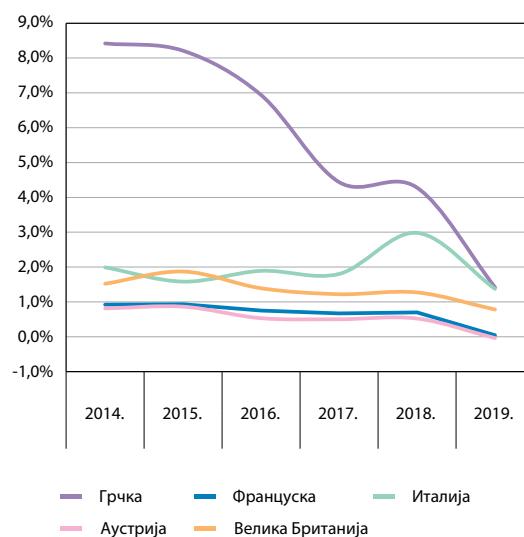
Крајем 2019. године, Управни одбор ЕЦБ-а је потврдио опредијељеност за курс врло експанзивне монетарне политike на дужи период. У еврозони су каматне стопе на главне операције рефинансирања, на стално расположиву могућност граничног посуђивања од Централне банке те на стално расположиву могућност депоновања код Централне банке на крају године износиле 0,00%, 0,25%, и -0,50% респективно. На обасастанку Управног одбора ЕЦБ-а о монетарној политици у четвртом кварталу наглашено је очекивање да ће кључне каматне стопе ЕЦБ-а бити задржане на истим нивоима, или чак додатно смањене, док се не види снажно приближавање инфлационих изгледа нивоу од близу, али испод 2% у пројекцијском периоду и док динамика темељне инфлације не буде усклађена с кретањем насловне инфлације. Један од првих сигнала скорог повећања референтне каматне стопе биће престанак нето куповине, у склопу програма куповине хартија од вриједности, а који се поново проводи од новембра, мјесечном динамиком од 20 милијарди EUR. Управни одбор је потврдио и намјеру да у потпуности настави, током дужег периода, реинвестирати главнице доспјелих хартија од вриједности у склопу програма куповине хартија од вриједности током и након што почне повећавати кључне стопе ЕЦБ-а.

FOMC је на сједници крајем октобра снизио циљани распон стопе на федералне фондове за 25 б.п., на 1,5% до 1,75% и ти нивои су задржани до краја године. Каматна стопа коју ФЕД плаћа на обавезну резерву и вишак резерви, такође, је снижена на 1,55%. Одлучено је и да се настави с инвестирањем главнице доспјелих хипотекарних хартија

од вриједности агенција у владине дужничке хартије од вриједности, у износу до 20 милијарди USD мјесечно, и то на начин да по доспијећу, угрубо, одговарају рочној структури укупног дуга владе по хартијама од вриједности. У назнакама будућих акција, FOMC није био директан попут Управног одбора ЕЦБ-а. Речено је тек како ће тренутак имплементације и величина будућих прилагођавања циљаног распона стопе на федералне фондове зависити од процјена FOMC-а у вези с одступањем остварених од очекиваних економских услова, а посебно у контексту циља максимизације запослености и циља симетричне инфлације око нивоа од 2%.

Експанзивна монетарна политика ЕЦБ и ФЕД-а, као и очекивања да ће ФЕД и даље смањивати референтну каматну стопу и да ће ЕЦБ додатно снизити каматну стопу на депозитне олакшице су вршиле јак притисак на смањење стопа приноса на међународним финансијским тржиштима (Графикон 1.7.), што је утицало и на приходе од девизних резерви Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ). Током године су на тржиштима развијених земаља забиљежене најниже стопе приноса, а чак су и земље еврозоне које су имале кризу јавног дуга прошле кроз период додатног смањења каматних стопа иако имају низак кредитни рејтинг уз и даље висок јавни дуг.

Графикон 1.7: Стопе приноса на тржишту десетогодишњих обvezница јавног дуга

Извор: Eurostat

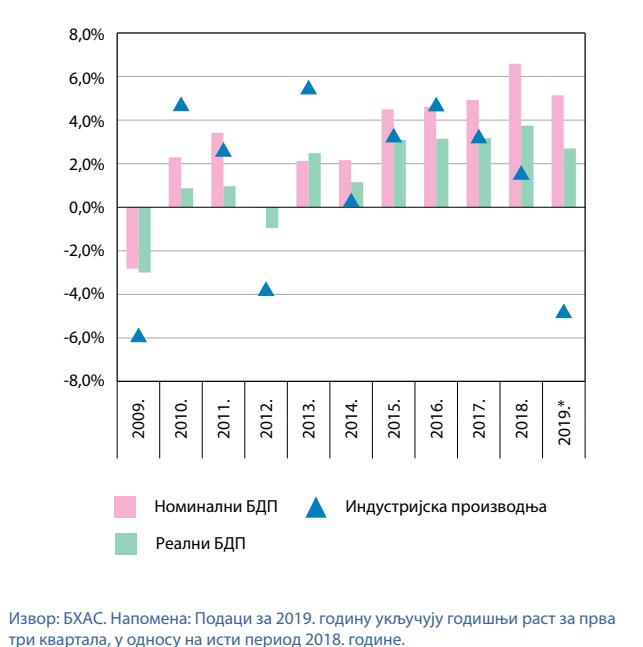
На смањење приноса на тржиштима обвезница је у посљедњем дијелу године утицао и пад берзанских индекса као посљедица тренутног и очекиваног дјеловања коронавируса, на што су инвеститори одговорили распродажом акције и повећаном тражњом за првокласним дужничким хартијама од вриједности развијених земаља, што је додатно оборило приносе. Промјене у функционисању међународних тржишта се нису одразиле на пословање бх. банака с нерезидентима, а бх. банке су задржала постојећу стратегију улагања на међународним тржиштима (видјети поглавље 1.2.3 Банкарски сектор, дио о нето страној активи).

1.2 ИЗВЈЕШТАЈ О СТАЊУ БХ. ПРИВРЕДЕ

Реални сектор економије карактерише снажан пад индустријске производње, слиједом успоравања економских активности главних спољнотрговинских партнера, присутних царинских баријера те отежаног пословања појединих стратешких предузећа. Умјерен раст привредне активности присутан је као резултат повећане активности услужног сектора. Кретање општег нивоа цијена у поређењу са земљама окружења указује на знатно нижу стопу инфлације. На тржишту рада биљежи се значајно смањење броја незапослених лица, уз све негативније демографске прилике. Раст номиналних плата је убрзанији у односу на продуктивност рада.

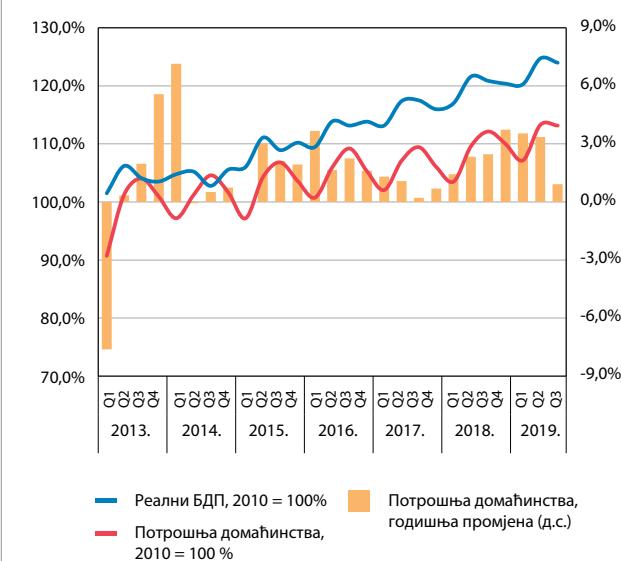
Према службеној пројекцији Међународног монетарног фонда², номинални БДП износи 34,852 милијарде КМ за 2019. годину. На годишњем нивоу, пројцирана стопа раста реалног БДП-а износи 2,8%, што је готово исто као стопа раста у прва три квартала према БХАС-у (Графикон 1.8). Најзначајнији раст реалне бруто додане вриједности на годишњем нивоу забиљежен је у услужним дјелатностима, односно хотелиjerству, трговини те осталим услужним дјелатностима.

Графикон 1.8: Годишње промјене БДП-а и индустриске производње

Као најважнија компонента у структури БДП-а по потрошном обрачуну, издаци за крајњу потрошњу домаћинства (Графикон 1.9) имају понајвећи утицај на кретање укупне економске активности. Значајан раст запослености, плата, висок прилив дознака те повољнији услови приликом задуживања позитивно су допринијели расту потрошње домаћинства, а самим тиме расту укупне економске активности.

Графикон 1.9: Кретање потрошње домаћинства

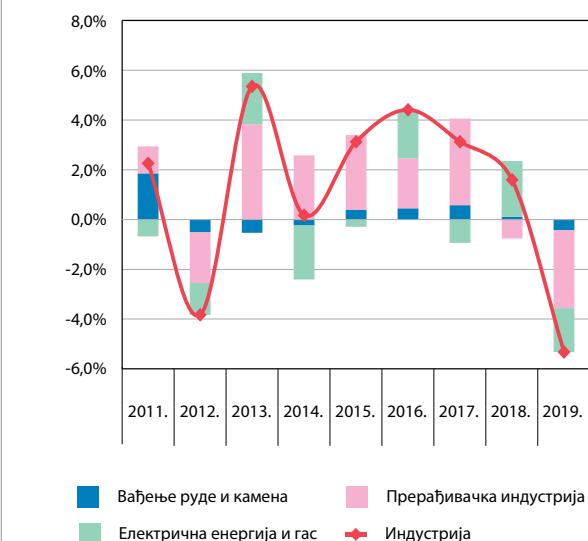

1.2.1 Реални сектор

I. Индустриска производња

Индустриска производња је забиљежила најизраженији пад у посљедњој деценији. Посматрано према подручјима дјелатности, годишњи пад индустриске производње (Графикон 1.10) је првенствено под утицајем снажног пада производње прерађивачке индустрије те смањења производње и дистрибуције електричне енергије и гаса.

Графикон 1.10: Допринос годишњим промјенама индустриске производње по подручјима

Најснажнији утицај на пад прерадивачке индустрије биљеки дјелатност производње кокса и рафинираних нафтних производа (Графикон 1.11), слиједом ремонта рафинерије нафте, те производња текстила и производа од коже, који су наслоњени на пословање европске аутомобилске индустрије. Надаље, у другом дијелу године запажен је снажан пад производње базних метала, слиједом престанка рада стратешког предузећа из области прераде алуминијума.

Графикон 1.11: Годишње промјене производње дјелатности прерадивачке индустрије

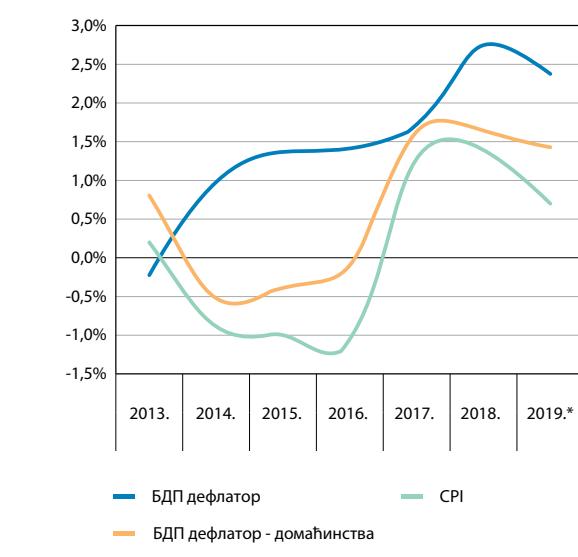

II. Цијене

У посљедње двије године биљеки се тренд успоравања раста цијена било да се ради о израчунау на бази дефлатора било CPI (Графикон 1.12), иако просјечне потрошачке цијене биљеже знатно ниже стопе раста.

Просјечан годишњи раст потрошачких цијена износи 0,6% и најнижи је у региону.

Графикон 1.12: Годишња стопа инфлације/дефлације

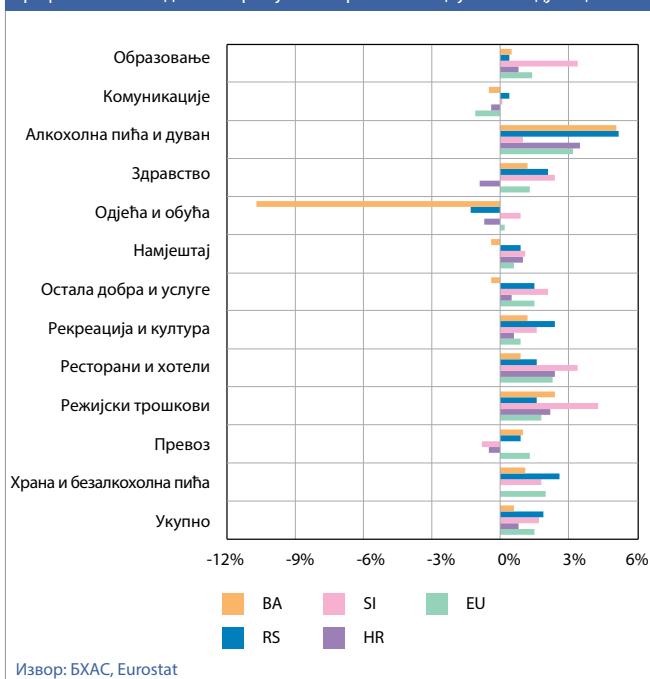

Извор: БХАС. Напомена: Цијене израчунате на бази дефлатора у 2019. години односи се на годишњу промјену у прва три квартала.

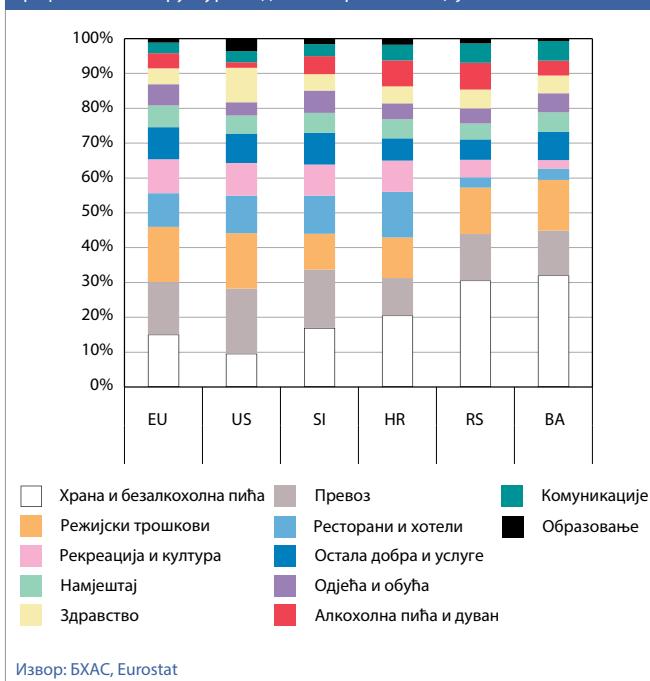
Уколико се посматра кретање потрошачких цијена по одјељцима у изабраним земљама³ (Графикон 1.13), видљив је сличан тренд у кретању готово свих одјељака. Стагнирање или пад цијена биљеки превоз, док су цијене комуникација у паду у већини земаља, слиједом технолошког напретка у овој дјелатности. Значајно одступање биљеки једино одјељак одјеће и обуће у БиХ, што посљедично утиче на најнижу стопу раста општег нивоа цијена, иако је учешће овог одјељка готово занемариво у структури укупног индекса потрошачких цијена (Графикон 1.14). Упоређујући наведену структуру с осталим земљама, видљиво је како се потрошња домаћинства у земаљама у развоју битно разликује јер највећи учешћа отпада на потрошњу за егзистенцијалне потребе.

³ Евростат користи хармонизовани индекс потрошачких цијена (HICP) за податке о упоредивости инфлације, док CPI се најчешће користи као мјера инфлације у националним оквирима. HICP и CPI узимају у обзир исте репрезентативне корпе добра и услуга, а основна разлика је у обухвату становништва и изворима за пондерацијску структуру. Како HICP подаци још увијек нису службено доступни, за БиХ користе се CPI подаци.

Графикон 1.13: Годишња промјена потрошачких цијена по одјељцима

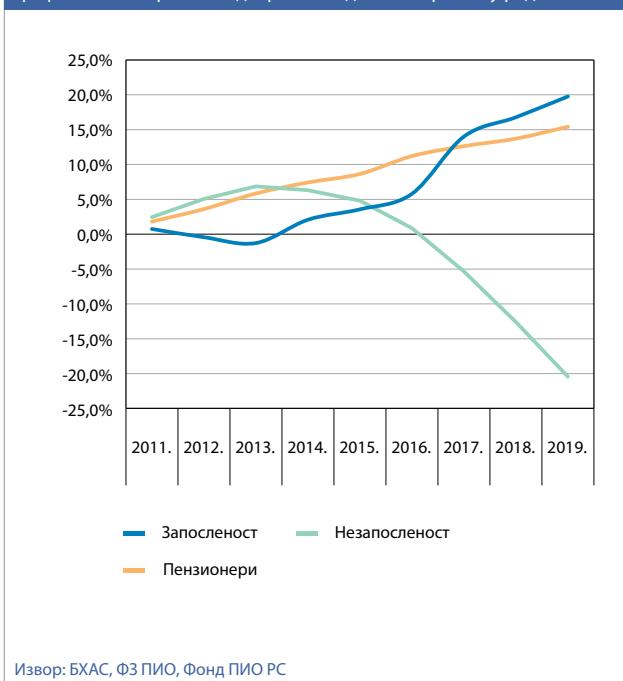
Графикон 1.14: Структура индекса потрошачких цијена

III. Запосленост и плате

Према подацима из Анкете о радној снази 2019. године стопа незапослености је била 15,7%. Административна и анкетна стопа незапослености значајно се разликују због различитог приступа у дефинисању и евидентицији⁴, с тим како је тренд пада стопе незапослености из претходних година готово идентичан према обје методологије. Посматрајући кретање индекса на тржишту рада, видљиво је како раст запослености прати сличан тренд као раст броја пензионера (Графикон 1.15). Омјер покривности пензионих фондов је погоршан у односу на преткаризни период и износи 1,2 запосленика на једног пензионера. Буџетски дефицит фондов⁵ на крају извјештајне године износи 0,7% БДП-а и благо је погоршан у односу на ранију годину, уследјује бржег раста износа за пензије у односу на раст номиналног БДП-а. Између осталог, пословање пензионих и социјалних фондов је додатно усложњено као резултат све израженијих негативних демографских промјена које се огледају у смањењу ућешћа радног активног становништва и повећавању учешћа издржаваног становништва.

Графикон 1.15: Кретање одабраних индекса на тржишту рада

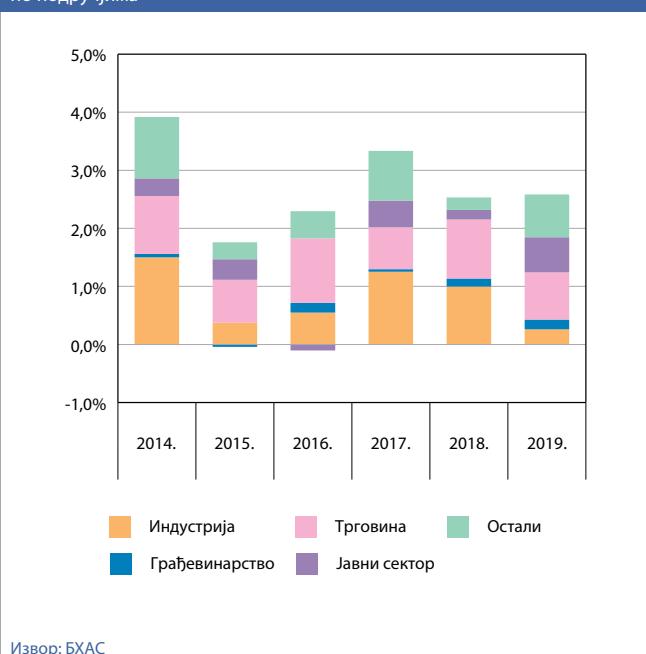

⁴ Административни подаци о незапосленим лицима садрже укупан број незапослених који се воде у евидентијама Агенције за запошљавање у БиХ, док се подаци о незапослености из Анкете о радној снази изводе из података једанпут годишње, који су прикупљени анкетирањем лица у домаћинствима, према међународним дефиницијама. Извор: БХАС; Анкета о радној снази 2019.

⁵ Пензиони фонд РС је већ укључен у буџет владе РС, док се пензиони фонд у ФБиХ укључује у буџет владе од 2020. године.

Према расту запослених по дјелатностима (Графикон 1.16), носиоци раста броја запослених на годишњем нивоу су дјелатности трговине, јавног сектора те осталих службних дјелатности. Уз дјелатности прерађивачке индустрије, дјелатност пољопривреде биљежи најслабији допринос расту запослености.

Графикон 1.16: Доприноси годишњим промјенама броја запослених по подручјима

Извор: БХАС

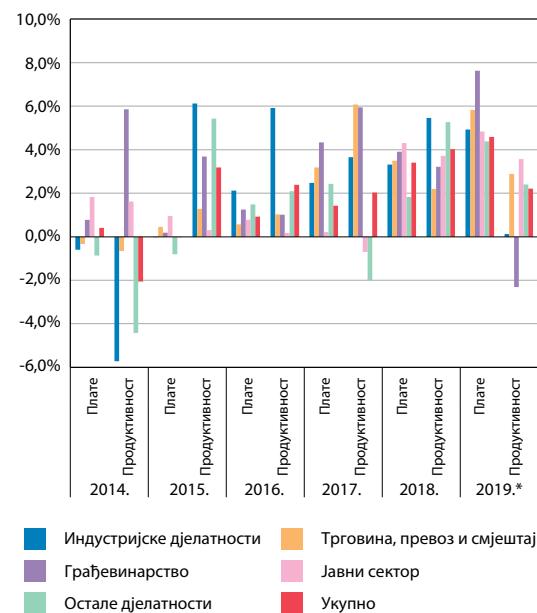
Тренд раста просјечне номиналне нето плате настављен је у извјештајној години (Графикон 1.17). Узимајући у обзир пораст просјечних издатака за потрошњу домаћинства у посљедње две године, реалне нето плате биљеже успорење стопе раста. Тржиште рада карактерише значајно повећање номиналних плата готово свих дјелатности те успорењији раст продуктивности (Графикон 1.18). Раст плате је нарочито изражен у дјелатностима где је присутна висока потражња дефицитарног кадра у иностранству, што је примјетно у дјелатности грађевинарства, која истовремено биљежи смањење продуктивности. Имајући у виду све очигледнији недостатак радне снаге у овој дјелатности, без убрзанијег раста продуктивности у наредном периоду може се очекивати израженији раст производа цијена.

Графикон 1.17: Износ и проценат промјене просјечне годишње нето плате

Извор: БХАС. Напомена: Реална плата је усклађена са дефлатором за потрошњу домаћинства. Просјечна годишња плата подразумијева аритметички просјек просјечних плата по мјесецима.

Графикон 1.18: Годишњи раст плате и продуктивности по активностима

Извор: БХАС, ЦББиХ. Напомена: Подаци за продуктивност у 2019. години укључују прва три квартала, у односу на исти период 2018. године. Просјечна годишња плата по групи дјелатности подразумијева пондерисани просјек, а као пондер кориштени су подаци о броју запослених.

1.2.2 Фискални сектор

Фискална стабилност је одржана на свим нивоима власти у 2019. години. Усвајање буџета Федерације БиХ и Републике Српске за наредну годину, имали су позитиван утицај на макроекономску стабилност земље. У наредном периоду се очекује окончање привременог финансирања институција БиХ, као и усвајање буџета за 2020. годину. Владе су и у 2019. години проводиле фискалну консолидацију кроз ограничени раст јавне потрошње, тако да у структури јавне потрошње највеће ставке (издавања за социјална давања и плате запослених) биљеже ограничен раст. Глобални фискални оквир за период 2020-2022 предвиђа ограничен раст текуће потрошње и стварање додатног фискалног простора за капиталну потрошњу и стављање јавних финансија у функцију раста земље. Предуслов за кориштење генерисаних средстава за капиталну потрошњу је успостава функционалне власти на свим нивоима у БиХ. У 2019. години капитална улагања нису реализована како је било планирано, првенствено због застоја у формирању власти. Имајући у виду да се већи дио пројекта везаних за капиталне инвестиције финансира из иностраних извора, добијање средстава је увјетовано провођењем одређених реформи. Како формирање власти није било комплетирано, нису се могли подузети никакви нови пројекти, јер се њихово финансирање не може вршити из фондова за привремено финансирање, тако да је цјелокупан процес био обустављен до формирања власти. Основни фискални циљ за све нивое власти у БиХ у средњорочном периоду је остваривање примарног фискалног суфицита уз контролу јавне потрошње и стварање додатног фискалног простора за капиталне инвестиције.

И поред позитивних кретања у сфери наплате прихода од индиректних пореза и ограниченог раста текуће потрошње, у 2019. години није дошло да реализације инфраструктурних радова уз повољно екстерно задуживање, како је то у ранијем периоду планирано. Неправовремено успостављање власти на свим нивоима у БиХ је довело до огромног застоја у реализацији планираних јавних инвестиција. С обзиром на то да власт није била успостављена, нису се могле спроводити договорене структуралне реформе нити се држава могла екстерно задужити по повољним условима.

На приходовој страни је и у 2019. години настављен тренд раста индиректних пореза, који су били виши од пројцираних. Стабилан растући тренд у наплати, уз очекivanе сезонске осцилације, забиљежен је током цијеле године (Графикон 1.19). Износ наплаћених нето прихода (6,55 милијарди КМ) је рекордан и највећи је од оснивања Управе за индиректно опорезивање (УИО). Тако су приходи по овом основу, као главни извори средстава за финансирање буџета, на годишњем нивоу забиљежили раст у висини од 5,2% (321,1 милиона КМ). Главни допринос оваквој наплати су првенствено раст прихода од ПДВ-а (на годишњој основи раст од 176,6 милиона КМ), као резултат раста приватне потрошње. Ефекти измјене Закона о акцизама у дијелу који се односи на намјенске путарине (повећање намјенске путарине на деривате нафте и повећање акциза на лож-уље) су у 2019. години

имали много мањи учинак у односу на претходну годину јер је ефекат основице скоро у потпуности ишчезао. Путарине су на годишњем нивоу порасле у износу од 30,4 милиона КМ (4,9%). Финализацијом спољнотрговинске либерализације у БиХ (СЕФТА и SSP), приходи од царина имају релативно мањи значај у укупној наплати индиректних пореза, али су и даље битни, јер утичу на повећање наплате ПДВ-а. Након дугог периода високих стопа раста од царина, у 2019. години биљежи се њихово успоравање, с обзиром на то да наплата царина зависи од кретања увоза из трећих земаља и увоза добара из ЕУ која су остала под царинским режимом. Успоравање наплате прихода од царина је посљедица снажног пада увоза роба из трећих земаља и низких стопа раста увоза из ЕУ. На годишњем нивоу приходи по основу акциза су забиљежили раст у износу од 87,7 милиона КМ (6,1%).

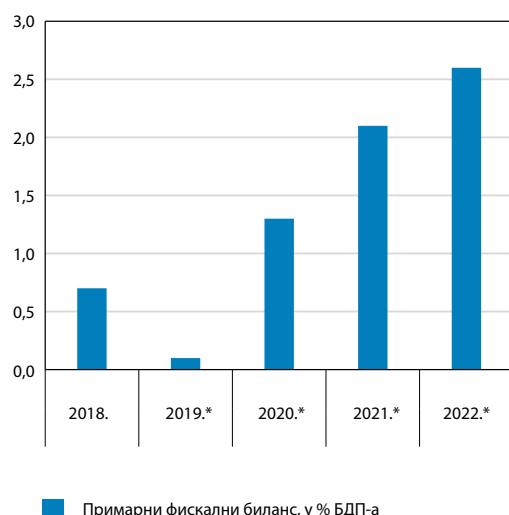
Графикон 1.19: Приходи од индиректних пореза

Извор: Управа за индиректно опорезивање

У 2019. години је завршен процес хармонизације политike опорезивања дуванских прерађевина у складу са стандардима ЕУ у области индиректног опорезивања. Укупна акциза на све категорије акциза је достигла минималну акцизу ЕУ. Према извјештајима Управе за индиректно опорезивање, исцрпљени су сви извори раста прихода по основу акциза и путарина, тако да се и у будућности може рачунати само с додатним растом прихода по основу ПДВ-а кроз повећани раст потрошње. У наредним годинама планиран је наставак позитивних трендова у наплати индиректних пореза. Примарни фискални суфицит за 2018. годину је био 0,7% БДП-а. Програмом економских реформи 2019-2021. било је планирано повлачење иностраних кредита у износу од 1,03 милијарде КМ, али због наведених препрека у формирању власти, у 2019. години је повучено само 593,6 милиона КМ. Примарни фискални суфицит за 2019. годину је ревидиран у односу на пројекције из претходног Програма економских реформи. Према посљедњем Програму економских реформи 2020-2022., пројицира се континуирани раст фискалног суфицита у наредним годинама до висине 2,6% БДП-а у 2022. години (Графикон 1.20).

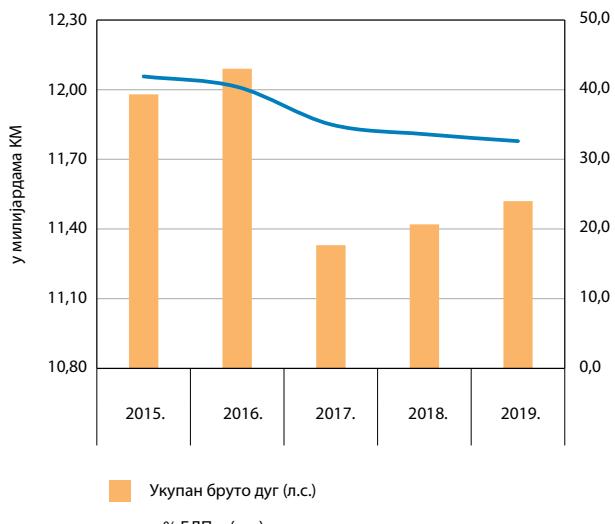
Графикон 1.20: Примарни фискални биланс, у % БДП-а

Извор: Управа за индиректно опорезивање
Напомена: * пројекција

Укупан дуг сектора владе на крају 2019. године је у номиналном износу повећан за 95,4 милиона КМ на годишњем нивоу, али је настављен тренд смањења укупног бруто дуга изражен у омјеру према БДП-у, што је у складу с реформама и политикама владе на свим нивоима власти (Графикон 1.21). Задуженост сектора генералне владе у складу с Мастришком дефиницијом дуга на крају 2019. године је износила 11,52 милијарде КМ. У 2019. години према иностраним кредиторима отплаћено је више дуга него што је повучено нових средстава, па је спољна задуженост на крају 2019. године забилjeжила благи пад (99,3 милиона КМ или 1,2%). Спољна задуженост сектора генералне владе на крају 2019. године је износила 8,10 милијарди КМ (Графикон 1.22) и највећим дијелом се односи на концесиони дуг.

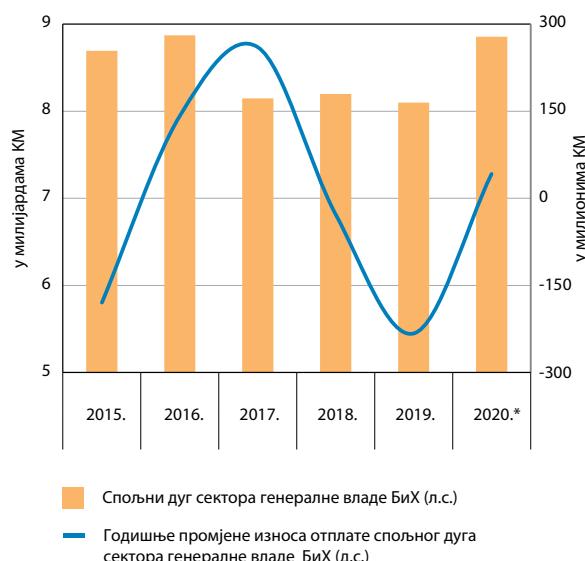
Графикон 1.21: Укупан бруто дуг сектора владе

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

Укупно сервисирана средства према иностраним кредиторима су износила 793,6 милиона КМ, од чега су према Свјетској банци – IDA и ММФ-у сервисирани појединачно највећи износи од 144,3 милиона КМ и 127,1 милиона КМ респективно. Према подацима Министарства финансија и трезора БиХ, планирана су издвајања за сервисирање спољног дуга сектора генералне владе у 2020. у износу од 835,4 милиона, што је 12,4% пројцираних прихода УИО за 2020. годину, објављених у Глобалном оквиру Фискалног биланса и политика у БиХ (у 2019. години тај проценат је био нешто нижи и износио 12,1%).

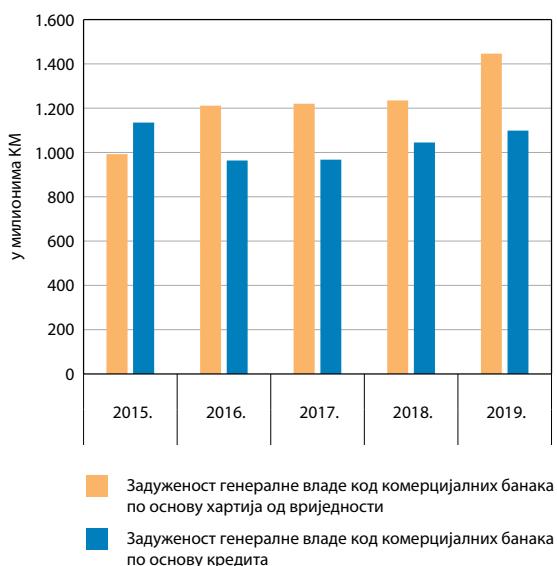
Графикон 1.22: Спољни дуг сектора владе и годишње промјене износа отплате спољног дуга

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ, Напомена: * пројекција

Задуженост сектора владе код комерцијалних банака је забилjeжила раст на годишњем нивоу, како по основу хартија од вриједности тако и по основу кредита (Графикон 1.23). Током године владе ентитета су на тржишту хартија од вриједности емитовале укупно 544,7 милиона КМ (ФБиХ 219,6 милиона КМ и РС 325,1 милиона КМ). У 2020. години по основу отплате унутрашњег дуга ФБиХ и РС требају издвојити 885,6 милиона КМ (Федерација БиХ 564,6 милиона КМ и Република Српска 321,0 милиона КМ). Изложеност банака ка сектору владе на крају 2019. године је била 7,6% укупне активе.

Графикон 1.23: Задуженост генералне владе код комерцијалних банака

Извор: ЦББиХ

Текстни оквир 1:

Утицај сектора владе на економски раст у БиХ

Јавна потрошња представља снажан генератор економског раста у Босни и Херцеговини. Компонента домаће тражње која обухвата потрошњу и инвестиције у великој мјери детерминише економску активност. Имајући у виду да приватна потрошња чини око 75% БДП-а, значајан број запослених у јавном сектору (око 24%) с примањима која су већа за 19% од просјечне нето плате одржавају адекватан ниво потрошње и на тај начин доприносе расту економске активности у земљи. У том свјетлу, и најављени ограничени раст плата у институцијама БиХ за 4,5% ће имати повољан, али ограничен утицај на раст приватне потрошње кроз компоненту раста рапортивог дохотка, нарочито имајући у виду да дјелатности сектора генералне владе генеришу око 15,6% БДП-а.

Учешће јавних инвестиција у укупним инвестицијама је доста скромно. Планови сектора владе који се односе на реализацију пројекта електроенергетског сектора и путне инфраструктуре, када се имплементују, у средњем року ће имати значајан утицај на економски раст. Финансирање капиталних пројеката је увјетовано провођењем структуралних реформи и мјера на различитим нивоима власти. У том смислу, уколико не буде већих застоја и препека, према ERP-у 2020-2022. очекује се ограничен раст јавне потрошње од 0,5% (што је чинило 33,9 милиона КМ од укупне јавне потрошње у 2019. години), а с аспекта раста номиналног БДП-а у 2019. години, то повећање од 0,5% у расту номиналног БДП-а би износило 6,7 милиона КМ.

У односу на претходну годину када је емитовано свега шест емисија јавног дуга, током 2019. године је емитован много већи број емисија (Табела 1.1.), али укупна вриједност емисија није значајније одступила од оне из 2018. године. Укупна вриједност емисија од 544,7 милиона КМ је за само 7% виша од остварене вриједности емисија у 2018. години. За разлику од 2018. године када је однос између вриједности емисија по ентитетима био у потпуности у корист Републике Српске (88,2% вриједности емисија се односило на овај бх. ентитет), у овој години успостављена је равнотежа у погледу задуживања ентитета на бх. финансијском тржишту, па је тако Република Српска емитовала 59,6% од укупне вриједности емисија јавног дуга ентитета.

Табела 1.1: Емисије на примарном тржишту јавног дуга бх. ентитета у 2019. години

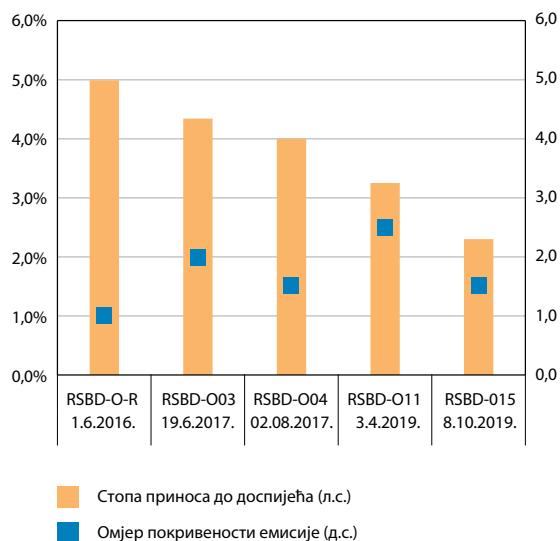
	1 м	3 м	6 м	9 м	12 м	36 м	6 м	84 м	120 м	Укупно
РС	-	-	2	-	-	-	3	3	2	10
ФБиХ	-	-	-	1	-	2	1	2	1	7
Укупно	0	0	2	1	0	2	4	5	3	17

Извор: САСЕ и БЛСЕ

Основне карактеристике тржишта јавног дуга ентитета током 2019. године су биле емисије обvezница тј. претежно задуживање на дуги рок, висока тражња за емисијама јавног дуга и значајан пад приноса при емисији у свим рочним сегментима ентитетског јавног дуга. Услед задовољавајућег стања буџета, Федерација Босне и Херцеговине је отказивала поједине аукције, па је највећи дио аукција извршен у другој половини године, док се Република Српска континуирано задуживала током цијеле године. Као и у претходној години, уочавају се разлике у оствареним стопама приноса на тржишту јавног дуга (Табела 1.2.), а појавиле су се и нове разлике које се тичу омјера покривености емисија (Графикон 1.24).

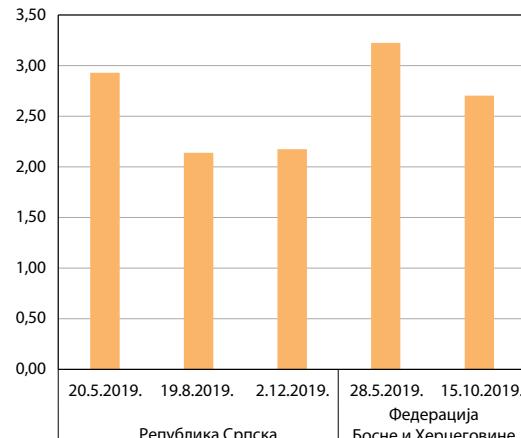
Република Српска је кроз емисију обvezница прикупила 285 милиона КМ средстава за финансирање буџета, а чак два пута током године је емитовала десетогодишње обvezнице (Графикон 1.24). Емисије су биле успешне, у цијелости су откупљене, уз високу тражњу и опадајућу стопу приноса до доспијећа на примарном тржишту.

Графикон 1.24: Десетогодишње обvezнице Републике Српске

Извор: SASE и BLSE

Графикон 1.25: Омјер покривености емисија седмогодишњих обvezница бх. ентитета

Извор: SASE

Напомена: Омјер покривности представља однос између тражње за емисијом и понуђене вриједности емисије

Ера нискких каматних стопа и експанзивна монетарна политика ЕЦБ су створиле услове за рефинансирање старог дијела јавног дуга по нижој каматној стопи, као и за додатно задуживање. Па ипак, упркос смањењу стопа приноса до доспијећа на примарном тржишту јавног дуга Републике Српске, разлика међу ентитетима у просјечним стопама приноса до доспијећа на примарном тржишту постоји у скоро свим рочним сегментима (Табела 1.2.). Федерација БиХ већ годинама емитује трезорске записи уз негативну стопу приноса, док та појава није још увијек забиљежена у другом бх. ентитету. Међутим, одступање у стопама приноса, упркос јединственој фискалној и монетарној политици, би се могло објаснити разликама у нивоу јавног дуга у ентитетима и перформансама јавног сектора.

Табела 1.2: Просјечне стопе приноса до доспијећа на примарном тржишту јавног дуга бх. ентитета у 2019. години, %

	1 м	3 м	6 м	9 м	12 м	36 м	60 м	84 м	120 м
РС	-	-	0,0496	-	-	-	2,216	-	2,775
ФБиХ	-	-	-	-0,195	-	0,0778	0,217	0,557	0,85

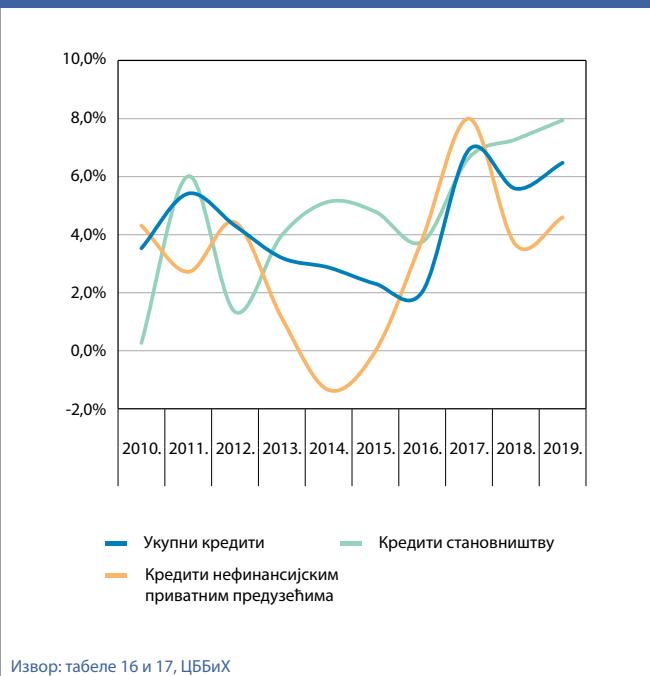
Извор: САСЕ и БЛСЕ

Током године су се и на тржишта седмогодишњих обvezница испољиле огромне разлике у степену тражње за емисијама (Графикон 1.25). Захваљујући већој ликвидности овог дијела тржишта, емисије Федерација БиХ су у већој мјери биле преплаћене (мјерено тражњом за емисијом), а примјећује се и опадање тражње за емисијама Републике Српске, иако је она још увијек на високом нивоу.

1.2.3 Банкарски сектор

Као и у претходној години, банкарски сектор је и у 2019. години имао изузетно добре перформансе, мјерено с ликвидношћу, рентабилношћу и ефикасношћу пословања. Тражња за кредитима, посебно сектора становништва, у условима изузетно високе ликвидности банака и високе капитализације доприњела је одржавању умјерене стопе кредитног раста (Графикон 1.26). Трећа узастопна година умјереног кредитног раста се одвија упоредо са смањењем учешћа лоших кредита у укупним кредитима, а утиче и на домаћу тражњу. С друге стране, у 2019. години је примјетан нижи раст кредита привреди (нефинансијска предузећа) у односу на укупан кредитни раст, што се може објаснити недовољно високом стопом привредног раста, смањењем тражње за бх. извозом, али и смањењем понуде кредита нефинансијским предузећима.

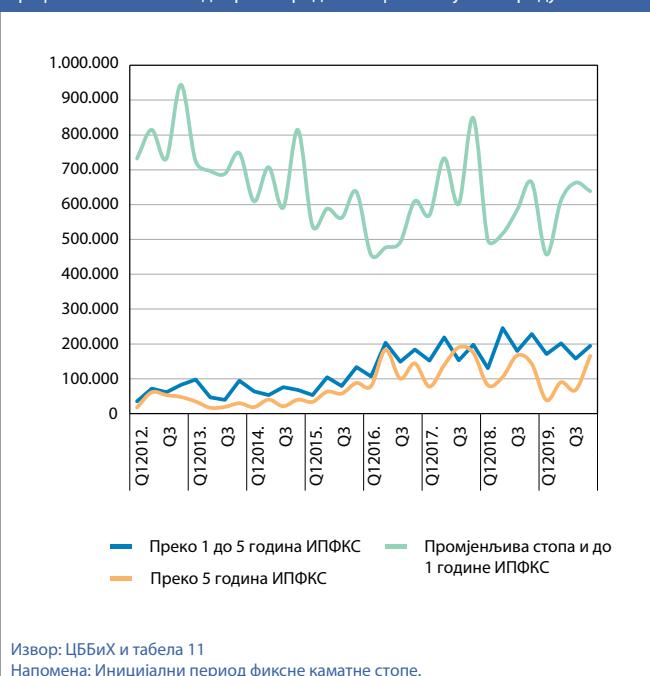
Графикон 1.26: Кредитни раст

Извор: табеле 16 и 17, ЦББиХ

Промјена каматних стопа на кредите привреди је незнатна, те минимално смањење каматног трошка до којег је дошло није могло проузроковати раст тражње за овом категоријом кредита (Графикон 1.27), а у другој половини године дошло је чак и до смањења новоодобрених кредита привреди у односу на исти период прошле године. Кредити с промјенљивом каматном стопом опадају, али они и даље доминирају новим кредитним пословима. Њихово учешће у 2019. години износи око 70%. Привредни опоровак еврозоне и раст каматних стопа се не очекује у кратком року, тако да овај дио банкарске активе, за сада, уопште није изложен кредитном ризику, упркос великим дебалансу у корист новоодобрених кредита с промјенљивом каматном стопом.

Графикон 1.27: Новоодобрени кредити нефинансијским предузећима

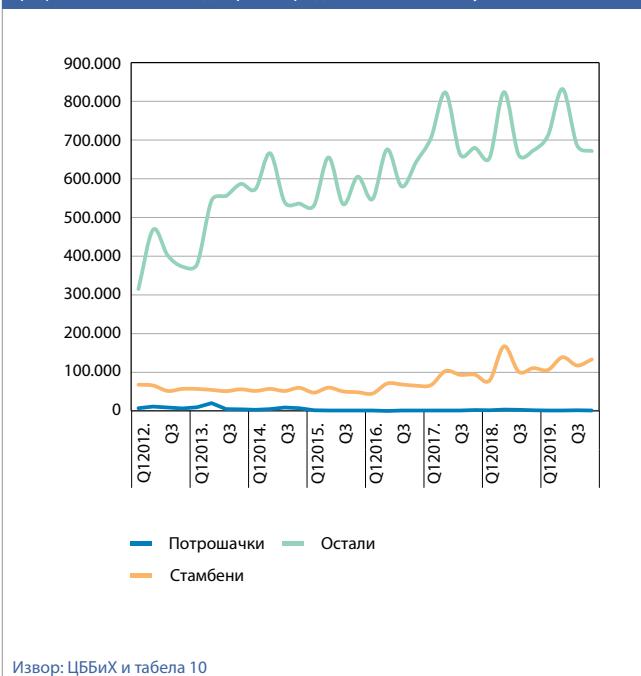

Извор: ЦББиХ и табела 11

Напомена: Иницијални период фиксне каматне стопе.

Иако каматне стope за становништву нису у просјеку смањиване, волумен новоодобрених кредита је за око 4% виши у односу на претходну годину (Графикон 1.28). Потраживања од сектора становништва највише и доприносе расту банкарске активе, а овогодишњи раст би могао бити проузрокован ниским расположивим дохотком једног значајног дијела бх. грађана и домаћинстава. Мада је у посљедње вријеме уочљив благи тренд раста стамбених кредита, ненамјенски потрошачки кредити и даље представљају 85% укупних нових кредита становништву и око 75% свих кредита становништву.

Графикон 1.28: Новоодобрени кредити становништву

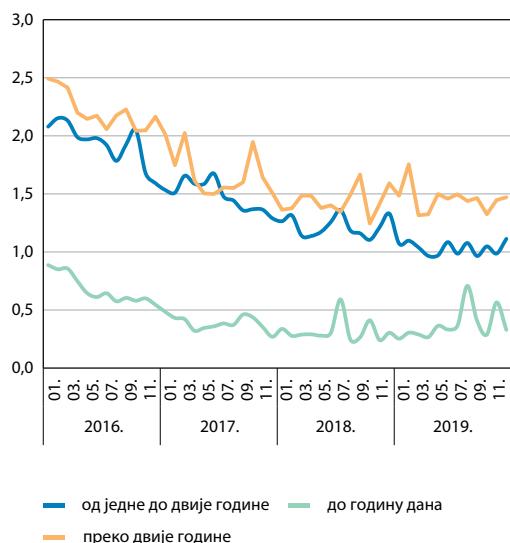

Извор: ЦББиХ и табела 10

Депозити банака настављају рости иако је у посљедње вријеме уочљив тренд стагнације каматних стопа на депозите становништва (Графикон 1.29). Упркос стабилности каматних стопа у свим рочним сегментима, дошло је до повећања учешћа трансакционих депозита у укупним депозитима. Почетком 2019. године се десила значајна промјена у валутној структури депозита (као посљедица примјене нове методологије⁶) и то у корист депозита у странијој валути, тако да је промијењена и валутна структура депозита, јер су депозити с девизном клаузулом у еврима, који су раније третирани као кредити у домаћој валути, сада класификовани као депозити у странијој валути. Међутим, усљед примјене нове методологије по којој су кредити дати у КМ с девизном клаузулом класификовани као кредити у странијој валути, измијењена је и валутна структура активе банака, тако да су девизна потраживање и девизне обавезе бх. резидената након примјене нове методологије у равнотежи.

6 Од почетка 2019. године дошло је до методолошке измене статистике монетарног и финансиског сектора у ЦББиХ. Измјене методологије се односе на класификацију финансијских инструмената с девизном клаузулом. Направљена је рекласификација валутне структуре финансијских инструмената (кредита, хартија од вриједности, депозита) оригинално исказаних у КМ, који имају валутну клаузулу, с позиција домаће валуте у позиције стране валуте.

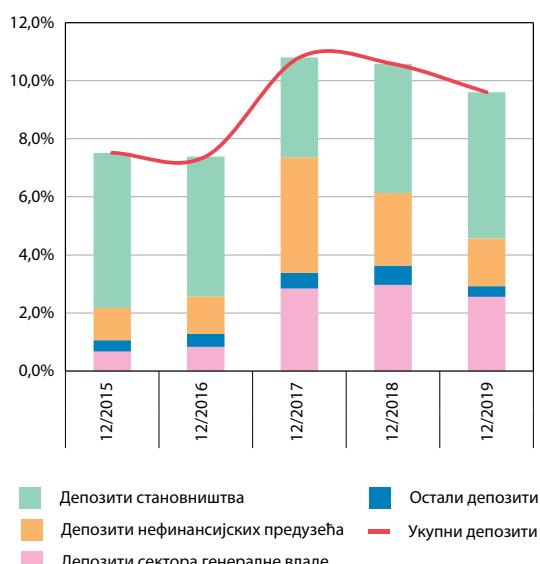
Графикон 1.29: Каматне стопе на депозите становништва

Извор: ЦББиХ и табела 12.

Један велики дио прираста укупних депозита (Графикон 1.30) је настало и као посљедица фискалног суфицинта на државном нивоу (сектор генералне владе) и задуживања ентитета на бх. финансијском тржишту. Допринос годишњој стопи раста депозита (9,6%) сектора генералне владе је у просјеку неизмијењен, док је допринос привреде у просјеку у паду. Поред тога, незадовољавајућа структура раста депозита с аспекта рочности која се огледа у значајно бржем расту трансакционих депозита и депозита по виђењу у односу на дугорочне депозите у условима интерног или екстерног шока може водити до дестабилизације банкарског система, што је пред банке, усљед регулаторних захтјева, ставило обавезу држања енормног износа ликвидних средстава (Графикон 1.31).

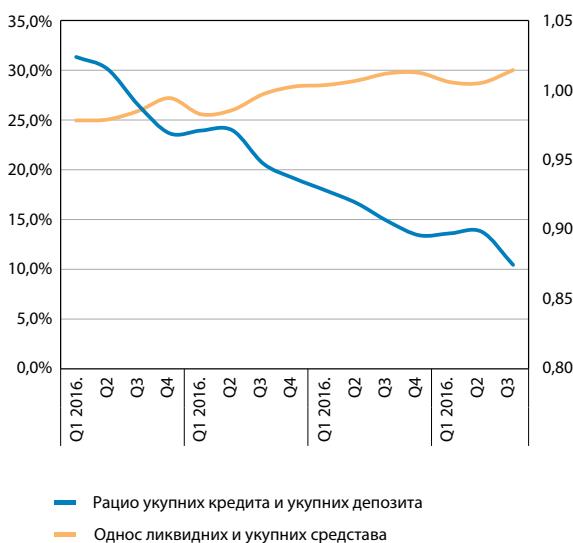
Графикон 1.30: Доприноси годишњем расту депозита

Извор: табеле 14 и 15, ЦББиХ

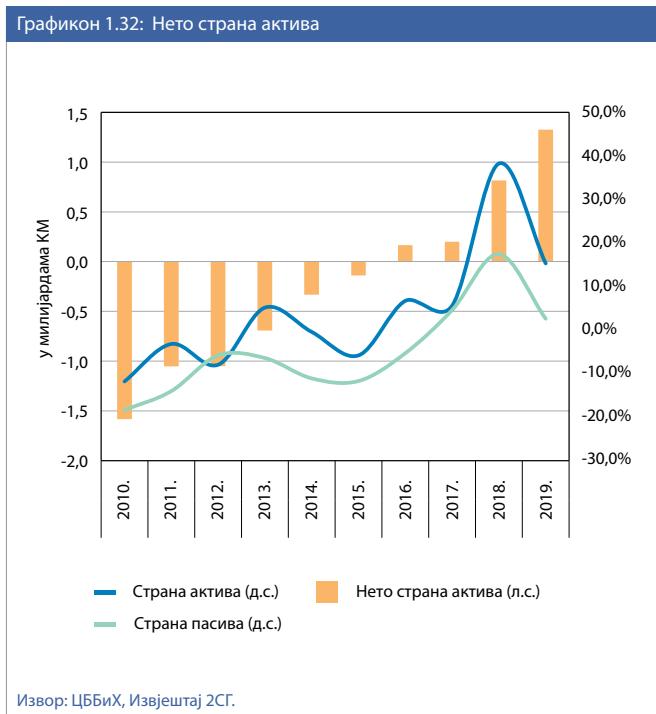
Како су ликвидна средства имовина банака која највећим дијелом не ствара приходе, а у случају негативних каматних стопа праве и трошак, очекиван је да њихов високи ниво уз пад накнаде на вишак изнад обавезне резерве (са -0,2% на -0,4% и касније на -0,5%) доведе до смањења профитабилности бх. банака, али то се није десило. На смањење рентабилности банака није утицао ни бржи раст депозита од кредита (рацио укупних кредитова и укупних депозита), јер је каматни распон (разлика између каматних стопа на депозите и каматних стопа на кредитима) још увијек висок, а један велики дио прихода банке и даље остварују на неутралним банкарским пословима. У просјеку добре перформансе банака су поврат на активу банкарског сектора Босне и Херцеговине (нето добит/актива) довели до 1,5%, а то је током године давало и поврат на акцијски капитал (нето добит/дионички капитал) по двоцифреном стопи (12%).

Графикон 1.31: Ликвидност банкарског сектора Босне и Херцеговине

Извор: ЦББиХ

Нето страна актива (1,3 милијарде КМ) је задржала тренд раста (Графикон 1.32) јер су потраживања бх. банака према нерезидентима/страницама актива (4,44 милијарде) расла брже него обавезе према нерезидентима/страницама пасива (3,11 милијарди КМ). Као и у претходној години, запажа се активност домаћих банака на страном кредитном и финансијском тржишту, а та активност је чак и у порасту. Домаће банке кредитирају инострана правна лица и њихова изложеност по датим кредитима је порасла за 23%, а по улагањима у хартије од вриједности за 12%. Депозити код нерезидената још увијек чине највећи дио стране активе (61%) и покривају 87% укупне стране пасиве, чиме је банкарски сектор дјелимично заштићен од изненадног повлачења новчаних средстава. С друге стране, страна пасива, након двоцифреног раста у прошлој години, биљежи само умјерен раст (2,6%), а њена рочна структура је неповољна јер страни депозити (који могу бити разорочени и повучени у сваком тренутку) чине чак 52% стране пасиве (1,62 милијарде КМ).

1.2.4 Спољни сектор

I. Платни биланс

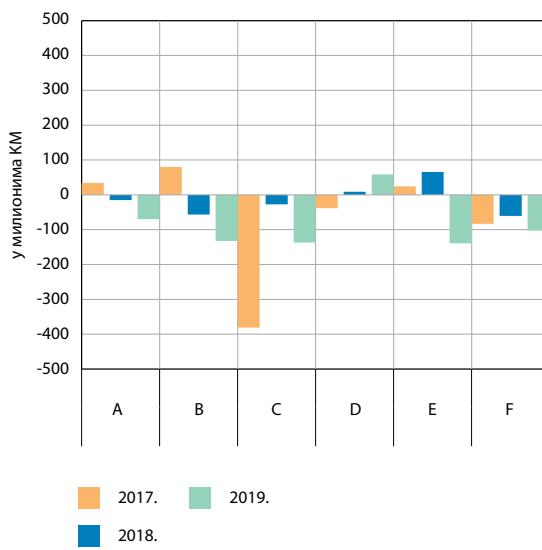
Платнобилансна позиција земље је у 2019. години је готово непромијењена у односу на претходну годину. Наиме, у протеклој години је дошло до смањења дефицита текућег рачуна за свега 3,1 милиона КМ или 0,2% те је на рачуну текућих трансакција с иностранством остварен дефицит у износу од 1,23 милијарди КМ. Као и свих претходних година, основни узрок дефицита текућег рачуна је дефицит на рачуну робе, док је у размјени услуга те секундарног доходка с иностранством дошло до креирања позитивног салда. На подбилиансу примарног доходка, у посљедње три године забиљежен је дефицит, иако су у питању доста мали износи те је утицај на погоршање дефицита текућег рачуна незнатан.

Протекла година се дословно може подијелити на два дијела, што се тиче трговинске размјене. У првој половини 2019. године извоз и увоз су имали позитивне стопе раста, иако доста ниске, док су у другој половини године и увоз и извоз забиљежили значајно смањење, а све то је у највећој мјери одраз глобалног смањења економске активности. Поред наведених фактора, кретање цијена енергената на свјетском тржишту је такође утицало на вриједности увоза и извоза. На рачуну робних трансакција је остварен дефицит у износу 8,00 милијарди КМ. У односу на претходну годину, дошло је до продубљења трговинског дефицита и то за 636,2 милиона КМ или 8,6%. Код извоза је у 2019. години забиљежена негативна стопа раста 3,4%, док је увоз имао позитивну и доста ниску стопу раста 1,2%.

Наша земља је нето увозник прехранбених прерадјевина, где дефицит износи 1,35 милијарди КМ, нафте и нафтних деривата, односно производа минералног поријекла, где негативан салдо износи 1,81 милијарди КМ. Надаље,

увоз производа хемијске индустрије премашује извоз за 816,0 милиона КМ, као и текстилних производа за 599,7 милиона КМ. Негативан робни салдо остварујемо и у трговини машинама, апаратима и електричним уређајима 1,16 милијарди КМ и у трговини транспортним средствима 1,08 милијарди КМ. У 2019. години остварен је и негативан салдо у трговини базним металима од 52,6 милиона КМ. У трговинској размјени намјештаја забиљежен је суфицит у износу од 717,0 милиона КМ и у размјени дрвета и производа од дрвета 438,0 милиона КМ. Најзначајније годишње продубљење дефицита је забиљежено код категорије возила, где је дефицит продубљен за 102,5 милиона КМ и код нето увоза базних метала, где је дефицит продубљен за читавих 139,3 милиона КМ и производа минералног поријекла 136,6 милиона КМ (Графикон 1.33). С друге стране, позитиван утицај на трговински дефицит је остварен у трговинској размјени машина, апата и електричних уређаја. Групе производа где традиционално остварујемо суфицит у размјени а инострanstвом, дрво и производи од дрвета те намјештај, су у протеклој години забиљежили смањење суфицијата, што се негативно одразило на трговински дефицит (Графикон 1.33).

Графикон 1.33: Смањење/повећање трговинског дефицита по групама производа

Извор: БХАС

Легенда

- A: Дрво и производи од дрвета
- B: Намјештај
- C: Производи минералног поријекла
- D: Машине, апарати и електрични уређаји
- E: Базни метали
- F: Возила)

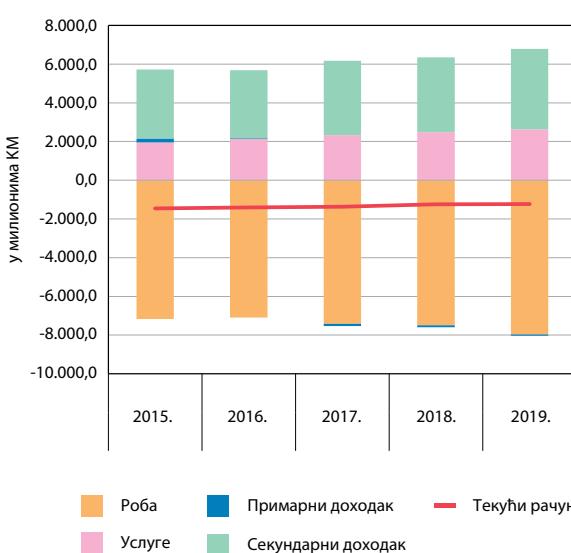
На рачуну услуга остварен је суфицит у износу од 2,63 милијарде КМ те се нето прилив на рачуну услуга повећао за 151,3 милиона КМ или за 6,1% (Графикон 1.34). Укупан прилив по основу пружања услуга у иностранству износи 3,94 милијарде КМ. У посљедњих пет година извоз услуга биљеки значајне стопе раста, иако је у 2019. години стопа раста нешто нижа у односу на претходне периоде. Најзначајнији прилив на рачуну услуга долази

од туризма (50,3%), а у протеклој години је прилив од ноћења страних туриста износио 1,98 милијарди КМ. Затим сlijеде транспортне услуге, где је остварен прилив од 830,1 милиона КМ, и пружање услуга обраде и дораде робе са 569,0 милиона КМ. Годишње повећање прилива је најзначајније у области туризма, где је повећан прилив од долaska страних туриста за 15,7%. Одлив средстава по основу увоза услуга износи 1,30 милијарди КМ, те је дошло до повећања одлива средстава за 9,8% у односу на 2018. годину, с тим да је највеће повећање забиљежено код транспорта робе и путовања наших грађана у иностранство.

На рачуну примарног доходка забиљежен је негативан салдо у износу од 55,7 милиона КМ. Прилив по основу примања запослених у страним организацијама је повећан за 59,8 милиона КМ на годишњем нивоу. Одлив средстава по основу камата на позајмљена средства свих сектора и исплата дивиденди за предузећа у страном власништву износи 1,06 милијарди КМ, те је и по том основу дошло до незнатног повећања одлива на годишњем нивоу. Расходи по основу исплате дивиденди за предузећа у страном власништву износе 894,0 милиона КМ (Графикон 1.34).

У 2019. години укупни приливи по основу дознака из иностранства износе 2,82 милијарде КМ те је у односу на претходну годину регистровано повећање прилива и то за 250,4 милиона КМ (9,7%). Тако је и у 2019. години стопа раста прилива радничких дознака доста висока, упркос успоравању економија из којих имамо највећи прилив радничких дознака, с тим да је глобално успоравање евидентно тек од друге половине 2019. године. Пензије као други најзначајнији прилив на рачуну секундарног доходка износе 1,24 милијарди КМ, те је прилив и по овом основу повећан за 3,8%. Дакле, иако смо биљежили значајан трговински дефицит, суфицит на рачуну секундарног доходка и услуга, покривао је преко 85% робног дефицитa.

Графикон 1.34: Текући рачун и његове компоненте

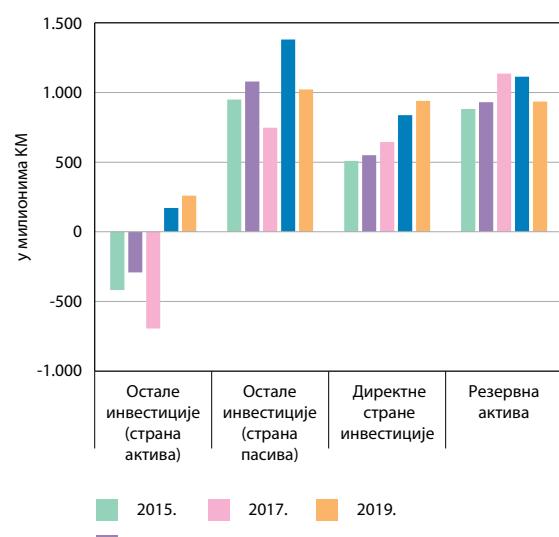

Извор: табела 21, ЦББиХ

Недостајућа средства за покривање дефицита текућих трансакција су се евидентирала преко финансијског рачуна. У 2019. години је дефицит текућег рачуна финансиран приливом директних страних инвестиција те додатим задуживањем приватног сектора у виду зајмова и трговинских кредита. Прилив по основу директних страних инвестиција у 2019. години износи 939,4 милиона КМ, те је дошло до повећања прилива за 12,1% на годишњем нивоу. Од овог износа на преко половине износа односи се на реинвестирану зараду. Реинвестирана зарада је у протеклој години износила 479,7 милиона КМ (Графикон 1.35). Иако су се директне стране инвестиције повећале на годишњем нивоу, директно страно улагање у посматраној години је далеко испод нивоа прилива који је евидентиран прије финансијске кризе.

Обим трансакција с иностранством је био такав да је довео до смањења финансијске активе предузећа и становништва за свега 252,7 милиона КМ, док је банкарски сектор повећао финансијску активу за 419,2 милиона КМ. У форми трговинских кредита као једног од облика задуживања предузећа прилив је износио 628,5 милиона КМ, где је годишњи прилив незнатно повећан. Остали облици задуживања предузећа, дугорочни кредити, износе 354,2 милиона КМ, што представља смањење прилива по овом основу у односу на претходну годину. Владин сектор је у посматраној години више отплатио дугова, него што је износило ново задуживање у износу од 33,9 милиона КМ. Финансијска пасива банкарског сектора је незнатно повећана за 74,2 милиона КМ. Укупан прилив средстава је био већи од дефицита текућег рачуна, те је дошло до пораста резервне активе у износу од 935,0 милиона КМ (Графикон 1.35).

Графикон 1.35: Финансијски рачун и његове компоненте

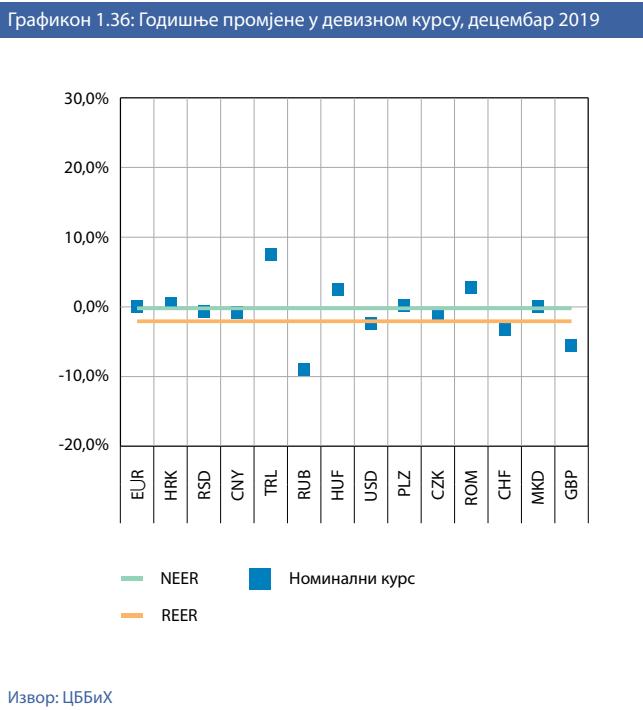

Извор: ЦББиХ

II. Номинални и реални ефективни девизни курс

Након вишегодишњег тренда апрецијације номиналног ефективног курса КМ (NEER), у 2019. години је дошло до промјене тренда. У првој половини године NEER је у односу на крај 2018. године имао благи раст вриједности, док је у другој половини године забиљежен депрецијацијски тренд. И реални ефективни курс (REER-CPI) и NEER указују на депрецијацију КМ према валутама главних трговинских партнера (2,0% и 0,2% респективно) у посљедњих годину дана, где су валуте поредане према значају земље у трговинској размјени (Графикон 1.36). Депрецијација NEER је узрокована номиналном депрецијацијом КМ према валутама земаља у развоју, а као последица кретања EUR (наше сидрене валуте) према америчком долару, односно јачању америчког долара, које је било израженије у другој половини године, због успоравања раста водећих европских економија. Конвертибилна марка је номинално депрецирала према америчком долару за 2,4%, затим према швајцарском франку за 3,2% и британској фунти за 5,6% те руској рубљи за 8,9%.

Графикон 1.36: Годишње промјене у девизном курсу, децембар 2019

Извор: ЦББиХ

Реални ефективни курс КМ, мјерен потрошачким цијенама (REER-CPI), има изразитији депрецијацијски тренд од REER-PPI, док у посљедња два квартала оба индекса биљеже повећање вриједности због сезонског утицаја.

CENTRALNA BANKA
BOSNE I HERCEGOVINE

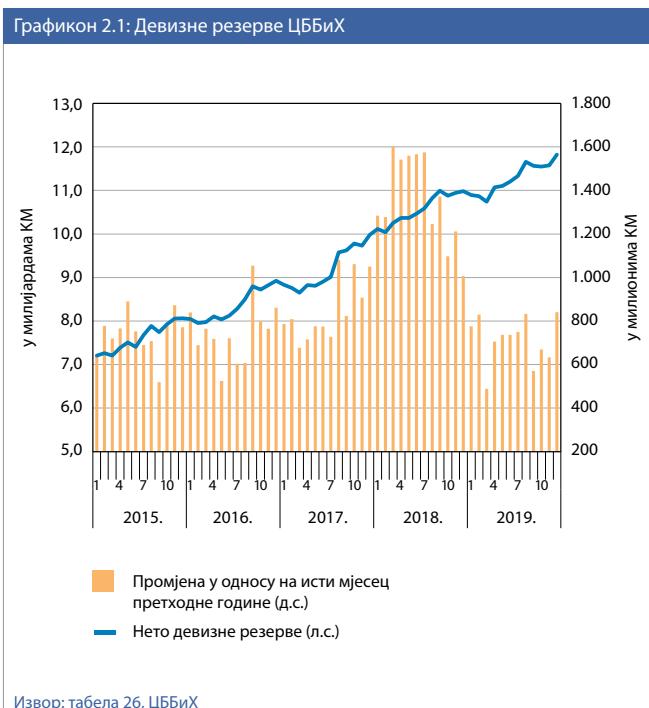

ЦЕНТРАЛНА БАНКА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

2. ИЗВЈЕШТАЈ О АКТИВНОСТИМА ЦБИХ У 2019. ГОДИНИ

У 2019. години је настављен тренд раста девизних резерви, али нешто слабијим интензитетом, у поређењу са 2018. годином (Графикон 2.1). При томе, треба имати у виду да су девизне резерве, у просјеку, сваки мјесец биле више од 700 милиона КМ изнад вриједности забиљежених 2018. године. У децембру 2019. године, нето девизне резерве су износиле 12,60 милијарди КМ и повећане су за 974,0 милиона КМ (8,38%) у односу на децембар 2018. године.

Графикон 2.1: Девизне резерве ЦББиХ

Извор: табела 26, ЦББиХ

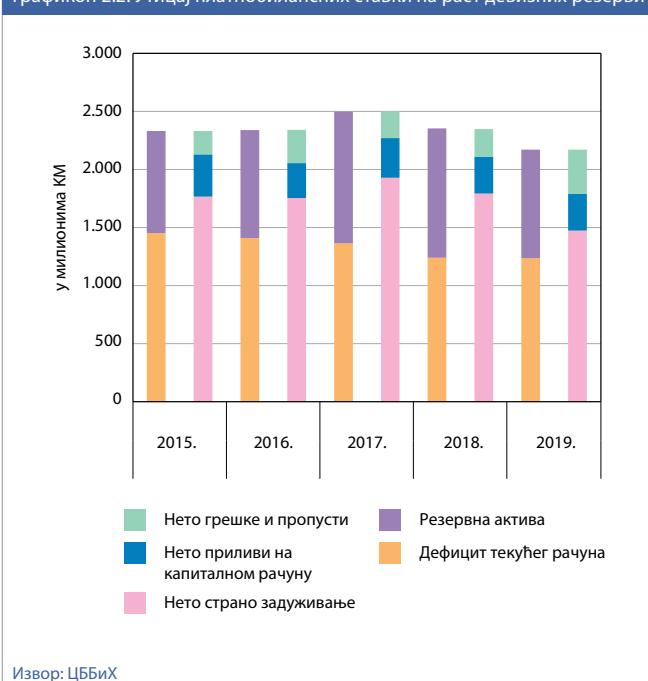
Промјене у вриједности портфоља ЦББиХ усљед тржишних услова су у 2019. години имале позитиван утицај на девизне резерве. Усљед даљег пада приноса на хартије од вриједности из инвестиционог портфоља у негативну територију, у слабијој мјери и усљед инвестиционе политике ЦББиХ те, мањим дијелом и усљед раста цијене злата на међународним тржиштима, вриједност инвестиционог портфоља је повећана 133,86 милиона КМ у 2019. години. Оваква тржишна кретања су, пак, изразито неповољна са становишта прихода од инвестирања девизних резерви, о чему ће више информација бити у поглављу 2.3.

Све платнобилансне трансакције које су утицале на промјену у нивоу девизних резерви одразиле су се на куповину и продају КМ с банкама и интерним депонентима. Током 2019. године, ЦББиХ је остварила позитиван салдо куповине и продаје КМ с комерцијалним банкама и интерним депонентима у висини од 840,1 милион КМ.

Графикон 2.2 показује да, генерално, у случају БиХ, резервна актива (девизне резерве) расте због раста нето спољног задуживања (знатно изнад дефицита

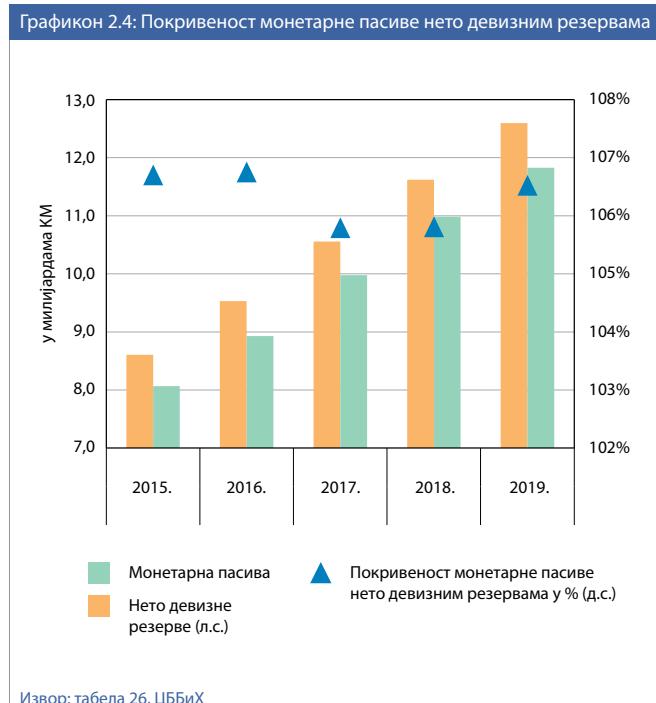
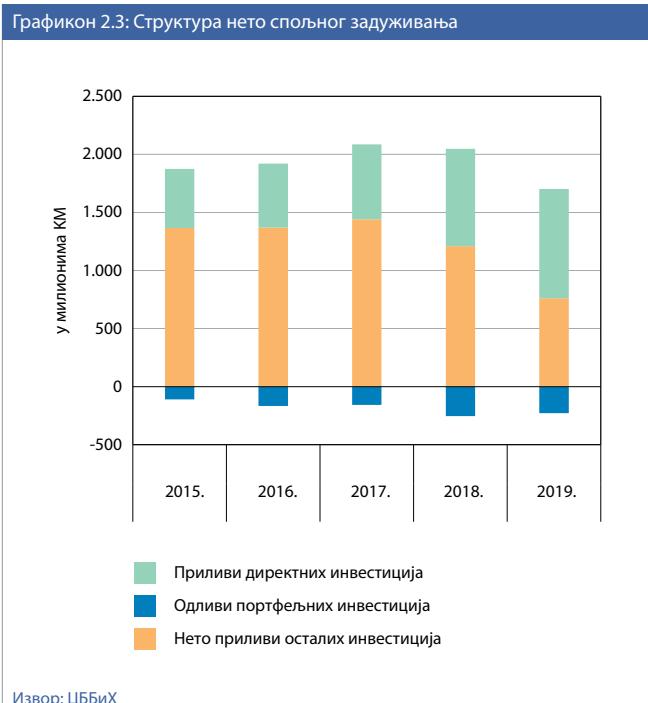
на текућем рачуну). Резервна актива је приказана на лијевом ступцу у сваком периоду, уз дефицит текућег рачуна, јер у БиХ контексту представља новчане токове ка иностранству. У десном ступцу за период су приказани токови из иностранства ка БиХ, нето страно задуживање и приливи на капиталном рачуну, који су већ годинама на приближно истом нивоу и нето грешке и пропусти.

Графикон 2.2: Утицај платнобилансних ставки на раст девизних резерви

Извор: ЦББиХ

Нето страно задуживање представља суму директних, портфољних и осталих инвестиција. У посљедње двије године дошло је до одређених промјена у структури нето страног задуживања. Наиме, учешће директних страних инвестиција у укупном страном задуживању се повећава, док су приливи на осталим инвестицијама мањи. Као и у претходним годинама, и у 2019. години упркос расту директних страних инвестиција учешће задржане зараде је био доста велико, што није утицало на девизне резерве, јер половина директних страних инвестиција је била у форми задржане зараде. У 2019. години нето приливи по основу осталих инвестиција су се смањили у односу на претходну годину. Од осталих облика задуживања које је имало утицај на девизне резерве значајни су зајмови предузећа у иностранству. Задуживање владиног сектора, које је у претходним годинама имало значајан утицај на девизне резерве, у 2019. години је изостало, односно, нето ефекат владиног задуживања је био негативан, јер износ отплате дуга премашује задужења владе у иностранству. Валута и депозити кроз нето финансијску активу и пасиву су утицали на начин да су банке повећале своје пласмане у иностранству, док је на страни пасиве банкарски сектор остварио прилив 74,3 милиона КМ (Графикон 2.3).

2.1 МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА

ЦББиХ је и у 2019. години испунила циљ дефинисан Законом, издавање домаће валуте према аранжману валутног одбора. У складу с чланом 31. Закона о ЦББиХ, обавезна је да осигура да укупан износ њене новчане пасиве никада не пређе еквивалентан износ њених нето девизних резерви, што је у потпуности и испуњено.

У складу с Законом, укупан износ новчане (монетарне) пасиве Централне банке је увијек збир:

(А) свих новчаница и кованог новца које су у оптицај ставиле централа, главне јединице и остале филијале Централне банке, и

(Б) потражних салда свих рачуна који се држе у књигама Централне банке и њених организационих јединица од стране резидентних власника рачуна.

Крајем 2019. године нето страна актива износила је 771,2 милиона КМ⁷, што је за 133,0 милиона КМ (20,85%) више у односу на стање на крају 2018. године. Нето девизне резерве на крају 2019. године су износиле 12,60 милијарди КМ и повећане су за 974,0 милиона КМ (8,38%) у односу на крај 2018. године. Монетарна пасива је у истом периоду забиљежила раст од 7,66%, односно 840,9 милиона КМ.

Нето страна актива представља заштиту од шокова који могу имати негативан утицај на тржишну вриједност финансијских инструмената у које су девизне резеве инвестиране. Стопа покрића валутног одбора на крају 2019. године је виша у односу на крај претходне године (Графикон 2.4).

2.2 РАЧУН РЕЗЕРВИ КОД ЦББИХ

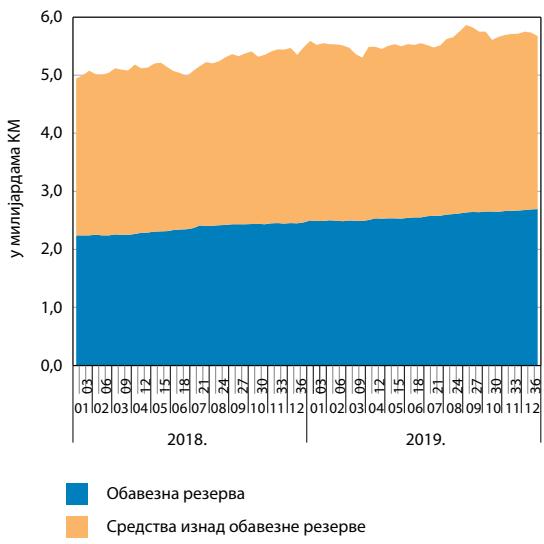
Једини инструмент монетарне политике ЦББиХ је обавезна резерва. У току 2019. године, ЦББиХ није мијењала стопу обавезне резерве нити обухватност основице за обрачун обавезне резерве. Стопа обавезне резерве је задржана на 10% и примјењује се на сву домаћу и страну пасиву банака. Међутим, стопа накнаде на вишак изнад обавезне резерве је од почетка маја изједначена с депозитном стопом ЕЦБ-а, чиме је смањена са -20 б.п. на -40 б.п. Због уведеног аутоматизма у промјени у стопи накнаде на вишак изнад обавезне резерве, од краја септембра је износила -50 б.п., услед измене у политици референтних стопа ЕЦБ. Стопа накнаде на обавезну резерву је остала непромијењена на 0%.

Системом обавезне резерве су у 2019. години обухваћене 24 банке и све су испуниле обавезу издавања на рачун обавезне резерве. Тренд раста основице за обрачун обавезне резерве је настављен и у 2019. години. У посљедњем обрачунском периоду 2019. године, основица за обрачун обавезне резерве је износила 26,93 милијарде КМ, уз годишње повећање од 2,28 милијарди КМ (9,25%). Посљедично, забиљежен је и раст просјечне обавезне резерве на рачуну код ЦББиХ. У погледу валутне структуре основице за обрачун обавезне резерве, евидентан је наставак тренда раста основице у КМ, која је у посљедњем обрачунском периоду у 2019. години чинила 58,96% од укупне основице (+2,71 проценти поен у односу на посљедњи обрачунски период у 2018. години). Одређен ниво евризације у БиХ је природан због аранжмана валутног одбора, структуре извора финансирања банака и регулаторних захтјева у вези с управљањем девизним ризиком у банкама. Међутим, снажан раст депозита домаћих сектора у КМ, посебно домаћинства, уз умјерен раст стране пасиве банака, не указује на склоност домаћих сектора ка страним валутама.

Салдо рачуна резерви је износио 5,67 милијарди КМ (Графикон 2.5) у посљедњем обрачунском периоду у 2019. години. У односу на посљедњи обрачунски период у 2018. години повећан је за 191,1 милион КМ (3,49%). Како је, усљед раста основице за обрачун обавезне резерве, салдо порастао за 228,0 милиона КМ, евидентно је да се вишак изнад обавезне резерве благо смањио (36,9 милиона КМ или 1,22%) у посматраном периоду. Ипак, вишак изнад обавезне резерве је и на крају 2019. године знатно премашивао ниво средстава које је ЦББиХ захтијевала својим прописима.

Промјене на стању рачуна комерцијалних банака код ЦББиХ су и током 2019. године, у највећој мјери, узроковале промјене у резервном новцу (Графикон

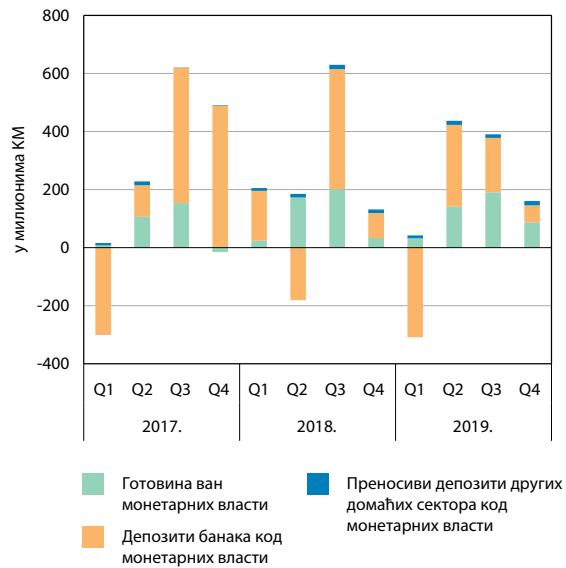
Графикон 2.5: Стање рачуна резерви код ЦББиХ

Извор: табела 17, ЦББиХ

2.6)⁸. Посљедично, промјене у резервном новцу су резултирале промјенама у висини девизних резерви ЦББиХ. За разлику од ранијих година, релативни утицај у промјенама готовине ван монетарних власти је растао и посебно је наглашен у четвртом кварталу 2019. године. При томе, битно је напоменути да је количина КМ ван комерцијалних банака била готово непромијењена у односу на трећи квартал 2019. године, али је повећана количина КМ у трезорима банака. Један од разлога за држање веће количине КМ готовине у трезорима банака је и додатно повећање накнаде на држање вишка изнад обавезне резерве на рачунима код ЦББиХ, уведено у трећем кварталу. Ипак, судећи по висини депозита банака код монетарних власти, већина банака се није одлучила за овакву прекомпозицију ликвидних средстава.

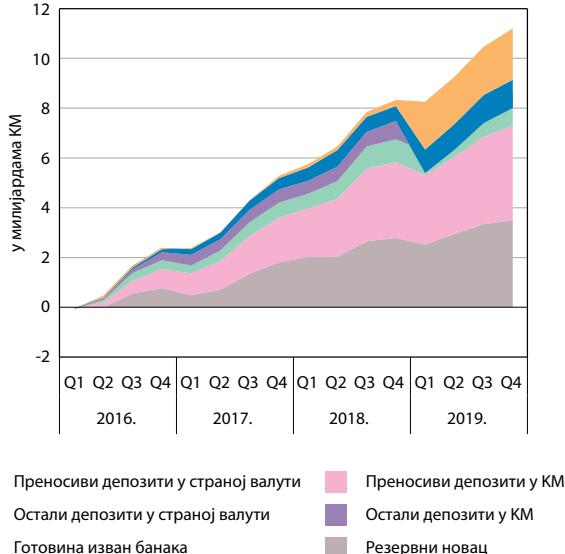
Графикон 2.6: Промјене у компонентама резервног новца у односу на крај претходног квартала

Извор: ЦББиХ, табела 09, властите калкулације

Промјене у резервном новцу и преносивим депозитима у КМ, који су саставни дио монетарног агрегата M1, главни су разлози промјена у укупној новчаној маси. Уколико се изузму ефекти методолошке промјене у класификацији активе и пасиве комерцијалних банака, индексиране у страним валутама од јануара 2019. године, нити једна друга ставка монетарних агрегата није имала ни приближно значајан утицај на промјене у монетарним агрегатима (Графикон 2.7). Највећи пораст преносивих депозита у КМ и даље се биљежи код сектора становништва. Због раста ове ставке пасиве, у правилу расту и ликвидна средства у форми стране активе (Табела 10) како банака (видјети потпоглавље о банкарском сектору) тако и ЦББиХ (преко раста стања на рачуну резерви код ЦББиХ).

Графикон 2.7: Промјене у монетарним агрегатима у односу на крај четвртог квартала 2015. године

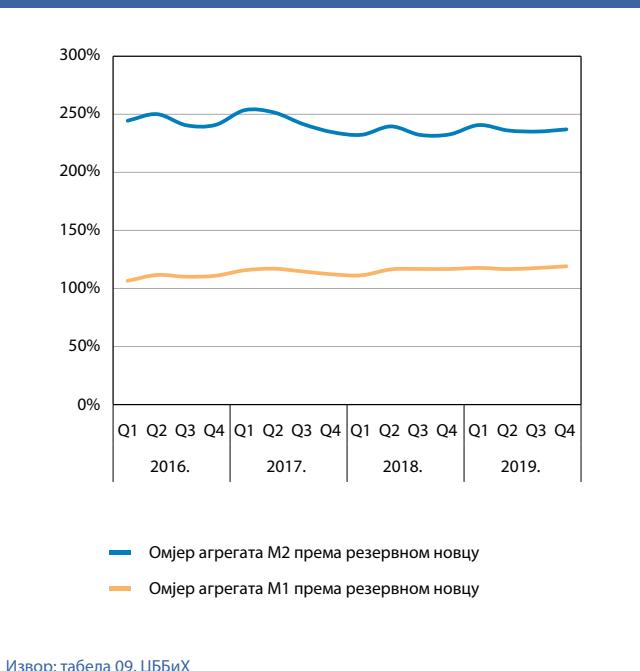

Извор: табела 09, ЦББиХ

⁸ Резервни новац не представља укупне обавезе Централне банке, али свакако да јесте њихов назначајнији дио (видјети табелу 11). Двије ставке које су takoђе контраставке девизних резерви, а које не улазе у састав резервног новца су депозити централне владе те акције и други капитал.

Због релативно непромијењених трендова у компонентама новчане масе, не биљеже се ни промјене у брзини мултипликације новца (Графикон 2.8). Без значајније рочне трансформације депозита домаћих сектора, што је првенствено условљено висином каматних стопа на депозите домаћим секторима, као и снажније кредитне активности, не може се очекивати ни значајнији раст мултипликатора новца.

Графикон 2.8: Монетарна мултипликација

Извор: табела 09, ЦББиХ

2.3 УПРАВЉАЊЕ ДЕВИЗНИМ РЕЗЕРВАМА

Процес и резултати управљања девизним резервама ЦББиХ, у периоду 2012-2019. година, су били у знатној мјери детерминисани кретањима на финансијским тржиштима на којим се, у складу са законом о ЦББиХ и дефинисаном стратешком структуром резерви, инвестирају средства у страној конвертибилној валути. Краткорочне каматне стопе у 2019. години су додатно опале, за разлику од њихове стагнације у 2017. и 2018. години, тако да је настављен тренд њиховог опадања који је био снажније изражен у претходним годинама (Табела 2.1). Приноси на средњорочне и дугорочне државне обvezнице земаља еврозоне су имали изражен тренд опадања у 2019. години, наспрот њиховом расту и нестабилности у 2017. и 2018. години (Табела 2.1).

Табела 2.1: Просјечна пондерисана нето каматна стопа на девизне резерве ЦББиХ и просјечне тржишне каматне стопе и приноси на државне обvezнице у еврозони, у %

	PPKS	ЕЦБ - Главне операције рефинансирања (MROR)	EURIBOR		EUR обvezнице		
			1м	3м	2 године	3 године	5 година
2013.	0,48	0,55	0,13	0,22	0,88	1,19	1,85
2014.	0,43	0,16	0,13	0,21	0,31	0,46	0,96
2015.	0,34	0,05	-0,07	-0,02	-0,04	0,07	0,40
2016.	0,22	0,01	-0,34	-0,26	-0,32	-0,25	0,01
2017.	0,18	0,00	-0,37	-0,33	-0,39	-0,24	0,18
2018.	0,16	0,00	-0,37	-0,32	-0,13	0,08	0,46
2019.	0,11	0,00	-0,40	-0,36	-0,27	-0,18	-0,02

Извор: Bloomberg, ЦББиХ

Тржишни приноси на државне обvezнице деноминоване у EUR, укључујући и земље периферије ЕУ, су током 2019. године били изразито ниски и углавном негативни примарно као посљедица квантитативним олакшицама ЕЦБ. Након поновног увођења квантитативних олакшица, тржишни приноси су поново почели да опадају, а чему су додатно допринијеле забринутости везане за глобалну економију, тензије у вези с трговинским ратовима САД и друге геополитичке тензије. Пад тржишних приноса је доприносио даљем паду просјечне пондерисане нето каматне стопе (Табела 2.1).

У складу са Законом о ЦББиХ и одговарајућим интерним актима (инвестиционим смјерницама, стратешком алокацијом активе и правилима и параметрима ризика) ЦББиХ управља девизним резервама полазећи првенствено од принципа сигурности и ликвидности инвестирања. С обзиром да према члану 34. Закона о ЦББиХ није могуће инвестирати више од 50% укупног несмањеног капитала и резерви у друге валуте осим EUR, ЦББиХ више од 95% девизних резерви инвестира у финансијске инструменте деноминоване у EUR. На међубанкарском тржишту еврозоне и током 2019. године задржан је тренд негативних приноса и каматних стопа, те стога ЦББиХ мора прихватати негативне и ниске тржишне приносе на државне дужничке хартије од вриједности и негативне каматне стопе на девизне депозите код страних банака, а што импликује ниже нето приходе од инвестирања средстава девизних резерви.

Одлуке о управљању и инвестирању девизних резерви доносе се на три нивоа у оквиру организације ЦББиХ: стратешком – Управни одбор; тактичком – Инвестициони комитет и оперативном – надлежна одјељења Сектора за монетарне операције, управљање девизним резервама и готовином. Управни одбор утврђује инвестиционе смјернице, којима се дефинишу максимална толеранција на ризик, оптимална комбинација (енгл. trade-off) између ризика и поврата, стратешка алокација активе, инвестициона ограничења, инвестициони период и референтна вриједност (енгл. benchmark) за оцену перформанси. Инвестициони комитет дјелује у оквиру обавезујућих законских ограничења и Инвестиционих смјерница усвојених од Управног одбора те правила и параметара ризика везаних за улагање девизних резерви. Одлучивање и одговорност за свакодневно управљање девизним резервама је на оперативном нивоу, који дјелују у складу са смјерницама и правилима и параметрима ризика.

Портфель девизних резерви изложен је првенствено финансијским ризицима и то: каматном ризику, кредитном ризику, ризику ликвидности те девизном ризику. У циљу управљања каматним ризиком, односно ризиком смањења тржишне вриједности портфельа девизних резерви због непожељних кретања каматних стопа, прописује се циљано модификовано трајање портфель девизних резерви и дозвољено одступање, прати се вриједност под ризиком (енгл. Value at Risk) као и прописивање максималног износа дозвољеног одступања поврата портфельа од поврата референтног портфельа. ЦББиХ ограничава изложеност кредитном ризику улагањем првенствено у обvezнице одабраних држава еврозоне те пласирањем депозита у одабране централне банке у еврозони и Банку за међународна поравнања (BIS) те одабране комерцијалне иностране банке, уз услов да задовољавају стандарде подобности уговорне стране. Основни принцип у управљању кредитним ризиком представља одговарајући критеријум одабира уговорних страна и дужничких хартија од вриједности с фиксним приходом и ограничење превелике концентрације изложености кредитном ризику према појединој уговорној страни. Наведени стандарди и ограничења преиспитују се и по потреби ажурирају, при чemu се води рачуна о званичним оцјенама водећих свјетских рејтинг агенција, као и показатељима добијеним примјеном интерних метода за процјену кредитног ризика. Девизни ризик представља ризик промјене вриједности девизне активе и пасиве због промјене валутних курсева у којима се држе девизне резерве у односу на домаћу валуту. Управљање девизним ризиком проводи се првенствено кроз усклађивање валутне структуре активе и пасиве ЦББиХ. Управљање ризиком ликвидности се базира на процјени потенцијалних потреба за ликвидношћу и идентификацији ликвидних финансијских инструмената. Инструменти којима се осигурава дневна ликвидност су преконоћни депозити и средства на текућим рачунима код уговорних страна које задовољавају критеријуме кредитног ризика те доспијевајућа средства по свим инструментима.

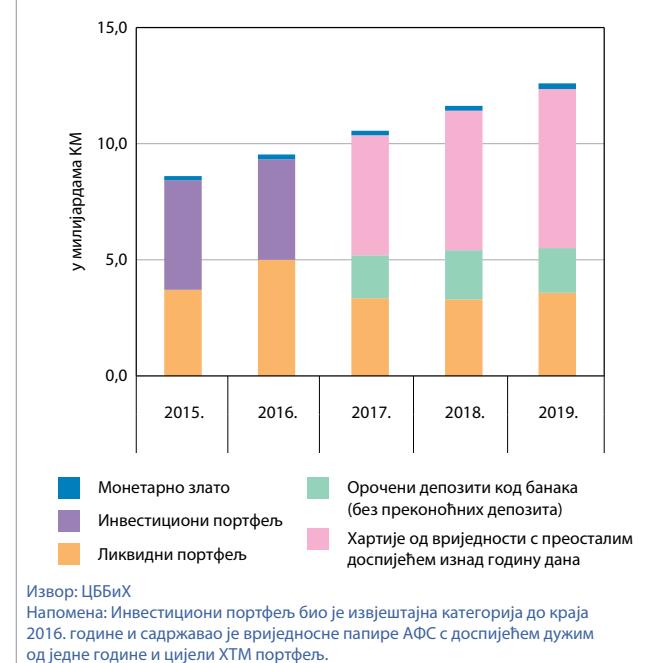
Структуру девизних резерви на крају 2019. године (Графикон 2.9) чинили су: орочени депозити код банака (без преконоћних депозита) с учешћем од 15,22%; ликвидни портфель с учешћем од 28,42%; портфель хартија од вриједности којима је до доспијећа остало више од годину дана с учешћем од 54,35% и злато с учешћем од 2,02%. На крају 2019. године ликвидни портфель су чинили: текући рачуни код банака (6,31% укупних девизних резерви); преконоћни депозити (3,10% укупних девизних резерви); готовина у трезору ЦББиХ (2,56% укупних девизних резерви); специјална права вучења ММФ-а (испод 0,1% укупних девизних резерви) и хартије од вриједности којима је до доспијећа преостало годину дана и мање (16,44% укупних девизних резерви). Хартије од вриједности којима је до доспијећа преостало годину дана и мање, као највећа ставка ликвидног портфела, износили

су 2,07 милијарди КМ на крају 2019. године. Текући рачуни код банака, као друга највећа ставка ликвидног портфельа, на крају 2019. године износили су 795 милиона КМ.

Хартије од вриједности с фиксним приходом, исказане по тржишној вриједности, на крају 2019. године чиниле су 70,79% укупних девизних резерви, што је за 4 б.п. више у односу на крај 2018. године. С циљем заштите од кредитног ризика, врши се инвестирање у хартије од вриједности одабраних европских земаља, уз ограничења максималног учешћа дужничких инструмената за сваку поједину земљу.

Средства депонована код нерезидентних банака на крају 2019. године забиљежила су пораст на годишњем нивоу од 189,50 милиона КМ (6,50%). Средства инвестицирана у хартије од вриједности с фиксним приходом повећана су за 691,97 милиона КМ (8,41%).

Графикон 2.9: Структура инвестирања девизних резерви ЦББиХ

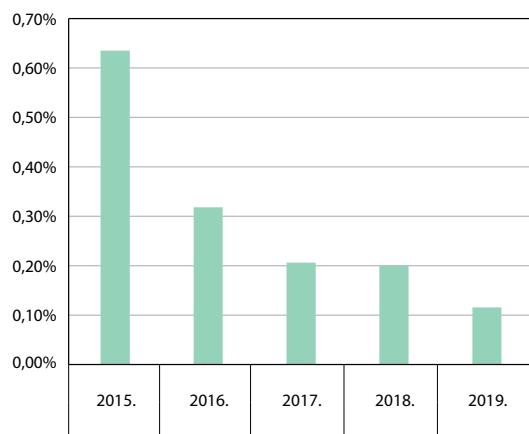
Извор: ЦББиХ

Напомена: Инвестициони портфель био је извјештајна категорија до краја 2016. године и садржавао је вриједносне папире АФС с доспијећем дужим од једне године и цијели XTM портфель.

Комбиновани нето ефекат на биланс успјеха свих улагања девизних средстава ЦББиХ у конвертибилну страну валуту и монетарно злато (нето монетарни девизни приходи) износи 13,96 милиона КМ, а изражен ефективном стопом приноса⁹ за период 01.01.-31.12.2019. године износи 0,12% (Графикон 2.10). Релативно ниске остварене стопе поврата на улагања у конвертибилну страну валуту су посљедица: ниских и/или негативних стопа приноса на хартије од вриједности; негативних каматних стопа на краткорочне депозите у еврима, које од 2017. године преовладавају на финансијским тржиштима, и заокрета у политици инвестицирања девизних резерви у смислу смањења изложености према земљама периферије еврозоне, које имају знатно више стопе приноса на инструменте јавног дуга од просјека еврозоне.

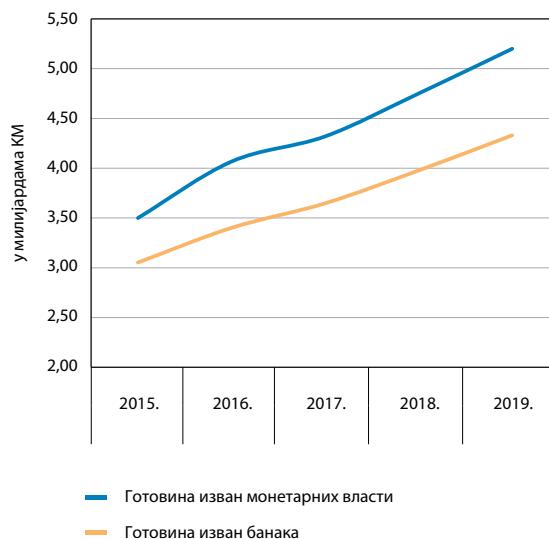
⁹ Ефективна стопа приноса израчуната је тако да су укупни нето ефекти инвестицирања средстава девизних резерви (у злато и конвертибилну страну валуту) подијељени са просјечним стањем девизних резерви у посматраном периоду. При израчунавању укупних нето ефеката инвестицирања средстава девизних резерви, у обзир су узети сви нето приходи од камате на хартије од вриједности и депозите, као и реализовани нето капитални добици/губици усљед продаје хартија од вриједности из портфела девизних резерви ЦББиХ.

Графикон 2.10: Просјечне годишње стопе приноса на девизне резерве ЦББиХ

Извор: ЦББиХ

Графикон 2.11: Готовина ван монетарних власти и банака

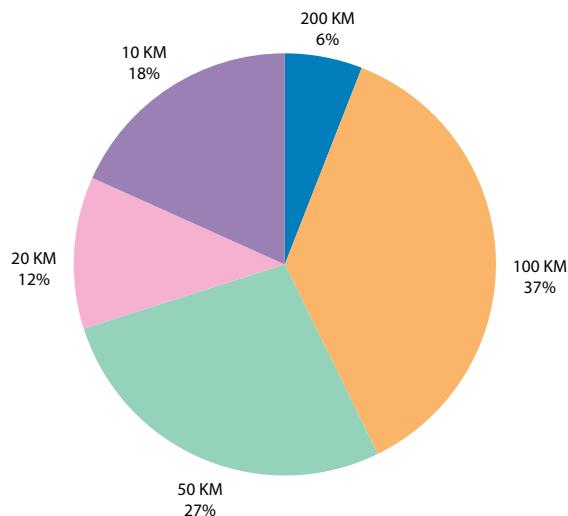
Извор: табела 38, ЦББиХ

2.4 УПРАВЉАЊЕ ГОТОВИМ НОВЦЕМ

На дан 31.12.2019. године, стање готовог новца у оптицају (изван банака) износило је 4,33 милијарде КМ (Графикон 2.11), што је за 8,87% више у односу на 2018. годину. Тиме је настављен тренд раста из претходних година. Раст потражње за готовином од стране банака и даље је, првенствено, резултат увећаних захтјева клијената за готовим новцем. Ово поткрепљују и подаци о картичном пословању, који указују на још увијек изражену преференцију становништва ка готовинском плаћању. Наиме, од укупне вриједности трансакција реализованих употребом картица у земљи у износу 11,16 милијарди КМ, путем банкомата подигнуто је готовине у износу од 7,75 милијарди КМ (69,44% вриједности). Додатну потражњу за готовином потичу и изузетно ниске каматне стопе на депозите, нарочито на кратак рок, што минимизује опортунитетни трошак држања готовине. У 2019. години је забиљежен наставак раста КМ у трезорима банака што је, дјелимично, и посљедица примјене негативне накнаде на средства изнад обавезне резерве.

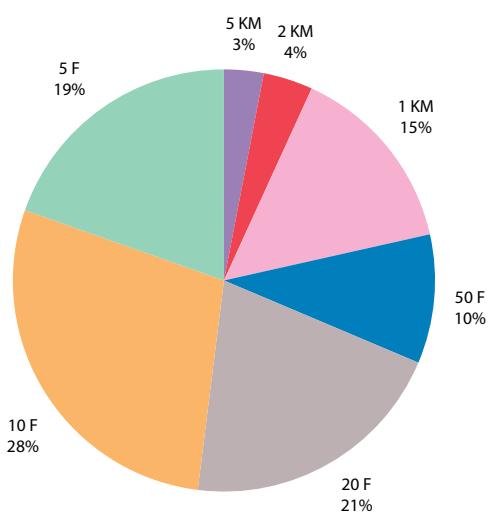
Изван ЦББиХ, на крају 2019. године, било је 75,2 милиона новчаница КМ и 394,2 милиона кованица КМ, укупне вриједности 5,2 милијарде КМ, што је за 9,5% више у односу на 2018. годину. У погледу апоенске структуре новца изван ЦББиХ, најзаступљеније су биле новчанице од 100 КМ и 50 КМ, а код кованица апоен 10 F (Графикони 2.12 и 2.13).

Графикон 2.12: Апоенска структура новчаница

Извор: ЦББиХ

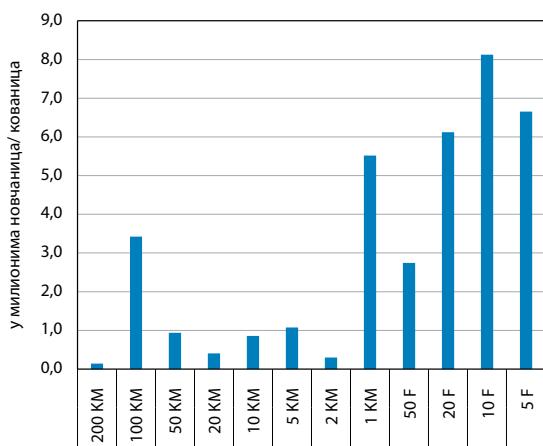
Графикон 2.13: Апоенска структура кованица

Извор: ЦББиХ

У односу на 2018. годину, број новчаница изван ЦББиХ је повећана за 5,8 милиона комада (8,3%), укупне вриједности 434,1 милион КМ (Графикон 2.12). Количина кованица изван ЦББиХ је у истом периоду повећана за 30,5 милиона комада (8,4%), укупне вриједности 15,2 милиона КМ (Графикон 2.14).

Графикон 2.14: Повећање броја новчаница и кованица, по апоенима, у односу на 2018. годину

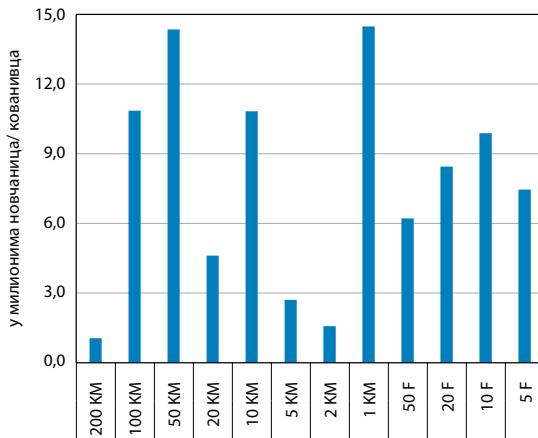

Извор: ЦББиХ

Снабдијевање комерцијалних банака готовим новцем врши се путем трезора главних јединица и филијала ЦББиХ, лоцираних у Сарајеву, Бањој Луци, Мостару и Брчком, уз стриктно поштивање аранжмана валутног одбора. У току 2019. године комерцијалним банкама је издато 41,7 милиона комада новчаница и 50,7 милиона

комада кованица, укупне вриједности 2,25 милијарди КМ (Графикон 2.15).

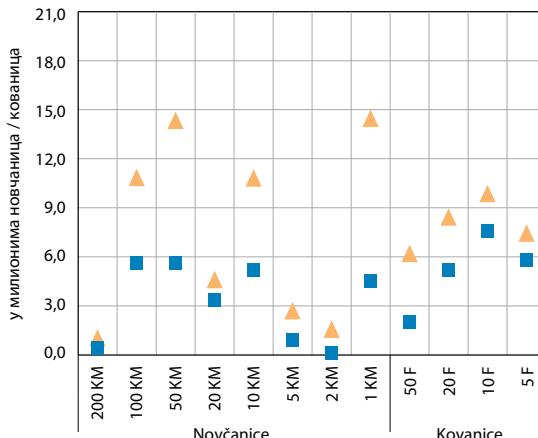
Графикон 2.15: Новчанице и кованице издате у 2019. години, према апоенима

Извор: ЦББиХ

У истом периоду је из Одјељења трезора ЦУ, главним јединицама и Филијали Брчко издато (дотације) 20,2 милиона комада новчаница и 26,1 милиона комада кованица, укупне вриједности 1,05 милијарди КМ. Графикон 2.16 испод указује да је ЦББиХ водила рачуна о потраживањима комерцијалних банака за готовим новцем у одговарајућој апоенској структури. Пошто комерцијалне банке врше и значајан поврат готовог новца у трезоре ЦББиХ, дотације главним јединицама/филијалама ЦББиХ су, у правилу, знатно мање.

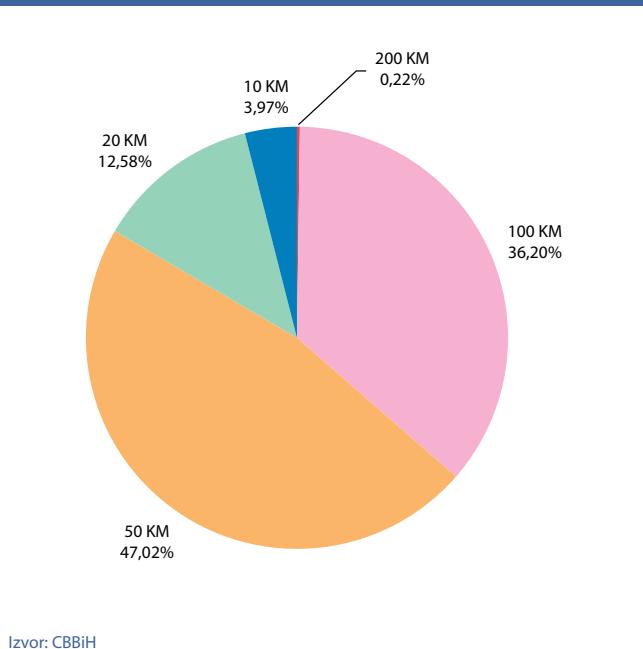
Графикон 2.16: Излази готовог новца (КМ) у 2019. години

Извор: ЦББиХ

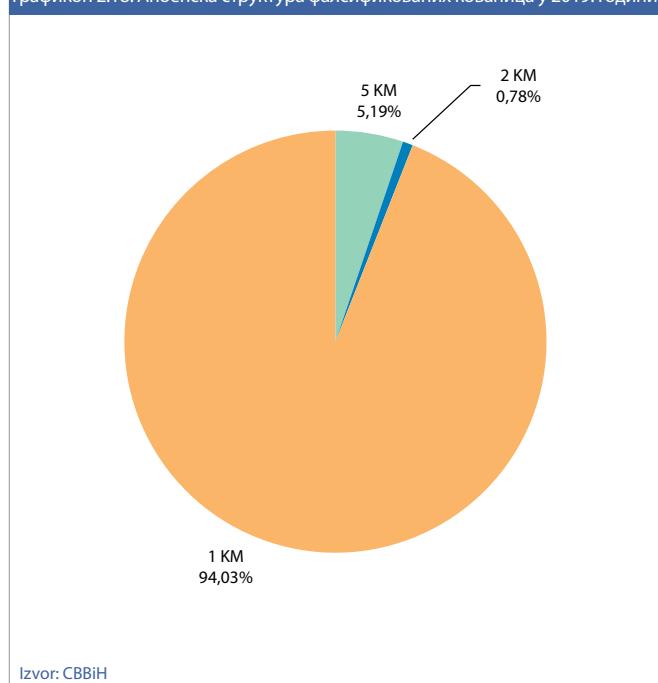
ЦББиХ врши континуирано повлачење новчаница неподобних за оптицај, које се уништавају у складу с важећим прописима. Повлачењем неподобних новчаница и пуштањем у оптицај новчаница нове серије, ЦББиХ одржава задовољавајући квалитет новца у оптицају. У 2019. години уништено је 10,5 милиона комада новчаница и 5.484 кованице неподобних за оптицај.

Графикон 2.17: Апоенска структура фалсификованих новчаница у 2019. години

У 2019. години, у ЦББиХ је регистровано 453 фалсификоване новчанице конвертибилне марке, што је за 14,8% мање у односу на 2018. годину. Фалсификованих кованица конвертибилне марке је регистровано 1.156 комада, што је за 24,8% мање у односу на 2018. годину. Према апоенској структури, највише фалсификованих новчаница је било у апоену од 50 КМ (Графикон 2.17), а фалсификованих кованица у апоену од 1 КМ (Графикон 2.18).

Графикон 2.18: Апоенска структура фалсификованих кованица у 2019. години

2.5 ОДРЖАВАЊЕ ПЛАТНИХ СИСТЕМА

Законску обавезу одржавања одговарајућих платних и обрачунских система ЦББиХ испунила је и у 2019. години: платни промет у земљи се одвијао неометано, кроз системе жироклиринга и бруто поравнања у реалном времену (RTGS); одржавани су Централни регистар кредита (ЦРК) и Јединствени регистар рачуна пословних субјеката (ЈРРПС); а обављан је и међународни клиринг плаћања с иностранством.

У 2019. години је забиљежен пад броја трансакција, а повећање укупне вриједности трансакција у платном промету у односу на претходну годину (Табела 2.2). У односу на 2018. годину, забиљежен је раст и броја и вриједности међубанкарских трансакција кроз системе и жироклиринга и RTGS-а (Табела 20 у Статистичком додатку). Као и у ранијим периодима, већина трансакција у међубанкарском платном промету обавља се у мањем броју банака; преко пет банака обављено је 50,99% укупне вриједности и 52,30% укупног броја трансакција у платном промету у 2019. години.

Табела 2.2: Платни промет преко комерцијалних банака

	Међубанкарске трансакције	Промјена у односу на претходну годину	Унутарбанкарске трансакције	Промјена у односу на претходну годину	Укупно	Промјена у односу на претходну годину
Број, у милионима						
2016.	40,0	2,3%	63,7	0,8%	103,7	1,4%
2017.	41,1	2,8%	68,4	7,4%	109,5	5,6%
2018.	42,3	3,0%	58,8	-14,0%	101,2	-7,6%
2019.	43,6	3,0%	56,8	-3,5%	100,4	-0,8%
Вриједност, у милијардама КМ						
2016.	88,38	3,8%	92,74	-7,0%	181,12	-2,0%
2017.	96,24	8,9%	117,10	26,3%	219,77	17,8%
2018.	102,67	6,7%	115,44	-1,4%	218,11	-0,8%
2019.	123,04	19,8%	113,37	-1,8%	236,41	8,4%

Извор: ЦББиХ

Од 2019. године картичне трансакције обављене путем интернета су обухваћене у прегледу промета картицама (Табела 2.2). Картично плаћање је забиљежило пораст у односу на 2018. годину. Од укупног повећања промета на ATM (енг. Automated teller machine, ATM) уређајима у односу на 2018. годину (585,1 милион КМ; Табела 2.3), 48,4% се односи на промет картицама издатим у БиХ (Табела 2.4). Од 127,9 милиона КМ (табела 2.4) повећања промета на POS терминалима (мјесто продаје, енг. Point of sale, POS) у односу на 2018. годину, 111,9 милиона КМ (87,6%) се односу на годишњи пораст промета картицама издатим у БиХ.

Од 2018. године, најзаступљенији бренд картица у БиХ је Mastercard (Табела 2.5). Далеко највећи број издатих картица су и даље дебитне картице, чије учешће је износило 80,8% у 2019. години.

Банке константно раде на увођењу у понуду већег броја ATM и POS уређаја. Од укупно 31.290 уређаја за картично плаћање и подизање готовине, 1.640 су били банкомати (+43 у односу на 2017. годину), 28.796 су POS терминали за трговину (+1315 у односу на 2018. годину), а 854 уређаја су били POS терминал за готовину (+96 у односу на 2018. годину). И даље је присутан наглашен тренд раста броја корисника интернет банкарства или неке врсте електронског банкарства, посебно у сегменту становништву. У односу на 2018. годину, број корисника е-банкарства је порастао за преко 114 хиљада клијената (17,0%).

ЦББиХ је доприносила финансијској стабилности и одржавајући централни регистар кредита (ЦРК), који је током 2019. године, на дневној основи, подацима ажурирало 25 банака, 33 микрокредитне организације

Табела 2.3: Преглед промета картицама на ATM, ПОС уређајима и интернету

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
POS, у милијардама КМ	1,96	2,55	2,76	3,12	3,25
Промјена у односу на претходну годину	7,0%	30,2%	8,2%	13,2%	8,2%
ATM, у милијардама КМ	5,71	6,24	6,75	7,16	7,75
Промјена у односу на претходну годину	6,7%	4,9%	8,2%	6,1%	4,3%
Укупно, у милијардама КМ					157,4
Промјена у односу на претходну годину	7,66	8,79	9,51	10,29	11,16
Promjena u odnosu na prethodnu godinu	0,07%	0,11%	0,08%	0,08%	0,09%

Извор: ЦББиХ

Табела 2.4: Реализоване вриједности по картицама на принципу резидентности

Година	Подизање готовине		Куповина роба и услуга на POS терминалима	Укупно
	Банкомати	POS терминал		
Реализоване вриједности иностраних картица у БиХ, у милионима КМ				
2015.	911,9	61,3	327,8	1.300,9
2016.	995,4	79,6	394,7	1.469,7
2017.	1.177,9	35,0	527,3	1.740,2
2018.	1.346,7	43,7	650,2	2.040,6
2019.	1.648,8	59,6	833,5	2.542,0
Реализоване вриједности у иностранству картица издатих у БиХ, у милионима КМ				
2015.	143,3	8,0	277,5	430,8
2016.	155,5	1,9	336,2	493,7
2017.	147,4	1,7	380,3	529,5
2018.	146,7	2,0	474,0	622,7
2019.	165,3	3,0	426,8	595,1

Извор: ЦББиХ

Табела 2.5: Заступљеност картица према брендовима

Година	Visa	Mastercard	American	BamCard	Diners	Укупно
2015.	1.253.784	742.265	6.913	10.094	163	2.013.219
2016.	1.124.181	898.914	7.471	11.714	0	2.042.280
2017.	1.001.137	983.194	7.246	9.844	3.792	2.005.213
2018.	870.018	1.252.486	7.123	10.369	13.350	2.153.346
2019.	757.775	1.348.275	7.304	12.280	12.970	2.138.604

Извор: ЦББиХ

те 17 лизинг компанија и осталих институција. У односу на 2018. годину, број приступних тачака повећан је за чак 190, на број од 1.720. Промјена у броју приступних тачака највише је узрокована повећањем броја у пословним банкама, које су са 1.445 приступна мјеста (81 више него у 2018. години) и даље далеко најзначајнији корисници информација похрањених у ЦРК.

У ЈРРПС је било похрањено 239.188 активних и 95.593 блокираних рачуна на крају 2019. године. ЈРРПС се приступало са 1.946 приступних тачака, од којих 1.760 припада банкама, 38 МКО, 29 лизинг компанијама и осигуравајућим кућама те 119 другим институцијама. Организационе јединице ЦББиХ у протеклој години издале су укупно 9.289 извода из ЈРРПС.

ЦББиХ је и у 2019. години вршила међународни клиринг плаћања између БиХ и србијанских банака. Кроз систем клириншког начина обрачуна међународних плаћања са Србијом пласирано је укупно 11.931 налог (+9,93% у односу на 2018. годину), чија је вриједност била 265,126 милиона евра (+18,30% у односу на 2018. годину).

2.6 УЛОГА ФИСКАЛНОГ АГЕНТА

Законом о ЦББиХ (члан 4.) и Законом о дугу, задуживању и гаранцијама БиХ дефинисано је да ЦББиХ пружа банкарске услуге, тј. извршава трансакције по налогу Министарства финансија и трезора БиХ (МФТБиХ) у вези са сервисирањем спољног дуга БиХ и дјелује као фискални агент за чланство БиХ у међународним финансијским институцијама. У складу с Уговором о обављању послова банкарског и фискалног агента између ЦББиХ и МФТ БиХ, ЦББиХ је и током 2019. године извршавала послове банкара, депозитара, заступника при плаћању и фискалног агента. Ова услуга је у 2019. години обухватала послове платног промета у земљи и иностранству, управљања депозитним рачунима и конверзије средстава везане за кредите и донације по уговорима које је закључио Савјет министара БиХ с међународним финансијским институцијама, послове који су произашли из аранжмана и чланства БиХ у међународним финансијским институцијама те послове сервисирања иностраног дуга. Због изузетно неповољних услова на међународним финансијским тржиштима током 2019. године МФТ БиХ није достављало налоге за инвестирање девизних средстава.

ЦББиХ пружа банкарске услуге и извршава трансакције по налогу МФТ БиХ у вези са сервисирањем спољног дуга БиХ. МФТ БиХ је надлежно за провођење процедуре за задуживање и управљање државним дугом, обезбеђује покриће обавеза у домаћој валути и води базу података о спољном дугу БиХ. Поред Закона о ЦББиХ, улога ЦББиХ и МФТ БиХ по пословима сервисирања спољног дуга БиХ дефинисана је Законом о задуживању, дугу и гаранцијама БиХ, Законом о финансирању институција БиХ, Законом о систему индиректног опорезивања у БиХ и Законом о уплатама на Јединствени рачун и расподјели прихода.

Послови, задаци, надлежности и међусобни односи између МФТ БиХ и ЦББиХ дефинисани су билатералним

Уговором о сервисирању спољног дуга БиХ, који су двије институције закључиле први пут 2001. године (посљедња верзија закључена је 2013. године). ЦББиХ је према одредбама наведеног Уговора надлежна за:

- благовремено обезбеђење потребних износа у страним валутама за плаћање доспјелих обавеза;
- благовремено и тачно извршење плаћања на основу налога/инструкција МФТ БиХ;
- кореспонденцију са страним банкама и кредиторима у вези с плаћањем обавеза, и;
- извјештавање МФТ БиХ о свим извршеним трансакцијама.

Средства потребна за сервисирање спољног дуга у домаћој валути обезбеђује МФТ БиХ од Управе за индиректно опорезивање (УИО) и/или директним уплатама крајњих корисника кредита. Годишњи план средстава потребних за сервисирање спољног дуга саставни је дио документа „Буџет институција БиХ и међународних обавеза“ који доноси Парламентарна скупштина БиХ. У складу са закљученим Уговором о обављању послова банкарског и фискалног агента између ЦББиХ и УИО, а на основу Закона о уплатама на јединствени рачун и расподјели прихода, током 2019. године настављено је вођење јединственог рачуна УИО за прикупљање прихода од индиректних пореза. По овом аранжману комерцијалне банке на дневној основи трансферишу на рачун за евидентирање, држање и расподјелу прихода УИО код ЦББиХ све прикупљене приходе, а потом се ти приходи по налогу УИО свакодневно алоцирају на више рачуна по различитим намјенама у складу са законском регултивом и налогом УИО. На основу Закона о акцизама у 2019. године је настављен процес прикупљања средстава уплаћених по основу путарина на рачун УИО код ЦББиХ те распоред ових средстава по налогу УИО према ентитетима и дистрикту Брчко.

ЦББиХ је фискални агент и извршава трансакције у вези с чланством и аранжманима БиХ у ММФ-у од 2002. године, на основу одлуке Савјета министара БиХ која је званично објављена у службеним новинама БиХ. Међусобни односи, надлежности и поступање пет институција у БиХ (ЦББиХ, МФТ БиХ, Федерално министарство финансија, Министарство финансија Републике Српске и УИО) о питању финансијских аранжмана с ММФ-ом дефинисани су Меморандумом о разумијевању (први је закључен 2002. године, на снази је онај из 2016. године). ЦББиХ је депозитар за рачуне (готовинске и хартије од вриједности) које ММФ држи код фискалног агента (обично су то централне банке) свих чланица у складу с Статутом (енгл. Articles of Agreement) ММФ-а. Да би се извршиле трансакције одobreња средстава од ММФ-а и плаћања обавеза према ММФ-у, ЦББиХ води намјенски Депозитни рачун за трансакције с ММФ-ом, с подрачунима Федерације БиХ, Републике Српске и дистрикта Брчко. ЦББиХ извршава трансакције с ММФ-ом након што надлежне институције у БиХ обезбиједе

пуно покриће у домаћој валути на поменутом рачуну / подрачунима. Квота БиХ, која представља уплаћени и уписани „капитал“ сваке земље чланице у општи / генерални извор средстава ММФ-а, износи 265,2 милиона SDR.

У складу са Статутом Свјетске банке, ЦББиХ је депозитар за чланице групе Свјетске банке: IBRD, IDA и MIGA. По налогу наведених чланица, ЦББиХ извршава трансакције купопродаје стране валуте за домаћу и извршава плаћања / трансфере крајњим корисницима у домаћем платном промету.

ЦББиХ је и у 2019. години, у складу с Уговором закљученим с Агенцијом за осигурање депозита БиХ, обављала послове евидентије портфела хартија од вриједности ове институције којим, према споразуму Агенције за осигурање депозита с иностраним портфелним менаџером, управља екстерни портфельни менаџер.

Такође, ЦББиХ је у складу са закљученим уговорима наставила дјеловати као банкарски и фискални агент Агенције за банкарство ФБиХ, Агенције за банкарство РС, Брчко дистрикта, Федералног министарства финансија те за ентитетске регистре хартија од вриједности. Услуга кориштења електронског банкарства, уведена 2011. године с циљем унапређења и побољшања услуга банкарског и фискалног агента, пружана је и током 2019. године.

2.7 ПРИКУПЉАЊЕ И КРЕИРАЊЕ СТАТИСТИЧКИХ ПОДАТАКА

Поред редовних статистичких активности везаних за прикупљање, обраду и публиковање статистичких података из три шире области (статистика монетарног и финансијског сектора, статистика платног биланса и статистика владиних финансија и финансијских рачуна), важан сегмент рада представља континуирано проширивање рада и усклађивања с међународним стандардима. У методолошком смислу се највећој могућој мјери руководимо на важећим међународним методологијама и стандардима компилације, јер је то предуслов за квалитет и прихваћање наше статистике. Статистичка продукција започиње с прикупљањем различитих врста извornих података: административни подаци од јавних институција, подаци добијени из директног прикупљања од многобројних извјештајних јединица (предузећа и банке), као и подаци из других статистичких институција.

ЦББиХ се посљедњих година, као и остale статистичке институције, наглашено ангажовала на усклађивању с ЕУ стандардима. БиХ у том погледу још увијек мора направити велике помаке да би достигла ниво и квалитет продукције у осталим земљама чланицама.

Најважнији помаци у погледу статистичке продукције су били:

- Увођење кварталне статистике о билансима небанкарских финансијских институција, која се заснива на обради података преко 100 финансијских институција у БиХ.
 - Успостављање кварталне статистике међународне инвестиционе позиције која обрачунава финансијску позицију у односу према иностранству. Досада је ова статистика била на годишњем нивоу и објављивана је након осам мјесеци, а сада ће бити квартална и с пуно краћим роком објаве. На овај начин је усклађена са захтјевима ЕУ у овој области.
 - Статистика владиних финансија је наставила с развојем статистике владиних финансија слиједећи концепте и класификацију према ESA 2010 и започела с редовном доставом према Eurostatu у складу с трансмисијским програмом и обавезама које наша земља преузела према ЕУ институцијама.
 - У погледу статистике страних директних инвестиција направљена су побољшања која омогућавају потпунији пресек кварталних података по земљама и дјелатностима, тако да корисници имају потпуни увид у обим и структуру токова за сваки квартал,
 - Покренуто је истраживање о инфлационим очекивањима, кроз које се добијају сазнања о томе колику инфлацију предвиђају финансијске институције у сљедеће дviјe године. Увођење овог истраживања је предложила Европска централна банка, јер су инфлациони очекивања врло користан индикатор да се оцијени перцепција на тржишту и монетарним властима даје сигнал о томе како шта треба подузимати.
 - Прва Eurostatova техничка мисија је организована у новембру, а кроз коју је разматрано стање везано за статистику владиних финансија те формулација великог броја приједлога за унапређење. Овиме се сарадња ЦББиХ с Eurostatom подиже на виши ниво и пред ЦББиХ стављају конкретне обавезе које ће бити надгледане.
 - Направљене су методолошке измене везане за класификацију инструмената с валутном клаузулом, а што произилази из новог Приручника за монетарну и финансијску статистику из 2016.
- Имплементација вишекорисничког IPA 2015 програма техничке помоћи је успјешно комплетирана, све три компоненте на којима је радила ЦББиХ (статистика владиних финансија – даља дограма и прилагођавање ESA 2010 и EDP, међународна трговина услугама и индикатори макроекономских неравнотежа) су оцијењене као успешне и с квалитетним резултатима. При самом крају је имплементација IPA 2015 Twining пројекат у оквиру којег ЦББиХ ради на успостави Извјештаја о квалитети за статистику платног биланса и увођењу кварталне статистике Међународне инвестиционе позиције. Током пројекта проширио се обим рада и ЦББиХ је била у прилици да добије додатну подршку и техничку помоћ везано за кодирања у Р-језику

и развијање неколико нових апликација за извјештавање. Настављена је експертска сарадња и сарадња на пољу организације статистичке продукције с Агенцијом за статистику БиХ, проширене је размјена података и допуњавању у раду између наших институција. Имамо континуирани дијалог и пружамо међусобну подршку. На међународном плану се континуирано улажу напори кроз учешће у форумима (Пододбор ЕК – БиХ, радне групе Eurostat, ЕЦБ, BIS комитет за статистику, земљама из региона) кроз које пратимо нове захтјеве и усклађујемо праксу. У склопу међународних обавеза, ЦББиХ редовно доставља обимне сетове статистичких података (ММФ, Свјетска банка, Европска централна банка, Европска банка за обнову и развој EBRD, UNCTAD, Eurostat, BIS, УН Статистички одјел). Нарочито наглашена размјена информација се реализује с Eurostatom, јер ЦББиХ редовно извјештава у оквиру Мониторинга усклађености (SIMS) са статистичким захтјевима ЕУ те годишњег (двојгужна) прикупљања података за земље у процесу проширивања.

ЦББиХ је преузела обавезу да подупире рад других домаћих институција и да за њих припрема додатне статистичке извјештаје (Фискални савјет БиХ, Секретаријат CEFTA, Дирекција за економско планирање, Агенција за промоцију страних инвестиција, Министарство финансија и трезора БиХ, Министарство за економске односе и регионалну сарадњу РС, Федерално Министарство трговине ФБиХ).

2.8 ПРАЋЕЊЕ СИСТЕМСКИХ РИЗИКА У ФИНАНСИЈСКОМ СИСТЕМУ

ЦББиХ врши функцију праћења финансијске стабилности која подразумијева правовремено идентификовање рањивости у финансијском систему земље. Циљ дјеловања ЦББиХ у овом подручју је да се побољша разумијевање узрочно-посљедничних веза између финансијског система и макроекономског окружења, упозоре финансијске институције и други учесници на тржишту напостојећим ризицима, покренутијим и међународним институцијама којом се осигурава континуитет процеса праћења системских ризика, као и комуницирање о ризицима по финансијску стабилност са широм јавношћу. Допринос очувању финансијске стабилности ЦББиХ даје у оквиру чланства у Сталном одбору за финансијску стабилност БиХ, који, поред гувернера ЦББиХ и директора агенција за банкарство, чине и чланови Фискалног савјета БиХ и директор Агенције за осигурање депозита БиХ.

ЦББиХ извјештава ширу јавност о ризицима по финансијску стабилност кроз редовну годишњу публикацију, Извјештај о финансијској стабилности, који се од 2007. године објављује на веб страници ЦББиХ. Објављивањем Извјештаја о финансијској стабилности,

ЦББиХ јавности жели указати на посљедице досадашњих макроекономских трендова и трендова у финансијском, првенствено банкарском сектору на ризике и искушења с којима ће се финансијски систем суочити у наредним периодима. У извјештајима се редовно презентују резултати анализа за праћење системских ризика, које се развијају и проводе у Одјељењу за финансијску стабилност.

Компилација и објављивање сета основних индикатора финансијског здравља према методологији ММФ-а такође је важан канал комуникације ЦББиХ са широм јавношћу. Индикатори финансијског здравља се објављују квартално на веб страници ЦББиХ од половине 2009. године, а од септембра 2011. године и на веб страници ММФ-а. У 2019. години, слиједом измјена законских и регулаторних прописа, извршене су методолошке измјене за компилацију индикатора капитализованости. За аналитичке сврхе, битно је напоменути да због методолошких измјена у обрачуну основног и регулаторног капитала те укупног износа изложености ризику индикатори: Основни капитал према укупном износу изложености ризику, Регулаторни капитал према укупном износу изложености ризику, Неквалитетна актива умањена за резервисања према основном капиталу, Неквалитетни кредити умањени за резервисања према основном капиталу и Нето отворена позиција од четвртог квартала 2018. године одступају од вриједности исказаних у претходним периодима.

Тестови на стрес се у ЦББиХ раде квартално и основни су алат за квантификацију ефекта системских ризика на банкарски систем. Детаљни резултати тестова на стрес се дијеле с агенцијама за банкарство, којима се доставља и Извјештај о резултатима тестова на стрес у којем се на дескриптиван начин презентују системски ризици и будући трендови. О резултатима тестова на стрес се кроз одговарајућу форму Извјештаја о резултатима тестова на стрес упознаје и Стални одбор за финансијску стабилност. Агрегирани резултати тестова на стрес с подацима с краја године се објављују у Извјештају о финансијској стабилности. Услијед промјена у регулаторном оквиру банкарског сектора БиХ, које су ступиле на снагу у 2018. године, а које се односе на усклађивање у израчууну регулаторног капитала и капиталних захтјева за кредитни, оперативни и тржишни ризик с Basel III оквиром, као и припрема за ступање на снагу регулаторних прописа за класификацију и вредновање финансијске активе и управљање кредитним ризиком у складу са захтјевима Међународног стандарда финансијског извјештавања (МСФИ) 9, дошло је до потребе за унапређењем оквира за top-down тестирање на стрес ЦББиХ. Уз помоћ мисије техничке помоћи у оквиру FINRA пројекта, који је трајао у периоду од септембра 2018. до априла 2019. године, креиран је нови алат за тестирање на стрес, који се једним дијелом методолошки наслажа на Смјернице Европске банкарске агенције (ЕБА) за тест на стрес из 2018. године. Битне методолошке измјене односе се на: проширење временског хоризонта с двије на три године, како би се узео у обзир закашњели утицај поједињих макроекономских шокова; проширење обухватности

макроекономских сценарија; интеграција ефекта ризика међубанкарске заразе; те увођење сателитских модела у којима се врши моделирање кредитног ризика као функција сета макроекономских варијабли. Моделирање губитака по основу кредитног ризика унапријеђено је у односу на претходне тестове на стрес и извршено је на основу параметара ризика: вјероватноће неизвршења обавеза (PD) и губитака услијед неизвршења обавеза (LGD). Још једна од битних новости је увођење додатног стресног сценарија, тако да се тестови на стрес састоје од основног, умјerenog екстремног и веома снажног екстремног сценарија, чиме се добија могућност да се тестира отпорност банака према различитим јачинама шокова. Прво тестирање на стрес уз кориштење новог алата проведено је с подацима за крај 2018. године и од тада се редовно користи.

У току 2019. године је настављена сарадња с ЕЦБ-ом која се односи на ажурирање информација везано за „Извјештај о финансијској стабилности за земље кандидате и потенцијалне кандидате за чланство у ЕУ“, а која се огледа у редовном годишњем достављању обухватног сета података, информација и појашњења актуелног стања и трендова у домаћем финансијском сектору. Ова публикација има за циљ да допринесе бољем разумијевању системских ризика у региону и позиције БиХ у односу на друге земље, израђује се сваке двије године, а годишње се ажурира с новим информацијама.

Континуирана сарадња с другим релевантним домаћим и међународним институцијама и надоградња постојећих аналитичких капацитета ЦББиХ на пољу финансијске стабилности кроз едукацију и програме техничке помоћи осигуруја усклађеност приступа анализирања системског ризика с најбољим праксама и садашњим трендовима, као и правовремену идентификацију системских ризика.

Задаци који произилазе из координације дјелатности агенција за банкарство ентитета надлежних за издавање банкарских лиценци и супервизију банака, у 2019. години су се наставили проводити, као и претходних година. Сарадња и размјена података и информација ЦББиХ с ентитетским агенцијама за банкарство одвијала се континуирано и благовремено у различitim областима редовне сарадње. Гувернер ЦББиХ и директори агенција за банкарство одржавали су састанке на којима су разматрана битна питања о стању у банкарском сектору те сектору лизинга и микрокредитном сектору. Такође су разматране релевантне теме из монетарне области, супервизорска питања која, између остalog, обухватају и регулативу за пословање банака, унапређење сарадње у области финансијске стабилности и др. Састанцима је на позив гувернера присуствовао и директор Агенције за осигурање депозита у БиХ, што је допринијело редовном информисању учесника у координацији о стању осигураних депозита у БиХ и активностима ове агенције која, поред ЦББиХ и агенција за банкарство, представља важног судionika у мрежи финансијске сигурности.

2.9 САРАДЊА С МЕЂУНАРОДНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА И РЕЈТИНГ АГЕНЦИЈАМА

ЦББиХ активности у циљу испуњавања препорука и обвеза из Споразума о стабилизацији и придрживању проводи континуирано. Током протекле године представници ЦББиХ наставили су с редовним активностима доприноса процесу европских интеграција БиХ кроз израду информација, припрему извјештаја и података структурисаних према захтјевима и методологији ЕК. ЦББиХ је учествовала у раду и припремила материјале из своје надлежности за састанке Пододбора за економска и финансијска питања и статистику, Пододбора за унутрашње тржиште и конкуренцију, као и за Програм економских реформи Босне и Херцеговине. На основу консултација с ЕЦБ, ЕК те закључака Савјета за економска и финансијска питања ЕУ (ECOFIN) ЦББиХ је подузела низ корака на унапређењу аналитичких процеса и унапређењу квалитета статистике. ЦББиХ је почела анализирати инфлациону очекивања финансијских институција на полугодишњој основи, а започета је и успостава анкете о кредитној активности банака уз подршку Народне банке Аустрије (OeNB) у склопу регионалног ЕУ Програма јачања капацитета централних банака Западног Балкана. Усклађивање с ЕУ и међународним стандардима у подручју статистике рађено је уз велику посвећеност и напоре ЦББиХ, али и подршку неколико вишекорисничких програма финансијираних из EU IPA средстава.

Након интензивних припрема и усаглашавања пројектних документа, 26.03.2019. године је започео двогодишњи Регионални програм за јачање капацитета централних банака и тијела надлежних за супервизију из шест земаља Западног Балкана у циљу њихова будућег укључења у Европски систем централних банака (ЕСЦБ). Програм имплементира 19 централних банака чланица Европског система централних банака (ЕСЦБ) и ЕЦБ, кроз координисан приступ и предсједавање Deutsche Bundesbank. Циљ Програма је јачање институционалних капацитета централних банака Западног Балкана првенствено кроз пренос знања и пракси међународних и европских стандарда централног банкарства. Током 2019. године у склопу Програма, 20 службеника ЦББиХ је учествовало у обукама, радионицама у сљедећим подручјима: финансијска инклузија и заштита потрошача, статистика, рачуноводство, финансијска стабилност, платни системи и европске интеграције. У сарадњи с Банком Холандије је реализована студијска пракса у подручју Управљање девизним резервама. Додатно, остварена је и билатерална сарадња с Аустријском народном банком у циљу успоставе Анкете о кредитним активностима банака, као једне од препорука Европске централне банке (ЕЦБ) и Европске комисије наведене у Закључцима Економског дијалога. ЕСЦБ програм је од стране свих учесника оцијењен као веома користан будући да осигурува приступ најбољим ЕУ знањима, праксама и методологијама, истовремено јачајући и ширећи партнерску платформу и мрежу контаката с ЕЦБ/ЕСЦБ.

Након успешно реализоване прве фазе Програма билатералне помоћи и изградње капацитета централних банака, потписивањем Проектног документа 13.02.2019. године почела је проведба друге фазе Програма који финансира Швајцарски секретаријат за економске послове (SECO), а имплементује Институт за међународне и развојне студије из Женеве. Програм траје до 2022. године. У припремном дијелу Програма извршена је анализа потреба ЦББиХ те су дефинисана приоритетна, слична подручја рада као и у првој фази, будући да је потребно додатно јачање капацитета у циљу примјене резултата постигнутих у првој фази програма. Подручја рада у склопу Програма су: анализа и имплементирање монетарне политике (управљање девизним резервама и истраживачки капацитети), макроекономско рачуноводство и статистика (похрањивање података и методологије временских серија), управљање људским ресурсима (систем оцењивања), као и додатно подручје оперативни ризици: унапређење планова за континуитет пословања.

Програм се реализује кроз следеће активности: i) мисије техничке помоћи и изградње капацитета у ЦББиХ, ii) програми посјета Институту и менторства (Research Coaching and Visiting Programmes) у циљу унапређења истраживачких капацитета и примијењених истраживања iii) конференције у Швајцарској и партнеријским земљама, као форум за промоцију размјене знања, резултата истраживања и активности техничке помоћи између колега (peer-to-peer), академске заједнице те водећих међународних експерата и практичара.

У 2019. години је реализовано пет техничких мисија у ЦББиХ, од чега двије у подручју управљања девизним резервама, једна у подручју статистике, људских ресурса и оперативних ризика (business impact analysis). У техничким мисијама и пратећим презентацијама је учествовало око 120 службеника ЦББиХ. ЦББиХ је учествовала и у пилот издању онлајн едукације "Интеракција с межународним финансијским институцијама", као и свим другим компонентама Програма, с посебним акцентом на истраживачки рад у циљу јачања и презентовања јавности истраживачких приоритета ЦББиХ.

Текстни оквир 2: Улога ЦББиХ у процесу придржења ЕУ

Очување аранжмана валутног одбора и независност Централне банке су приоритети које ЕК наглашава у свим извјештајима, истовремено идентификујући приоритете, обвезе и неопходна унапређења која Централна банка треба провести у ЕУ интеграционом процесу.

"Поглавље 17: Економска и монетарна политика: "Монетарна политика је доприњела одржавању стабилности, на темељу аранжмана валутног одбора као кључног фактора стабилности. Истовремено, аранжман валутног одбора подразумијева да се терет прилагођавања спољним шоковима мора распоредити

и на друге стратешке области, а посебно на фискалну политику. Независност Централне банке мора се осигурати и очувати. Премда је монетарна политика до сада подупирала економску стабилност, потребно је уложити знатне додатне напоре и интензивирати припремне активности како би БиХ учествовала у трећој фази економске и монетарне уније као држава чланица с правом изузета". Мишљење Комисије о захтјеву Босне и Херцеговине за чланство у Европској унији, мај 2019. године.

"Очувати интегритет аранжмана валутног одбора и независност Централне банке како би се одржала монетарна стабилност. Јачати аналитичке и прогностичке капацитете централне банке и развити сет инструмената кроз успоставу анкете о кредитним активностима банака и инфлационим очекивањима. "Закључци Економског и финансијског дијалога између ЕУ и Западног Балкана и Турске, мај 2019. године.

У току 2019. године ЦББиХ је наставила сарадњу с Америчком агенцијом за међународни развој (USAID) путем пројекта FINRA (Пројекат реформе финансијског сектора енг. Financial Sector Reform Activity), који је усмјерен на јачање и стабилност финансијског сектора у БиХ и његово усклађивање са стандардима ЕУ. У оквиру овог пројекта дефинисана је Стратегија развоја функције истраживања у ЦББиХ, којом је предвиђено развијање поља од посебног значаја за ЦББиХ кроз техничку сарадњу. Према плану наведене стратегије у 2019. години реализована је израда Извјештаја о макроекономским неравнотежама у БиХ. Основни налази Извјештаја су презентовани на међународној истраживачкој конференцији под називом „Макроекономске неравнотеже и конвергенција ка ЕУ“. Такође, у оквиру FINRA пројекта одржана је радионица о теми писања пословних извјештаја у ЦББиХ.

У организацији Централне банке БиХ током 2019. године одржане су мисије међународних рејтинг агенција Standard&Poor's и Moody's Investors Services с релевантим међународним и домаћим институцијама у БиХ у циљу оцјене сувреног кредитног рејтинга БиХ. Главне теме за разговор приликом утврђивања кредитног рејтинга БиХ су политичка ситуација, буџет, сервисирање спољног дуга, односи с међународним финансијским институцијама и финансијска стабилност. У току 2019. године рејтинг агенција Standard & Poor's потврдила је Босни и Херцеговини суврени кредитни рејтинг „B“ и измијенила изгледе са „стабилних на позитивне“. Рејтинг агенција Moody's Investors Service потврдила је Босни и Херцеговини суврени кредитни рејтинг „B3/са стабилним изгледима“.

2.10 ПРОЦЕС ИНТЕРНЕ РЕВИЗИЈЕ

Правни основ за обављање функције интерне ревизије представљају: Закон о Централној банци, Правилник о интерној ревизији у Централној банци, Приручник о раду интерне ревизије у Централној банци и обvezујуће смјернице Међународног оквира професионалне праксе

интерне ревизије (у даљем тексту: Међународни оквир). Правилником о интерној ревизији у ЦББиХ регулисано је да главни интерни ревизор подноси годишњи извјештај о раду Канцеларије главног интерног ревизора (КГИР) који разматра Ревизорски комитет, а усваја УВ ЦББиХ.

Током 2019. пословне активности КГИР-а биле су усмјерене на извршавање дужности дефинисаних Законом о Централној банци и реализацији послова и задатака утврђених Стратешким планом интерне ревизије за период 2018-2021. и Планом интерне ревизије за 2019. У обављању својих дужности КГИР оцењује ефективност и ефикасност управљачких и контролних механизама, досљедносту провођењу позитивних закона и прописа који се односе на ЦББиХ и својом активношћу доприноси унапређењу пословања, остварењу постављених стратешких циљева и формулираних планова, успостављању ефикасног система управљања ризицима, очувању интегритета средстава и других ресурса и предузимању мјера против евентуалних губитака због злоупотреба, лошег управљања, грешака, превара и неправилности. Улога КГИР-а је превентивна, а не репресивна, те је у том свјетлу потребно посматрати и његову улогу у откривању и спречавању корупције и превара. Допринос КГИР-а у борби против превара и корупције огледа се кроз проверјеру јесу ли успостављени и функционишу ли успјешно системи интерних контрола и то на начин да својим дјеловањем спријече превару и корупцију или им умање простор за дјеловање.

Почетком 2019. екстерни процјенитељи су послали коначни Извјештај о извршеној процјени квалитета функције интерне ревизије у ЦББиХ. Резултати процјене квалитета су показали да је функција интерне ревизије у ЦББиХ у свим суштински битним елементима генерално усклађена (generally conform) с Обvezујућим смјерницама Међународног оквира. ЦББиХ је добила цертификат којим се потврђује усклађеност интерне ревизије.

Табела 2.6: Руководна структура ЦББиХ у 2019. години

Управни одбор ЦББиХ	др Сенад Софтић, предсједавајући
	mr Анкица Колобарић, члан
	др Шериф Исовић, члан
	mr Триво Маринковић, члан (до 04.10.2019. године)
	др Љубиша Владушић, члан (до 04.10.2019. године)
Управа ЦББиХ	др Сенад Софтић, главни извршни функционер ЦББиХ
	mr Ернадина Бајровић, вицегувернерка надлежна за Сектор за администрацију и финансије
	др Милица Лакић, вицегувернерка надлежна за Сектор за монетарне операције, управљање девизним резервама и готовином
	Желимира Распудић, вицегувернерка надлежна за Сектор за статистику, сервисирање спољног дуга, европске интеграције и платне системе

Извор: ЦББиХ

Сходно наведеним планским актима, обављене су ревизије одређених функција, пословних процеса и активности ЦББиХ у организационим јединицама/ облицима, у циљу оцјене о адекватности и ефикасности система интерних контрола, оцјене усаглашености рада са законима и прописима који се односе на ЦББиХ и интерним актима, плановима, успостављеним процедурама, инструкцијама и упутствима, као и процјене изложености ризику пословних процеса.

2.11 ОСТАЛО

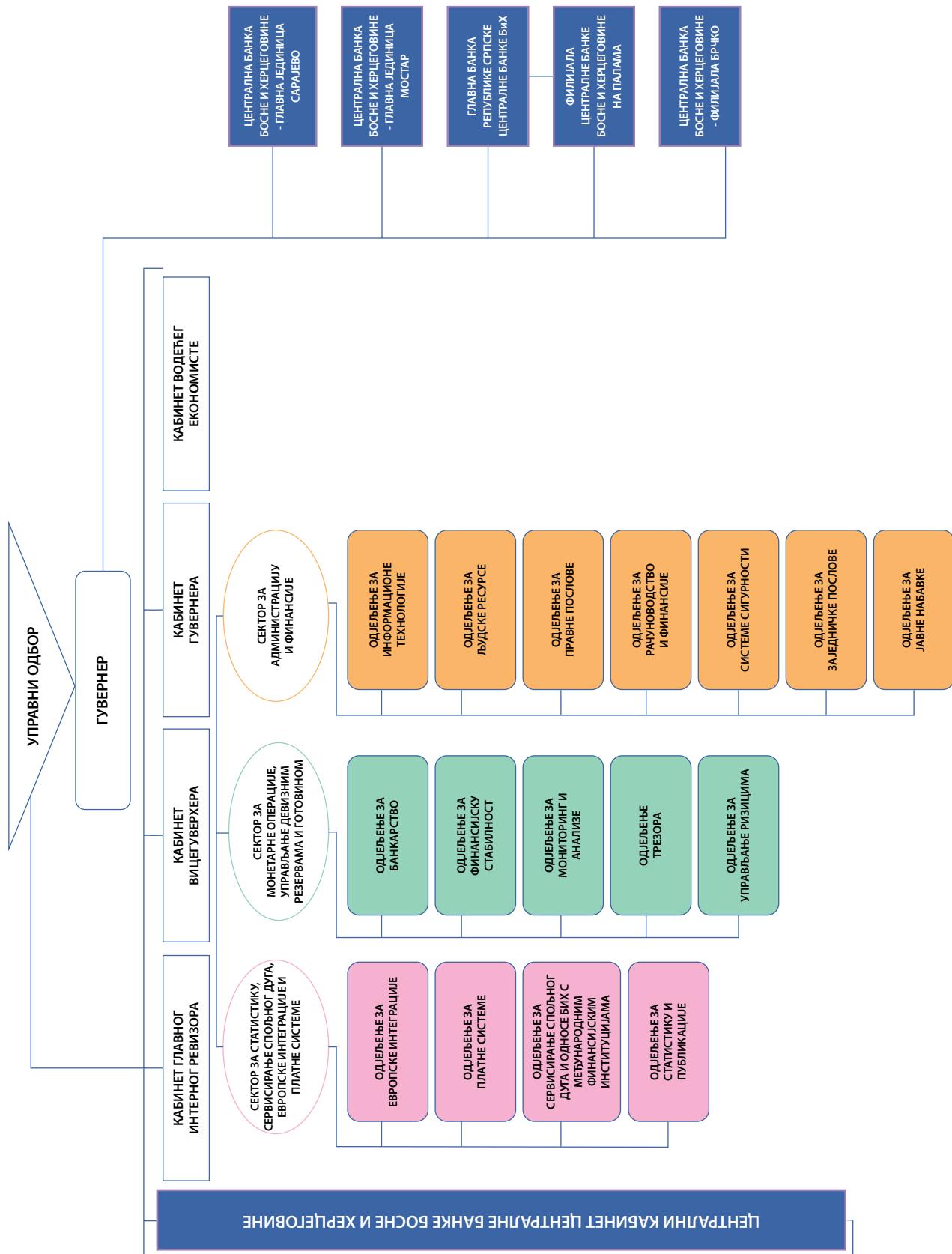
2.11.1 Управљање људским ресурсима

Највиши орган ЦББиХ је Управни одбор, који је надлежан за утврђивање монетарне политике и контролу њеног провођења, организацију и стратегију ЦББиХ у складу с овлаштењима утврђеним Законом. Управни одбор чине гувернер, који предсједава Одбором, и четири члана (табела 2.6). Управу Централне банке чине гувернер и три вицегувернера које је именовао гувернер уз одobreње Управног одбора. Задатак Управе је оперативно руковођење пословањем Централне банке. Сваки је вицегувернер непосредно одговоран за рад једног сектора Централне банке (видјети организациону схему ЦББиХ).

Напомена: mr. Триво Маринковић и др. Љубиша Владушић, били су чланови Управног одбора до 19.06.2019. године са којим даном су разријешени од стране Предсједништва Босне и Херцеговине, те од 20.07.2019. године привременом мјером Суда Босне и Херцеговине враћени у чланство до 04.10.2019. године, када је Суд Босне и Херцеговине укинуо привремену мјеру.

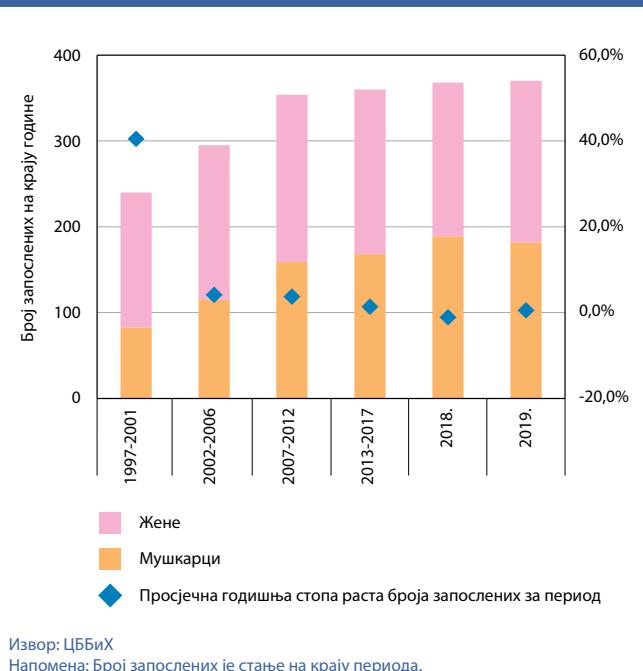
ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА ЦЕНТРАЛНЕ БАНКЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

на дан 31.12.2019. године

Број запослених је у годинама непосредно након успостављања ЦББиХ растао доста брзо јер је растао и број функција које је ЦББиХ преузела (Графикон 2.19). На дан 31.12.2019. године у ЦББиХ је било запослено 370 службеника у радно правном статусу на неодређено и одређено вријеме, и осам службеника којима права и обавезе из радног односа на неодређено вријеме мирују због кориштења неплаћеног одсуства с рада. Од укупног броја службеника, 78,11% били су с високом стручном спремом, а од тога десет доктора наука и 66 магистара. Просјечна старост службеника била је 43 година, а од укупног броја службеника 50,81% биле су жене на крају 2019. године.

Графикон 2.19: Укупан број запослених у ЦББиХ

Извор: ЦББиХ

Напомена: Број запослених је стање на крају периода.

Током 2019. године ЦББиХ је наставила улагање у развој својих службеника, унапређење њихових знања и вјештине у циљу унапређења пословних процеса и свекупног пословања те повећања мотивације службеника. Службеници су учествовали на едукацијама које обрађују теме уско везане с дјелокругом рада организационих дијелова и облика у које су распоређени, стратешким циљевима ЦББиХ, областима од посебног интереса одређених Програмом обуке за 2019. годину, као и потребама ЦББиХ. Едукације службеника су реализоване по програмима едукација које организују спољни понуђачи, од којих је значајан дио спонзорисаних програма, и ЦББиХ, ангажовањем физичких, правних лица или службеника ЦББиХ који за то имају потребна знања и вјештине.

2.11.2 Комуницирање с јавности и друштвено одговорно пословање

Током 2019. године, ЦББиХ је континуирано информисала јавност о својим редовним активностима, али и другим догађајима за које су медији били заинтересовани. С тим у вези, кроз медије, који представљају примарни канал комуницирања ЦББиХ с јавношћу, реализован је изузетно велики број упита од којих се већина односила на девизне резерве, кредитну задуженост, каматне стопе, инвестиције, дознаке из иностранства, блокирање рачуна и фалсификате.

У својим иступима према јавности, ЦББиХ је плански радила на подизању свјесности о успешности ЦББиХ на испуњавању мандата у складу са Законом о ЦББиХ (одржавање валутног одбора, стабилност валуте) те осталих обавеза (допринос финансијској стабилности, стабилност платних система, међународна сарадња и европске интеграције, транспарентност у раду). Посебан нагласак током 2019. године био је на презентовању унапређења у раду ЦББиХ, а које се односи на модернизацију платних система.

ЦББиХ, у сарадњи с Америчком агенцијом за међународни развој (USAID), организовала је крајем 2019. године међународну истраживачку конференцију под називом „Макроекономске неравнотеже и конвергенција с ЕУ“. Намјера ЦББиХ била је подстакти научно утемељене дискусије о тренутном стању у макроекономском окружењу БиХ, тренутним правцима развоја и идентификовати неке од области где су промјене пожељне и требају бити планиране. Стога су учешће у раду конференције узели аутори интересантних истраживачких радова из области макроекономских неравнотежа и процеса конвергенције те представници релевантних међународних институција које су фокусиране на анализу макроекономских неравнотежа.

Комуницирање с грађанима одвијало се и непосредно путем званичне имејл адресе те је и на овај начин ЦББиХ настојала грађанима помоћи и пружити одговоре уколико су били у надлежности институције. Грађани су се обраћали и путем захтјева по основу Закона о слободи приступа информацијама БиХ, те је током 2019. године обрађен изузетно велики број захтјева и издата рјешења по истим.

Имајући у виду популарност друштвених мрежа, за институцију попут ЦББиХ нужно је и присуство на дигиталним платформама, па тако и на друштвеним мрежама. Стога је дат приједлог регулисања онлајн комуницирања ЦББиХ којим је дата анализа друштвених мрежа од интереса за ЦББиХ и предочен приједлог за увођење нових канала. Реализација препорука из ове анализе планирана је за 2020. годину.

ЦББиХ је средином 2019. године уручену признање „Пословни потез године 2018“ у финансијском сектору, за надоградњу Јединственог регистра рачуна пословних субјеката у БиХ. Овај потез као најуспјешнији у финансијском сектору препознали су портал Indikator.ba и Привредна комора Федерације Босне и Херцеговине, а иста је великим дијелом резултат проактивног рада с медијским кућама.

Централна банка је и у 2019. години градила позитиван имиџ кроз обучавање студената на феријалној пракси. Студенти се сваке године распоређују у организационе облике и додјељује им се ментор који у 20 радних дана има задатак да студенту објасни основну улогу Централне банке и да га упозна с пословним процесима тог организационог облика у којем има прилику да усвоји практично знање. Поводом Свјетског дана штедње организована је посјета ученика основних и средњих школа ЦББиХ уз већ традиционалну презентацију о улози ЦББиХ и штедњи новца.

3. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЈЕШТАЈИ И ИЗВЈЕШТАЈ НЕЗАВИСНОГ СПОЉНОГ РЕВИЗОРА

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Финансијски извјештаји за годину која је завршила 31. децембра 2019.

Одговорност Управе и Управног одбора за припрему и одобравање годишњих финансијских извјештаја

Управа је дужна за сваку финансијску годину припремити финансијске извјештаје који пружају истинит и вјеран приказ финансијског положаја Централне банке Босне и Херцеговине те резултата њеног пословања и новчаног тока, у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања које је објавио Одбор за међународне рачуноводствене стандарде. Управа је одговорна за вођење одговарајућих рачуноводствених евиденција које у сваком тренутку омогућују припремање финансијских извјештаја. Управа има општу одговорност за подузимање корака који су јој у разумној мјери доступни како би јој омогућили очување имовине Централне банке Босне и Херцеговине, те спречавање и откривање превара и осталих неправилности.

Управни одбор је одговоран за одабир прикладних рачуноводствених политика које су у складу са важећим Међународним стандардима финансијског извјештавања, а Управа је одговорна за њихову досљедну примјену, доношење разумних и увјерљивих просуђивања и процјена, те припремање финансијских извјештаја по начелу сталности пословања.

Управа је дужна поднijети на одобравање Управном одбору годишње финансијске извјештаје, а Управни одбор одобрава годишње финансијске извјештаје те их подноси Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.

Приложени финансијски извјештаји приказани на страницама од 5 до 69 одобрени су од стране Управног одбора 30. марта 2020. године и потписани у његово име:

др Сенад Софтић

предсједавајући Управног одбора

mr Едис Ковачевић

руководилац Одјељења за рачуноводство и финансије

Edis Kovacevic

Извјештај независног ревизора

Grant Thornton d.o.o. Banja Luka
 Vase Pelagića 2/IV
 78 000 Banja Luka
 Republika Srpska
 Bosna i Hercegovina

T +387 51 211 509; +387 51 211 294
 F +387 51 211 501
 E office@grantthornton.ba
 www.grantthornton.ba

Управном одбору Централне банке Босне и Херцеговине

Мишљење

Извршили смо ревизију приложених финансијских извјештаја Централне банке Босне и Херцеговине (у даљњем тексту "Централна банка") који садрже извјештај о финансијском положају на дан 31. децембра 2019. године и извјештај о добити или губитку, извјештај о свеобухватној добити, извјештај о промјенама у капиталу и извјештај о новчаним токовима за годину која се завршава на наведени датум, као и преглед значајних рачуноводствених политика и напомена уз финансијске извјештаје.

По нашем мишљењу, приложени финансијски извјештаји приказују фер и објективно, по свим материјално значајним питањима, финансијски положај Централне банке на дан 31. децембра 2019. године, резултате њеног пословања, и новчане токове за годину која се завршава на наведени датум, у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања.

Основа за мишљење

Спровели смо ревизију у складу са Међународним стандардима ревизије (MCP). Наше одговорности, према наведеним стандардима, додатно су описане у пасусу Одговорност ревизора за ревизију финансијских извјештаја. Независни смо у односу на Централну банку, у складу са Кодексом етике за професионалне рачуновође Одбора за међународне стандарде етике за рачуновође (ИЕСБА Кодексом) као и у складу са етичким захтјевима који су релевантни за нашу ревизију финансијских извјештаја Централне банке, и испунили смо наше етичке обавезе у складу са тим захтјевима. Сматрамо да су ревизорски докази које смо прикупили довољни и одговарајући за пружање основе за давање нашег мишљења.

Одговорност Управе и Управног одбора Централне банке за финансијске извјештаје

Управа је одговорна за састављање и фер презентацију финансијских изјештаја у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања, и за оне интерне контроле које Управа одреди да су потребне за омогућавање састављања финансијских извјештаја који не садрже материјално значајне грешке настале услед преваре или грешке.

Grant Thornton

У састављању финансијских извјештаја, Управа је одговорна за процјену способности Централне банке да настави са пословањем по временски неограниченом пословању и објављивање, ако је примјењиво, питања која се односе на наставак пословања и кориштење рачуноводствене основе сталности пословања.

Управни одбор Централне банке одговоран је за надгледање процеса финансијског извјештавања Централне банке.

Одговорност ревизора за ревизију финансијских извјештаја

Наши циљеви су да стекнемо разумно увјерење о томе јесу ли финансијски извјештаји као цјелина без значајног погрешног приказа, било због превара или грешака и да издамо ревизорски извјештај који укључује наше мишљење. Разумно увјеравање је виши ниво увјеравања, али није гаранција да ће ревизија обављена у складу са MCP увијек отворити материјалне грешке када оне постоје. Грешке могу да произађу из криминалних радњи и грешака и сматрају се значајним ако појединачно или збирно могу утицати на економске одлуке корисника донесене на основу финансијских извјештаја.

Као саставни дио ревизије, обављене у складу са MCP, ми користимо професионално просуђивање и задржавамо професионални скептицизам током поступка ревизије. Ми такође:

- Идентификујемо и процјењујемо ризике значајног погрешног приказа финансијских извјештаја, због преваре или грешке, обликујемо и обављамо ревизијске поступке као реакцију на те ризике и прибављамо ревизијске доказе који су довољни да пруже основу за наше мишљење. Ризик неоткривања значајне материјалне грешке која је посљедица преваре је већи од ризика насталог услед грешке, јер превара може подразумијевати дослух, кривотворење, намјерно изостављање, погрешне интерпретације, или заobilажење интерних контрола;
- Постижемо разумијевање интерних контрола релевантних за ревизију, у циљу креирања ревизијских процедура, које су одговарајуће у датим околностима, али не и у сврху изражавања мишљења о ефикасности интерних контрола Централне банке;
- Оцењујемо адекватност коришћених рачуноводствених политика, разумности рачуноводствених процјена и повезаних објелодањивања које је створила Управа;
- Закључујемо о примјерености коришћења рачуноводствене основе засноване на временској неограничености пословања Управе и, темељно на прибављеним ревизијским доказима, закључујемо о томе постоји ли значајна неизвјесност у вези са догађајима или условима који могу довести до значајне сумње у могућност Централне банке да настави са пословањем. Уколико закључимо да постоји значајна неизвјесност, од нас се захтјева, да у свом ревизорском извјештају скренемо пажњу о овим објављивањима у финансијским извјештајима, или ако таква објављивања нису адекватна, да модификујемо мишљење. Наши закључци су засновани на ревизијским доказима који су прикупљени до дана израде ревизорског извјештаја. Међутим, будући догађаји или околности могу проузроковати престанак пословања Централне банке;
- Дајемо оцјену опште презентације и садржаја финансијских извјештаја, укључујући и објављивања, као и да ли финансијски извјештаји представљају трансакције и догађаје на начин на који се постиже фер презентација.

Остварили смо комуникацију са Управним одбором Централне банке у вези са, између осталог, планираним обимом и временом обављања ревизије и значајних резултата ревизије, укључујући било које значајне недостатке интерне контроле које смо идентификовали у току наше ревизије.

Др Александар Џомбић

Директор
Grant Thornton д.о.о.

Бања Лука, 30. март 2020.

д.о.о.

Grant Thornton
Banja Luka

Невена Милинковић

Овлашћени ревизор
Grant Thornton д.о.о.

Бања Лука, 30. март 2020.

Suzana Stavrikj, Partner

Grant Thornton d.o.o.

Скопје, 30. март 2020.

Kedian Kodra, Partner

Grant Thornton sh.p.k.

Тирана, 30. март 2020.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Финансијски извјештаји за годину која је завршила 31. децембра 2019.

ИЗВЈЕШТАЈ О ДОБИТИ ИЛИ ГУБИТКУ

У хиљадама КМ	Напомена	За годину која је завршила 31. децембра	
		2019.	2018.
Каматни приходи		51.178	48.186
Каматни расходи		(26.358)	(24.393)
НЕТО КАМАТНИ ПРИХОДИ	4	(24.820)	(23.793)
Приходи од накнада и провизија		17.665	17.209
Расходи од накнада и провизија		(653)	(636)
НЕТО ПРИХОДИ ОД НАКНАДА И ПРОВИЗИЈА	5	17.012	16.573
Нето реализовани добици од продаје дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	6	238	4.277
Нето добици од курсних разлика	7	267	151
Остали приходи	8	895	1.522
ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ		43.232	46.316
Трошкови особља	9	(19.670)	(19.034)
Административни и остали оперативни трошкови	10	(7.950)	(8.250)
Трошкови амортизације	17	(2.446)	(2.426)
ОПЕРАТИВНИ ТРОШКОВИ		(30.066)	(29.710)
ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ ПРИЈЕ РЕЗЕРВАЦИЈА ЗА ОЧЕКИВАЊЕ КРЕДИТНЕ ГУБИТКЕ		13.166	16.606
Нето смањење / (повећање) у резервацијама за очекиване кредитне губитке	11	9.409	(8.175)
НЕТО ДОБИТ ЗА ГОДИНУ		22.575	8.431

Напомене на странама од 58 до 115 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Финансијски извјештаји за годину која је завршила 31. децембра 2019.

ИЗВЈЕШТАЈ О СВЕОБУХВАТНОЈ ДОБИТИ

У хиљадама КМ	Напомена	За годину која је завршила 31. децембра	
		2019.	2018.
НЕТО ДОБИТ ЗА ГОДИНУ		22.575	8.431
Остало свеобухватна добит			
<i>Ставке које су или које се могу накнадно пренијети у добит или губитак:</i>			
Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит			
Нето промјена у фер вриједности током године	14	77.863	(6.390)
Нето промјена у резервацијама за очекиване кредитне губитке призната у добит или губитак током године	29.1.1.	(7.598)	7.301
Рекласификација у добит или губитак од продаје дужничких инструмената	6	(238)	(4.277)
		70.027	(3.366)
Монетарно злато			
Нето промјена у фер вриједности током године	15	44.092	6.138
		44.092	6.138
Укупно остало свеобухватна добит		114.119	2.772
УКУПНО СВЕОБУХВАТНА ДОБИТ ЗА ГОДИНУ		136.694	11.203

Напомене на странама од 58 до 115 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Финансијски извјештаји за годину која је завршила 31. децембра 2019.

ИЗВЈЕШТАЈ О ФИНАНСИЈСКОМ ПОЛОЖАЈУ

У хиљадама КМ	Напомена	На дан	
		31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
ИМОВИНА			
Страна валута у готовини	12	322.599	274.099
Депозити код иностраних банака	13	3.102.765	2.911.448
Дужнички инструменти	14	8.917.413	8.225.439
Монетарно злато	15	254.088	209.996
Специјална права вучења у ММФ-у	26, 31	230	2.236
Остале имовина	16	11.457	10.554
Некретнине и опрема	17	48.314	44.677
Нематеријална имовина	17	1.563	1.342
Остале улагања	18	27.813	27.813
УКУПНО ИМОВИНА		12.686.242	11.707.604
ОБАВЕЗЕ И КАПИТАЛ			
ОБАВЕЗЕ			
Готов новац у оптицају	19	5.199.916	4.750.614
Депозити банака	20	5.743.619	5.523.290
Депозити Владе и осталих јавних депонената	21	880.675	709.367
Резервације за обавезе и трошкове	22	1.394	1.259
Остале обавезе	23	4.097	3.227
Укупно обавезе		11.829.701	10.987.757
КАПИТАЛ			
Почетни капитал		25.000	25.000
Резерве		831.541	694.847
Укупно капитал	24	856.541	719.847
УКУПНО ОБАВЕЗЕ И КАПИТАЛ		12.686.242	11.707.604

Напомене на странама од 58 до 115 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОМЈЕНАМА У КАПИТАЛУ

У хиљадама KM	Статње на дан 1. јануар 2019. године	Укупно свеобухватна добит за годину	Нето добит за годину (Напомена 25)	Осталा свеобухватна добит	Нето нереализоване позитивне промјене у фер ариједностима дужничких инструментата	Нето реализоване позитивне промјене у фер ариједностима дужничких инструментата пренесене у добит или губитак	Нето отпуштање резервација за очекиване кредитне губитке за дужничке инструменте признато у добит или губитак	Нето отпуштање резервација за очекиване кредитне губитке пренесено у добит или губитак за продате дужничке инструменте	Нето нереализоване позитивне промјене у фер ариједности монетарног злата	Статње на дан 31. децембар 2019. године
25.000	514.720	31.300	-	-	-	-	-	-	-	25.000
Логаритмични кантари	(записана преџебе логаритмични кантари)	22.575	-	-	-	-	-	-	-	537.295
Доступне преџебе	Пријемне преџебе	-	22.575	-	-	-	-	-	-	31.300
Логаритмични кантари	Пријемне преџебе	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Остала свеобухватна добит	Нето нереализоване позитивне промјене у фер ариједностима дужничких инструментата	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Нето добит за годину (Напомена 25)	Нето реализоване позитивне промјене у фер ариједностима дужничких инструменте признато у добит или губитак	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Укупно свеобухватна добит за годину	Нето отпуштање резервација за очекиване кредитне губитке за дужничке инструменте признато у добит или губитак	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Статње на дан 1. јануар 2019. године	Нето отпуштање резервација за очекиване кредитне губитке пренесено у добит или губитак за продате дужничке инструменте	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25.000	514.720	31.300	-	-	-	-	-	-	-	211.373
Логаритмични кантари	Пријемне преџебе	-	-	-	-	-	-	-	-	1.343
Доступне преџебе	Пријемне преџебе	-	-	-	-	-	-	-	-	50.230
Логаритмични кантари	Пријемне преџебе	-	-	-	-	-	-	-	-	831.541
Остала свеобухватна добит	Нето нереализоване позитивне промјене у фер ариједностима дужничких инструменте признато у добит или губитак	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Нето добит за годину (Напомена 25)	Нето отпуштање резервација за очекиване кредитне губитке пренесено у добит или губитак за продате дужничке инструменте	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Укупно свеобухватна добит за годину	Нето отпуштање резервација за очекиване кредитне губитке за дужничке инструменте признато у добит или губитак	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Статње на дан 1. јануар 2019. године	Нето отпуштање резервација за очекиване кредитне губитке пренесено у добит или губитак за продате дужничке инструменте	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25.000	514.720	31.300	-	-	-	-	-	-	-	211.373
Логаритмични кантари	Пријемне преџебе	-	-	-	-	-	-	-	-	1.343
Доступне преџебе	Пријемне преџебе	-	-	-	-	-	-	-	-	50.230
Логаритмични кантари	Пријемне преџебе	-	-	-	-	-	-	-	-	831.541

Напомене на странама од 58 до 115 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ИЗВЕШТАЈ О ПРОМЈЕНАМА У КАПИТАЛУ (НАСТАВАК)

У хиљадама KM

	Дочаре преебре (запискарајтнорт)	Ремаркете преебре издатне картице и златнике	Документе преебре издатне картице и златнике	Кредитне преебре издатне картице и златнике	Накнаде преебре издатне картице и златнике	Кредитне преебре издатне картице и златнике	Документе преебре издатне картице и златнике	Ремаркете преебре издатне картице и златнике	Дочаре преебре (запискарајтнорт)
На дан 31. децембар 2017. године - исказано	25.000	542.766	31.300	-	-	-	-	-	93.120 (39.551)
Утицај пријемене МСФИ 9	-	(36.477)	-	141.765	4.290	(93.120)	39.551	56.009	652.635
На дан 1. јануар 2018. године - преправљено	25.000	506.289	31.300	141.765	4.290	-	-	-	683.644 708.644
Укупно сведобухватна добит за годину	-	8.431	-	(8.069)	4.703	-	6.138	11.203	11.203
Нето добит за годину (Напомена 25)	-	8.431	-	-	-	-	-	8.431	8.431
Остале сведобухватна добит	-	-	-	(8.069)	4.703	-	6.138	2.772	2.772
Нето нереализоване негативне промјене у фер вриједности дужничких инструмената	-	-	-	(6.390)	-	-	-	(6.390)	(6.390)
Нето реализациране позитивне промјене у фер вриједности дужничких инструмената пренесене у добит или губитак	-	-	-	(1.679)	-	-	-	(1.679)	(1.679)
Нето повећање резервација за очекивање кредитне губитке за дужничке инструменте признато у добит или губитак	-	-	-	-	7.301	-	-	7.301	7.301
Нето отпуштање резервација за очекивање кредитне губитке пренесено у добит или губитак за продате дужничке инструменте	-	-	-	(2.598)	-	-	-	(2.598)	(2.598)
Нето нереализоване позитивне промјене у фер вриједности монетарног злата Статија на дан 31. децембар 2018. године	25.000	514.720	31.300	133.696	8.993	-	6.138	6.138	6.138
									694.847 719.847

Напомене на странама од 58 до 115 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Финансијски извјештаји за годину која је завршила 31. децембра 2019.

ИЗВЈЕШТАЈ О НОВЧАНИМ ТОКОВИМА

За годину која је завршила
31. децембра
2019. 2018.

Напомена

У хиљадама КМ

НОВЧАНИ ТОКОВИ ОД ОПЕРАТИВНИХ АКТИВНОСТИ

		22.575	8.431
Нето добит за годину		22.575	8.431
Прилагођено за:			
Каматне приходе	4	(51.178)	(48.186)
Каматне расходе	4	26.358	24.393
Нето (смањење) / повећање у резервацијама за очекиване кредитне губитке	11	(9.409)	8.175
Нето реализоване (доброте) од продаје дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	6	(238)	(4.277)
Нето (доброте) од курсних разлика	7	(267)	(151)
Приходе од донација	8	(98)	(144)
Нето повећање / (смањење) у резервацијама за обавезе и трошкове	9, 22	277	(222)
Нето губитак / (добротак) од отуђења некретнина и опреме		8	(3)
Приход од дивиденде признат у добит или губитак	8	(623)	(589)
Трошкове амортизације	17	2.446	2.426
Нето новчани токови од оперативних активности прије промјена на пословној имовини и обавезама		(10.149)	(10.147)

Промјене на пословној имовини и обавезама

Смањење / (повећање) орочених депозита код иностраних банака		584.828	(640.581)
(Повећање) дужничких инструмената		(614.111)	(757.972)
(Повећање) / смањење остале имовине		(882)	1.214
Повећање готовог новца у оптицају		449.302	431.254
Повећање депозита банака, Владе и осталих јавних депонената		392.941	575.397
Повећање / (смањење) осталих обавеза		938	(566)
Исплате по основу резервација за обавезе и трошкове	22	(142)	(169)
Наплаћена камата		49.875	47.672
Плаћена камата		(25.586)	(22.250)
Нето новац од оперативних активности		827.014	(376.148)

НОВЧАНИ ТОКОВИ ОД ИНВЕСТИЦИОНИХ АКТИВНОСТИ

Приливи од продаје некретнина и опреме		-	5
Куповине некретнина, опреме и нематеријалне имовине		(6.311)	(1.910)
Примљена дивиденда		623	589
Нето новац од инвестиционих активности		(5.688)	(1.316)

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Финансијски извјештаји за годину која је завршила 31. децембра 2019.

ИЗВЈЕШТАЈ О НОВЧАНИМ ТОКОВИМА (НАСТАВАК)

У хиљадама КМ

За годину која је завршила
31. децембра

Напомена

2019.

2018.

НОВЧАНИ ТОКОВИ ОД ФИНАНСИЈСКИХ АКТИВНОСТИ

Расподјела добити у државни буџет	-	(7.311)
Нето новац од финансијских активности	-	(7.311)
Ефекти промјена у исправци вриједности за очекиване кредитне губитке на новац и новчане еквиваленте	990	(336)
Ефекти курсних промјена на новац и новчане еквиваленте	296	187
Нето повећање / (смањење) новца и новчаних еквивалената	822.612	(384.924)
Новац и новчани еквиваленти на дан 1. јануар	1.676.360	2.061.284
Новац и новчани еквиваленти на дан 31. децембар	26	2.498.972
		1.676.360

Напомене на странама од 58 до 115 чине саставни дио ових финансијских извјештаја.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***НАПОМЕНЕ УЗ ФИНАНСИЈСКЕ ИЗВЈЕШТАЈЕ****1. ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ**

Централна банка Босне и Херцеговине („Централна банка“) је врховна монетарна власт државе Босне и Херцеговине („БиХ“). Њен статус је дефинисан Законом о Централној банци Босне и Херцеговине („Закон о Централној банци“), који је усвојила Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине 20. јуна 1997. године, сагласно Општем оквирном споразуму за мир у Босни и Херцеговини.

Централна банка је почела са радом 11. августа 1997. године.

Централна банка послује преко Централног уреда, три главне јединице са сједиштем у Сарајеву, Мостару и Бањој Луци и двије филијале, једна у Брчком и друга на Палама, а која је под надлежношћу Главне јединице у Бањој Луци.

Сједиште Централног уреда Централне банке је у Сарајеву, Маршала Тита број 25.

Основни циљ Централне банке је да постигне и одржи стабилност домаће валуте тако што издаје домаћу валуту у складу са правилом валутног одбора. Правило валутног одбора, дефинисано Законом о Централној банци, подразумијева да се домаћа валута издаје само уз пуно покриће у слободно конвертибилним девизним средствима. Поред тога, Централна банка има обавезу да, на захтјев, без ограничења купује и продаје конвертибилну марку (KM) за евро (EUR) по службеном девизном курсу у износу 1,95583 KM = 1 EUR, који је одређен Законом о Централној банци.

Задаци Централне банке, дефинисани Законом о Централној банци, укључују:

- дефинисање, усвајање и контролисање монетарне политике БиХ путем издавања домаће валуте по прописаном девизном курсу уз пуно покриће у слободно конвертибилним девизним средствима;
- држање и управљање службеним девизним резервама Централне банке на сигуран и профитабилан начин;
- успостављање и одржавање одговарајућих платних и обрачунских система;
- издавање прописа и смјерница за остваривање дјелатности Централне банке, у складу са Законом о Централној банци;
- координацију дјелатности агенција за банкарство надлежних за издавање банкарских лиценци и супервизију банака;
- примање депозита од државних и јавних институција БиХ и депозита од комерцијалних банака у циљу испуњавања захтјева за обавезном резервом;
- стављање у оптицај и повлачење из оптицаја домаће валуте, које укључују новчанице и кованице законског средства плаћања, придржавајући се строго правила валутног одбора;
- учествовање у раду међународних организација које раде на јачању финансијске и економске стабилности земље;
- заступање БиХ у међународним организацијама о питањима монетарне политике.

У оквиру својих овлаштења утврђених Законом о Централној банци, Централна банка је потпуно независна од ентитета, јавних агенција и било којих других органа у извршавању својих циљева и задатака.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***1. ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ (НАСТАВАК)**

Највиши орган Централне банке је Управни одбор који је надлежан за утврђивање монетарне политике и контролу њеног провођења, организацију и стратегију Централне банке, у складу са Законом о Централној банци.

Управу Централне банке чине гувернер и вицегувернери, које именује гувернер уз одобрење Управног одбора. Управа оперативно руководи пословањем Централне банке.

У складу са Законом о Централној банци, сва овлаштења која нису специфично дата Управном одбору додјељују се гувернеру.

Централна банка је успоставила Ревизорски комитет од три независна члана који су именовани од стране Управног одбора. Ревизорски комитет је надлежан да надгледа процес финансијског извјештавања Централне банке, процес вањске ревизије годишњих финансијских извјештаја и процес избора независних ревизора Централне банке. У циљу надгледања и одржавања одговарајућег оквира за управљање ризиком у Централној банци, Ревизорски комитет такође процењује адекватност и ефикасност интерних контрола и процедуре као инструментата за управљање ризиком као и функција интерне ревизије.

Током 2018. и 2019. године, укључујући и период до датума издавања овог извјештаја, чланове Управног одбора, Управе и Ревизорског комитета чине:

Управни одбор

др Сенад Софтић	предсједавајући
мр Анкица Колобарић	члан
мр Шериф Исовић	члан
мр Триво Маринковић	члан (до 19. јуна 2019. и од 19. јула 2019. до 4. октобра 2019.)
др Љубиша Владушић	члан (до 19. јуна 2019. и од 19. јула 2019. до 4. октобра 2019.)

Управа

др Сенад Софтић	гувернер
мр Ернадина Бајровић	вицегувернер
др Милица Лакић	вицегувернер
Желимира Распудић	вицегувернер

Ревизорски комитет

др Елвир Чизмић	члан (од 1. септембра 2018.)
др Сеад Кресо	члан (до 31. августа 2018.)
др Мила Гафић	члан
Радомир Репија	члан

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ

2.1. Изјава о усклађености

Финансијски извјештаји Централне банке припремљени су у складу са Међународним стандардима финансијског извјештавања („МСФИ“), објављеним од стране Одбора за међународне рачуноводствене стандарде („ОМРС“).

2.2. Основа за мјерење

Ови финансијски извјештаји су припремљени на основу историјског трошка, изузев за следеће значајне ставке:

Ставка	Основа мјерења
Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	фер вриједност
Монетарно злато	фер вриједност

2.3. Функционална и извјештајна валута

Финансијски извјештаји Централне банке приказани су у државној валути БиХ коју представља КМ. Све финансијске информације су заокружене на најближу хиљаду (уколико није другачије наведено).

2.4. Стандарди, тумачења и измјене постојећих стандарда на снази у текућем периоду

Сљедећи стандарди, измјене постојећих стандарда и тумачења, издати од ОМРС, на снази су за текући период:

- МСФИ 16: „Најмови“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019. године),
- ИФРИЦ тумачење 23: „Неизвјесност у погледу поступања с порезом на добит“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019. године),
- Измјене МСФИ 9: „Финансијски инструменти – Карактеристике пријевремене отплате са негативном накнадом“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019. године),
- Измјене МРС 28: „Улагања у придржане субјекте и заједничке подухвате – Дугорочни удјели у придржаним субјектима и заједничким подухватима“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019. године),
- Циклус годишњих побољшања МСФИ стандарда за 2015 - 2017. (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019. године),
- Измјене МРС 19: „Примања запослених – Измјене, ограничења или измирења плана“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2019. године).

Примјена ових стандарда, измјена и тумачења нема значајан утицај на финансијске извјештаје Централне банке у текућем периоду.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

2. ОСНОВА ЗА ПРИПРЕМУ (НАСТАВАК)

2.5. Стандарди и тумачења који су објављени, а још нису употреби

На дан издавања ових финансијских извјештаја, сљедећи стандарди, измјене постојећих стандарда и тумачења су објављени од стране ОМРС, али нису још на снази и нису раније усвојени од стране Централне банке:

- Измјене одредби Концептуалног оквира у МСФИ стандардима (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2020. године),
- Измјене МСФИ 3: „Пословне комбинације – Дефиниција бизниса“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2020. године),
- Измјене МРС 1: „Презентација финансијских извјештаја“ и МРС 8: „Рачуноводствене политике, промјене рачуноводствених процјена и грешке – дефиниција значајности“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2020. године),
- МСФИ 17: „Уговори о осигурању“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2021. године),
- Измјене МСФИ 9: „Финансијски инструменти“ и МСФИ 7: „Финансијски инструменти: Објављивања – Реформа референтне вриједности каматне стопе“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2022. године),
- Измјене МРС 1: „Презентација финансијских извјештаја – Класификација обавеза на текуће и дугорочне“ (на снази за годишње периоде који почињу на или након 1. јануара 2022. године).

Централна банка је избрала да не усвоји ове стандарде, измјене и тумачења прије него они ступе на снагу. Централна банка предвиђа да усвајање ових стандарда, измјене и тумачења неће имати значајан утицај на финансијске извјештаје Централне банке.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ

Рачуноводствене политике дате у наставку су се континуирано примјењивале на све периоде приказане у овим финансијским извјештајима.

3.1. Признавање прихода и расхода

3.1.1. Приходи и расходи од камата

Ефективна каматна стопа

Приходи и расходи од камата признају се у добит или губитак примјеном методе ефективне каматне стопе. „Ефективна каматна стопа“ је стопа која тачно дисконтује процјењена будућа новчана плаћања и примитке кроз очекивани вијек трајања финансијског инструмента на:

- бруто књиговодствену вриједност финансијске имовине или
- амортизовани трошак финансијске обавезе.

„Амортизовани трошак“ финансијске имовине или финансијске обавезе је износ по којем се финансијска имовина или финансијска обавеза мјери приликом почетног признавања, умањен за отплату главнице, увећан или умањен за кумулативну амортизацију примјеном методе ефективне каматне стопе свих разлика између почетног износа и, за финансијску имовину, усклађен за сваку исправку вриједности за очекivanе кредитне губитке.

Бруто књиговодствена вриједност финансијске имовине је амортизовани трошак финансијске имовине прије усклађења за исправку вриједности за очекivanе кредитне губитке.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)****3.1. Признавање прихода и расхода (наставак)****3.1.1. Приходи и расходи од камата (наставак)**

Приликом израчуна ефективне каматне стопе за финансијске инструменте, Централна банка процјењује будуће новчане токове узимајући у обзир све уговорне услове финансијског инструмента, али искључујући очекиване кредитне губитке. Обрачун укључује све накнаде и плаћене или примљене износе између Централне банке и друге стране који су саставни дио ефективне каматне стопе, трансакционе трошкове и све друге дисконте или премије.

Метода ефективне каматне стопе је метода израчунавања амортизованог трошка (брuto књиговодствене вриједности) финансијске имовине или финансијске обавезе и распоређивања и признавања прихода и расхода од камата у добит или губитак током одређеног периода.

Приходи од камата обрачунати употребом методе ефективне каматне стопе укључују приходе од камата на финансијску имовину по амортизованом трошку и на финансијску имовину по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит.

Обрачуната камата на финансијску имовину са негативном каматном стопом признаје се као расход од камата у добит или губитак и настаје по основу депозита код иностраних банака и дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит.

Обрачуната камата на финансијске обавезе са негативном каматном стопом признаје се као приход од камата у добит или губитак и настаје по основу депозита домаћих комерцијалних банака.

3.1.2. Приходи и расходи од накнада и провизија

Приходи од накнада и провизија зарађени пружањем услуга Централне банке признају се у добит или губитак у тренутку пружања услуге. Централна банка обрачунава приходе од накнада и провизија у складу са дефинисаним тарифама за своје услуге.

Расходи од накнада и провизија настају по основу накнада плаћених за иностране платне трансакције и признају се у добит или губитак када је услуга примљена.

3.1.3. Трансакције у страним валутама и курсне разлике

Приликом почетног признавања трансакције у страним валутама евидентирају се у КМ примјењујући на износ у страној валути промптни девизни курс између КМ и стране валуте на датум трансакције.

Монетарне ставке исказане у страним валутама прерачунавају се у КМ по курсу Централне банке важећем на датум извјештавања. Немонетарне ставке исказане у страним валутама мјерене по историјском трошку прерачунавају се по курсу важећем на датум трансакције. Немонетарне ставке исказане у страним валутама мјерене по фер вриједности прерачунавају се користећи курс који је био важећи на датум мјерења фер вриједности.

Курсне разлике произашле из трансакција монетарних ставки или из прерачунавања монетарних ставки по курсевима различитим од оних по којима су почетно признate у текућем или у претходним извјештајним периодима, признају се у добит или губитак када настану. Због правила валутног одбора, не постоје курсне разлике од монетарних ставки деноминованих у EUR валути.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је заснивала 31. децембра 2019.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.1. Признавање прихода и расхода (наставак)

3.1.3. Трансакције у страним валутама и курсне разлике (наставак)

Средњи курсеви најзначајних валута дати су у наставку:

Средњи курс:	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
	КМ	КМ
USD	1,747994	1,707552
SDR	2,417171	2,374847

3.1.4. Приход од дивиденде

Приход од дивиденде на власничке инструменте признаје се у добит или губитак када се успостави право Централне банке да прима дивиденду.

3.2. Финансијска имовина и финансијске обавезе

3.2.1. Признавање и почетно мјерење финансијске имовине и финансијских обавеза

Финансијска имовина и финансијске обавезе се признају у извјештају о финансијском положају када, и само када, Централна банка постане једна од уговорних страна на коју се примјењују уговорни услови финансијске имовине или обавеза.

Финансијска имовина и финансијске обавезе се почетно мјере по фер вриједности. Трансакциони трошкови директно повезани са стицањем или издавањем финансијске имовине или финансијских обавеза, осим за имовину и обавезе који се класификују по фер вриједности кроз добит или губитак, се додају у или одузимају од фер вриједности финансијске имовине или финансијских обавеза приликом почетног признавања по потреби. Трансакциони трошкови директно повезани са стицањем финансијске имовине или финансијских обавеза по фер вриједности кроз добит или губитак се признају директно у добит или губитак.

Сва финансијска имовина се почетно признаје на датум подмирења, а то је датум када Централна банка стекне имовину или се имовина испоручи Централној банци.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)****3.2. Финансијска имовина и финансијске обавезе (наставак)****3.2.2. Класификација и накнадно мјерење****3.2.2.1. Финансијска имовина**

Централна банка може класификовати своју финансијску имовину у следеће категорије мјерења:

- Фер вриједност кроз осталу свеобухватну добит
- Амортизовани трошак
- Фер вриједност кроз добит или губитак.

На датуме извјештавања, Централна банка није имала финансијску имовину која спада у категорију по фер вриједности кроз добит или губитак.

Класификација финансијске имовине одређена је:

- Пословним моделом Централне банке за управљање финансијском имовином
- Карактеристикама уговорних новчаних токова финансијске имовине.

Пословни модел

Пословни модел означава начин на који Централна банка управља својом имовином са циљем генерисања новчаних токова. То значи, да ли је циљ Централне банке постигнут само прикупљањем уговорних новчаних токова држањем или Централна банка прикупља уговорне новчане токове држањем и продајом имовине. Уколико ништа од наведеног није примјењиво, онда се финансијска имовина класификује као дио „Осталог“ пословног модела и мјери по фер вриједности кроз добит или губитак. На датуме извјештавања Централна банка управља својом имовином кроз следеће пословне моделе:

1. Модел „држање ради прикупљања уговорних новчаних токова“ за финансијску имовину која генерише уговорне новчане токове у току свог животног вијека и
2. Модел „држање ради прикупљања уговорних новчаних токова и продаје“ за финансијску имовину која генерише уговорне новчане токове у току свог животног вијека као и продајом.

Управљање уговорним новчаним токовима по основу дужничких инструмената може се вршити кроз оба пословна модела. На датуме извјештавања циљ Централне банке је да се за све дужничке инструменте страних влада прикупљање уговорних новчаних токова врши држањем и продајом.

За финансијску имовину којом се управља кроз ове моделе, Централна банка процјењује да ли су уговорни новчани токови финансијске имовине само плаћања главнице и камате на неподмирен износ главнице. Ова процјена се ради на нивоу портфеля из разлога што је тај ниво најбољи одраз начина управљања имовином. У сврху процјене, „главница“ се дефинише као фер вриједност финансијске имовине приликом почетног признавања. „Камата“ се дефинише као накнада за временску вриједност новца, кредитни ризик повезан са неподмиреним износом главнице током одређеног периода и остale ризике и трошкове повезане са држањем финансијске имовине.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)****3.2. Финансијска имовина и финансијске обавезе (наставак)****3.2.2. Класификација и накнадно мјерење (наставак)****3.2.2.1. Финансијска имовина (наставак)**

За потребе процјене да ли су уговорни новчани токови „плаћање само главнице и камате”, Централна банка узима у обзир уговорне новчане токове инструмента. Само она финансијска имовина која задовољава захтјеве „плаћање само главнице и камате” може се класификовати у категорију финансијске имовине која се мјери по амортизованом трошку или финансијске имовине која се мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит.

Приликом почетног признавања финансијска имовина Централне банке се признаје по: амортизованом трошку или по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит на основу процјене пословног модела Централне банке. Финансијска имовина задовољава захтјев „плаћање само главнице и камате” на датуме извјештавања.

Финансијска имовина по амортизованом трошку

Финансијска имовина се мјери по амортизованом трошку ако имовина задовољава сљедеће услове:

- држи се у оквиру пословног модела чији је циљ држање финансијске имовине како би се прикупили уговорни новчани токови и
- уговорним условима финансијске имовине новчани токови настају на одређени датум и само су плаћања главнице и камате на неподмирени износ главнице.

Након почетног признавања, финансијска имовина се мјери по амортизованом трошку користећи методу ефективне каматне стопе на бруто књиговодствују вриједност имовине. Ефекти накнадног мјерења финансијске имовине по амортизованом трошку се признају у добит или губитак као приход или расход од камате у периоду када су настали.

На датуме извјештавања у ову категорију финансијских инструмената спадају жиро рачуни Централне банке, страна валута у готовини, депозити у иностраним банкама, специјална права вучења у ММФ-у и остале финансијске имовине.

Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит

Финансијска имовина се мјери по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит ако имовина задовољава сљедеће услове:

- држи се у оквиру пословног модела чији је циљ постигнут наплатом уговорних новчаних токова и продајом финансијске имовине и
- уговорним условима финансијске имовине новчани токови настају на одређени датум и само су плаћања главнице и камате на неподмирени износ главнице.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.2. Финансијска имовина и финансијске обавезе (наставак)

3.2.2. Класификација и накнадно мјерење (наставак)

3.2.2.1. Финансијска имовина (наставак)

Дужнички инструменти

Након почетног признавања, дужнички инструменти се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит користећи методу ефективне каматне стопе на бруто књиговодствену вриједност имовине и усклађују се са фер вриједности инструмента на сваки датум извјештавања. Током периода држања, ефекти накнадног мјерења дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит признају се на следећи начин:

- Приходи или расходи од камата признају се у добит или губитак у периоду када су настали
- Усклађивања фер вриједности признају се у осталој свеобухватној добити у периоду када су настали.

Приликом престанка признавања дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит, кумулативни добитак или губитак претходно признат у осталој свеобухватној добити рекласификује се из капитала у добит или губитак, укључујући претходно признате добитке или губитке од умањења.

На датуме извјештавања дужнички инструменти Централне банке припадају овој категорији финансијских инструмената.

Власнички инструменти

Централна банка је направила неопозив избор да у осталој свеобухватној добити прикаже накнадне промјене фер вриједности власничких инструмената који се не држе за трговање због својих специфичних карактеристика и непостојања активног тржишта за њихово трговање. Власнички инструменти су почетно признати по трошку стицања за који се сматра да одговара њиховој фер вриједности.

На датуме извјештавања, све власничке инструменте Централне банке по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит чине акције банке за међународна поравнања (BIS) и SWIFT акције.

3.2.2.2. Финансијске обавезе

Централна банка класификује све своје финансијске обавезе као мјерене по амортизираном трошку користећи методу ефективне каматне стопе. Приход или расход од камате од финансијских обавеза мјерених по амортизираном трошку признаје се у добит или губитак.

Финансијске обавезе мјерене по амортизираном трошку укључују готов новац у оптицају, депозите домаћих банака, депозите Владе и осталих јавних депонената и остале финансијске обавезе.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)****3.2. Финансијска имовина и финансијске обавезе (наставак)****3.2.3. Умањење финансијске имовине**

Захтјеви за умањењем финансијске имовине користе више информација по принципу погледа унапријед за признавање очекиваних кредитних губитака. Инструменти који потпадају под ове захтјеве односе се на финансијску имовину мјерену по амортизованом трошку односно депозите код иностраних банака, специјална права вучења у ММФ-у и дужничке инструменте мјерене по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит. Централна банка користи поједностављени приступ у израчуну очекиваних кредитних губитака за остала потраживања. Власнички инструменти мјерени по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит нису предметом умањења вриједности.

Централна банка признаје исправку вриједности за ове губитке на сваки датум извјештавања. Мјерење очекиваних кредитних губитака одражава:

- Објективан и пондерисан вјероватан износ који се одређује процјеном више могућих исхода
- Временску вриједност новца и
- Разумне и корисне информације које су на располагању без додатних трошкова или напора на датум извјештавања о прошлим догађајима, тренутним условима и предвиђањима о будућим економским условима.

Напомена 29.1. пружа више информација о начину мјерења очекиваних кредитних губитака.

Исправка вриједности за очекivanе кредитне губитке обрачунава се и приказује у извјештају о финансијском положају како слиједи:

- Финансијска имовина која се мјери по амортизованом трошку: Очекивани кредитни губици обрачунавају се на бруто књиговодствену вриједност имовине и евидентирају као одбитна ставка бруто књиговодствене вриједности имовине и
- Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит: Очекивани кредитни губици обрачунавају се на бруто књиговодствену вриједност имовине, али се исправка вриједности признаје у осталој свеобухватној добити и не умањује књиговодствену вриједност финансијске имовине у извјештају о финансијском положају.

Добици и губици од умањења вриједности признају се у добит или губитак, независно од класификације финансијске имовине на сваки датум извјештавања.

3.2.4. Престанак признавања финансијске имовине и финансијских обавеза

Централна банка престаје признавати финансијску имовину само онда када уговорна права на новчане примитке од имовине истекну или када Централна банка пренесе финансијску имовину и суштински све ризике и користи од власништва имовине на други субјект.

Централна банка престаје признавати финансијске обавезе када, и само када, су обавезе Централне банке измирене, отказане или су истекле.

3.3. Монетарно злато

Монетарно злато је дио девизних резерви Централне банке и класификовано је као финансијска имовина. Монетарно злато се почетно признаје по фер вриједности, укључујући трансакционе трошкове који се директно могу приписати стицању монетарног злата.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)****3.3. Монетарно злато (наставак)**

Након почетног признавања, монетарно злато се накнадно мјери по фер вриједности. Нереализовани добици и губици који произлазе из промјена фер вриједности, а по основу промјена у цијени монетарног злата, признају се на рачуну резерви фер вриједности у оквиру остале свеобухватне добити. У случају да нереализовани губици прелазе стање резерви фер вриједности за монетарно злато на крају финансијске године, Централна банка ће одбити тај износ од добити за тај период.

Приликом продаје злата, нереализовани добици и губици из остале свеобухватне добити се преносе у добит или губитак.

Фер вриједност монетарног злата се исказује у EUR валути, преводећи га по фиксном курсу KM на извјештајни датум и мјери се по задњој котиранију послијеподневној цијени једне унце злата (Oz) на извјештајни датум.

3.4. Пребијање

Финансијска имовина и обавезе се пребијају и нето износ се исказује у извјештају о финансијском положају на нето принципу само када постоји законски проведиво право за пребијањем признатих износа и када постоји намјера за приказивањем и подмиривањем трансакција на нето основи.

Приходи и расходи се приказују на нето основи само када то допушта одређени МСФИ, или за оне добитке и губитке који произлазе из групе сличних трансакција.

3.5. Новац и новчани еквиваленти

Новац и новчани еквиваленти за потребе извјештавања о новчаним токовима састоје се од слједећих категорија: жиро рачуни, страна валута у готовини, девизни депозити по виђењу, девизни депозити са роком доспијећа до три мјесеца или краје од датума стицања и специјална права вучења у ММФ-у.

3.6. Некретнине, опрема и нематеријална имовина

Некретнине, опрема и нематеријална имовина је имовина набављена из властитих средстава Централне банке и новчаних и неновчаних донација.

Некретнине, опрема и нематеријална имовина исказују се по историјском трошку умањеном за акумулирану амортизацију и акумулиране губитке од умањења вриједности. Трошак укључује куповну цијену и све трошкове који су директно повезани са довођењем имовине у радно стање за намјеравану употребу. Одржавање и поправке, замјене те побољшања мањег значаја признају се као расход кад су настали. Значајна побољшања и замјене се капитализирају.

Имовина у припреми исказана је по трошку набавке укључујући трошкове фактурисане од трећих лица. Након завршетка, сви акумулирани трошкови имовине пребацују се на одговарајућу категорију некретнине, опреме и нематеријалне имовине на које се накнадно примјењују одговарајуће стопе амортизације.

Амортизација се обрачунава на све некретнине, опрему и нематеријалну имовину осим на земљиште и имовину у припреми према линеарној методи по прописаној стопи која је утврђена за постепено отписивање трошка набавке имовине кроз њен процијењени корисни вијек трајања. Процијењене стопе амортизације за 2018. и 2019. годину су дате како слиједи:

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)****3.6. Некретнине, опрема и нематеријална имовина (наставак)**

Софтвер	20,0%
Друга нематеријална имовина	20,0%
Зграде	1,3% до 4,0%
Опрема	11,0% до 20,0%
Намјештај	10,0% до 12,5%
Возила	15,5%

Добици и губици од отуђења некретнина, опреме и нематеријалне имовине признају се у добит или губитак.

Корисни вијек трајања некретнина, опреме и нематеријалне имовине се преиспитује и прилагођава на годишњем нивоу минимално, ако је потребно и примјењује се проспективно.

3.7. Умањење вриједности нефинансијске имовине

Књиговодствена вриједност нефинансијске имовине Централне банке се прегледа на сваки датум извјештавања у сврху оцењивања постоје ли назнаке умањења вриједности. Уколико постоје, процјењује се надокнадива вриједност имовине. Губитак од умањења вриједности се признаје увијек када књиговодствена вриједност имовине или јединица које стварају новац прелази њену надокнадиву вриједност. Губици од умањења вриједности признају се у добит или губитак.

Надокнадива вриједност остале имовине је већа вриједност при упоређивању њене употребне вриједности у односу на фер вриједност, умањена за трошкове продаје. У процјењивању употребне вриједности, очекивани будући новчани токови се дисконтују на садашњу вриједност користећи дисконтну стопу прије опорезивања која одражава тренутна тржишна очекивања временске вриједности новца и ризике специфичне за ту имовину. За имовину која не генерише независне новчане приливе, надокнадиви износ се одређује за јединицу која ствара новац којој имовина припада.

Губитак од умањења се укида уколико је дошло до промјена у процјенама кориштеним у одређивању надокнадивог износа. Губитак од умањења се укида само у мјери у којој књиговодствена вриједност имовине не прелази књиговодствену вриједност која би се могла одредити, без амортизације, да није било претходно признатог губитка од умањења вриједности те имовине.

3.8. Резервације за обавезе и трошкове

Резервације се признају када Централна банка, као посљедицу прошлог догађаја, има садашњу законску или изведену обавезу за коју је вјероватно да ће бити потребан одлив ресурса који садрже економске користи ради подмирења обавезе и износ обавезе се може поуздано процјенисти. Резервације се утврђују дисконтовањем очекиваних будућих новчаних токова користећи стопу која одражава тренутну тржишну процјену временске вриједности новца и ризике специфичне за ту обавезу.

Резервације за обавезе и трошкове одржавају се на нивоу који Управа Централне банке сматра довољним за покривање насталих губитака. Управа одређује адекватност резервација на основу увида у поједине ставке, текуће економске услове, карактеристике ризика одређених категорија трансакција као и остале релевантне факторе.

Резервације се укидају само за оне трошкове за које је резервација извршно призната. Ако одлив економских користи за подмирење обавеза више није вјероватан, резервација се укида.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)****3.9. Донације**

Донације за имовину, а које обухватају и неновчане донације, почетно се признају као одгођени приход по фер вриједности који се признаје као приход од донације на системској основи током периода корисног вијека те имовине. Донације које Централна банка добије као компензацију за трошкове признају се системски у добит или губитак као приход од донације у истом периоду у којем су признати и трошкови.

3.10. Порези

Централна банка је обавезна да плаћа порез на додану вриједност за све купљене робе и услуге. Ова плаћања су дио административних и осталих оперативних трошкова Централне банке. Према законима о порезу на добит (и Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске), Централна банка је ослобођена од обавеза плаћања пореза на добит.

3.11. Готов новац у оптицају

Централна банка управља издавањем и повлачењем домаћих новчаница и кованица. Припадајућа обавеза за издати готов новац у оптицају је евидентирана у извјештају о финансијском положају.

Приликом повлачења готовог новца из оптицаја, исти се признаје као обавеза у оквиру готовог новца у оптицају до формалног рока повлачења из оптицаја. Износи који нису повучени након формалног рока за повлачење из оптицаја, признају се као приход.

Трошкови који се односе на производњу и дизајн новчаница и кованица почетно су признати као одгођени трошкови који се накнадно амортизују кроз остале оперативне трошкове током периода од пет година.

3.12. Домаћи депозити

Домаћи депозити укључују депозите банака и депозите Владе и осталих јавних депонената. Ови депозити представљају финансијске обавезе Централне банке које се почетно признају по фер вриједности и накнадно мјере по амортизованим трошку. Домаћи депозити укључују депозите домаћих комерцијалних банака по основу политике обавезне резерве Централне банке, друге депозите банака, депозите институција БиХ и других јавних државних и ентитетских институција. Улога Централне банке као депозитара и, такође, као банкара, савјетника и фискалног агента је прописана Законом о Централној банци.

3.13. Управљање средствима за и у име трећих лица

Централна банка води одређене рачуне у страним валутама везане уз споразуме између влада БиХ и њених ентитета, те иностраних влада и финансијских организација, као и рачуне у страним валутама државних институција и агенција те комерцијалних банака за које Централна банка дјелује као агент.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)****3.14. Примања запослених***Краткорочна примања запослених*

У складу са домаћим прописима, а у име својих запосленика, Централна банка уплаћује порез на доходак и доприносе за пензијско, инвалидско, здравствено осигурање и осигурање од незапослености, на и из плате, који се обрачунавају по законским стопама током године од износа бруто плате. Централна банка плаћа ове порезе и доприносе у корист институција Федерације Босне и Херцеговине (на федералном и кантоналном нивоу), Републике Српске и Брчко дистрикта.

Осим тога, накнаде за топли оброк, превоз и регрес исплаћују се у складу са домаћим законским захтјевима. Ови трошкови се признају у добит или губитак у периоду у којем су настали.

Дугорочна примања запослених

Према домаћим законским прописима, приликом одласка у пензију запосленици Централне банке имају право на отпремнину, а по испуњењу законских услова као што су старост или године проведене у радном односу, која се у складу са интерним актима Централне банке додјељује у висини од шест редовних мјесечних плата запосленика исплаћених у задњих шест мјесецима.

Такве исплате се третирају као остала дугорочна примања запослених која годишње обрачунава овлаштени актуар користећи метод пројциране кредитне јединице. Дисконтна стопа која се користи за обрачун обавезе креће се у распону каматних стопа домаћих корпоративних обvezница и владиних обvezница које постоје на тржишту.

3.15. Финансијски аранжмани Босне и Херцеговине са Међународним монетарним фондом

На основу финансијских аранжмана сачињених крајем 2002. године између БиХ и Међународног монетарног фонда („ММФ”), извјештај о финансијском положају Централне банке садржи сљедеће ставке које се односе на чланство БиХ у ММФ-у: држање специјалних права вучења, обрачуната камата на таква држања, ММФ-ов рачун бр. 1 и ММФ-ов рачун бр. 2.

Остале активне и пасивне ставке које се односе на ММФ, а које припадају или које су одговорност БиХ, евидентиране су на посебном повјерилачком фонду у оквиру ванбилиансне евиденције (погледати Напомену 31).

3.16. Претпоставке и извори неизвјесности процјена

Припрема финансијских извјештаја у складу са МСФИ захтијева од Управе кориштење просуђивања, процјена и претпоставки који утичу на исказање износе имовине и обавеза, као и објављивање износа потенцијалне имовине и обавеза на извјештајни датум, те одговарајуће исказање износе прихода и расхода за извјештајни период. Стварни износи могу се разликовати од ових процјена.

Процјене и уз њих везане претпоставке континуирано се разматрају. Измјене рачуноводствених процјена признају се у периоду у којем је процјена измијењена уколико измјена утиче само на тај период или и у периоду измјене и у будућим периодима, ако измјена утиче и на текући и на будуће периоде.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

3. ЗНАЧАЈНЕ РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПОЛИТИКЕ (НАСТАВАК)

3.16. Претпоставке и извори неизвјесности процјена (наставак)

Кључне претпоставке и процјене везане за материјално значајне позиције извјештаја о финансијском положају су приказане у наставку:

Пословни модел

Напомена 3.2.2.1: Одређивање пословног модела у оквиру којег се држи финансијска имовина и процјена уговорних услова финансијске имовине везаних за захтјев „плаћање само главнице и камате“. Ове процјене одређују класификацију финансијске имовине.

Умањење финансијске имовине

Централна банка израчунава очекиване кредитне губитке за одређене класе финансијске имовине мјерене по амортизованом трошку и дужничке инструменте мјерене по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит. Напомена 29.1. описује претпоставке кориштене у одређивању улазних података у модел за мјерење очекиваних кредитних губитака, укључујући и захтјев за будућим информацијама које су кориштене у извјештајним периодима.

Фер вриједност имовине и обавеза

Пословна политика Централне банке је да објави информације о фер вриједности имовине или обавеза за које постоје званичне тржишне информације или се вриједност може израчунати на основу алтернативних техника вредновања и када се фер вриједност значајно разликује од књиговодствене вриједности. По мишљењу руководства Централне банке, износи у финансијским извјештајима одражавају најверодостојнију и најкориснију процјену фер вриједности за потребе финансијског извјештавања у складу са МСФИ. За више информација о мјерењу фер вриједности финансијске имовине и финансијских обавеза погледати Напомену 30.

Амортизација и примијењене стопе амортизације

Обрачун амортизације и стопе амортизације су засновани на процјењеном економском корисном вијеку трајања некретнина, опреме и нематеријалне имовине. Једном годишње Централна банка процјењује економски корисни вијек трајања на основу тренутних предвиђања.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

4. НЕТО КАМАТНИ ПРИХОДИ

У хиљадама КМ

	За годину која завршава 31. децембра	
	2019.	2018.
Кamatни приходи по основу:		
Дужничких инструмената (Напомена 14)	40.042	42.334
Ефекта негативне пасивне каматне стопе на депозите домаћих комерцијалних банака	11.093	5.784
Депозита код иностраних банака	29	37
Остале финансијске имовине по амортизованом трошку	14	31
Укупно	51.178	48.186
Кamatни расходи по основу:		
Ефеката негативних каматних стопа на дужничке инструменте (Напомена 14)	(13.553)	(13.613)
Ефеката негативних каматних стопа на депозите код иностраних банака	(12.805)	(10.780)
Укупно	(26.358)	(24.393)
Нето каматни приходи	24.820	23.793

Основицу за обрачун камата на депозите комерцијалних банака чине укупни депозити комерцијалних банака на рачунима резерви у десетодневном обрачунском периоду, који се састоје од износа обавезних резерви и вишке изнад обавезних резерви.

Основицу за обрачун обавезне резерве комерцијалних банака чине депозити и позајмљена средства, без обзира на то у којој су валути средства изражена. Такођер, утврђена је јединствена стопа обавезне резерве од 10% коју Централна банка примјењује на основицу за обрачун обавезне резерве.

На износ средстава обавезне резерве Централна банка не обрачунава накнаду, док се на износ средстава изнад обавезне резерве обрачунава накнада која је везана за каматну стопу на стално расположиву могућност депоновања код Европске централне банке. Накнада на износ средстава изнад обавезне резерве износила је 50% од каматне стопе на стално расположиву могућност депоновања код Европске централне банке до 1. маја 2019. године. Почеквши од 1. маја 2019. године, накнада на износ средстава изнад обавезне резерве се обрачунава по каматној стопи на стално расположиву могућност депоновања код Европске централне банке.

Ефекти негативних каматних стопа на депозите домаћих комерцијалних банака су резултат негативне каматне стопе на износ средстава изнад обавезне резерве. Током извјештајних периода накнаде на износ средстава изнад обавезне резерве су биле како слиједи:

Период	Каматна стопа	Каматна стопа настало расположиву могућност депоновања код Европске централне банке
2019.		
од 1. јануара до 30. априла	(0,20)%	(0,40)%
од 1. маја до 11. септембра	(0,40)%	(0,40)%
од 12. септембра до 31. децембра	(0,50)%	(0,50)%
2018.		
од 1. јануара до 31. децембра	(0,20)%	(0,40)%

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

4. НЕТО КАМАТНИ ПРИХОДИ (НАСТАВАК)

Ефекти негативних каматних стопа на депозите код иностраних банака укључују износ од 10.018 хиљада КМ на орочене депозите и износ од 2.787 хиљада КМ на депозите по виђењу (2018: укључивали су износ од 8.507 хиљада КМ на орочене депозите и износ од 2.273 хиљаде КМ на депозите по виђењу).

Ефекти негативних каматних стопа од каматоносне финансијске имовине су резултат негативних каматних стопа на депозите код иностраних банака и дужничких инструмената, а које се, у складу с актуелним тржишним условима, нису могле избећи.

5. НЕТО ПРИХОДИ ОД НАКНАДА И ПРОВИЗИЈА

	За годину која је завршила 31. децембра	
	2019.	2018.
У хиљадама КМ		
Приходи од накнада и провизија по основу:		
услуга за домаће комерцијалне банке	16.089	16.047
услуга за Владу и друге небанкарске комитенте	1.576	1.162
Укупно	17.665	17.209
Расходи од накнада и провизија по основу:		
трансакција са банкама у иностранству	(653)	(636)
Укупно	(653)	(636)
Нето приходи од накнада и провизија	17.012	16.573

6. НЕТО РЕАЛИЗОВАНИ ДОБИЦИ ОД ПРОДАЈЕ ДУЖНИЧКИХ ИНСТРУМЕНТА ПО ФЕР ВРИЈЕДНОСТИ КРОЗ ОСТАЛУ СВЕОБУХВАТНУ ДОБИТ

	За годину која је завршила 31. децембра	
	2019.	2018.
У хиљадама КМ		
Реализовани добици	238	4.277
Реализовани губици	-	-
Нето реализовани добици од продаје дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	238	4.277

Нето реализовани добици од продаје дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит укључују нето износ који се састоји од закључног стања резерви фер вриједности у износу од 186 хиљада КМ и резервација за очекивање кредитне губитке у износу од 52 хиљаде КМ, за годину која је завршила 31. децембра 2019 (за годину која је завршила 31. децембра 2018, нето реализовани добици од продаје дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит су укључивали нето износ који се састоји од закључног стања резерви фер вриједности у износу од 1.679 хиљада КМ и резервација за очекивање кредитне губитке у износу од 2.598 хиљада КМ). За више информација погледати Напомену 29.1.1.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

7. НЕТО ДОБИЦИ ОД КУРСНИХ РАЗЛИКА

За годину која је завршила
31. децембра

У хиљадама КМ	2019.	2018.
Добици од курсних разлика	722	727
Губици од курсних разлика	(455)	(576)
Нето добици од курсних разлика	267	151

8. ОСТАЛИ ПРИХОДИ

За годину која је завршила
31. децембра

У хиљадама КМ	2019.	2018.
Приход од дивиденде (Напомена 18)	623	589
Приход од донација	98	144
Остали приходи	174	789
УКУПНО	895	1.522

9. ТРОШКОВИ ОСОБЉА

За годину која је завршила
31. децембра

У хиљадама КМ	2019.	2018.
Плате	10.645	10.515
Доприноси и друге накнаде на плате	6.064	5.977
Остале примања запослених	2.019	2.024
Доприноси и друге накнаде на остале примања запослених	665	670
Нето повећање / (смањење) у резервацијама за отпремнине запосленим (Напомена 22)	277	(152)
УКУПНО	19.670	19.034

Трошкови особља укључују 3.749 хиљада КМ (2018: 3.702 хиљаде КМ) обавезних доприноса за пензионо осигурање плаћених јавним заводима за пензионо осигурање у БиХ. Доприноси се рачунају као постотак бруто плате. На дан 31. децембра 2019. године Централна банка је имала 370 запослених (2018: 368 запослених).

Остале примања запослених се највећим дијелом сстоје од накнада за топли оброк, превоз и регрес.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

10. АДМИНИСТРАТИВНИ И ОСТАЛИ ОПЕРАТИВНИ ТРОШКОВИ

У хиљадама КМ	За годину која је завршила 31. децембра	
	2019.	2018.
Трошкови одржавања	2.134	2.695
Трошкови производње и дизајна новчаница и кованица	1.959	1.751
Остали административни и оперативни трошкови	3.857	3.804
УКУПНО	7.950	8.250

11. НЕТО СМАЊЕЊЕ / (ПОВЕЋАЊЕ) У РЕЗЕРВАЦИЈАМА ЗА ОЧЕКИВАЊЕ КРЕДИТНЕ ГУБИТКЕ

У хиљадама КМ	За годину која је завршила 31. децембра	
	2019.	2018.
Добици од очекиваних кредитних губитака по основу:		
Дужничких инструмената:	8.022	15.122
<i>Промјена у обрачуну PD-a (Погледати напомене 29.1. и 29.1.1)</i>	7.704	-
<i>Промјена кредитног ризика</i>	318	15.122
Депозита код иностраних банака:	4.940	9.266
<i>Промјена у обрачуну PD-a (Погледати напомене 29.1. и 29.1.1)</i>	2.117	-
<i>Промјена кредитног ризика</i>	2.823	9.266
Остале финансијске имовине:	7	64
<i>Промјена кредитног ризика</i>	7	64
Специјалних права вучења у ММФ-у:	-	3
<i>Промјена кредитног ризика</i>	-	3
	12.969	24.455
Исправка вриједности од очекиваних кредитних губитака по основу:		
Дужничких инструмената	(424)	(22.423)
Депозита код иностраних банака	(3.129)	(10.165)
Остале финансијске имовине	(7)	(39)
Специјалних права вучења у ММФ-у	-	(3)
	(3.560)	(32.630)
Нето смањење / (повећање) у резервацијама за очекиване кредитне губитке	9.409	{8.175}

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

12. СТРАНА ВАЛУТА У ГОТОВИНИ

Страну валуту у готовини представља:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Готовина у трезорима у валутама:		
- EUR	322.523	274.025
- CHF	39	38
- USD	20	20
- GBP	17	16
УКУПНО	322.599	274.099

13. ДЕПОЗИТИ КОД ИНОСТРАНИХ БАНАКА

Анализа орочених депозита и депозита по виђењу код иностраних банака према валутама, дата је како слиједи:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Орочени депозити:		
- EUR	2.308.476	2.118.444
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке	(495)	(2.064)
УКУПНО	2.307.981	2.116.380
Депозити по виђењу:		
- EUR	784.914	788.997
- CHF	5.999	3.741
- GBP	2.220	36
- USD	1.880	2.765
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке	(229)	(471)
УКУПНО	794.784	795.068

Орочени депозити код иностраних банака, анализирани према преосталој уговореној рочности, дати су како слиједи:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
До мјесец дана	1.184.603	777.266
Од једног до два мјесеца	155.675	349.106
Од два до три мјесеца	272.789	583.230
Од три до четири мјесеца	192.865	155.532
Од четири до дванаест мјесеци	502.544	253.310
Укупно	2.308.476	2.118.444
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке	(495)	(2.064)
УКУПНО	2.307.981	2.116.380

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***13. ДЕПОЗИТИ КОД ИНОСТРАНИХ БАНАКА (НАСТАВАК)**

Током 2019. године негативне каматне стопе на депозите по виђењу деноминиране у EUR су се кретале у распону од 0,75% до 0,30% годишње (2018: негативне каматне стопе од 0,72% до 0,08% годишње), а негативне каматне стопе на орочене депозите су се кретале у распону од 0,52% до 0,34% годишње (2018: од 0,48% до 0,17% годишње).

Депозити код иностраних банака укључују негативну обрачунату камату у износу од 1.423 хиљаде КМ на дан 31. децембар 2019. године (2018: укључивали су негативну обрачунату камату у износу од 2.395 хиљада КМ).

Просјечна стопа негативног ефективног приноса на депозите је износила 0,42% годишње (2018: просјечна стопа негативног ефективног приноса 0,42% годишње).

Анализа депозита код иностраних банака према врсти банке у коју су инвестиирани, дата је како слиједи:

	31. децембар	2019.	31. децембар 2018.
У хиљадама КМ			
Централне банке	1.594.746	2.009.539	
Комерцијалне банке	1.508.743	904.444	
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке (Напомена 29.1.1.)	<u>(724)</u>	<u>(2.535)</u>	
УКУПНО	3.102.765	2.911.448	

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

13. ДЕПОЗИТИ КОД ИНОСТРАНИХ БАНАКА (НАСТАВАК)

Географска анализа депозита код иностраних банака може се извршити на следећи начин:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Луксембург		
Орочени депозити	869.747	1.224.011
Депозити по виђењу	234.598	234.620
	1.104.345	1.458.631
Швајцарска		
Орочени депозити	482.345	484.453
Депозити по виђењу	101	1.000
	482.446	485.453
Француска		
Орочени депозити	391.166	-
Депозити по виђењу	78.200	78.206
	469.366	78.206
Њемачка		
Орочени депозити	-	-
Депозити по виђењу	421.679	479.941
	421.679	479.941
Велика Британија		
Орочени депозити	408.933	409.980
Депозити по виђењу	-	-
	408.933	409.980
Словачка		
Орочени депозити	156.285	-
Депозити по виђењу	-	-
	156.285	-
Низоземска		
Орочени депозити	-	-
Депозити по виђењу	58.649	-
	58.649	-
САД		
Орочени депозити	-	-
Депозити по виђењу	1.786	1.772
	1.786	1.772
Укупно орочени депозити	2.308.476	2.118.444
Укупно депозити по виђењу	795.013	795.539
Умањено за исправку вриједности за очекиване кредитне губитке	(724)	(2.535)
УКУПНО	3.102.765	2.911.448

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

14. ДУЖНИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Дужнички инструменти су класификовани фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит, а представљају државне владине обвезнице са високим степеном утрживости и ликвидности, кредитног рејтинга од AAA до BBB (Погледати Напомену 29.1). Портфель се састоји од краткорочних и дугорочних државних обвезница влада са фиксном каматном стопом. Дужнички инструменти по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит су деноминирани у EUR.

Структура дужничких инструмента по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит је сљедећа:

	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
У хиљадама КМ		
Државне владине обвезнице	8.848.981	8.153.320
Обрачуната камата	68.432	72.119
УКУПНО	8.917.413	8.225.439

Просјечна стопа ефективног приноса на дужничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит износила је 0,31% годишње (2018: просјечна стопа ефективног приноса износила је 0,41% годишње).

Географска анализа дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит може се извршити на сљедећи начин:

	31. децембар 2019.		31. децембар 2018.	
	У хиљадама КМ	%	У хиљадама КМ	%
Француска	2.977.360	33,39	2.211.257	26,87
Њемачка	1.448.191	16,24	1.504.585	18,29
Белгија	1.010.563	11,33	1.083.041	13,17
Шпанија	840.620	9,43	844.614	10,27
Низоземска	742.561	8,33	568.172	6,91
Аустрија	689.066	7,73	950.959	11,56
Италија	624.905	7,01	549.084	6,68
Финска	584.147	6,54	513.727	6,25
УКУПНО	8.917.413	100,00	8.225.439	100,00

Анализа промјена фер вриједности дужничких инструмената по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит може се извршити на сљедећи начин:

	2019.	2018.
У хиљадама КМ		
На дан 1. јануар	8.225.439	7.473.857
Куповине током године	3.156.187	3.766.969
Продаје током године	(258.849)	(653.879)
Приход од камата признат током године (Напомена 4)	40.042	42.334
Ефекти негативних каматних стопа признати током године (Напомена 4)	(13.553)	(13.613)
Доспијећа дужничких инструмената	(2.198.367)	(2.265.677)
Доспијећа купона	(111.349)	(118.162)
Нето промјена у фер вриједности током године	77.863	(6.390)
На дан 31. децембар	8.917.413	8.225.439

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***14. ДУЖНИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (НАСТАВАК)**

Исправка вриједности за очекivanе кредитне губитке није призната у извјештају о финансијском положају за дужничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит. Резервације за очекivanе кредитне губитке за дужничке инструменте који се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит дио су капитала Централне банке. Промјене у резервацијама за очекivanе кредитне губитке током године за дужничке инструменте који се мјере по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит дате су у Напомени 29.1.1.

15. МОНЕТАРНО ЗЛАТО

Фер вриједност монетарног злата на дан 31. децембра 2019. године износи 254.088 хиљада КМ, што представља 96.000 унци злата по вриједности од 2.647 КМ по унци (2018: 209.996 хиљада КМ, што је представљало 96.000 унци злата по вриједности од 2.187 КМ по унци).

Анализа промјена фер вриједности монетарног злата може се извршити на сљедећи начин:

У хиљадама КМ	2019.	2018.
На дан 1. јануар - исказано	209.996	203.908
Промјена рачуноводствене политike	-	(50)
На дан 1. јануар - преправљено	209.996	203.858
Нето промјена у фер вриједности током године	44.092	6.138
На дан 31. децембар	254.088	209.996

16. ОСТАЛА ИМОВИНА

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Активна временска разграничења	7.539	6.811
Потраживања од домаћих банака	1.833	1.735
Нумизматичке збирке	840	741
Остало разна имовина	620	597
Жиро рачуни	575	553
Кредити запосленим	55	122
Потраживања од службеника по основу мањка готовог новца	600	600
Умањено за исправку вриједности осталих потраживања	(600)	(600)
Умањено за исправку вриједности за очекivanе кредитне губитке	(5)	(5)
УКУПНО	11.457	10.554

На дан 31. децембар 2019. године, активна временска разграничења укључују трошкове у износу од 6.973 хиљаде КМ насталих по основу производње новчаница и кованица (31. децембар 2018: 5.816 хиљада КМ насталих по основу производње новчаница и кованица). Како је објашњено у Напомени 3.11, ови трошкови се почетно разграничују и накнадно амортизују кроз период од пет година.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Изјава о имовини уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

17. NEKRETNINE, OPREMA I NEMATERIJALNA IMOVINA

У хиљадама KM	Земљиште и зграде	Намјештај	Опрема и	Имовина у	Некретнине и остало	Софтвери и	Нематеријална имовина у припреми	Нематеријална имовина укупно
			Возила	Остало	опрема укупно	Нематеријална имовина у припреми		
На дан 1. јануар 2018.	44.368	24.026	1.924	1.010	682	72.010	14.500	237
Набавке	-	-	-	-	1.322	1.322	-	588
Стављено у употребу	-	1.894	45	36	(1.975)	-	541	(541)
Отписи и отуђења	-	(333)	(59)	(5)	-	(397)	(24)	(24)
На дан 31. децембар 2018.	44.368	25.587	1.910	1.041	29	72.935	15.017	284
Набавке	-	-	-	-	5.620	5.620	-	691
Стављено у употребу	-	804	-	30	(834)	-	616	(616)
Отписи и отуђења	-	(1.415)	(47)	(2)	-	(1.464)	(172)	(172)
На дан 31. децембар 2019.	44.368	24.976	1.863	1.069	4.815	77.091	15.461	359
Акумулирана амортизација	-	-	-	-	-	-	-	15.820
На дан 1. јануар 2018.	4.640	19.685	1.492	728	-	26.545	13.665	-
Трошак амортизације	755	1.198	97	58	-	2.108	318	-
Отписи и отуђења	-	(331)	(59)	(5)	-	(395)	(24)	(24)
На дан 31. децембар 2018.	5.395	20.552	1.530	781	-	28.258	13.959	-
Трошак амортизације	579	1.255	93	49	-	1.976	470	-
Отписи и отуђења	-	(1.408)	(47)	(2)	-	(1.457)	(172)	(172)
На дан 31. децембар 2019.	5.974	20.399	1.576	828	-	28.777	14.257	-
Нето књиговодствена вриједност	-	-	-	-	-	-	-	14.257
На дан 1. јануар 2019.	38.973	5.035	380	260	29	44.677	1.058	284
На дан 31. децембар 2019.	38.394	4.577	287	241	4.815	48.314	1.204	359
								1.563

На дан 31. децембар 2019. године имовина у припреми се највећим дијелом односи на куповину земљишта у износу од 4.767 хиљада KM за изградњу нове пословне зграде за Главну јединицу Сарајево Централне банке.

На датуме 31. децембра 2019. и 2018. године, Централна банка није имала никаквих теребења по основу својих некретнина, опреме и нематеријалне имовине.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомена уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***18. ОСТАЛА УЛАГАЊА**

Структура осталих улагања је сљедећа:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
<i>Власнички инструменти</i>		
Акције BIS-а (Напомена 24)	27.803	27.803
Акције SWIFT-а	10	10
УКУПНО	27.813	27.813

Власнички инструменти се сastoјe од обичних акција BIS-а по номиналној вриједности од 5.000 SDR по акцији (плаћених у износу од 25% њихове номиналне вриједности од стране бивше Југославије). У складу са Статутом BIS-а, преосталих 75% номиналне вриједности акција се уплаћује по позиву BIS-а од стране Централне банке.

Акције SWIFT-а се сastoјe од двије обичне акције и њихова укупна вриједност је 10 хиљада КМ.

Акције BIS-а и SWIFT-а представљају некотиране власничке инструменте чија се фер вриједност не може поуздано утврдити.

Током године Централна банка је примила дивиденде од BIS-а у износу од 623 хиљаде КМ (2018: 589 хиљада КМ) (Напомена 8).

19. ГОТОВ НОВАЦ У ОПТИЦАЈУ

Готов новац у оптицају се може анализирати на сљедећи начин:

У хиљадама КМ	2019.	2018.
Готов новац стављен у оптицај – На дан 1. јануар	4.750.614	4.319.360
Повећање готовог новца у оптицају током године	449.302	431.254
Готов новац стављен у оптицај – На дан 31. децембар	5.199.916	4.750.614

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

19. ГОТОВ НОВАЦ У ОПТИЦАЈУ (НАСТАВАК)

31. децембар 2019.

31. децембар 2018.

Номинална вриједност	Вриједност		Вриједност	
	Ком.	у хиљадама КМ	Ком.	у хиљадама КМ
Кованице 0,05	77.246.288	3.862	70.591.960	3.529
Кованице 0,10	112.021.868	11.202	103.899.364	10.390
Кованице 0,20	81.275.215	16.255	75.154.592	15.031
Кованице 0,50	38.932.789	19.466	36.191.317	18.096
Кованице 1	57.804.822	57.805	52.287.706	52.288
Кованице 2	14.951.396	29.903	14.653.353	29.307
Кованице 5	11.945.662	59.728	10.871.548	54.358
Новчанице 10	13.746.862	137.469	12.889.248	128.891
Новчанице 20	8.762.192	175.244	8.354.535	167.091
Новчанице 50	20.561.074	1.028.054	19.623.638	981.182
Новчанице 100	27.672.872	2.767.287	24.249.404	2.424.940
Новчанице 200	4.468.203	893.641	4.327.553	865.511
УКУПНО	469.389.243	5.199.916	433.094.218	4.750.614

20. ДЕПОЗИТИ БАНАКА

Структура депозита банака приказана је у сљедећој табели:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Депозити домаћих комерцијалних банака	5.743.011	5.522.701
Рачуни резерви организационих дијелова Централне банке	575	553
Посебни депозити домаћих комерцијалних банака – блокирана средства	33	36
УКУПНО	5.743.619	5.523.290

Депозити домаћих комерцијалних банака служе за испуњавање обавеза према обавезним резервама, за поравнање платних задужења и за трансакције између комерцијалних банака и Централне банке. На дан 31. децембар 2019. године укупан износ од 5.743.011 хиљада КМ представља депозите 24 банке (2018: износ од 5.522.701 хиљаде КМ представљао је депозите 24 банке).

Камата на депозите домаћих комерцијалних банака је обрачуната у складу са Законом о Централној банци на износ вишке изнад обавезне резерве. Политика обрачунавања каматних стопа на депозите домаћих комерцијалних банака током извјештајних периода приказана је у Напомени 4.

Депозити банака укључују негативну обрачунату камату у износу од 1.304 хиљаде КМ на дан 31. децембар 2019. године (31. децембар 2018: укључивали су негативну обрачунату камату у износу од 513 хиљада КМ).

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***21. ДЕПОЗИТИ ВЛАДЕ И ОСТАЛИХ ЈАВНИХ ДЕПОНЕНАТА**

Структура депозита Владе и осталих јавних депонената приказана је у сљедећој табели:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Депозити за буџет институција БиХ	553.745	494.575
Депозити осталих јавних институција	176.640	125.501
Депозити осталих влада и владиних институција	150.285	89.286
Депозитни рачун по трансакцијама ММФ-а	5	5
УКУПНО	880.675	709.367

22. РЕЗЕРВАЦИЈЕ ЗА ОБАВЕЗЕ И ТРОШКОВЕ

Резервације за обавезе и трошкове се односе на резервације за отпремнине запосленим и резервације за потенцијалне обавезе по основу судских спорова.

Судски спорови

Централна банка се појављује као тужена страна у неколико судских процеса који произлазе из њеног пословања. Централна банка оспорава те тужбе и на основу правног савјета сматра да исти неће довести до других материјално значајних обавеза.

Промјене у резервацијама за обавезе и трошкове приказане су у сљедећој табели:

У хиљадама КМ

		2019.	
	Судски спорови	Отпремнине запосленим	Укупно
На дан 1. јануар	-	1.259	1.259
Отпуштање резервација	-	(7)	(7)
Повећање у резервацијама	-	284	284
Укупно признато у добит или губитак	-	277	277
Плаћени износи	-	(142)	(142)
На дан 31. децембар	-	1.394	1.394

У хиљадама КМ

		2018.	
	Судски спорови	Отпремнине запосленим	Укупно
На дан 1. јануар	150	1.500	1.650
Отпуштање резервација	(70)	(152)	(222)
Повећање у резервацијама	-	-	-
Укупно признато у добит или губитак	(70)	(152)	(222)
Плаћени износи	(80)	(89)	(169)
На дан 31. децембар	-	1.259	1.259

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

23. ОСТАЛЕ ОБАВЕЗЕ

Структура осталих обавеза дата је у сљедећој табели:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Добављачи	2.095	1.036
ММФ-ови рачуни број 1 и 2 (Напомена 31)	1.657	1.628
Укалкулисани трошкови и остале обавезе	224	177
Одложени приход	69	167
Депозити Свјетске банке	52	184
Обавезе према запосленим	-	35
УКУПНО	4.097	3.227

24. КАПИТАЛ

Структура капитала је приказана у сљедећој табели:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Почетни капитал	25.000	25.000
Генералне резерве (задржана добит)	537.295	514.720
Остале резерве	31.300	31.300
Резерве фер вриједности за дужничке и власничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит	211.373	133.696
Резервације за очекиване кредитне губитке	1.343	8.993
Резерве фер вриједности за монетарно злато	50.230	6.138
УКУПНО	856.541	719.847

Почетни капитал

Почетни капитал представља номинални капитал који је према Закону о Централној банци уплаћен 12. јуна 1998. године.

Генералне резерве (задржана добит)

Генералне резерве (задржана добит) чини акумулирана недистрибуирана добит Централне банке од почетка њеног рада, 11. августа 1997. године. Статус генералних резерви (задржане добити) је у надлежности Управног одбора Централне банке. Генералне резерве (задржана добит) се примарно користе за алокацију нето губитка Централне банке, како је прописано чланом 28. Закона о Централној банци.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

24. КАПИТАЛ (НАСТАВАК)

Остале резерве

Остале резерве се односе на:

- Посебне резерве од донација у износу од 3.497 хиљада КМ, и односе се на новчане донације примљене од Савјета министара Босне и Херцеговине 12. јуна 1998. године. Статус ових резерви је регулисан Одлуком Управног одбора Централне банке уз одобрење Предсједништва Босне и Херцеговине. Право располагања резервама од донација је у надлежности Управног одбора Централне банке.
- Средства примљена у складу са Споразумом о сукцесији бивше Југославије у износу од 27.803 хиљаде КМ и односе се на акције BIS-а (погледати Напомену 18).

25. РАСПОДЈЕЛА ДОБИТИ

Расподјела нето добити Централне банке врши се сагласно Закону о Централној банци.

Одредбама Закона о Централној банци дефинисани су критерији расподјеле нето добити, по којима Централна банка усмјерава 60% текуће добити на рачун институције задужене за буџет БиХ, уколико задовољи критериј да износ почетног капитала и генералних резерви (задржане добити) буде једнак 5,00% укупног износа монетарне пасиве.

Овај однос, прије расподјеле добити у 2019. години износио је 4,56% (2018: 4,84%). Сагласно одлуци Управног одбора, цијели износ нето добити за финансијску 2019. годину у износу од 22.575 хиљада КМ је алоциран у генералне резерве (задржану добит) Централне банке (2018: укупна нето добит за финансијску 2018. годину у износу од 8.431 хиљаде КМ је била алоцирана у генералне резерве (задржану добит) Централне банке).

2019.

Прије расподјеле добити

(у хиљадама КМ)

Монетарна пасива	11.824.210
Почетни капитал и генералне резерве (задржана добит)	539.720
Однос - почетни капитал и генералне резерве (задржана добит) / монетарна пасива	4,56%

Расподјела добити

(у хиљадама КМ)

Нето добит прије расподјеле	22.575
Расподјела добити у генералне резерве (задржану добит)	22.575

Након расподјеле добити

(у хиљадама КМ)

Монетарна пасива	11.824.210
Почетни капитал и генералне резерве (задржана добит)	562.295
Однос - почетни капитал и генералне резерве (задржана добит) / монетарна пасива	4,76%

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

25. РАСПОДЈЕЛА ДОБИТИ (НАСТАВАК)

2018.

Прије расподјеле добити

(у хиљадама КМ)

Монетарна пасива	10.983.271
Почетни капитал и генералне резерве (задржана добит)	531.289
Однос - почетни капитал и генералне резерве (задржана добит) / монетарна пасива	4,84%

Расподјела добити

(у хиљадама КМ)

Нето добит прије расподјеле	8.431
Расподјела добити у генералне резерве (задржану добит)	8.431

Након расподјеле добити

(у хиљадама КМ)

Монетарна пасива	10.983.271
Почетни капитал и генералне резерве (задржана добит)	539.720
Однос - почетни капитал и генералне резерве (задржана добит) / монетарна пасива	4,91%

26. НОВАЦ И НОВЧАНИ ЕКВИВАЛЕНТИ

За потребе Извјештаја о новчаним токовима, новац и новчани еквиваленти се сastoјe од:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Девизни депозити са роком доспијећа до три мјесеца	1.381.184	605.552
или краће, од датума стицања	795.013	795.539
Девизни депозити по виђењу	322.599	274.099
Страна валута у готовини	575	553
Жиро рачуни	230	2.236
Специјална права вучења у ММФ-у		
Укупно	2.499.601	1.677.979
Умањено за исправку вриједности за очекivanе кредитне губитке	(629)	(1.619)
УКУПНО	2.498.972	1.676.360

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

26. НОВАЦ И НОВЧАНИ ЕКВИВАЛЕНТИ (НАСТАВАК)

Промјене у очекиваним кредитним губицима на новац и новчане еквиваленте су дати у наставку:

У хиљадама КМ	2019.	2018.
На дан 1. јануар - исказано	1.619	-
Ефекти очекиваних кредитних губитака на новац и новчане еквиваленте по МСФИ 9	-	1.283
На дан 1. јануар - преправљено	1.619	1.283
Девизни депозити по вијењу	(242)	(92)
Девизни депозити са роком доспијећа до три мјесеца или краће, од датума стицања	(748)	428
Страна валута у готовини	-	-
Специјална права вучења у ММФ-у	-	-
Жиро рачуни	-	-
На дан 31. децембар	629	1.619

27. АРАНЖМАН ВАЛУТНОГ ОДБОРА

Законом о Централној банци дефинисано је оперативно правило „валутни одбор“ за издавање КМ, према којем се КМ издаје само уз пуно покриће у нето девизним резервама.

Члан 31. Закона о Централној банци захтијева да укупан износ њене монетарне пасиве никада не буде већи од њених нето девизних резервама.

Детаљи поштовања тог правила су следећи:

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Бруто девизне резерве	12.597.095	11.623.218
Страна валута у готовини	322.599	274.099
Депозити код иностраних банака	3.102.765	2.911.448
Дужнички инструменти	8.917.413	8.225.439
Монетарно злато	254.088	209.996
Специјална права вучења у ММФ-у	230	2.236
Обавезе према нерезидентима	1.709	1.812
Нето девизне резерве (бруто девизне резерве умањене за обавезе према нерезидентима)	12.595.386	11.621.406
Монетарна пасива	11.824.210	10.983.271
Готов новац у оптицају	5.199.916	4.750.614
Депозити банака	5.743.619	5.523.290
Депозити Владе и осталих јавних депонената	880.675	709.367
НЕТО СТРАНА АКТИВА (нето девизне резерве умањене за монетарну пасиву)	771.176	638.135

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***28. ТРАНСАКЦИЈЕ СА ПОВЕЗАНИМ ЛИЦИМА**

Централна банка у оквиру свог редовног пословања ступа у трансакције са повезаним лицима. Имајући у виду да је Централна банка основана актом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, а да је почетни капитал уплаћен од стране Савјета министара Босне и Херцеговине, трансакције које се одвијају у оквиру редовних операција Централне банке са државом и државним институцијама представљају трансакције са повезаним лицима. У складу са Законом о Централној банци, Централна банка дјелује као агент државе БиХ и других државних институција. Централна банка прима депозите од државе БиХ и других државних институција и дјелује стриктно у име депонента.

Трансакције са државом и државним институцијама приказане су у сљедећим табелама:

У хиљадама КМ

2019.

	<u>Обавезе</u>
Држава	546.735
Државне институције	85.844
Управа за индиректно опорезивање БиХ	165.033
Агенција за осигурање депозита БиХ	797.612
Укупно	797.612

У хиљадама КМ

2018.

	<u>Обавезе</u>
Држава	505.897
Државне институције	45.635
Управа за индиректно опорезивање БиХ	90.975
Агенција за осигурање депозита БиХ	642.507
Укупно	642.507

Централна банка сматра да има директни однос повезаног лица са члановима управљачке структуре, блиским члановима породица чланова управљачке структуре и друштвима под контролом, заједничком контролом или значајним утицајем чланова управљачке структуре и блиских чланова њихових породица.

Накнаде кључним члановима управљачке структуре

Укупне накнаде кључним члановима управљачке структуре (чланови Управе и Управног одбора) у 2019. години износиле су 932 хиљаде КМ, од чега се 579 хиљада КМ односило на плате и остale накнаде, а 353 хиљаде КМ на порезе и доприносе (у 2018. години укупан износ од 964 хиљаде КМ односио се на плате и остale накнаде у износу од 590 хиљаде КМ, а 374 хиљаде КМ на порезе и доприносе).

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***29. УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА**

Финансијска имовина по основу које је Централна банка изложена финансијским ризицима (кредитни ризик, тржишни ризици и ризик ликвидности) су:

- Страна валута у готовини,
- Депозити код иностраних банака (централних банака, пословних банака и BIS-a),
- Дужнички инструменти,
- Монетарно злато,
- Специјална права вучења у ММФ-у,
- Остале финансијске имовина (потраживања од домаћих банака, кредити запосленим и остала потраживања) и
- Остале улагања.

29.1. Кредитни ризик

Кредитни ризик представља ризик од неизвршења уговорних обавеза од стране друге уговорне стране или емитента дужничких инструмената с фиксним приходом, при чему уговорна страна представља субјекта код којег се, у складу с прописима Централне банке, држе или су инвестирана средства девизних резерви. Управљање овом врстом ризика остварује се:

- ограничавањем обима финансијских инструмената,
- ограничавањем уговорних страна и емитената на оне с прихватљивим композитним кредитним рејтингом,
- дефинисањем ограничења у погледу концентрације за инвестирање код сваке појединачне уговорне стране,
- ограничавањем максималног износа који се може инвестирати у појединачне врсте финансијских инструмената,
- ограничавањем величине емисије појединачне хартије од вриједности и
- ограничавањем рочности инвестирања.

За средства која су евидентирана у ванбилиансној евиденцији, Централна банка није изложена кредитном ризику, јер сав ризик који евентуално може резултирати из основа пласмана тих средстава сносе уговорно власници средстава (погледати Напомену 31).

Мјерење очекиваних кредитних губитака

Финансијска имовина за коју Централна банка врши израчун очекиваних кредитних губитака обухвата:

- депозите код иностраних банака,
- дужничке инструменте,
- специјална права вучења у ММФ-у
- осталу финансијску имовину (потраживања од домаћих банака, кредити запосленим и остала потраживања).

Основни критериј за дефинисање ограничења изложености кредитном ризику представља композитни кредитни рејтинг. Композитни кредитни рејтинг представља просјек нивоа постојећих кредитних рејтинга додијељених одређеном емитенту од стране најмање двије од три кредитне рејтинг агенције (Standard & Poor's, Fitch Ratings или Moody's).

Финансијску имовину која има композитни кредитни рејтинг нивоа AA минус (AA-) или виши, Централна банка третира као изложеност кредитном ризику ниског нивоа.

Финансијску имовину која има композитни кредитни рејтинг нивоа од BBB минус (BBB-) до A плус (A+), Централна банка третира као изложеност кредитном ризику средњег нивоа.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)****29.1. Кредитни ризик (наставак)**

Финансијску имовину која има композитни кредитни рејтинг нивоа нижег од BBB минус (BBB-), Централна банка третира као изложеност кредитном ризику високог нивоа.

У недостатку кредитног рејтинга, Централна банка процјењује капацитет дужника да уредно измирије доспјеле уговорне новчане обавезе.

Модел умањења вриједности финансијске имовине дефинише три фазе расподјеле изложености, у зависности од нивоа кредитног ризика код иницијалног признавања и на темељу промјена нивоа кредитног ризика након иницијалног признавања као што је приказано у наставку:

1. Фаза 1 расподјеле изложености – Финансијска имовина коју Централна банка приликом иницијалног признавања третира као изложеност кредитном ризику ниског или средњег нивоа алоцира се у Фазу 1. Према интерним актима Централне банке, улагање девизних средстава које подразумијева излагање кредитном ризику високог нивоа није дозвољено. Свако улагање средстава девизних резерви приликом иницијалног признавања алоцира се у Фазу 1 расподјеле изложености.
2. Фаза 2 расподјеле изложености – Уколико дође до значајног повећања кредитног ризика у односу на иницијално признавање, финансијска имовина која је била алоцирана у Фазу 1 прелази у Фазу 2.
3. Фаза 3 расподјеле изложености – Уколико се финансијској имовини додијели статус неиспуњавања обавеза (енг. Default), финансијска имовина прелази у Фазу 3.

Израчунавање очекиваних кредитних губитака врши се или на 12-мјесечној или на цјеложivotној основи, у зависности од тога који је ниво композитног кредитног рејтинга финансијске имовине, да ли је дошло до значајног повећања кредитног ризика од момента иницијалног признавања финансијске имовине или је финансијска имовина кредитно умањена.

За финансијску имовину која је алоцирана у Фазу 1, врши се обрачун 12-мјесечних очекиваних кредитних губитака, док се за финансијску имовину која је алоцирана у Фазу 2 или Фазу 3, врши обрачун цјеложivotних очекиваних кредитних губитака.

Значајно повећање кредитног ризика

Значајно повећање кредитног ризика, као критерија за трансфер изложености у Фазу 2, представља:

- смањење оцјене композитног кредитног рејтинга за више од два подиока у односу на датум иницијалног признавања, осим у случају да се финансијска имовина и након смањења оцјене композитног кредитног рејтинга третира као изложеност кредитном ризику ниског нивоа на извјештајни датум или
- смањење оцјене композитног кредитног рејтинга финансијске имовине испод инвестибиленог нивоа композитног кредитног рејтинга, тј. испод оцјене BBB минус (BBB-).

Финансијска имовина се не може из Фазе 1 реалоцирати у Фазу 2 уколико Централна банка сматра да дужник који нема додијељен кредитни рејтинг има велики капацитет да уредно измирије доспјеле уговорне обавезе. У Фазу 2 не може се алоцирати ни финансијска имовина која и након смањења нивоа композитног кредитног рејтинга, има ниво AA минус (AA-) или виши, обзиром да се третира као изложеност кредитном ризику ниског нивоа.

Уколико се финансијски инструмент састоји из више транши које су иницијално признате у различитим периодима и које су у различитим периодима имале различите композитне кредитне рејтинге, уважавајући конзервативни приступ, Централна банка као релевантно узима израчунато повећање кредитног ризика од највишег подиока.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)****29.1. Кредитни ризик (наставак)**

Уколико је до промјене оцјене кредитног ризика дошло усљед промјене методологије одређене кредитне рејтинг агенције и не ради се о значајном повећању кредитног ризика у односу на иницијално процијењене ризике, изложености се не класификују у Фазу 2.

Централна банка може на основу властите анализе за сваки индивидуални финансијски инструмент одредити алокацију тог финансијског инструмента у Фазу 2 или Фазу 3. Уколико су отклоњени узроци који су довели до алокације финансијске имовине у Фазу 2, изложеност се може вратити у Фазу 1, али минимално 90 дана након отклањања узрока.

Поред наведених критерија, класификација по фазама може се вршити и на основу претпоставке да је дошло до значајног повећања кредитног ризика уколико плаћање касни 30 или више дана, при чему се финансијска имовина класификује у Фазу 2 (енг. underperforming) уколико плаћање касни 30-89 дана. Финансијска имовина се класификује у Фазу 3 (енг. nonperforming) уколико плаћање касни 90 или више дана.

Дефиниција статуса неиспуњавања обавеза (енг. Default)

Критериј за статус неиспуњавања обавеза представљају објективни докази умањења вриједности, и то посебно:

- значајне финансијске потешкоће емитента хартије од вриједности,
- непоштивање уговорних обавеза у смислу кашњења по обавезама главнице и камате,
- евентуално реструктуирање или изменјена постојећих услова сервисирања обавеза по основу дуга произашлог из финансијског инструмента из разлога који се односе на финансијске потешкоће емитента,
- вјероватноћа банкрота и/или ликвидације или други облик финансијске реорганизације и/или
- нестанак активног тржишта за трговање.

Израчунавање очекиваних кредитних губитака

Очекивани кредитни губици се израчунавају као производ три варијабле: вјероватноће неиспуњења обавеза (енг. PD – Probability of Default), губитка у случају неиспуњења обавеза (енг. LGD – Loss Given Default) и изложености (енг. EAD – Exposure at Default), који се дефинишу како слиједи:

- Вјероватноћа неиспуњења обавеза представља процјену вјероватноће да друга уговорна страна неће бити у могућности да испуни своје обавезе по основу дуга.

Централна банка је у односу на 2018. годину извршила изменјену методологије обрачуна очекиваних кредитних губитака према којој се калкулација вјероватноће неиспуњења обавеза заснивала на тржишним цијенама CDS уговора (енг. CDS Spread – Credit Default Swap Spread) (Погледати Напомену 29.1.1). Разлоги изменјене методологије су:

- изражена волатилност тржишних цијена CDS уговора, при чему није могуће јасно разлучити који дио волатилности је посљедица промјене кредитабилитета емитента финансијских инструмената на основу којих су емитованы CDS уговори,
- структура портфела Централне банке где су изложености углавном према државама инвестибиленог нивоа сувереног кредитног рејтинга и
- усклађивање са најбољим праксама у другим централним банкама.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)****29.1. Кредитни ризик (наставак)**

За израчунавање умањења вриједности, у складу са најбољим праксама у другим централним банкама у региону и у Европској унији, а које су у обавези примјене МСФИ, Централна банка у 2019. години као параметар вјероватноће неиспуњења обавеза, користи процјене на основу података из транзиционих матрица које објављују кредитне рејтинг агенције и експертске оцјене у виду фиксних процената вјероватноће неиспуњења обавеза.

За израчунавање вјероватноће неиспуњења обавеза процјене се раде на основу транзиционих матрица за корпорације на глобалном нивоу које садрже податке о просјечној стопи једногодишње транзиције одговарајућег дугорочног нивоа кредитног рејтинга у статус „D“, тј. Default или статус „SD“, тј. Selective Default. На основу наведених података врше се процјене вјероватноће неиспуњења обавеза за изложености према страним комерцијалним банкама и страним државама, односно страним централним банкама и владама, за које је могуће израчунати композитне кредитне рејтинге. При процјени вјероватноће неиспуњења обавеза за изложености према страним државама, односно страним централним банкама и владама, у обзир се узима и први ненути податак о стопи једногодишње транзиције нивоа суверених рејтинга у статус „D“, тј. Default или статус „SD“, тј. Selective Default из транзиционих матрица за суверене рејтинге. У 2018. години, за изложености за које је постојала могућност израчуна композитних кредитних рејтинга, калкулација вјероватноће неиспуњења обавеза базирала се на тржишним цијенама CDS уговора, као тржишног индикатора ризика који укључује имплицитну вјероватноћу банкрота емитента онако како је тржиште оцењује, и експертским оцјенама вјероватноће неиспуњења обавеза. За изложености за које није могуће израчунати композитне кредитне рејтинге, у оба извјештајна периода, користе се експертске оцјене у виду фиксних процената, односно поједностављени приступ у складу са анализом тренутног стања и досадашњег искуства.

- Губитак у случају неиспуњења обавеза представља процјену процентуалне изложености емитенту која се у случају настанка неиспуњења обавеза неће моћи наплатити. За губитак у случају неиспуњења обавеза се користи константна вриједност једногодишњег LDG-а у износу од 45% у складу с чланом 161. Уредбе 575/2013 Европског парламента и Вијећа од 26. јуна 2013. године (енг. Capital Requirements Regulations односно „CRR“).
- Изложеност представља књиговодствују вриједност финансијске имовине, односно књиговодствено стање на дан иницијалног признавања/на извјештајни датум.

Централна банка користи индивидуални и колективни приступ за оцјену умањења вриједности.

С обзиром на структуру и класификацију портфельа, Централна банка ће сваку изложеност за коју се утврди објективно умањење вриједности, односно статус неиспуњења обавеза, посматрати као индивидуално значајну изложеност и примјењивати индивидуалну процјену. За индивидуални приступ оцјени умањења вриједности користи се оцјена кроз три различита сценарија. За мјерење очекиваних кредитних губитака није нужно одредити сваки могући сценаријо, али је потребно узети у обзир ризик или вјероватноћу настанка кредитног губитка на начин који одражава вјероватноћу настанка кредитног губитка и вјероватноћу изостанка кредитног губитка, чак и када је вјероватноћа настанка веома мала.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)****29.1. Кредитни ризик (наставак)**

Износ умањења вриједности за изложености које су предмет индивидуалне процјене се рачуна као разлика између књиговодствене вриједности финансијске имовине и вјероватноћом пондерисане садашње вриједности процјењених новчаних токова, дисконтоване ефективном каматном стопом, при чemu се очекивани кредитни губици дисконтују на датум извјештавања, а не на датум очекиваног неиспуњења обавеза или на други датум.

За потребе одређивања значајног повећања кредитног ризика и признавања резервација за умањење вриједности на колективној основи, финансијски инструменти се могу свrstati у скupine, и то на темељу заједничких карактеристика кредитног ризика, како би се омогућила лакша проведба анализе ради правовременог утврђивања значајног повећања кредитног ризика.

Израчунавање умањења вриједности за финансијске инструменте на колективној основи се код изложености класификованих у Фазу 1 врши на 12-мјесечном нивоу, док се за изложености класификоване у Фазу 2 израчунава целожivotни кредитни губитак.

Укључивање будућих (енг. forward-looking) информација

Циљ умањења вриједности је признати очекивање кредитне губитке на целожivotном периоду за финансијске инструменте код којих је дошло до значајног повећања кредитног ризика у односу на иницијално процјењене ризике, без обзира да ли се процјена ради на индивидуалној или колективној основи, узимајући у обзир све разумне и поткријепљене информације укључујући и оне које се односе на будућност.

У складу са наведеним, укључивање будућих информација у израчунавање очекиваних губитака врши се прилагођавањем вјероватноће губитка.

С обзиром да Централна банка у свом портфелју има финансијске инструменте од издаваоца различитих и по структури (нпр. владе и комерцијалне банке), као и географској распрострањености, с циљем укључивања будућих (енг. forward-looking) информација при израчунавању очекиваних кредитних губитака, Централна банка се ослања на предвиђања промјене рејтинга (енг. outlook) за поједине инструменте (издаваоце) које има у портфелју.

Предвиђање смјера кретања рејтинга на израчунату вјероватноћу губитка: позитивно, стабилно или негативно предвиђање од стране три највеће рејтинг агенције је укључено у вјероватноћу неиспуњења обавеза по принципу једнаких вјероватноћа.

29.1.1. Изложеност кредитном ризику

Сљедећа табела приказује усклађивање између почетног и закључног стања исправке вриједности за финансијску имовину на датуме извјештавања:

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦМА (НАСТАВАК)

29.1. Кредитни ризик (наставак)

29.1.1. Изложеност кредитном ризику (наставак)

У хиљадама KM

	2019.			2018.				
	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Укупно	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Укупно
1. Дужнички инструменти								
На дан 1. јануар – исказано	8.993	-	-	8.993	4.290	-	-	4.290
Промјена у обрачуну PD-а на дан 1. јануар (Напомена 11)	(7.704)	-	-	(7.704)	-	-	-	-
На дан 1. јануар - преправљено	1.289	-	-	1.289	4.290	-	-	4.290
Повећања због промјене кредитног ризика	424	-	-	424	22.423	-	-	22.423
Смањења због промјене кредитног ризика	(97)	-	-	(97)	(13.841)	-	-	(13.841)
Смањења због досјелих инструмената	(221)	-	-	(221)	(1.281)	-	-	(1.281)
Нето (смањење) / повећање током године	(7.598)	-	-	(7.598)	7.301	-	-	7.301
Смањења због продатих инструмената	(52)	-	-	(52)	(2.598)	-	-	(2.598)
На дан 31. децембар	1.343	-	-	1.343	8.993	-	-	8.993
2. Депозити код иностраних банака								
На дан 1. јануар – исказано	2.535	-	-	2.535	1.635	-	-	1.635
Промјена у обрачуну PD-а на дан 1. јануар (Напомена 11)	(2.117)	-	-	(2.117)	-	-	-	-
На дан 1. јануар - преправљено	418	-	-	418	1.635	-	-	1.635
Повећања због промјене кредитног ризика	3.129	-	-	3.129	10.165	-	-	10.165
Смањења због промјене кредитног ризика	(158)	-	-	(158)	(5.202)	-	-	(5.202)
Смањења због престанака признавања орочених	(2.665)	-	-	(2.665)	(4.063)	-	-	(4.063)
На дан 31. децембар	724	-	-	724	2.535	-	-	2.535

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦОГВИНЕ
Напомене уз финансијске изједињаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

29.1. Кредитни ризик (наставак)

29.1.1. Изложеност кредитном ризику (наставак)

	2019.			2018.				
	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Укупно	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Укупно
3. Спецijална права вучења у ММФ-у								
На дан 1. јануар	-	-	-	-	-	-	-	-
Повећања због промјене кредитног ризика	-	-	-	-	3	-	-	3
Смањења због промјене кредитног ризика	-	-	-	-	(3)	-	-	(3)
На дан 31. децембар	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Остале финансијска имовина								
На дан 1. јануар	5	-	600	605	30	-	600	630
Повећања због промјене кредитног ризика	7	-	-	7	39	-	-	39
Смањења због промјене кредитног ризика	(7)	-	-	(7)	(64)	-	-	(64)
На дан 31. децембар	5	-	600	605	5	-	600	605
Укупно почетно стање на дан 1. јануар	11.533	-	600	12.133	5.955	-	600	6.555
Укупна промјена у обрачуну PD-а	(9.821)	-	-	(9.821)	-	-	-	-
Укупно нето повећање због промјене кредитног ризика	360	-	-	360	5.578	-	-	5.578
Укупно закључно стање на дан 31. децембар	2.072	-	600	2.672	11.533	-	600	12.133

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦIMA (НАСТАВАК)

29.1. Кредитни ризик (наставак)

29.1.2. Концентрација кредитног ризика

a) Максимална изложеност кредитном ризику - финансијска имовина која је предмет умањења

Сљедећа табела приказује максималну изложеност финансијске имовине Централне банке кредитном ризику, анализирану по класама финансијских инструмената за које се очекује остваривање крећућих губица на рачну и признају:

	2019.			2018.			Укупно	
	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Укупно	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	
У хиљадама KM								
Класе финансијских инструмената								
Страна валута у готовини	322.599	-	-	322.599	274.099	-	-	274.099
Бруго књиговодствена вриједност	-	-	-	-	-	-	-	-
Исправка вриједности	322.599	-	-	322.599	274.099	-	-	274.099
Књиговодствена вриједност								
Депозити код иностраних банака								
Бруго књиговодствена вриједност	3.103.489	-	-	3.103.489	2.913.983	-	-	2.913.983
Исправка вриједности	(724)	-	-	(724)	(2.535)	-	-	(2.535)
Књиговодствена вриједност	3.102.765	-	-	3.102.765	2.911.448	-	-	2.911.448
Дужнички инструменти								
Бруго књиговодствена вриједност	8.917.413	-	-	8.917.413	8.225.439	-	-	8.225.439
Резервације за очекиване кредитне губитке (признаете у осталој свеобухватној добити)	(1.343)	-	-	(1.343)	(8.993)	-	-	(8.993)
Књиговодствена вриједност	8.917.413	-	-	8.917.413	8.225.439	-	-	8.225.439
Специјална права вучена у ММФ-у								
Бруго књиговодствена вриједност	230	-	-	230	2.236	-	-	2.236
Књиговодствена вриједност	230	-	-	230	2.236	-	-	2.236
Остала финансијска имовина								
Бруго књиговодствена вриједност	2.827	-	600	3.427	2.693	-	600	3.293
Исправка вриједности	(5)	-	(60)	(605)	(5)	-	(600)	(605)
Књиговодствена вриједност	2.822	-	-	2.822	2.688	-	-	2.688

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

29.1. Кредитни ризик (наставак)

29.1.2. Концентрација кредитног ризика (наставак)

б) Максимална изложеност кредитном ризику - Финансијски инструменти који нису предмет умањења

	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
У хиљадама КМ		
Књиговодствене вриједности		
Монетарно злато	254.088	209.996
Остале улагања	27.813	27.813
УКУПНО	281.901	237.809

Централна банка не држи колатерале и остала заложна средства у циљу покривања кредитног ризика. На дан 31. децембар 2019. године Централна банка нема имовину која је доспјела, а ненаплаћена и има умањену имовину у износу од 600 хиљада КМ (На дан 31. децембра 2018. године Централна банка нема имовину која је доспјела и има умањену имовину у износу од 600 хиљада КМ).

Појединачна концентрација кредитног ризика

Укупни депозити код иностраних банака са стањем на дан 31. децембра 2019. године износе 3.102.765 хиљада КМ (2018: 2.911.448 хиљада КМ). Највећи износ тих средстава инвестиран је у једну инострану банку са појединачном концентрацијом која прелази износ укупног капитала и резерви Централне банке (у 2018. години у једну инострану банку са појединачном концентрацијом која прелази износ укупног капитала и резерви Централне банке).

Појединачна концентрација кредитног ризика која прелази износ укупног капитала и резерви Централне банке:

31. децембар 2019.			31. децембар 2018.		
Рејтинг банке	у хиљадама КМ	у % укупних депозита	Рејтинг банке	у хиљадама КМ	у % укупних депозита
AAA	1.104.271	35,59%	AAA	1.457.747	50,07%

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

29.1. Кредитни ризик (наставак)

29.1.2. Концентрација кредитног ризика (наставак)

Концентрација према кредитном рејтингу

Сљедећа табела представља анализу концентрације кредитног ризика за финансијску имовину Централне банке на дан 31. децембар 2019. године:

У хиљадама КМ

31. децембар 2019.

Кредитни рејтинг	Страна валута у готовини	Депозити код иностраних банака		Дужнички инструменти	Монетарно злато	Специјална права вучења у ММФ-у		Остала финансиска имовина	Остала улагања	Укупно
		1.842.449	2.190.752			-	-			
AAA	-	1.842.449	2.190.752	-	-	-	-	-	-	4.033.201
AA+	-	-	1.273.212	-	-	-	-	-	-	1.273.212
AA	-	78.191	2.977.360	-	-	-	-	-	-	3.055.551
AA-	-	-	1.010.563	-	-	-	-	-	-	1.010.563
A+	-	547.273	-	-	-	-	-	-	-	547.273
A	-	408.740	-	-	-	-	-	-	-	408.740 ¹
A-	-	-	840.621	-	-	-	-	-	-	840.621
II ¹	-	101	-	254.088	230	-	27.813	-	-	282.232
BBB+	-	226.011	-	-	-	-	-	-	-	226.011
BBB	-	-	624.905	-	-	-	-	-	-	624.905
Без рејтинга	322.599	-	-	-	-	-	2.822	-	-	325.421
УКУПНО	322.599	3.102.765	8.917.413	254.088	230	2.822	27.813	12.627.730		

¹ Међународне институције (енг. International institutions)

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

29.1. Кредитни ризик (наставак)

29.1.2. Концентрација кредитног ризика (наставак)

Сљедећа табела представља анализу концентрације кредитног ризика за финансијску имовину Централне банке на дан 31. децембар 2018. године:

У хиљадама КМ

31. децембар 2018.

Кредитни рејтинг	Страна	валута у готовини	Депозити		Специјална				Остало улагања	Укупно
			код	иностраних банака	Дужнички инструменти	Монетарно злато	права вучења у ММФ-у	финансијска имовина		
AAA	-	2.414.436	2.072.757	-	-	-	-	-	-	4.487.193
AA+	-	-	1.464.686	-	-	-	-	-	-	1.464.686
AA	-	78.140	2.211.257	-	-	-	-	-	-	2.289.397
AA-	-	-	1.083.041	-	-	-	-	-	-	1.083.041
A+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
A	-	408.951	-	-	-	-	-	-	-	408.951
A-	-	-	844.614	-	-	-	-	-	-	844.614
II ¹	-	1.000	-	209.996	2.236	-	27.813	-	-	241.045
BBB+	-	8.921	-	-	-	-	-	-	-	8.921
BBB	-	-	549.084	-	-	-	-	-	-	549.084
Без рејтинга	274.099	-	-	-	-	-	2.688	-	-	276.787
УКУПНО	274.099	2.911.448	8.225.439	209.996	2.236	2.688	27.813	11.653.719		

¹ Међународне институције (енг. International institutions)

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

29.1. Кредитни ризик (наставак)

29.1.2. Концентрација кредитног ризика (наставак)

Географска концентрација ризика финансијске имовине са изложеношћу кредитном ризику

Сљедећа табела даје информацију о изложености финансијске имовине Централне банке кредитном ризику по књиговодственим вриједностима, разврстано по географским регијама на дан 31. децембар 2019. и 2018. године. За потребе ове објаве, Централна банка је разврстала изложености по регијама на основу домицилне земље уговорне стране:

У хиљадама КМ	ЕУ земље	Земље нечланице ЕУ	Босна и Херцеговина	Укупно
Страна валута у готовини	-	-	322.599	322.599
Депозити код иностраних банака	2.618.598	484.167	-	3.102.765
Дужнички инструменти	8.917.413	-	-	8.917.413
Монетарно злато	-	254.088	-	254.088
Специјална права вучења у ММФ-у	-	230	-	230
Осталा финансијска имовина	-	-	2.822	2.822
Остале улагања	10	27.803	-	27.813
31. децембар 2019.	11.536.021	766.288	325.421	12.627.730

У хиљадама КМ	ЕУ земље	Земље нечланице ЕУ	Босна и Херцеговина	Укупно
Страна валута у готовини	-	-	274.099	274.099
Депозити код иностраних	2.424.518	486.930	-	2.911.448
Дужнички инструменти	8.225.439	-	-	8.225.439
Монетарно злато	-	209.996	-	209.996
Специјална права вучења у ММФ-у	-	2.236	-	2.236
Остале финансијске имовина	-	-	2.688	2.688
Остале улагања	10	27.803	-	27.813
31. децембар 2018.	10.649.967	726.965	276.787	11.653.719

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)****29.2. Тржишни ризик**

Тржишни ризик представља ризик да ће промјена цијена на тржишту, као што су каматне стопе, цијене финансијске имовине и курс страних валута утицати на приходе Централне банке или на вриједност улагања у финансијску имовину. Основни тржишни ризици, које Централна банка прати и којима управља, су девизни и каматни ризик. Циљ управљања тржишним ризицима је контрола и управљање ризицима у оквиру прихватљивих параметара, с циљем оптимизације поврата.

У сврху квантификације ефеката тржишног ризика на вриједност девизних резерви Централна банка користи концепт „вриједности под ризиком“ (VaR – Value at Risk). Вриједност под ризиком представља статистичку мјеру која показује највећи могући губитак портфеља девизних резерви који може настати усљед промјене цијена финансијских инструмената и промјене девизних курсева, уз одређени ниво поузданости за одређени временски интервал. Вриједност VaR за тржишни ризик се израчунава аналитичком (параметарском) методом, на основу средње вриједности добитка/губитка или стопе приноса посматраног портфеља и стандардне девијације посматраних података. Централна банка при обрачуну VaR примјењује ниво поузданости од 99% за временски интервал од десет дана.

За израчунавање вриједности VaR портфеља девизних резерви Централне банке, узимају се у обзир све позиције у портфељу девизних резерви које су изложене тржишним ризицима, односно девизном, каматном и цјеновном ризику. На дан 31. децембар 2019. године, изложеност девизних резерви Централне банке (VaR уз ниво поузданости 99% за временски интервал од десет дана) која укључује промјене цијена финансијских инструмената и промјене девизних курсева у односу на КМ, износи 76.418 хиљада КМ (2018.: 53.655 хиљада КМ), што представља еквивалент 0,61% укупне финансијске имовине (2018: 0,46% укупне финансијске имовине).

Вриједности VaR на дан 31. децембар 2019. године и на дан 31. децембар 2018. године израчуната је као збир компоненталних вриједности VaR:

- за депозите код иностраних банака (девизни VaR који произиђе из промјене девизних курсева),
- за дужничке инструменте по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит (каматни VaR који произиђе из промјене тржишних приноса, односно промјене тржишне цијене дужничких инструмената) и
- за монетарно злато (VaR због промјене еурске тржишне цијене монетарног злата).

У хиљадама КМ	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Девизни ризик	277	362
Каматни ризик	67.443	47.358
Ризик промјене еурске цијене монетарног злата	8.698	5.935
Укупно VaR	76.418	53.655

29.2.1. Девизни ризик

Девизни ризик је ризик промјене вриједности девизне имовине и обавеза усљед промјене девизног курса. Централна банка је изложена девизном ризику кроз трансакције у страним валутама. Управљање девизним ризиком проводи се првенствено кроз усклађивање валутне структуре имовине и обавеза Централне банке, као и постављањем квантитативних ограничења за изложеност девизном ризику.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

29.2. Тржишни ризик (наставак)

29.2.1. Девизни ризик (наставак)

Управљање и контролу девизног ризика Централна банка осигурава строгим поштовањем одредби Закона о Централној банци и интерним актима Централне банке.

Највећи дио бруто девизних резерви држи се у EUR, а максималан износ који се може држати у другим конвертибилним валутама осим EUR не може бити већи од 50% од укупног износа несмањеног капитала и резерви Централне банке.

Централна банка је имала сљедећу девизну позицију на дан 31. децембра 2019. и 31. децембра 2018. године:

31. децембар 2019.

У хиљадама KM	EUR	USD	Остале стране валуте	KM	Укупно
Страна валута у готовини	322.523	20	56	-	322.599
Депозити код иностраних банака	3.092.673	1.880	8.212		3.102.765
Дужнички инструменти	8.917.413	-	-	-	8.917.413
Монетарно злато	254.088	-	-	-	254.088
Специјална права вучења у ММФ-у	-	-	230	-	230
Остале финансијска имовина	31	-	-	2.791	2.822
Остале улагања	10	-	-	27.803	27.813
Укупно финансијска имовина	12.586.738	1.900	8.498	30.594	12.627.730
Готов новац у оптицају	-	-	-	5.199.916	5.199.916
Депозити банака	-	-	-	5.743.619	5.743.619
Депозити Владе и осталих јавних депонената	-	-	-	880.675	880.675
Остале финансијске обавезе	1.193	13	-	2.610	3.816
Укупно финансијске обавезе	1.193	13	-	11.826.820	11.828.026
НЕТО ДЕВИЗНА ПОЗИЦИЈА	12.585.545	1.887	8.498	(11.796.226)	799.704

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

29.2. Тржишни ризик (наставак)

29.2.1. Девизни ризик (наставак)

31. децембар 2018.

У хиљадама КМ	EUR	USD	Остале стране валуте	КМ	Укупно
Страна валута у готовини	274.025	20	54	-	274.099
Депозити код иностраних банака	2.904.946	2.763	3.739	-	2.911.448
Дужнички инструменти	8.225.439	-	-	-	8.225.439
Монетарно злато	209.996	-	-	-	209.996
Специјална права вучења у ММФ-у	-	-	2.236	-	2.236
Остала финансијска имовина	22	-	-	2.666	2.688
Остала улагања	10	-	-	27.803	27.813
Укупно финансијска имовина	11.614.438	2.783	6.029	30.469	11.653.719
Готов новац у оптицају	-	-	-	4.750.614	4.750.614
Депозити банака	-	-	-	5.523.290	5.523.290
Депозити Владе и осталих јавних депонената	-	-	-	709.367	709.367
Остале финансијске обавезе	586	13	-	2.294	2.893
Укупно финансијске обавезе	586	13	-	10.985.565	10.986.164
НЕТО ДЕВИЗНА ПОЗИЦИЈА	11.613.852	2.770	6.029	(10.955.096)	667.555

Централна банка није изложена ризику промјене курса EUR због аранжмана валутног одбора чиме је КМ везана за EUR по курсу 1 EUR : 1,95583 КМ.

29.2.2. Каматни ризик

Каматни ризик је ризик промјене тржишне вриједности финансијске имовине усљед неповољних кретања каматних стопа. Каматним ризиком се управља одређивањем прихватљиве дужине трајања орочења и рока доспијећа финансијских инструмената у које се инвестира. Са дужим роком доспијећа финансијских инструмената у које су инвестиране девизне резерве, већи је и припадајући ризик промјене њихове тржишне вриједности. Максималан рок инвестирања депозита код иностраних банака је једна година, док је максималан рок инвестирања дужничких инструмената са фиксним приходом десет година.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

29.2. Тржишни ризик (наставак)

29.2.2. Каматни ризик (наставак)

Сљедећа табела приказује изложеност Централне банке каматном ризику на 31. децембра 2019. и 31. децембра 2018. године:

31. децембар 2019.

У хиљадама КМ	До 3 мјесеца	Мјесеци	Од 3 до 12	Од 1 до 3	Преко 3 године	Бескаматно	Укупно
			године	године			
Страна валута у готовини	-	-	-	-	-	322.599	322.599
Депозити код иностраних банака	2.176.220	927.968	-	-	-	(1.423)	3.102.765
Дужнички инструменти	1.828.701	7.020.280	-	-	-	68.432	8.917.413
Монетарно злато	-	-	-	-	-	254.088	254.088
Специјална права вучења у ММФ-у	230	-	-	-	-	-	230
Остале финансијске имовина	10	29	15	-	-	2.768	2.822
Остале улагања	-	-	-	-	-	27.813	27.813
Укупно финансијска имовина	4.005.161	7.948.277	15	-	674.277	12.627.730	
Готов новац у оптицају	-	-	-	-	-	5.199.916	5.199.916
Депозити банака	3.014.461	-	-	-	-	2.729.158	5.743.619
Депозити Владе и осталих јавних депонената	-	-	-	-	-	880.675	880.675
Остале финансијске обавезе	-	-	-	-	-	3.816	3.816
Укупно финансијске обавезе	3.014.461	-	-	-	-	8.813.565	11.828.026
КАМАТНА НЕУСКЛАЂЕНОСТ	990.700	7.948.277	15	-	(8.139.288)	799.704	

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)****29.2. Тржишни ризик (наставак)****29.2.2. Каматни ризик (наставак)****31. децембар 2018.**

У хиљадама КМ	До 3	Од 3	Од 1	Преко 3	Бескаматно	Укупно
	мјесеца	до 12 мјесеци	до 3 године			
Страна валута у готовини	-	-	-	-	274.099	274.099
Депозити код иностраних банака	1.399.725	1.514.118	-	-	(2.395)	2.911.448
Дужнички инструменти	1.879.504	6.273.816	-	-	72.119	8.225.439
Монетарно злато	-	-	-	-	209.996	209.996
Специјална права вучења у ММФ-у	2.236	-	-	-	-	2.236
Осталा финансијска имовина	20	43	59	-	2.566	2.688
Осталा улагања	-	-	-	-	27.813	27.813
Укупно финансијска имовина	3.281.485	7.787.977	59	-	584.198	11.653.719
Готов новац у оптицају	-	-	-	-	4.750.614	4.750.614
Депозити банака	3.037.591	-	-	-	2.485.699	5.523.290
Депозити Владе и осталих јавних депонената	-	-	-	-	709.367	709.367
Остале финансијске обавезе	-	-	-	-	2.893	2.893
Укупно финансијске обавезе	3.037.591	-	-	-	7.948.573	10.986.164
КАМАТНА НЕУСКЛАЂЕНОСТ	243.894	7.787.977	59	-	(7.364.375)	667.555

29.3. Ризик ликвидности

Ризик ликвидности се односи на могуће потешкоће у брзој ликвидацији дијела имовине, када је то неопходно, углавном када су тржишни услови неповољни или када на финансијском тржишту не постоји могућност остваривања одговарајуће цијене за наведену имовину.

Под појмом ликвидне имовине дефинише се имовина чија конверзија у новчана средства подразумијева минималне трансакционе трошкове и чија је вриједност најближа тржишној вриједности.

С обзиром на обавезу гарантовања конвертибилности КМ, дневна ликвидност мора бити обезбиђена рочном усклађеношћу девизних резерви Централне банке.

Оквир за ликвидност треба да усклади прогнозиране потенцијалне потребе за ликвидношћу са одговарајућим ликвидним инструментима. Ликвидност сваког појединачног финансијског инструмента подобног за инвестирање треба да буде размотрена на одговарајући начин прије него што се изврши инвестирање у тај инструмент.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

29. УПРАВЉАЊЕ ФИНАНСИЈСКИМ РИЗИЦИМА (НАСТАВАК)

29.3. Ризик ликвидности (наставак)

Анализа рочности

Рочност финансијских обавеза Централне банке на дан 31. децембра 2019. и 2018. године приказана је у табелама у наставку на основу преосталог уговорног доспијећа од датума извјештавања.

Готов новац у оптицају је распоређен у период до три мјесеца.

31. децембар 2019.

У хиљадама КМ	До 3 мјесеца	Од 3 до 12 мјесеци	Од 1 до 3 године	Преко 3 године	Без одређеног доспијећа		Укупно
					доспијећа	Укупно	
Готов новац у оптицају	5.199.916	-	-	-	-	5.199.916	
Депозити банака	5.743.619	-	-	-	-	5.743.619	
Депозити Владе и осталих јавних депонената	880.675	-	-	-	-	880.675	
Остале финансијске обавезе	3.816	-	-	-	-	3.816	
УКУПНО ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ	11.828.026					11.828.026	

31. децембар 2018.

У хиљадама КМ	До 3 мјесеца	Од 3 до 12 мјесеци	Од 1 до 3 године	Преко 3 године	Без одређеног доспијећа		Укупно
					доспијећа	Укупно	
Готов новац у оптицају	4.750.614	-	-	-	-	4.750.614	
Депозити банака	5.523.290	-	-	-	-	5.523.290	
Депозити Владе и осталих јавних депонената	709.367	-	-	-	-	709.367	
Остале финансијске обавезе	2.893	-	-	-	-	2.893	
УКУПНО ФИНАНСИЈСКЕ ОБАВЕЗЕ	10.986.164					10.986.164	

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***30. МЈЕРЕЊЕ ФЕР ВРИЈЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ И ФИНАНСИЈСКИХ ОБАВЕЗА**

Фер вриједност је цијена која би била остварена продајом имовине или плаћена за пренос обавезе у уредној трансакцији између тржишних учесника на датум мјерења, независно од тога да ли је она видљива директно или процјењена неком другом методом вредновања. Приликом процјењивања фер вриједности имовине или обавезе, Централна банка узима у обзир карактеристике имовине или обавезе коју би тржишни учесници узели у обзир приликом процјењивања њихове цијене на датум мјерења.

Процењене фер вриједности финансијске имовине и финансијских обавеза Централне банке су одређене користећи расположиве тржишне информације, уколико их има, и одговарајуће методологије вредновања.

Осим тога, у сврху финансијског извјештавања, мјерење фер вриједности се категорише у Ниво 1, 2 или 3 у зависности од степена расположивости и значаја улазних података за цјелокупно мјерење фер вриједности, што је описано у наставку:

- Ниво 1 улазни подаци су котиране цијене (неприлагођене) за идентичну имовину и обавезе на активним тржиштима којима Централна банка може приступити на датум мјерења;
- Ниво 2 улазни подаци су подаци, осим котираних цијена укључених у Ниво 1, који су било директно или индиректно расположиви за имовину и обавезе; и
- Ниво 3 улазни подаци су подаци који нису расположиви за имовину или обавезе.

30.1. Финансијска имовина мјерена по фер вриједности

Сљедећа табела даје анализу финансијске имовине мјерене по фер вриједности на сваки извјештајни датум по нивоима хијерархије фер вриједности унутар које је мјерење фер вриједности категоризовано. Ови износи се базирају на вриједностима које су приказане у извјештају о финансијском положају.

У хиљадама КМ

31. децембар 2019.

	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Укупно
Финансијска имовина мјерена по фер вриједности				
Дужнички инструменти	8.917.413	-	-	8.917.413
Монетарно злато	254.088	-	-	254.088
УКУПНО	9.171.501	-	-	9.171.501

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

30. МЈЕРЕЊЕ ФЕР ВРИЈЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ И ФИНАНСИЈСКИХ ОБАВЕЗА (НАСТАВАК)

30.1. Финансијска имовина мјерена по фер вриједности (наставак)

У хиљадама КМ

31. децембар 2018.

	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Укупно
Финансијска имовина мјерена по фер вриједности				
Дужнички инструменти	8.225.439	-	-	8.225.439
Монетарно злато	209.996	-	-	209.996
УКУПНО	8.435.435	-	-	8.435.435

Финансијска имовина се мјери по фер вриједности у извјештају о финансијском положају користећи цијене које котирају на активном тржишту, које одговарају Нивоу 1 хијерархије на извјештајне датуме.

30.2. Финансијска имовина и финансијске обавезе које се не мјере по фер вриједности

У хиљадама КМ

31. децембар 2019.

	Књиговодствена вриједност	Фер вриједност
Финансијска имовина		
<i>Финансијска имовина која се мјери по амортизованом трошку:</i>		
Страна валута у готовини	322.599	322.599
Депозити код иностраних банака	3.102.765	3.094.695
Специјална права вучења у ММФ-у	230	230
Остале финансијске имовина	2.822	2.822
	3.428.416	3.420.346
<i>Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит</i>		
Остале улагања	27.813	27.813
	27.813	27.813
Укупно	3.456.229	3.448.159
Финансијске обавезе		
<i>Финансијске обавезе које се мјере по амортизованом трошку:</i>		
Готов новац у оптицају	5.199.916	5.199.916
Депозити банака	5.743.619	5.729.302
Депозити Владе и осталих јавних депонената	880.675	878.480
Остале финансијске обавезе	3.816	3.816
Укупно	11.828.026	11.811.514

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

30. МЈЕРЕЊЕ ФЕР ВРИЈЕДНОСТИ ФИНАНСИЈСКЕ ИМОВИНЕ И ФИНАНСИЈСКИХ ОБАВЕЗА (НАСТАВАК)

30.2. Финансијска имовина и финансијске обавезе које се не мјере по фер вриједности (наставак)

У хиљадама КМ

	31. децембар 2018.	
	Књиговодствена вриједност	Фер вриједност
Финансијска имовина		
<i>Финансијска имовина која се мјери по амортизованом трошку:</i>		
Страна валута у готовини	274.099	274.099
Депозити код иностраних банака	2.911.448	2.904.460
Специјална права вучења у ММФ-у	2.236	2.236
Остала финансијска имовина	2.688	2.688
	<hr/> 3.190.471	<hr/> 3.183.483
<i>Финансијска имовина по фер вриједности кроз осталу свеобухватну добит</i>		
Остала улагања	27.813	27.813
	<hr/> 27.813	<hr/> 27.813
Укупно	3.218.284	3.211.296
Финансијске обавезе		
<i>Финансијске обавезе које се мјере по амортизованом трошку:</i>		
Готов новац у оптицају	4.750.614	4.750.614
Депозити банака	5.523.290	5.512.943
Депозити Владе и осталих јавних депонената	709.367	708.038
Остале финансијске обавезе	2.893	2.893
	<hr/> 10.986.164	<hr/> 10.974.488

Управа сматра да књиговодствене вриједности стране валуте у готовини, специјалних права вучења у ММФ-у, остале финансијске имовине, готовог новца у оптицају и осталих финансијских обавеза признate у финансијским извјештајима одговорају њиховој тржишној вриједности.

На датуме извјештавања, фер вриједност финансијске имовине и финансијских обавеза који се не мјере по фер вриједности укључена је у категорију Ниво 2, а утврђена је у складу с општеприхваћеним моделима процјењивања базираним на анализи дисконтованог новчаног тока, са дисконтном стопом као најзначајнијим улазним податком, а која одражава кредитни ризик уговорне стране. Централна банка користи дисконтну стопу која представља пондерисани просјек каматних стопа на депозите правних лица, за цијело банкарско тржиште у БиХ.

31. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ

Централна банка води одређене рачуне у страним валутама везане уз споразуме између влада БиХ и иностраних влада и финансијских организација. Како ови рачуни нису нити актива нити пасива Централне банке, они нису укључени у извјештај о финансијском положају Централне банке.

Такођер, ванбилансне ставке садрже девизне рачуне државних институција и агенција, као и комерцијалних банака, за које Централна банка дјелује као агент.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

31. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ (НАСТАВАК)

Ванбилансне ставке се сastoјe од:

	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
У хиљадама КМ		
Депозити USAID-а	2.497	3.042
Депозити нерезидената	2.497	3.042
Депозити Савјета министара БиХ:	10.582	30.964
Депозити Савјета министара БиХ на основу сукцесије	46	44
Депозити Савјета министара БиХ који се односе на сервисирање вањског дуга БиХ	8.641	9.227
Депозити Савјета министара БиХ који се односе на буџет институција БиХ	1.622	1.543
Остални депозити Савјета министара БиХ	273	20.150
Депозити осталих резидената:	15.305	4.048
Депозити – пензије из Њемачке	5	12
Депозитни рачуни банака	15.300	4.036
Депозити резидената	25.887	35.012
Инвестиције везане за хартије од вриједности - Агенција за осигурање депозита БиХ	70.356	37.499
Инвестиције резидената везане за хартије од вриједности	70.356	37.499
УКУПНО	98.740	75.553

Депозити USAID-а

На основу Уговора о финансијској помоћи између Босне и Херцеговине и Сједињених Америчких Држава за финансирање реконструкције, отворени су посебни каматоносни рачуни. Централна банка за наведене рачуне не обрачунава камате и провизије.

Инвестиције резидената везане за хартије од вриједности

Централна банка је омогућила Агенцији за осигурање депозита БиХ да инвестира у хартије од вриједности отварајући рачуне (готовински рачун и рачун за чување хартија од вриједности) који гласе на Централну банку и Агенцију за осигурање депозита БиХ. Све трансакције на овим рачунима одвијају се између Агенције за осигурање депозита БиХ и менаџера за управљање имовином. Централна банка за наведене рачуне не обрачунава камате.

Чланство БиХ у ММФ-у

У складу са споразумима између БиХ и ММФ-а потписаним у децембру 2002. године, Централна банка је одређена за фискалног агента и депозитара за чланство БиХ у ММФ-у. Улога Централне банке као фискалног агента је специфична због аранжмана валутног одбора. Централна банка дјелује у име Босне и Херцеговине у њеним односима са ММФ-ом, али нема никакву одговорност за средства и обавезе везане уз чланство.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.

31. ВАНБИЛАНСНЕ СТАВКЕ (НАСТАВАК)

Централна банка држи рачун специјалних права вучења у ММФ-у, ММФ-ов рачун број 1 и ММФ-ов рачун број 2 у извјештају о финансијском положају. Централна банка такођер осигурува услуге чувања хартија од вриједности Босне и Херцеговине издатих за покриће чланства у ММФ-у и за реоткуп обавеза, а који су евидентирани у ванбилиансној евиденцији.

Специјална права вучења у ММФ-у су средства по виђењу деноминована у SDR-у на рачуну отвореном код ММФ-а за Босну и Херцеговину. Централна банка држи специјална права вучења као дио своје функције управљања девизним резервама. Ова средства су каматоносна за Централну банку.

ММФ-ов рачун број 1 је рачун ММФ-а у Централној банци који се користи за трансакције са ММФ-ом везане за кориштење и отплату ММФ-ових кредитова. ММФ-ов рачун број 2 је рачун ММФ-а у Централној банци који ММФ користи за рачуне и административне исплате у КМ. Ови рачуни су дио обавеза Централне банке и исказани су у КМ.

Стање на рачуну квоте је специфична врста имовине која представља уплату за чланство БиХ у ММФ-у и која је деноминована у SDR-у. Квота представља гласачко право БиХ у ММФ-у, ограничења за приступ финансијским изворима ММФ-а и удио БиХ у алокацији SDR-а, који су обрачунска јединица ММФ-а.

Хартије од вриједности издаје Министарство финансија и трезора БиХ и оне се замјењују за КМ. Ове хартије од вриједности су уновчive на захтјев ММФ-а.

Алокација SDR-а је такођер каматоносна. Министарство финансија и трезора БиХ плаћа камату на алокацију специјалних права вучења.

Централна банка користи нето метод у приказивању финансијске позиције БиХ у ММФ-у, што је приказано у наставку:

У хиљадама КМ

	31. децембар 2019.	31. децембар 2018.
Квота	641.034	629.809
Специјална права вучења у ММФ-у	230	2.236
УКУПНО ИМОВИНА	641.264	632.045
ММФ-ов рачун бр. 1	1.603	1.575
ММФ-ов рачун бр. 2	54	53
Хартије од вриједности	945.780	1.042.166
Алокација SDR	388.890	382.080
Обрачуната камата на алокацију SDR	506	685
Рачуни плативих трошкова	912	1.601
УКУПНО ОБАВЕЗЕ	1.337.745	1.428.160
НЕТО ПОЗИЦИЈА БиХ У ММФ-у	696.481	796.115

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***31. VANBILANSNESTAVKE (NASTAVAK)**

Квота БиХ у ММФ-у износи 265.200 хиљада SDR на датуме извјештавања. Квота не доноси камату.

Рачун хартија од вриједности, ММФ-ов рачун број 1 и ММФ-ов рачун број 2 предметом су валутног усклађивања увијек када се валута користи у финансијским трансакцијама између ММФ-а и БиХ. Најмање једном годишње, на крају ММФ-ове финансијске године (30. април), сва држања валута у ММФ-у се поново вреднују по важећем курсу SDR-а. Ова вриједносна прилагођавања укључена су у приказаним стањима рачуна.

32. ДОМАЋИ ПЛАТНИ СИСТЕМИ И СИСТЕМ ЗА ПОРАВНАЊА

У складу са Законом о Централној банци, Централна банка је успоставила системе преко којих се обављају међубанкарска плаћања у КМ у БиХ.

Системи међубанкарског клиринга и поравнања су од јануара 2001. године организовани кроз два платна система чији је власник и којима управља Централна банка. То су: систем бруто поравнања у реалном времену („БПРВ“) и жироклиринг систем („ЖК“).

БПРВ систем је систем преко којег се врши поравнање платних налога у реалном времену, а преко рачуна за поравнање које учесници имају отворене код Централне банке. Учесници у систему су банке које имају одобрење за обављање послова платног промета и Централна банка. Поравнање се сматра коначним и неопозивим у тренутку када је рачун за поравнање банке налогодавца задужен, те за исти износ одобрен рачун за поравнање банке примаоца у БПРВ. Кроз систем се извршавају трансакције изнад 10 хиљада КМ, а за ниже износе је опционално кориштење.

ЖК систем је систем међубанкарског клиринга (билиateralни и мултиlateralни) за трансакције у износу мањем или једнаком 10 хиљада КМ. Поравнање нето позиција учесника ЖК система се врши преко рачуна за поравнање у БПРВ, као и поравнање трансакција правних лица који су у функцији обрачунских агената као што су нпр. оператори картичног пословања. Учесници у систему су банке које имају одобрење за обављање послова платног промета, а које су учесници у систему БПРВ, као и Централна банка.

Од јуна 2019. године, ЖК систем је унапријеђен кроз замјену досадашњег система те је исти усклађен са стандардом SEPA-е, тј. ISO 20022. Клиринг платних налога свих учесника ЖК система извршава се утврђивањем нето позиције сваког појединачног учесника као резултат обрачуна свих потраживања и дуговања учесника за сваки клириншки циклус.

Кредитни ризик

Сваки учесник платних система је дужан имати обезбиђена средства на рачуну за поравнање прије поравнања платних налога у БПРВ.

У складу са улогом Централне банке, а како је дефинисано Законом о Централној банци, Централној банци није дозвољено кредитити учеснике БПРВ и ЖК система с циљем обезбиђивања ликвидности у систему на било који начин.

ЦЕНТРАЛНА БАНКА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

*Напомене уз финансијске извјештаје за годину која је завршила 31. децембра 2019.***32. ДОМАЋИ ПЛАТНИ СИСТЕМИ И СИСТЕМ ЗА ПОРАВНАЊА (NASTAVAK)****Оперативни ризик**

У циљу минимизирања оперативног ризика несметаног функционисања платних система, издата су Оперативна правила за БПРВ и ЖК системе, као пратеће Одлуке које одређују минималне стандарде сигурности за функционисање система.

Важећи сигурносни циљеви, политike и процедуре имају сврху да обезбиједе сигурносне мјере и карактеристике. Системи и мреже функционишу у складу са успостављеним циљевима и политикама. Сигурносни циљеви и политике се периодично прегледавају. Од сваког учесника се такође захтијева да посједује одређене сигурносне мјере и контроле за извршавање плаћања.

Централна банка је дефинисала следеће процедуре за поравнања у случају непредвиђених ситуација:

- **Планови и мјере за непредвиђене ситуације:** у случају прекида у редовном функционисању платног система и система за поравнање или неког другог непредвиђеног догађаја, Централна банка је дефинисала мјере за непредвиђене ситуације како би осигуруала континуитет у функционисању поузданих, исправних и законитих платних трансакција у платном систему и систему за поравнање.
- **Резервни систем на примарној локацији и DR локација:** Централна банка је осим примарне локације за платне системе, на којој постоје редудантни системи (у случају пада једног, прелази се на други систем на примарној локацији), успоставила и функционалан DR (Disaster Recovery) систем на локацији Главне јединице у Бањој Луци.

Системи су били доступни 99,99%, чиме је у потпуности извршавана законска обавеза Централне банке по питању омогућавања уредног и благовременог функционисања платног промета у земљи.

Управа Централне банке сматра да системи посједују довољан капацитет за одржавање поузданог оперативног рада.

33. ДОГАЂАЈИ ПОСЛИJE ДАТУМА ИЗВЈЕШТАВАЊА

Ширење корона вируса (COVID-19) ће утицати на пословање Централне банке у наредном периоду. Још увијек није могуће процјениити утицај ширења корона вируса и његове посљедице на финансијски положај и дјеловање Централне банке.

Осим горе наведеног, у периоду између 31. децембра 2019. године и датума издавања ових финансијских извјештаја није било догађаја који би захтијевали усклађивање или који су значајни, али не захтијевају усклађивање.

4. ПУБЛИКАЦИЈЕ И ВЕБ СЕРВИСИ

Мјесечни економски преглед	Кратка информација о посљедњим трендовима у макроекономском окружењу, која се од маја 2013. године објављује на web страници ЦББиХ. Публикација је до тада била интерна.
Билтен	Квартална публикација, обухвата податке монетарне и финансијске статистици, податке о платним трансакцијама, податке реалног сектора и податке платног биланса Босне и Херцеговине.
Годишњи извјештај	Публикација садржи извјештај о пословању ЦББиХ у току године и финансијски извјештај, који ЦББиХ доставља Предсједништву БиХ и Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине.
Извјештај о финансијској стабилности	Годишња публикација садржи оцјену ризика који произлазе из макроекономског окружења и трендова у финансијском систему, те процјену отпорности система на идентификована ризике.
Специјалне теме истраживања	Повремена публикација која се објављује на web страници ЦББиХ.
Монографија ЦББиХ	Јубиларна публикација поводом обиљежавања двадесете годишњице ЦББиХ
WEB СТРАНИЦА www.cbbh.ba e-mail: contact@cbbh.ba pr@cbbh.ba	Отвореност и транспарентност дјеловања ЦББиХ сматра изузетно важним за вјеродостојност, јавну одговорност и повјерење које ужива међу становништвом и другим институцијама у БиХ и у међународним институцијама. На основу Правилника о раду ЦББиХ, ЦББиХ има обавезу да обавјештава јавност о свом раду давањем благовремених информација, објављивањем извјештаја, издавањем службених публикација те одржавањем конференција за штампу. Web страница ЦББиХ постоји од 1998. Садржи основне податке о ЦББиХ, Закон о ЦББиХ, презентује новчанице и кованице Босне и Херцеговине, те нумизматичка издања ЦББиХ. На страници се, такође, може наћи велики број публикација и статистичких података (годишњи извјештаји, мјесечни биланси стања, квартални билтени, извјештај о финансијској стабилности, платни биланс БиХ, платни промет...), те списак свих комерцијалних банака у БиХ.
TWITTER@CBBH	Публикације и статистички подаци објављују се у општеприхваћеним форматима DOC, HLS и PDF. На страници се, такође, објављује курсна листа која се мијења једном дневно, те остале релевантне новости и саопштења за јавност. Материјал се објављује на босанском, хрватском, српском и енглеском језику. У 2013. години ЦББиХ је, ради повећања отворености и транспарентности те досезања што ширих друштвених слојева, покренула службени профил на друштвеној мрежи Twitter. Путем тог профил објављују се подаци који се иначе објављују на web страници банке www.cbbh.ba, као и додатне информације и подаци за које постоји процјена да су релевантни. Начин комуникације прилагођен је циљаној јавности.

5. СТАТИСТИЧКЕ ТАБЕЛЕ

T01 Главни економски индикатори								
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.*
Номинални БДП БиХ (у милионима КМ) ¹⁾ текуће цијене	26.223	26.779	27.359	28.589	29.904	31.376	33.444	34.852
Годишњи раст реалног БДП-а (у %) ¹⁾	-1,0	2,5	1,2	3,1	3,2	3,2	3,7	2,8
Индекс потрошачких цијена у БиХ ²⁾				у процентима				
Просјечна годишња стопа раста CPI	2,1	-0,1	-0,9	-1,0	-1,1	1,2	1,4	0,6
Годишња стопа раста CPI за децембар	1,8	-1,2	-0,4	-1,3	-0,3	1,3	1,6	-0,1
Буџет опште владе ³⁾				у процентима БДП-а				
Приходи	43,8	42,7	43,8	43,0	42,7	43,1	43,1	...
Расходи ⁴⁾	45,8	44,8	45,8	42,3	41,5	40,5	40,9	...
Салдо	-2,0	-2,2	-2,0	0,7	1,2	2,6	2,2	...
Новац и кредит				у процентима БДП-а				
Новац у ширем смислу (M2)	56,9	60,1	63,1	65,2	67,6	70,5	72,3	75,6
Кредити невладиним секторима	56,1	56,5	56,2	55,0	54,3	55,8	55,6	56,0
Платни биланс								
Бруто девизне резерве								
У милионима КМ	6.509	7.068	7.826	8.606	9.531	10.557	11.623	12.597
У милионима USD	4.274	4.797	5.309	4.883	5.391	6.083	7.012	7.210
У мјесецима увоза робе и услуга	5,3	5,8	6,1	6,7	7,2	7,1	7,3	7,8
Салдо текућег рачуна								
У милионима КМ	-2.266	-1.425	-1.983	-1.450	-1.409	-1.363	-1.239	-1.236
У милионима USD	-1.488	-967	-1.345	-823	-797	-785	-747	-707
У процентима БДП-а	-8,6	-5,3	-7,2	-5,1	-4,7	-4,3	-3,7	-3,5
Салдо робне размјене								
У милионима КМ	-7.779	-7.099	-7.874	-7.176	-7.089	-7.417	-7.494	-7.972
У милионима USD	-5.108	-4.817	-5.342	-4.071	-4.010	-4.274	-4.521	-4.563
У процентима БДП-а	-29,7	-26,5	-28,8	-25,1	-23,7	-23,6	-22	-23
Спољни дуг сектора владе**								
У милионима КМ	7.212	7.563	8.442	8.691	8.871	8.147	8.198	8.099
У милионима USD	4.861	5.330	5.249	4.855	4.781	4.995	4.790	4.633
У процентима БДП-а	27,5	28,2	30,9	30,4	29,2	26,0	24,5	23,2
Сервисирање спољног дуга сектора владе ⁵⁾								
У милионима КМ	413	685	761	581	723	983	955	794
У милионима USD	271	465	516	330	409	567	576	454
У процентима извоза робе и услуга	4,9	7,6	8,2	5,7	6,7	7,7	6,8	5,6

Напомена:

1) Извор: Агенција за статистику БиХ, Бруто домаћи производ према производном, расходном и доходовном 2018., фебруар 2020. Податак о просјечном годишњем курсу БАМ/УСД извор је ЦББиХ.

*БДП за 2019. годину је процјена Међународног монетарног фонда, те се користи као прелиминарни податак, до објављивања службеног БДП-а од стране Агенције за статистику БиХ.

2) Извор: Агенција за статистику БиХ

3) Извор: GFS, Централна банка БиХ

4) Расходи укључују и нето набавку сталних средстава.

5) Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

**Подаци ревидирани од 2009. године у складу с примљеним извјештајем од Министарства финансија и трезора БиХ од 01.02.2019. и укључују кредит ЈП Путеви РС и директан дуг Брчко Дистрикта.

T02	Бруто домаћи производ Босне и Херцеговине (текуће цијене)							
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.*
Номинални БДП (у милионима KM)	26.223	26.779	27.359	28.589	29.904	31.376	33.444	34.852
Номинални БДП (у милионима USD)	17.221	18.173	18.566	16.220	16.914	18.079	20.177	19.947
БДП по становнику БиХ (у KM)	7.418	7.584	7.759	8.127	8.517	8.954	9.566	9.991
БДП по становнику БиХ (у USD)	4.872	5.147	5.265	4.611	4.818	5.160	5.771	5.719
Годишњи раст реалног БДП (у %)	-1,0	2,5	1,2	3,1	3,2	3,2	3,7	2,8
Број становника (у хиљадама) ¹⁾	3.535	3.531	3.526	3.518	3.511	3.504	3.496	3.488
Просјечни годишњи курс BAM/USD	1,523	1,474	1,474	1,763	1,768	1,735	1,657	1,747

Извор:

Агенција за статистику БиХ, Бруто домаћи производ према производном, расходном и доходовном 2018., фебруар 2020. Податак о просјечном годишњем курсу БАМ/УСД извор је ЦББиХ.

1) Пројецирана броја становника за 2019. годину укључује доступне податке о природном прирасту са крајем рујна 2019. године; Извор: Агенција за статистику БиХ

* БДП за 2019. годину је пројецирана Међународног монетарног фонда, те се користи као прелиминарни податак, до објављивања службеног БДП-а од стране Агенције за статистику БиХ.

T03 Индекс индустиријске производње		Мјесец / исти мјесец претходне године		Период / исти период претходне године			
Година	Мјесец	ФБиХ	РС	БиХ	ФБиХ	РС	БиХ
2006.	12.	106,7	128,5	...	110,4	119,1	...
2007.	12.	98,4	102,0	...	108,6	101,4	106,6
2008.	12.	109,4	199,6	...	107,9	116,8	107,3
2009.	12.	90,1	121,0	95,5	88,4	119,0	96,7
2010.	12.	112,7	114,1	108,7	104,2	105,0	101,6
2011.	12.	93,6	93,9	100,4	102,5	104,7	105,6
2012.	12.	99,6	98,5	95,2	95,7	95,8	94,8
2013.	12.	107,7	104,7	107,0	107,4	104,1	106,4
2014.	12.	97,9	99,8	98,7	100,1	100,6	100,2
2015.	12.	101,7	99,5	101,7	102,2	103,0	101,9
2016	12.	103,0	120,0	107,5	102,6	108,2	104,4
2017.	12.	101,5	97,3	99,6	103,8	101,2	103,1
2018.	12.	98,2	96,9	97,7	100,8	104,2	101,6
2019.	12.	97,4	92,4	95,5	97,3	88,1	94,7
2019.	01.	95,3	88,3	93,5	95,3	88,3	93,5
	02.	99,8	88,3	96,5	97,5	88,3	95,0
	03.	100,7	84,5	94,8	98,6	86,9	95,0
	04.	102,2	73,8	95,5	99,5	83,3	95,1
	05.	103,2	81,8	96,5	100,2	83,0	95,3
	06.	100,5	91,8	97,5	100,3	84,5	95,7
	07.	98,3	91,2	95,9	100,0	85,5	95,7
	08.	89,8	102,8	93,8	98,7	87,4	95,5
	09.	93,1	90,8	93,2	98,0	87,8	95,2
	10.	92,4	82,7	89,8	97,5	87,3	94,6
	11.	95,2	91,9	94,2	97,3	87,7	94,6
	12.	97,4	92,4	95,5	97,3	88,1	94,7

Извор:

Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику ФБиХ и Републички завод за статистику РС.

Напомена:

Индекс индустиријске производње за период / исти период претходне године у децембру представља годишњи индекс у односу на претходну годину.

T04 Индекс потрошачких цијена за БиХ (CPI)				
Година	Мјесец	Мјесец/претходни мјесец текуће године	Мјесец/исти мјесец претходне године	Период/исти период претходне године
2006.	12.	...	104,6	106,1
2007.	12.	...	104,9	101,5
2008.	12.	...	103,8	107,4
2009.	12.	...	100,0	99,6
2010.	12.	...	103,1	102,1
2011.	12.	...	103,1	103,7
2012.	12.	...	101,8	102,1
2013.	12.	...	98,8	99,9
2014.	12.	...	99,6	99,1
2015.	12.	...	98,8	99,0
2016.	12.	...	99,7	98,9
2017.	12.	...	101,3	101,2
2018.	12.		101,6	101,4
2019.	12.		99,9	100,6
2019.	01.	100,1	101,5	101,5
	02.	100,4	100,9	101,2
	03.	100,1	100,7	101,0
	04.	99,7	100,8	101,0
	05.	100,2	100,8	100,9
	06.	99,5	100,3	100,8
	07.	99,4	100,5	100,8
	08.	99,7	100,3	100,7
	09.	100,5	100,3	100,7
	10.	100,8	100,1	100,6
	11.	100,1	100,1	100,6
	12.	100,3	99,9	100,6

Извор:

Агенција за статистику БиХ од 2006. а до 2006. Федерални завод за статистику ФБиХ и Републички завод за статистику РС.

Напомена:

До 2006. приказан је индекс цијена на мало на нивоу БиХ и израчунат је као пондерисани просјек мјесечних индекса цијена ентитета, где пондер представља учешће ентитета у БДП-у (види напомену за T01).

За 2006. и даље приказан је индекс потрошачких цијена.

Индекс цијена за период/исти период претходне године у децембру представља годишњи индекс у односу на претходну годину.

T05		Просјечне бруто и нето плате и пензије (у КМ)											
Година	Мјесец	Бруто плате				Нето плате				Пензије			
		ФБиХ	РС	Брчко	БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	
2006.		887	793	1.048	869	603	521	674	586	238	215	208	
2007.		974	875	1.088	935	662	585	684	645	284	230	243	
2008.		1.105	1.132	1.139	1.113	751	755	730	752	340	309	310	
2009.		1.204	1.204	1.194	1.204	792	788	769	790	346	335	326	
2010.		1.223	1.199	1.234	1.217	804	784	797	798	341	321	316	
2011.		1.248	1.326	1.262	1.271	819	809	800	816	349	321	319	
2012.		1.266	1.349	1.271	1.290	830	818	819	826	351	312	311	
2013.		1.275	1.333	1.266	1.291	835	808	817	827	348	318	310	
2014.		1.272	1.334	1.265	1.183	833	825	814	830	367	333	323	
2015.		1.269	1.339	1.275	1.289	830	831	821	830	368	343	327	
2016.		1.283	1.343	1.290	1.301	839	836	830	838	370	342	326	
2017.		1.318	1.331	1.304	1.321	860	831	838	851	372	344	326	
2018.		1.365	1.357	1.363	1.363	888	857	872	879	395	361	342	
2019.		1.420	1.407	1.426	1.421	923	906	915	921	415	378	357	
2019.	01.	1.422	1.377	1.401	1.408	924	887	897	913	401	375	351	
	02.	1.372	1.391	1.374	1.378	895	896	879	895	407	375	353	
	03.	1.407	1.373	1.319	1.397	916	886	890	907	407	374	353	
	04.	1.353	1.392	1.403	1.413	881	896	896	916	420	374	351	
	05.	1.443	1.401	1.414	1.430	938	903	907	926	419	374	353	
	06.	1.400	1.413	1.405	1.404	911	910	901	910	419	374	353	
	07.	1.447	1.417	1.478	1.439	940	912	943	932	418	382	362	
	08.	1.434	1.414	1.469	1.429	932	910	938	925	418	382	361	
	09.	1.415	1.411	1.456	1.415	919	909	929	916	418	382	362	
	10.	1.451	1.412	1.472	1.440	942	910	938	932	417	382	361	
	11.	1.436	1.424	1.454	1.433	932	917	925	928	417	382	362	
	12.	1.475	1.461	1.465	1.470	958	939	934	951	416	381	361	

Извор:

Агенција за статистику БиХ, Федерални завод за статистику ФБиХ, Републички завод за статистику РС и Статистички биро Брчко дистрикта.

Напомена:

Од 1. 1. 2006. у бруто и нето плате на нивоу БиХ укључене су и плате Брчко дистрикта.

Монетарни агрегати (на крају периода, у милионима КМ)													
Година	Мјесец	Готовина изван монетарних власти	Депозити банака код монетарних власти	Преносиви депозити других домаћих сектора код монетарних власти	Готовина изван банака	Преносиви депозити у домаћој валути	Остали депозити у домаћој валути	Преносиви депозити у страној валути	Остали депозити у страној валути	Резервни новац	M1	QM	M2
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 = 3+4+5	12 = 6+7	13 = 8+9+10	14 = 12+13
2006.	12.	2.154,2	2.891,9	10,5	1.978,3	2.761,4	1.365,4	691,3	3.105,4	5.056,6	4.739,8	5.162,0	9.901,8
2007.	12.	2.439,7	3.777,1	12,2	2.185,3	3.546,6	1.726,5	833,8	3.661,1	6.229,0	5.731,9	6.221,3	11.953,2
2008.	12.	2.552,4	3.144,2	7,4	2.302,4	3.388,8	1.776,2	1.107,2	3.864,7	5.704,0	5.691,2	6.748,1	12.439,3
2009.	12.	2.267,7	3.375,1	6,0	2.009,5	3.536,3	1.844,3	1.078,0	4.241,0	5.648,9	5.545,8	7.163,3	12.709,1
2010.	12.	2.497,5	3.393,5	8,7	2.210,8	3.689,2	1.991,0	1.209,8	4.526,4	5.899,7	5.900,0	7.727,2	13.627,1
2011.	12.	2.645,1	3.192,8	11,1	2.366,4	3.819,0	2.285,7	1.100,1	4.846,1	5.848,9	6.185,5	8.231,9	14.417,4
2012.	12.	2.747,5	3.040,6	13,5	2.414,3	3.728,4	2.672,7	1.052,9	5.041,4	5.801,7	6.142,7	8.767,0	14.909,7
2013.	12.	2.909,9	3.475,3	15,9	2.542,3	4.153,3	3.006,3	1.189,3	5.202,4	6.401,0	6.695,6	9.398,0	16.093,6
2014.	12.	3.210,5	3.751,1	38,3	2.814,0	4.496,4	3.377,3	1.301,2	5.280,0	6.999,9	7.310,4	9.958,5	17.268,9
2015.	12.	3.499,5	4.063,5	51,7	3.055,3	5.125,6	3.562,6	1.360,4	5.543,3	7.614,7	8.180,9	10.466,3	18.647,2
2016.	12.	4.066,8	4.269,1	52,0	3.401,2	5.899,8	3.883,0	1.535,6	5.478,0	8.387,9	9.301,0	10.896,6	20.197,6
2017.	12.	4.319,4	5.033,1	76,1	3.648,1	6.924,4	4.091,6	1.816,2	5.636,1	9.428,5	10.572,5	11.543,8	22.116,3
2018.	12.	4.750,6	5.523,3	125,5	3.977,2	8.166,4	4.302,2	1.961,5	5.782,3	10.399,4	12.143,7	12.046,0	24.189,6
2019.	12.	5.199,9	5.743,6	176,6	4.330,1	8.921,1	2.998,0	2.490,3	7.593,2	11.120,2	13.251,2	13.081,5	26.332,7
	01.	4.719,9	5.518,6	137,7	3.914,7	8.034,5	2.626,2	2.203,4	7.432,6	10.376,2	11.949,2	12.262,2	24.211,4
	02.	4.743,1	5.443,7	136,8	3.959,1	7.992,0	2.591,3	2.174,5	7.525,9	10.323,6	11.951,2	12.291,6	24.242,8
	03.	4.782,7	5.214,4	135,8	4.007,7	7.920,8	2.699,6	2.300,4	7.460,6	10.132,9	11.928,5	12.460,6	24.389,1
	04.	4.875,2	5.447,3	149,4	4.038,7	8.078,6	2.700,7	2.375,8	7.467,5	10.471,9	12.117,2	12.544,0	24.661,2
	05.	4.882,6	5.478,2	148,8	4.101,6	8.119,4	2.746,4	2.349,6	7.438,5	10.509,6	12.221,0	12.534,6	24.755,6
	06.	4.924,0	5.495,8	149,8	4.126,6	8.208,0	2.786,6	2.387,5	7.440,0	10.569,6	12.334,6	12.614,1	24.948,6
	07.	5.031,9	5.533,0	162,2	4.226,4	8.447,6	2.806,5	2.476,8	7.458,1	10.727,1	12.674,1	12.741,4	25.415,5
	08.	5.131,7	5.759,3	161,3	4.313,2	8.623,3	2.847,5	2.460,6	7.492,1	11.052,3	12.936,6	12.800,2	25.736,7
	09.	5.114,2	5.683,8	162,0	4.268,5	8.628,2	2.907,6	2.481,7	7.481,8	10.960,0	12.896,7	12.871,1	25.767,8
	10.	5.068,5	5.670,8	175,6	4.243,1	8.706,0	2.936,2	2.524,5	7.507,1	10.915,0	12.949,1	12.967,8	25.916,9
	11.	5.061,4	5.701,2	175,3	4.241,1	8.716,6	2.955,4	2.562,0	7.514,3	10.937,9	12.957,7	13.031,7	25.989,4
	12.	5.199,9	5.743,6	176,6	4.330,1	8.921,1	2.998,0	2.490,3	7.593,2	11.120,2	13.251,2	13.081,5	26.332,7

Од јануара 2019. године извршена је рекласификација валутне структуре финансијских инструментена (кредити, депозити, хартије од вриједности) исказаних оригинално у КМ са валутном клаузулом са позиција домаће валуте на позиције стране валуте у извјештajima монетарне статистике у складу са препорукама из ММФ-овог Приручника и Водича за компилацију монетарне и финансијске статистике из 2016. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види напомену на страни 162

Напомена:

Готовина изван монетарних власти је преузета из Биланса стања ЦББиХ и представља готов новац изван Централне банке (монетарних власти). Депозити комерцијалних банака представљају средства комерцијалних банака на рачунима код ЦББиХ. Преносиви депозити других домаћих сектора код монетарних власти представљају депозите других домаћих сектора (осим депозита централне владе). Централна влада представља институције БиХ, владе ентитета, ентитетске фондове социјалне сигурности/заштите и Брчко дистрикта. Фондови социјалне сигурности/заштите на ентитетском нивоу (из Федерације БиХ: Фонд ПИО, Фонд здравства Федерације БиХ, Фонд за запошљавање Федерације БиХ, а из Републике Српске: Фонд пензијско-инвалидског осигурања РС, Фонд здравства РС, Фонд за запошљавање РС и Фонд за дjeчију заштиту РС) класификовани су на ниво централне владе. Готовина изван банака је преузета из Биланса стања ЦББиХ (табела 8) и представља готов новац у оптицају изван Централне банке (монетарних власти) и готов новац изван комерцијалних банака. Преносиви или трансферабилни депозити у домаћој валути су преузети из Монетарног прегледа (табела 7) и представљају депозите нецентралне владе (депозите кантона и општина), депозите јавних и приватних предузећа, осталих финансијских институција и депозити осталих домаћих сектора (становништва, непрофитних институција и осталих некласификованих сектора). Остали депозити у домаћој валути, преносиви и остали депозити у страној валути су преузети из Монетарног прегледа (табела 7) и представљају депозите нецентралне владе (депозите кантона и општина), депозите јавних и приватних предузећа, осталих финансијских институција и депозите осталих домаћих сектора (становништва, непрофитних институција и осталих некласификованих сектора). Резервни новац (примарни новац или монетарна база) је у цијелисти преузет из Биланса стања ЦББиХ (табела 8), а чине га готов новац изван монетарних власти, депозити комерцијалних банака и депозити осталих домаћих сектора (осим централне владе) код монетарних власти. Према националној дефиницији, новчану масу чине сви преносиви и остали депозити домаћих небанкарских и невладиних сектора, као и сектора локалне владе у домаћој и страној валути. Депозити ентитетских фондов социјалне сигурности/заштите прикључени су централној влади на ентитетском нивоу и тиме искључени из Новчане масе или Монетарних агрегата. Монетарни агрегат M1 чине готовина изван банака и преносиви депозити у домаћој валути свих домаћих сектора (осим депозита централне владе). Монетарни агрегат QM је дефинисан као истоимена позиција у Монетарном прегледу (табела 7) и обухвата остале депозите у домаћој валути, преносиве и остале депозите у страној валути свих домаћих сектора (осим депозита централне владе). Новчану масу M2 чине монетарни агрегати, новац M1 и квази-новац QM.

T07

**Монетарни преглед
(на крају периода, у милионима КМ)**
АКТИВА

Година	Мјесец	Нето страна актива			Потраживања од домаћих сектора							Укупно
		Страна актива	Страна пасива		Потраживања од централне владе (нето)	Потраживања од кантона и општина	Потраживања од Нефинансијских јавних предузећа	Потраживања од Нефинансијских приватних предузећа	Потраживања од осталог финансијских институција	Потраживања од осталих домаћих сектора		
1	2	3	4	5 = 3+4	6	7	8	9	10	11	12 = 6+...+11	13 = 5+12
2006.	12.	7.835,7	-3.696,4	4.139,3	-971,9	62,3	248,3	4.086,1	89,4	4.450,8	7.965,0	12.104,3
2007.	12.	10.285,0	-4.818,5	5.466,5	-2.378,4	96,1	271,3	5.315,7	159,6	5.793,5	9.257,9	14.724,4
2008.	12.	9.429,7	-6.000,0	3.429,7	-1.655,8	148,3	256,4	6.751,6	169,2	6.804,5	12.474,1	15.903,8
2009.	12.	9.430,9	-5.386,9	4.043,9	-1.294,6	195,6	268,2	6.682,5	103,0	6.411,3	12.365,8	16.409,8
2010.	12.	9.300,8	-4.397,0	4.903,8	-996,9	270,8	351,3	6.965,5	80,2	6.424,3	13.095,3	17.999,1
2011.	12.	9.175,9	-3.779,7	5.396,2	-440,3	323,1	360,2	7.166,9	94,0	6.770,1	14.274,0	19.670,2
2012.	12.	9.044,2	-3.559,7	5.484,4	-182,6	386,3	390,9	7.473,1	73,7	6.874,4	15.015,8	20.500,2
2013.	12.	9.733,5	-3.330,9	6.402,6	-19,1	422,5	451,6	7.556,4	67,4	7.133,6	15.612,5	22.015,1
2014.	12.	10.479,7	-2.961,1	7.518,6	71,0	509,1	443,6	7.452,0	61,3	7.502,5	16.039,4	23.557,9
2015.	12.	11.107,9	-2.614,6	8.493,3	160,1	537,2	400,0	7.452,6	74,6	7.875,3	16.499,8	24.993,1
2016.	12.	12.199,0	-2.476,4	9.722,6	101,8	517,8	375,6	7.743,9	67,2	8.155,8	16.962,0	26.684,6
2017.	12.	13.372,4	-2.589,5	10.782,9	-148,7	511,5	406,2	8354,5	96,5	8.689,3	17.909,4	28.692,2
2018.	12.	15.505,5	-3.041,0	12.464,5	-461,2	496,5	428,0	8655,0	136,8	9.315,0	18.570,1	31.034,5
2019.	12.	17.069,9	-3.120,0	13.949,9	-679,3	506,7	509,3	9070,9	152,2	10.024,9	19.584,7	33.534,6
	01.	15.455,6	-2.877,2	12.578,3	-447,7	486,1	425,0	8651,1	122,8	9.302,8	18.540,2	31.118,5
	02.	15.417,9	-2.844,6	12.573,3	-435,8	476,7	423,3	8.713,4	126,0	9.350,7	18.654,4	31.227,7
	03.	15.508,1	-2.800,1	12.707,9	-492,7	476,0	426,5	8.789,8	124,4	9.461,6	18.785,6	31.493,5
	04.	15.712,8	-2.931,5	12.781,3	-493,6	467,7	422,4	8.889,6	129,7	9.552,0	18.967,7	31.749,1
	05.	15.698,7	-2.947,0	12.751,7	-438,8	482,2	431,0	8.912,7	128,5	9.643,9	19.159,6	31.911,3
	06.	15.990,1	-3.098,1	12.892,0	-584,4	488,1	429,2	9.011,0	151,2	9.724,2	19.219,2	32.111,3
	07.	16.403,1	-3.050,2	13.353,0	-560,3	478,7	415,6	9.009,3	133,4	9.812,1	19.288,8	32.641,8
	08.	16.877,3	-2.969,2	13.908,1	-655,4	475,6	423,2	8.927,6	139,0	9.854,9	19.165,0	33.073,1
	09.	16.813,5	-2.983,5	13.830,0	-678,8	495,1	427,9	8.967,4	148,5	9.923,3	19.283,5	33.113,4
	10.	16.754,3	-2.891,4	13.862,9	-726,3	492,1	433,8	9.002,1	148,5	9.983,2	19.333,3	33.196,2
	11.	16.750,5	-2.869,1	13.881,3	-771,6	493,8	497,0	9.045,3	142,5	10.006,7	19.413,7	33.295,0
	12.	17.069,9	-3.120,0	13.949,9	-679,3	506,7	509,3	9.070,9	152,2	10.024,9	19.584,7	33.534,6

Од јануара 2019. године извршена је рекласификација валутне структуре финансијских инструментена (кредити, депозити, хартије од вриједности) исказаних оригинално у КМ са валутном клаузулом са позиција домаће валуте на позиције стране валуте у извјештајима монетарне статистике у складу са препорукама из ММФ-овог Приручника и Водича за компилацију монетарне и финансијске статистике из 2016. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.
Види напомену на страни 162

Напомена:

Монетарни преглед приказује консолидоване податке Биланса стања ЦББиХ - монетарних власти (табела 8) и Консолидованог биланса комерцијалних банака БиХ (табела 9). Нето страна актива представља разлику између збира страних актива ЦББиХ - монетарних власти и комерцијалних банака БиХ и збира страних пасива ЦББиХ - монетарних власти и комерцијалних банака БиХ. Домаћи кредити представљају потраживања комерцијалних банака од свих домаћих сектора уз напомену да су потраживања од централне владе исказана у нето износу, тј. умањена за депозите централне владе код ЦББиХ и код комерцијалних банака БиХ. Централна влада представља институције БиХ, владе ентитета, ентитетске Фондове социјалне сигурности/заштите и Брко дистрикта. Према новој методологији, фондови социјалне сигурности/заштите се класификују на ниво централне владе као ентитетски ванбюџетски фондови, што се директно одражава на податке о нето потраживањима од централне владе у Монетарном прегледу.

T07

**Монетарни преглед
(на крају периода, у милионима КМ)**
ПАСИВА**Новчана маса (M2)****Новац (M1)****Квази-новац (QM)**

Година	Мјесец	Готовина изван банака	Преносиви депозити у домаћој валути		Преносиви депозити у страној валути	Остали депозити у домаћој валути	Остали депозити у страној валути		Хартије од вриједности	Кредити	Дионице и други капитал	Остале ставке (нето)	Укупно	
1	2	3	4	5 = 3+4	6	7	8	9=6+7+8	10=5+9	11	12=6+...+11	13 = 5+12	14	15=10+...+14
2006.	12.	1.978,3	2.761,4	4.739,8	691,3	1.365,4	3.105,4	5.162,0	9.901,8	0,0	114,0	1.897,3	191,2	12.104,3
2007.	12.	2.185,3	3.546,6	5.731,9	833,8	1.726,5	3.661,1	6.221,3	11.953,2	5,2	106,1	2.355,0	304,9	14.724,4
2008.	12.	2.302,4	3.388,8	5.691,2	1.107,2	1.776,2	3.864,7	6.748,1	12.439,3	17,9	264,3	2.770,9	411,4	15.903,8
2009.	12.	2.009,5	3.536,3	5.545,8	1.078,0	1.844,3	4.241,0	7.163,3	12.709,1	13,6	446,7	2.821,8	418,5	16.409,8
2010.	12.	2.210,8	3.689,2	5.900,0	1.209,8	1.991,0	4.526,4	7.727,2	13.627,1	9,1	595,1	3.042,3	725,4	17.999,1
2011.	12.	2.366,4	3.819,0	6.185,5	1.100,1	2.285,7	4.846,1	8.231,9	14.417,4	0,0	675,3	3.592,8	984,7	19.670,2
2012.	12.	2.414,3	3.728,4	6.142,7	1.052,9	2.672,7	5.041,4	8.767,0	14.909,7	0,0	712,4	3.767,1	1.111,1	20.500,2
2013.	12.	2.542,3	4.153,3	6.695,6	1.189,3	3.006,3	5.202,4	9.398,0	16.093,6	0,0	707,9	3.815,2	1.398,4	22.015,1
2014.	12.	2.814,0	4.496,4	7.310,4	1.301,2	3.377,3	5.280,0	9.958,5	17.268,9	0,0	681,0	3.993,5	1.614,5	23.557,9
2015.	12.	3.055,3	5.125,6	8.180,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	10.466,3	18.647,2	8,0	599,2	4.148,0	1.590,7	24.993,1
2016.	12.	3.401,2	5.899,8	9.301,0	1.535,6	3.883,0	5.478,0	10.896,6	20.197,6	8,0	510,0	4.440,4	1.528,6	26.684,6
2017.	12.	3.648,1	6.924,4	10.572,5	1.816,2	4.091,6	5.636,1	11.543,8	22.116,3	8,0	460,0	4.659,5	1.448,4	28.692,2
2018.	12.	3.977,2	8.166,4	12.143,7	1.961,5	4.302,2	5.782,3	12.046,0	24.189,6	8,0	467,5	4.867,2	1.502,3	31.034,5
2019.	12.	4.330,1	8.921,1	13.251,2	2.490,3	2.998,0	7.593,2	13.081,5	26.332,7	8,0	532,4	5.228,3	1.433,2	33.534,6
	01.	3.914,7	8.034,5	11.949,2	2.203,4	2.626,2	7.432,6	12.262,2	24.211,4	8,0	470,3	4.927,3	1.501,6	31.118,5
	02.	3.959,1	7.992,0	11.951,2	2.174,5	2.591,3	7.525,9	12.291,6	24.242,8	7,9	479,6	4.962,0	1.535,3	31.227,7
	03.	4.007,7	7.920,8	11.928,5	2.300,4	2.699,6	7.460,6	12.460,6	24.389,1	7,9	499,3	5.061,6	1.535,6	31.493,5
	04.	4.038,7	8.078,6	12.117,2	2.375,8	2.700,7	7.467,5	12.544,0	24.661,2	8,0	490,5	5.082,5	1.507,0	31.749,1
	05.	4.101,6	8.119,4	12.221,0	2.349,6	2.746,4	7.438,5	12.534,6	24.755,6	8,0	495,6	5.115,9	1.536,2	31.911,3
	06.	4.126,6	8.208,0	12.334,6	2.387,5	2.786,6	7.440,0	12.614,1	24.948,6	8,0	503,9	5.141,3	1.509,5	32.111,3
	07.	4.226,4	8.447,6	12.674,1	2.476,8	2.806,5	7.458,1	12.741,4	25.415,5	8,0	504,5	5.241,5	1.472,3	32.641,8
	08.	4.313,2	8.623,3	12.936,6	2.460,6	2.847,5	7.492,1	12.800,2	25.736,7	7,9	520,6	5.350,1	1.457,7	33.073,1
	09.	4.268,5	8.628,2	12.896,7	2.481,7	2.907,6	7.481,8	12.871,1	25.767,8	7,9	511,7	5.313,1	1.512,9	33.113,4
	10.	4.243,1	8.706,0	12.949,1	2.524,5	2.936,2	7.507,1	12.967,8	25.916,9	8,0	516,8	5.298,8	1.455,8	33.196,2
	11.	4.241,1	8.716,6	12.957,7	2.562,0	2.955,4	7.514,3	13.031,7	25.989,4	8,0	523,3	5.260,4	1.513,9	33.295,0
	12.	4.330,1	8.921,1	13.251,2	2.490,3	2.998,0	7.593,2	13.081,5	26.332,7	8,0	532,4	5.228,3	1.433,2	33.534,6

Од јануара 2019. године извршена је рекласификација валутне структуре финансијских инструмената (кредити, депозити, хартије од вриједности) исказаних оригинално у КМ са валутном клаузулом са позиција домаће валуте на позиције стране валуте у извјештајима монетарне статистике у складу са препорукама из ММФ-овог Приручника и Водича за компилацију монетарне и финансијске статистике из 2016. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.
Види напомену на страни 162

Напомена:

Новац M1 чине готовина изван банака и преносиви депозити у домаћој валути свих домаћих сектора (осим депозита ентралне владе). Квази-новац QM обухвата остале депозите у домаћој валути, преносиве и остале депозите у страној валути свих домаћих сектора (осим депозита централне владе). Новчану масу M2 чине монетарни агрегати, новац M1 и квази-новац QM. Осталу пасиву чине вриједносни папире, кредити, дионице и други капитал и остале ставке (нето). Према новој методологији, као посебни финансијски инструменти на страни пасиве се исказују кредити (уз које се додаје обрачуната камата), као и дионице и други капитал. Остале ставке (нето) су нелоциране (нераспоређене) ставке пасиве умањене за нелоциране (нераспоређене) ставке активе. У остале ставке (нето) су такође укључени и ограничени депозити, противставке фондова и владини фондови за кредитирање.

T08

**Биланс стања ЦББиХ
(на крају периода, у милионима КМ)**

АКТИВА				ПАСИВА							
Резервни новац											
Година	Мјесец	Страна актива	Потраживања од приватног сектора	Укупно	Готовина изван монетарних власти		Страна пасива	Депозити централне владе	Акције и други капитал	Остале ставке (нето)	Укупно
1	2	3	4	5 = 3+4	6	7	8	9	10	11	12 = 7+...+11
2006.	12.	5.479,5	2,3	5.481,8	2.154,2	5.056,6	1,0	126,1	301,0	-2,9	5.481,8
2007.	12.	6.726,3	2,2	6.728,5	2.439,7	6.229,0	0,9	74,8	386,4	37,4	6.728,5
2008.	12.	6.323,6	2,1	6.325,6	2.552,4	5.704,0	1,0	23,4	499,3	97,9	6.325,6
2009.	12.	6.239,9	1,9	6.241,8	2.267,7	5.648,9	0,9	56,7	502,5	33,0	6.241,8
2010.	12.	6.485,5	1,8	6.487,3	2.497,5	5.899,7	1,4	69,8	533,9	-17,5	6.487,3
2011.	12.	6.451,4	1,6	6.453,0	2.645,1	5.848,9	1,1	66,2	547,6	-10,8	6.453,0
2012.	12.	6.536,4	1,6	6.538,0	2.747,5	5.801,7	1,2	185,3	575,7	-25,9	6.538,0
2013.	12.	7.096,2	1,7	7.097,8	2.909,9	6.401,0	1,0	258,2	466,3	-28,7	7.097,8
2014.	12.	7.853,4	1,6	7.855,1	3.210,5	6.999,9	1,1	293,2	585,0	-24,2	7.855,1
2015.	12.	8.634,1	1,5	8.635,7	3.499,5	7.614,7	1,3	449,9	593,7	-24,0	8.635,7
2016.	12.	9.559,0	1,5	9.560,4	4.066,8	8.387,9	2,2	538,4	667,4	-35,5	9.560,4
2017.	12.	10.584,4	2,2	10.586,6	4.319,4	9.428,5	1,6	548,6	652,6	-44,8	10.586,6
2018	12	11.651,0	2,1	11.653,1	4.750,6	10.399,4	1,8	583,9	720,0	-51,9	11.653,1
2019.	12.	12.624,9	2,2	12.627,1	5.199,9	11.120,2	1,7	704,0	856,5	-55,4	12.627,1
2019.	01.	11.602,6	1,4	11.604,0	4.719,9	10.376,2	2,6	516,7	760,8	-52,2	11.604,0
	02.	11.566,0	1,6	11.567,6	4.743,1	10.323,6	2,1	543,5	750,1	-51,7	11.567,6
	03.	11.501,2	1,9	11.503,1	4.782,7	10.132,9	1,7	607,9	812,1	-51,5	11.503,1
	04.	11.818,9	1,6	11.820,5	4.875,2	10.471,9	3,2	599,6	796,9	-51,2	11.820,5
	05.	11.893,4	1,8	11.895,2	4.882,6	10.509,6	1,9	596,3	838,2	-50,8	11.895,2
	06.	12.050,0	2,0	12.052,0	4.924,0	10.569,6	2,4	632,7	897,7	-50,3	12.052,0
	07.	12.230,7	1,7	12.232,4	5.031,9	10.727,1	2,0	607,7	945,5	-50,0	12.232,4
	08.	12.622,9	1,8	12.624,7	5.131,7	11.052,3	2,8	603,1	1.016,1	-49,8	12.624,7
	09.	12.480,7	2,0	12.482,7	5.114,2	10.960,0	2,5	602,7	966,8	-49,4	12.482,7
	10.	12.418,3	1,6	12.419,9	5.068,5	10.915,0	2,1	635,1	919,6	-51,8	12.419,9
	11.	12.419,8	1,7	12.421,5	5.061,4	10.937,9	2,1	638,2	894,6	-51,3	12.421,5
	12.	12.624,9	2,2	12.627,1	5.199,9	11.120,2	1,7	704,0	856,5	-55,4	12.627,1

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Напомена:

Страна актива ЦББиХ - монетарних власти обухвата злато, девизе у трезору ЦББиХ, девизне депозите код иностраних банака, располагање SDR, стране вриједносне папире и остало. Резервни новац (примарни новац или монетарна база) чине готов новац изван монетарних власти, депозити комерцијалних банака и депозити осталих домаћих сектора (осим централне владе) код монетарних власти. Готовина изван банака представља готов новац у општију изван Централне банке (монетарних власти) и готов новац изван комерцијалних банака. Страна пасива ЦББиХ обухвата краткорочне обавезе према нерезидентима, депозите нерезидентната и остале краткорочне обавезе према нерезидентима и обавезе према ММФ-у (рачуни 1 и 2). Депозити централне владе код ЦББиХ представљају преносиве и остале депозите институција БиХ, влада ентитета, ентитетских фондова социјалне сигурности и Брчко дистрикта у домаћој валути. Дионице и други капитал обухватају дионички капитал, резултат текуће године, опште и посебне резерве и прилагођавање/поновно утврђивање вриједности. Остале ставке (нето) су нелоциране (нераспоређене) ставке пасиве умањене за нелоциране (нераспоређене) ставке активе.

T09

**Консолидовани биланс комерцијалних банака БиХ
(на крају периода, у милионима КМ)**
АКТИВА

Година	Мјесец	Резерве	Страна актива	Потраживања од генералне владе	Потраживања од нефинансијских јавних предузећа	Потраживања од нефинансијских приватних предузећа	Потраживања од осталих финансијских институција	Потраживања од осталих домаћих сектора	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = 3+...+9
2006.	12.	3.063,6	2.356,1	69,8	248,3	4.086,1	89,4	4.448,9	14.362,2
2007.	12.	4.022,9	3.558,6	127,5	271,3	5.315,7	159,6	5.791,7	19.247,3
2008.	12.	3.393,3	3.106,1	265,5	256,4	6.751,6	169,2	6.802,8	20.744,9
2009.	12.	3.632,0	3.190,3	355,5	268,2	6.682,5	103,0	6.409,8	20.641,1
2010.	12.	3.679,8	2.814,2	465,4	351,3	6.965,5	80,2	6.423,0	20.779,3
2011.	12.	3.469,7	2.724,5	904,7	360,2	7.166,9	94,0	6.768,9	21.488,9
2012.	12.	3.370,4	2.507,8	1.236,2	390,9	7.473,1	73,7	6.873,3	21.925,4
2013.	12.	3.843,7	2.637,3	1.379,4	451,6	7.556,4	67,4	7.131,8	23.067,7
2014.	12.	4.115,0	2.626,3	1.854,5	443,6	7.452,0	61,3	7.501,7	24.054,3
2015.	12.	4.511,7	2.473,8	2.161,1	400,0	7.452,6	74,6	7.874,7	24.948,5
2016.	12.	4.936,6	2.640,0	2.179,1	375,6	7.743,9	67,2	8.155,4	26.097,7
2017.	12.	5.711,7	2.787,9	2.197,0	406,2	8.354,5	96,5	8.688,8	28.242,7
2018.	12.	6.298,3	3.854,5	2.285,0	428,0	8.655,0	136,8	9.314,6	30.972,1
2019.	12.	6.627,0	4.445,0	2.551,9	509,3	9.070,9	152,2	10.024,5	33.380,9
	01.	6.383,7	3.853,0	2.290,9	425,0	8.651,1	122,8	9.302,6	31.029,1
	02.	6.269,3	3.851,9	2.293,0	423,3	8.713,4	126,0	9.350,5	31.027,6
	03.	5.987,6	4.006,9	2.360,4	426,5	8.789,8	124,4	9.461,2	31.156,8
	04.	6.297,5	3.893,9	2.384,5	422,4	8.889,6	129,7	9.551,8	31.569,5
	05.	6.272,5	3.805,3	2.443,7	431,0	8.912,7	128,5	9.643,7	31.637,4
	06.	6.305,2	3.940,7	2.400,2	429,2	9.011,0	151,2	9.723,8	31.961,3
	07.	6.344,4	4.172,4	2.356,9	415,6	9.009,3	133,4	9.811,9	32.243,9
	08.	6.581,8	4.254,4	2.364,6	423,2	8.927,6	139,0	9.854,6	32.545,3
	09.	6.532,6	4.332,8	2.477,7	427,9	8.967,4	148,5	9.923,0	32.809,9
	10.	6.500,2	4.336,0	2.469,3	433,8	9.002,1	148,5	9.983,0	32.872,9
	11.	6.524,4	4.330,7	2.502,1	497,0	9.045,3	142,5	10.006,4	33.048,4
	12.	6.627,0	4.445,0	2.551,9	509,3	9.070,9	152,2	10.024,5	33.380,9

Од јануара 2019. године извршена је рекласификација валутне структуре финансијских инструмената (кредити, депозити, хартије од вриједности) исказаних оригинално у КМ са валутном клавулом са позиција домаће валute на позиције стране валute у извјештajima монетарне статистике у складу са препорукама из ММФ-овог Приручника и Водича за компилацију монетарне и финансијске статистике из 2016. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види напомену на страни 162

Напомена:

Консолидовани биланс комерцијалних банака обухвата Консолидоване билансе комерцијалних банака Главне јединице Сарајево, Главне јединице Мостар, Главне банке Републике Српске, Брчко дистрикта (од јула 2001. до новембра 2002), НБРС (до децембра 1998) и НББиХ (до новембра 2002). Консолидована су међусобна потраживања и обавезе између комерцијалних банака. Резерве банака састоје се од готовине у трезорима банака и депозита банака код ЦББиХ. Страна актива комерцијалних банака обухвата: девизе у трезорима, преносиве и остале депозите у страној валути код нерезидентната, кредите нерезидентима, вриједносне папире нерезидентната у страној валути и остале потраживања од нерезидентната. Потраживања од генералне владе обухватају потраживања од свих нивоа владе: централне владе (институције БиХ, владе ентитета, ентитетских фондова социјалне сигурности и Брчко дистрикта) и нецентралне владе (влада кантоне и општинских влада). Потраживања од осталих домаћих сектора обухватају: потраживања од нефинансијских јавних предузећа, нефинансијских приватних предузећа, осталих финансијских институција и осталих домаћих сектора (становништва, непрофитних институција и осталих некласификованих сектора). Биланс стања комерцијалних банака Федерације БиХ садржи поред активног подбилианса и податке пасивног подбилианса. Пасивни подбилианс садржи обавезе по страним кредитима и старој девизној штедњи грађана до 31. марта 1992. Ове обавезе ће преузети Министарство финансија Федерације БиХ у процесу приватизације у складу с ентитетским Законом о почетном билансу предузећа и банака и Законом о приватизацији.

T09

**Консолидовани биланс комерцијалних банака БиХ
(на крају периода, у милионима КМ)**
ПАСИВА

Година	Мјесец	Депозити централне владе	Преносиви депозити других домаћих сектора у домаћој валути	Преносиви депозити других домаћих сектора у страној валути	Остали депозити других домаћих сектора у домаћој валути	Остали депозити других домаћих сектора у страној валути	Хартије од вриједности	Кредити	Страна пасива	Акције и други капитал	Остале ставке (нето)	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13=3+...+12

2006.	12.	853,3	2.751,0	691,3	1.365,4	3.105,4	0,0	114,0	3.695,4	1.596,3	190,2	14.362,2
2007.	12.	2.335,0	3.534,4	833,8	1.726,5	3.661,1	5,2	106,1	4.817,5	1.968,6	259,1	19.247,3
2008.	12.	1.749,7	3.381,4	1.107,2	1.776,2	3.864,7	17,9	264,3	5.999,0	2.271,6	312,9	20.744,9
2009.	12.	1.397,9	3.530,3	1.078,0	1.844,3	4.241,0	13,6	446,7	5.386,1	2.319,4	383,9	20.641,1
2010.	12.	1.121,7	3.680,5	1.209,8	1.991,0	4.526,4	9,1	595,1	4.395,7	2.508,4	741,7	20.779,3
2011.	12.	955,7	3.807,9	1.100,1	2.285,7	4.846,1	0,0	675,3	3.778,6	3.045,1	994,3	21.488,9
2012.	12.	847,2	3.714,8	1.052,9	2.672,7	5.041,4	0,0	712,4	3.558,6	3.191,3	1.134,1	21.925,4
2013.	12.	717,8	4.137,4	1.189,3	3.006,3	5.202,4	0,0	707,9	3.329,9	3.348,9	1.427,8	23.067,7
2014.	12.	981,3	4.458,2	1.301,2	3.377,3	5.280,0	0,0	681,0	2.960,0	3.408,5	1.606,8	24.054,3
2015.	12.	1.014,1	5.073,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	8,0	599,2	2.613,3	3.554,3	1.619,5	24.948,5
2016.	12.	1.021,3	5.847,8	1.535,6	3.883,0	5.478,0	8,0	510,0	2.474,2	3.773,0	1.566,9	26.097,7
2017.	12.	1.285,6	6.848,3	1.816,2	4.091,6	5.636,1	8,0	460,0	2.587,9	4.006,8	1.502,2	28.242,7
2018.	12.	1.665,9	8.040,9	1.961,5	4.302,2	5.782,3	8,0	467,5	3.039,2	4.147,2	1.557,4	30.972,1
2019.	12.	2.020,5	8.744,5	2.490,3	2.998,0	7.593,2	8,0	532,4	3.118,3	4.371,8	1.504,0	33.380,9
	01.	1.735,8	7.896,8	2.203,4	2.626,2	7.432,6	8,0	470,3	2.874,7	4.166,6	1.614,8	31.029,1
	02.	1.708,8	7.855,3	2.174,5	2.591,3	7.525,9	7,9	479,6	2.842,4	4.212,0	1.629,9	31.027,6
	03.	1.769,2	7.785,0	2.300,4	2.699,6	7.460,6	7,9	499,3	2.798,4	4.249,5	1.586,9	31.156,8
	04.	1.810,9	7.929,2	2.375,8	2.700,7	7.467,5	8,0	490,5	2.928,2	4.285,5	1.573,2	31.569,5
	05.	1.804,0	7.970,6	2.349,6	2.746,4	7.438,5	8,0	495,6	2.945,0	4.277,7	1.601,9	31.637,4
	06.	1.863,9	8.058,2	2.387,5	2.786,6	7.440,0	8,0	503,9	3.095,7	4.243,6	1.574,0	31.961,3
	07.	1.830,8	8.285,4	2.476,8	2.806,5	7.458,1	8,0	504,5	3.048,1	4.296,0	1.529,8	32.243,9
	08.	1.941,3	8.462,0	2.460,6	2.847,5	7.492,1	7,9	520,6	2.966,4	4.333,9	1.513,0	32.545,3
	09.	2.058,7	8.466,2	2.481,7	2.907,6	7.481,8	7,9	511,7	2.981,0	4.346,3	1.566,9	32.809,9
	10.	2.068,4	8.530,4	2.524,5	2.936,2	7.507,1	8,0	516,8	2.889,3	4.379,2	1.513,0	32.872,9
	11.	2.141,7	8.541,3	2.562,0	2.955,4	7.514,3	8,0	523,3	2.867,1	4.365,8	1.569,5	33.048,4
	12.	2.020,5	8.744,5	2.490,3	2.998,0	7.593,2	8,0	532,4	3.118,3	4.371,8	1.504,0	33.380,9

Од јануара 2019. године извршена је рекласификација валутне структуре финансијских инструмената (кредити, депозити, хартије од вриједности) исказаних оригинално у КМ са валутном клаузулом са позиција домаће валуте на позиције стране валуте у извјештајима монетарне статистике у складу са препорукама из ММФ-овог Приручника и Водича за компилацију монетарне и финансијске статистике из 2016. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види напомену на страни 162

Напомена:

Депозити централне владе укључују преносиве и остале депозите у домаћој и страној валути институција БиХ, влада ентитета, ентитетских фондова социјалне сигурности/заштите и Брчко дистрикта. Преносиви и остале депозити других домаћих сектора у домаћој и страној валути представљају обавезе банака према нецентралној влади (кантону и општини), нефинансијским јавним предузећима, нефинансијским приватним предузећима, осталим финансијским институцијама и осталим домаћим секторима (становништву, непрофитним институцијама и осталим некласификованим секторима). Страна пасива комерцијалних банака обухвата обавезе банака према нерезидентима по основу преносивих и осталих депозита, кредита, вриједносних папира, трговинских кредити и аванса и осталих рачуна дуговања. Према новој методологији, кредити на страни пасиве су приказани као посебан финансијски инструмент, уз које се додаје обрачуната камата.

Дионице и други капитал обухватају дионички капитал, задржани приход, резултат текуће године, опште и посебне резерве и прилагођавање/поново утврђивање вриједности. Остале ставке (нето) се нелоциране (нераспоређене) ставке пасиве умањене за нелоциране (нераспоређене) ставке активе. Остале ставке (нето) такође обухватају и ограничено депозите.

T10		Каматне стопе на кредите становништву (у процентима, на годишњем нивоу)																
		Становништво																
		Каматне стопе на кредите у КМ				Каматне стопе на кредите у КМ с валутном клаузулом								Револвинг кредити, прекорачења и кредитне картице (кредитна погодност и продужени кредит)				
		Потрошачки кредити				Остали кредити		Потрошачки кредити		Стамбени кредити				Остали кредити		Каматне стопе на кредите у КМ		
Година	Период	промјенившва стопа и до 1 године ИПФКС	преко 1 до 5 година ИПФКС	промјенившва стопа и до 1 године ИПФКС	преко 1 до 5 година ИПФКС	промјенившва стопа и до 1 године ИПФКС	преко 1 до 5 година ИПФКС	промјенившва стопа и до 1 године ИПФКС	преко 1 до 5 година ИПФКС	промјенившва стопа и до 1 године ИПФКС	преко 5 година ИПФКС	промјенившва стопа и до 10 године ИПФКС	преко 10 година ИПФКС	промјенившва стопа и до 1 године ИПФКС	преко 5 година ИПФКС	Прекорачења	Кредитна картица с продужним кредитом	Прекорачења
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Пондерисани мјесечни просјеци																		
2015.	12.	7,797	4,790	7,236	6,819	...	6,919	5,609	6,163	6,081	5,822	7,616	7,163	7,436	12,367	14,706	12,740	
2016.	12.	8,150	6,060	6,986	6,214	...	7,349	5,221	5,981	5,330	5,277	7,745	6,714	6,450	12,456	14,688	11,680	
2017.	12.	4,159	...	5,944	6,261		7,169	4,327	4,240	4,617	4,705	6,384	5,992	6,364	12,253	14,668	11,191	
2018.	12.	5,817	3,701	5,479	5,262	3,637	3,166	3,820	4,022	6,632	5,616	5,469	12,202	14,619	10,880	
2019.	12.	3,917	3,380	5,863	5,580	3,502	3,353	3,826	3,875	6,152	5,637	5,668	12,042	14,674	10,467	
	2019.	01.	5,590	4,250	5,768	5,437	3,667	3,472	3,797	3,735	6,523	5,328	5,791	12,221	14,609	10,817
		02.	...	5,343	5,638	5,501	3,535	3,461	3,598	3,987	6,341	5,458	5,886	12,216	14,618	10,796
		03.	5,608	4,671	5,507	5,443	3,698	3,764	3,643	3,648	6,213	5,484	5,602	12,240	14,632	10,799
		04.	4,509	4,625	5,532	5,288	3,512	3,220	3,621	4,041	6,112	5,702	5,580	12,228	14,628	10,817
		05.	4,958	4,483	5,461	5,362	...	5,423	3,440	...	3,694	3,683	6,194	5,531	5,598	12,228	14,626	10,742
		06.	4,424	4,331	5,519	5,447	3,555	...	3,794	3,815	6,224	5,692	5,837	12,239	14,642	10,737
		07.	4,368	4,558	5,622	5,731	3,577	...	3,932	3,746	6,202	5,007	5,958	12,226	14,624	10,773
		08.	4,029	4,524	5,699	5,859	3,575	...	3,887	3,768	6,310	5,731	5,963	12,223	14,620	10,750
		09.	3,825	4,670	5,551	5,676	6,908	...	3,740	3,847	3,765	3,984	6,536	5,473	5,984	12,204	14,650	10,742
		10.	3,762	4,943	5,858	5,555	3,467	3,740	3,915	3,742	6,539	5,491	5,841	12,203	14,646	10,607
		11.	3,717	5,110	5,596	5,580	3,495	...	3,720	3,799	6,496	5,302	5,873	12,116	14,642	10,556
		12.	3,917	3,380	5,863	5,580	3,502	3,353	3,826	3,875	6,152	5,637	5,668	12,042	14,674	10,467
Износи кредита (нови послови)																		
у хиљадама КМ																		
2015.	12.	51	292	34.379	18.377	...	118	10.486	432	990	4.021	112.780	14.553	15.293	530.393	100.377	56.325	
2016.	12.	37	207	55.519	23.435	...	491	11.206	961	1.275	5.159	64.833	23.133	18.529	521.185	93.033	59.127	
2017.	12.	483	...	49.832	14.785	...	569	17.187	395	3.826	8.180	74.945	23.401	36.446	522.643	89.901	56.786	
2018.	12.	34	346	66.009	27.336	17.610	155	3.340	9.211	47.731	10.078	27.896	526.750	85.550	55.624	
2019.	12.	149	225	53.829	26.426	21.834	288	4.641	13.531	66.117	8.097	27.474	521.600	79.533	55.217	
	2019.	01.	28	252	56.641	22.235	20.048	552	3.177	8.187	43.919	9.035	32.596	529.297	85.147	55.006
		02.	-	421	73.979	31.400	17.058	432	3.140	9.999	53.920	10.071	37.467	518.220	84.324	54.391
		03.	111	301	90.498	38.691	14.428	365	4.918	14.313	63.333	13.137	32.553	529.423	83.653	54.317
		04.	20	330	96.542	42.649	23.378	627	9.256	11.520	68.669	12.926	32.260	527.760	83.257	54.396
		05.	14	296	86.943	41.985	...	30	29.856	...	7.011	9.165	61.052	11.926	27.273	529.546	82.936	54.283
		06.	169	182	77.245	35.696	18.307	...	4.152	13.330	58.649	10.501	25.461	532.419	81.041	54.383
		07.	112	227	86.387	32.050	19.036	...	3.914	15.944	66.592	2.981	28.074	539.561	82.551	55.209
		08.	137	323	63.903	27.822	18.958	...	3.514	12.526	46.894	8.460	22.383	545.624	81.944	55.442
		09.	163	178	74.568	31.663	797	...	19.163	707	2.699	12.927	47.159	8.378	22.320	552.372	82.109	55.578
		10.	190	169	75.848	34.715	21.984	438	3.974	14.103	54.985	10.011	27.307	554.634	82.146	55.459
		11.	188	95	63.713	25.566	22.670	...	3.085	15.421	47.612	9.195	24.799	554.031	80.527	55.177
		12.	149	225	53.829	26.426	21.834	288	4.641	13.531	66.117	8.097	27.474	521.600	79.533	55.217

Напомена:

*Каматне стопе у табели за револвинг кредите и кредитне картице и износи тих кредита се односе на постојеће послове (преостала стања).

ИПФКС - иницијални период фиксне каматне стопе

... недовољан број података за објављивање

У склопу каматних стопа на револвинг кредите и кредитне картице прикупљају се и подаци о кредитним картицама с кредитном погодностима подразумевају бескаматну одговору плаќања.

(0% KС), исте се и не публикују.

Нема података за каматне стопе на кредите у страној валути по кредитним картицама и прекорачењима становништву.

T11

**Каматне стопе на кредите нефинансијским предузећима
(у процентима, на годишњем нивоу)**

		Нефинансијска предузећа												
		Каматне стопе на кредите у КМ				Каматне стопе на кредите у КМ с валутном клаузулом					Преко износа 1 милион EUR			
		до износа од 0,25 милион EUR	преко 0,25 милион EUR до 1 милион EUR	Преко износа 1 милион EUR	до износа од 0,25 милион EUR	преко 0,25 милион EUR до 1 милион EUR								
Година	Период	промјенивша стопа и до 1 године ИПФКС	преко 1 до 5 година ИПФКС	промјенивша стопа и до 1 године ИПФКС	промјенивша стопа и до 1 године ИПФКС	промјенивша стопа и до 1 године ИПФКС	промјенивша стопа и до 1 године ИПФКС	преко 5 година ИПФКС	промјенивша стопа и до 1 године ИПФКС	преко 5 година ИПФКС	промјенивша стопа и до 1 године ИПФКС	промјенивша стопа и до 1 године ИПФКС	Каматне стопе на кредите у КМ	Каматне стопе на кредите у КМ с валутном клаузулом
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
		Пондерисани мјесечни просјеци												
2015.	12.	6,608	6,409	4,988	5,626	6,687	5,816	6,189	5,812	5,902	6,260	5,953	5,519	5,955
2016.	12.	5,977	5,420	4,623	4,315	5,845	4,882	5,008	5,628	4,448	4,854	4,463	4,707	4,868
2017.	12.	4,881	4,823	3,507	3,249	4,647	4,348	5,302	4,388	3,772	4,601	3,518	4,011	4,131
2018.	12.	4,247	4,069	3,100	3,253	4,204	3,910	3,672	3,800	3,321	3,571	4,480	3,497	3,594
2019.	12.	3,753	4,095	2,881	2,470	4,127	4,166	4,757	3,944	3,161	3,248	4,133	3,167	3,168
	01.	4,364	4,468	2,954	3,327	4,223	3,656	4,346	4,079	3,667	3,578	3,320	3,416	3,535
	02.	4,004	4,566	2,906	3,795	4,284	4,089	4,972	3,912	3,023	3,804	3,736	3,380	3,499
	03.	4,031	4,367	3,155	3,267	4,008	4,350	4,354	4,077	3,118	4,103	3,593	3,388	3,474
	04.	4,188	4,315	2,869	2,974	4,129	4,133	4,506	4,056	3,210	4,196	3,657	3,348	3,436
	05.	4,294	4,319	2,967	3,116	4,060	3,777	4,597	4,097	3,339	4,086	3,505	3,322	3,418
	06.	4,217	4,395	2,813	3,024	4,307	3,906	4,650	3,821	3,071	3,994	3,155	3,287	3,345
	07.	4,020	4,294	2,893	2,266	4,004	3,891	4,170	3,781	3,028	4,744	3,545	3,255	3,301
	08.	3,971	4,431	2,989	2,351	4,036	4,049	4,695	4,101	2,921	...	3,240	3,270	3,259
	09.	4,201	4,161	3,041	2,375	4,032	4,550	4,433	4,456	...	3,839	3,165	3,267	3,261
	10.	3,995	4,012	3,027	2,356	4,255	3,875	4,827	4,839	2,985	3,312	3,338	3,206	3,237
	11.	4,405	4,065	2,932	2,115	4,543	3,778	4,468	4,560	3,030	3,850	4,110	3,184	3,200
	12.	3,753	4,095	2,881	2,470	4,127	4,166	4,757	3,944	3,161	3,248	4,133	3,167	3,168
		Износи кредита (нови послови)												
		у хиљадама КМ												
2015.	12.	50.117	14.157	56.173	42.450	17.594	13.003	6.571	30.490	19.323	14.047	35.546	1.667.461	534.778
2016.	12.	48.482	19.022	68.596	35.951	18.266	15.794	5.580	10.638	6.238	18.458	45.779	1.865.259	461.392
2017.	12.	61.618	15.167	78.915	70.622	16.356	12.180	4.747	18.699	19.145	20.480	164.874	2.127.013	418.315
2018.	12.	51.404	26.718	62.726	79.085	8.815	14.021	3.637	23.544	11.311	9.906	25.588	2.367.482	686.874
2019.	12.	64.463	19.573	71.859	51.384	9.787	11.485	2.785	22.801	6.636	7.045	69.916	2.655.796	687.510
	01.	27.280	11.317	40.127	9.500	5.582	8.243	3.673	13.085	5.040	9.181	17.100	2.402.212	677.951
	02.	42.333	14.896	43.008	10.070	6.620	10.008	1.607	23.785	10.301	6.582	15.036	2.468.233	671.193
	03.	52.434	19.332	34.536	55.712	9.334	13.092	4.994	29.924	9.390	3.051	21.566	2.559.856	661.606
	04.	52.145	23.659	63.295	37.040	8.739	7.683	3.128	23.608	5.590	13.728	42.343	2.629.111	655.892
	05.	44.681	17.033	42.586	37.867	10.785	8.470	4.948	24.221	6.535	16.081	36.937	2.621.433	660.096
	06.	44.763	15.394	48.013	31.180	8.624	6.261	3.032	23.777	7.450	9.434	31.300	2.698.407	672.905
	07.	55.214	14.100	70.802	49.605	9.217	8.709	5.586	17.317	7.877	4.451	30.450	2.661.271	682.302
	08.	41.102	9.170	43.524	44.326	8.161	5.176	2.370	17.542	7.936	...	21.000	2.606.130	685.155
	09.	45.601	17.317	67.434	66.944	4.543	4.290	3.318	17.453	...	4.456	52.754	2.620.146	678.912
	10.	45.515	14.546	31.668	43.950	7.564	10.835	1.909	13.081	8.685	7.392	35.383	2.669.842	674.124
	11.	49.934	15.781	45.491	29.080	6.446	9.107	3.278	20.121	10.265	9.068	19.975	2.672.974	683.913
	12.	64.463	19.573	71.859	51.384	9.787	11.485	2.785	22.801	6.636	7.045	69.916	2.655.796	687.510

Напомена:

* Каматне стопе у табели за револвинг кредите и кредитне картице и износи тих кредита се односе на постојеће послове (преостала стања).

ИПФКС - иницијални период фиксне каматне стопе

... недовољан број података за објављивање

У склопу каматних стопа на револвинг кредите и кредитне картице прикупљају се и подаци о кредитним картицама с кредитном погодностима подразумијевају бескаматну одговору глажбана (0% кс), исте се и не публикују

Нема података за каматне стопе на кредите у страној валути по кредитним картицама и прекорачењима нефинансијским предузећима.

T12

**Каматне стопе на депозите становништва и нефинансијских предузећа
(у процентима, на годишњем нивоу)**

Година	Период	Становништво										Нефинансијска предузећа											
		Депозити у КМ и депозити с валутном клаузулом					Депозити у EUR					Депозити у странијој валути		Депозити у КМ и с валутном клаузулом					Депозити у EUR				
		с договореним доспијећем					с договореним доспијећем							с договореним доспијећем					с договореним доспијећем				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21			
		до 1 године	преко 1 и до 2 године	преко 2 године	Депозити по виђену* (преконогни)	до 1 године	преко 1 и до 2 године	преко 2 године	Депозити по виђену* (преконогни)	с договореним доспијећем	Депозити по виђену* (преконогни)	до 1 године	преко 1 и до 2 године	преко 2 године	Депозити по виђену* (преконогни)	до 1 године	преко 1 и до 2 године	преко 2 године	Депозити по виђену* (преконогни)	Депозити по виђену* (преконогни)			

Пондерисани мјесечни просјеци

2015.	12.	1,062	2,164	2,358	0,091	1,236	2,128	2,684	0,129	0,966	0,061	0,930	1,428	1,937	0,122	0,609	2,469	...	0,097	0,057
2016.	12.	0,548	1,698	2,102	0,093	0,545	1,525	2,211	0,106	0,423	0,057	0,456	1,393	1,822	0,085	0,915	...	2,124	0,083	0,048
2017.	12.	0,234	1,346	1,458	0,065	0,309	1,265	1,533	0,062	0,572	0,046	0,708	1,588	...	0,045	0,588	0,019	0,033
2018.	12.	0,344	1,262	1,448	0,053	0,252	1,368	1,658	0,055	1,036	0,042	0,706	1,136	1,958	0,082	1,003	0,973	...	0,027	0,043
2019.	12.	0,299	1,137	1,232	0,061	0,378	1,106	1,570	0,051	0,944	0,040	0,445	1,229	1,491	0,031	0,864	...	1,305	0,029	0,028
2019.	01.	0,304	1,052	1,290	0,051	0,225	1,083	1,577	0,056	0,915	0,043	0,452	0,997	2,056	0,033	0,970	0,032	0,045
	02.	0,321	1,126	1,405	0,063	0,298	1,080	1,862	0,056	0,867	0,043	0,343	0,864	1,978	0,032	...	0,966	...	0,023	0,037
	03.	0,311	1,083	1,296	0,065	0,275	1,010	1,331	0,054	0,730	0,043	0,420	1,745	1,774	0,031	0,807	1,150	...	0,031	0,043
	04.	0,236	0,989	1,402	0,061	0,291	0,956	1,268	0,054	0,976	0,043	0,427	0,835	1,897	0,080	0,397	1,052	...	0,027	0,039
	05.	0,434	1,007	1,496	0,061	0,300	0,949	1,503	0,054	0,672	0,043	0,186	1,265	1,139	0,025	0,028	0,046
	06.	0,313	1,024	1,241	0,061	0,346	1,118	1,601	0,053	0,705	0,042	0,517	1,242	1,050	0,029	0,346	0,033	0,030
	07.	0,335	0,942	1,419	0,060	0,390	1,023	1,556	0,052	0,485	0,042	0,857	1,578	1,287	0,028	0,041	0,022	0,040
	08.	0,327	1,135	1,435	0,060	0,783	1,043	1,443	0,052	0,725	0,041	0,722	1,387	1,212	0,030	0,025	0,035
	09.	0,427	0,944	1,365	0,062	0,391	0,982	1,530	0,053	0,862	0,041	0,782	1,060	1,834	0,030	0,465	0,030	0,031
	10.	0,239	1,046	1,320	0,060	0,341	1,051	1,329	0,052	0,862	0,041	0,960	1,021	1,518	0,033	0,838	1,465	...	0,026	0,026
	11.	0,528	1,084	1,324	0,061	0,593	0,929	1,536	0,051	0,879	0,040	0,585	0,723	1,415	0,034	0,980	1,104	...	0,025	0,032
	12.	0,299	1,137	1,232	0,061	0,378	1,158	1,570	0,051	0,944	0,040	0,445	1,229	1,491	0,031	0,864	1,012	1,305	0,029	0,028

Износи депозита (нови послови)

у хиљадама КМ

2015.	12.	15.246	29.802	27.103	2.540.711	22.363	57.842	54.185	921.532	7.180	233.901	16.591	61.505	8.118	2.029.544	3.118	10.252	...	475.393	63.119
2016.	12.	12.326	33.407	37.407	3.052.215	15.650	50.354	53.399	1.046.384	3.090	261.142	19.822	14.794	8.874	2.168.102	1.663	...	17.116	523.643	75.169
2017.	12.	11.394	24.378	19.272	3.375.019	11.119	50.394	38.014	1.248.762	3.981	287.026	9.762	16.772	...	2.653.618	1.663	677.882	89.421
2018.	12.	13.211	26.379	34.047	3.938.041	9.431	50.050	73.670	1.482.740	4.001	319.831	54.947	9.111	39.381	3.229.644	10.788	3.815	...	741.850	64.148
2019.	12.	16.084	22.228	28.581	4.537.961	10.740	66.052	70.124	1.658.352	4.723	345.752	36.636	31.437	16.943	3.552.249	7.182	...	2.265	709.023	86.536
2019.	01.	7.868	19.615	29.052	4.025.574	12.908	43.278	61.083	1.508.836	5.471	321.359	13.284	17.436	26.425	3.275.169	11.666	761.814	61.657
	02.	6.628	23.388	28.925	4.109.172	11.592	37.469	96.213	1.528.070	2.478	323.552	2.733	4.111	2.841	3.136.753	712.341	59.994
	03.	7.525	20.609	31.948	4.135.828	9.721	31.208	46.410	1.598.878	2.473	326.522	14.981	53.909	11.038	3.058.858	39.411	1.775	...	738.413	63.474
	04.	7.272	16.820	38.713	4.175.142	10.422	33.576	52.218	1.608.517	4.487	325.880	4.662	9.884	48.568	3.176.951	5.996	2.386	...	730.733	59.832
	05.	9.008	21.105	42.690	4.238.484	9.379	30.804	50.728	1.621.669	3.579	330.473	2.914	36.468	5.468	3.112.024	657.172	63.189
	06.	6.939	16.596	22.702	4.266.965	11.583	31.698	34.863	1.622.784	1.704	330.867	4.315	22.558	24.841	3.236.078	630	699.894	61.807
	07.	7.609	29.924	35.623	4.269.225	11.746	36.352	49.177	1.622.959	3.809	334.606	23.755	17.191	9.134	3.412.506	22.978	781.418	69.390
	08.	7.089	22.771	31.474	4.304.015	36.364	36.889	58.406	1.611.868	4.998	335.822	5.724	46.684	24.535	3.508.078	783.161	61.521
	09.	8.790	23.579	30.868	4.206.077	10.256	31.695	47.962	1.579.862	3.919	340.016	28.752	11.984	3.800	3.461.213	1.839	782.047	63.467
	10.	9.977	20.872	31.068	4.442.894	9.864	30.676	47.505	1.638.093	3.010	340.470	2.433	3.357	8.763	3.524.923	822	49.485	...	758.871	94.671
	11.	9.673	19.712	30.780	4.404.062	13.841	32.953	43.113	1.665.877	7.330	342.044	7.856	3.277	23.045	3.461.441	10.065	6.954	...	785.131	88.222
	12.	16.084	22.228	28.581	4.537.961	10.740	44.538	70.124	1.658.352	4.723	345.752	36.636	31.437	16.943	3.552.249	7.182	23.959	2.265	709.023	86.536

Напомена:

* Каматне стопе на депозите по виђену и износи тих депозита се односе на постојеће послове (преостала стања).

Каматне стопе на депозите с договореним доспијећем и износи тих депозита се односе на нове послове.

Депозити у страној валути обухватају све стране осим EUR

T13

**Укупни депозити и кредити комерцијалних банака
(на крају периода, у милионима КМ)**

Година	Мјесец	Преносиви депозити	ДЕПОЗИТИ		КРЕДИТИ		
			Остали депозити	Укупни депозити	Краткорочни кредити	Дугорочни кредити	Укупни кредити
1	2	3	4	5(3+4)	6	7	8(6+7)
2006.	12	4.004,4	4.758,1	8.762,5	2.057,0	6.755,6	8.812,6
2007.	12.	5.105,8	6.980,7	12.086,5	2.541,4	8.954,2	11.495,5
2008.	12.	4.904,3	6.970,0	11.874,4	3.427,5	10.708,6	14.136,1
2009.	12.	5.214,4	6.877,0	12.091,4	3.391,5	10.293,3	13.684,8
2010.	12.	5.556,9	6.972,4	12.529,3	3.614,8	10.530,3	14.145,1
2011.	12.	5.518,1	7.474,1	12.992,2	3.972,1	10.929,9	14.901,9
2012.	12.	5.306,9	8.018,8	13.325,8	4.271,2	11.271,3	15.542,5
2013.	12.	5.771,9	8.477,3	14.249,2	4.318,6	11.707,7	16.026,4
2014.	12.	6.292,8	9.082,5	15.375,2	4.170,2	12.303,3	16.473,5
2015.	12.	7.038,7	9.492,1	16.530,8	4.164,9	12.701,9	16.866,8
2016.	12.	8.056,6	9.695,5	17.752,1	4.152,6	13.048,5	17.201,1
2017.	12.	9.558,1	10.111,0	19.669,1	4.261,5	14.160,9	18.422,4
2018.	12.	11.318,5	10.431,3	21.749,8	4.289,8	15.196,1	19.485,8
2019.	12.	12.566,6	11.253,8	23.820,4	4.651,2	16.121,5	20.772,8
2019.	01.	11.457,3	10.436,4	21.893,7	4.283,7	15.159,5	19.443,2
	02.	11.360,0	10.494,6	21.854,6	4.353,5	15.180,4	19.533,9
	03.	11.479,5	10.534,2	22.013,7	4.410,2	15.343,8	19.754,1
	04.	11.743,8	10.514,2	22.258,0	4.496,9	15.442,9	19.939,8
	05.	11.653,1	10.630,1	22.283,1	4.505,1	15.568,9	20.074,0
	06.	11.790,3	10.719,7	22.510,0	4.539,7	15.683,6	20.223,3
	07.	12.085,0	10.746,5	22.831,5	4.535,0	15.716,7	20.251,6
	08.	12.310,6	10.866,8	23.177,3	4.516,8	15.701,0	20.217,8
	09.	12.304,9	11.065,0	23.369,9	4.559,8	15.882,2	20.442,0
	10.	12.371,9	11.168,7	23.540,6	4.588,7	15.938,5	20.527,1
	11.	12.470,4	11.218,2	23.688,6	4.643,5	16.004,3	20.647,8
	12.	12.566,6	11.253,8	23.820,4	4.651,2	16.121,5	20.772,8

Од јануара 2019. године извршена је рекласификација валутне структуре финансијских инструмената (кредити, депозити, хартије од вриједности) исказаних оригинално у КМ са валутном клаузулом са позиција домаће валуте на позиције стране валуте у извјештајима монетарне статистике у складу са препорукама из ММФ-овог Приручника и Водича за компилацију монетарне и финансијске статистике из 2016. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види напомену на страни 162

Напомена:

Укупни депозити представљају обавезе комерцијалних банака БиХ према свим домаћим институционалним секторима у домаћој и страндој валути. Укупни кредити представљају потраживања комерцијалних банака БиХ од свих институционалних сектора, у домаћој и страндој валути.

T14

**Секторска структура преносивих депозита код комерцијалних банака
(на крају периода, у милионима КМ)**
ДЕПОЗИТИ ДОМАЋИХ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ СЕКТОРА

Година	Мјесец	Депозити институција БХ	Депозити влада јавног сектора	Депозити влада кантона	Депозити влада општина	Депозити фондова социјалне заштите	Депозити осталих финансијских институција	Депозити нефинансијских јавних предузећа	Депозити нефинансијских приватних предузећа	Депозити непрофитних организација	Депозити домаћинства	Остали депозити	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3...+13
2006.	12.	44,2	393,7	348,6	169,8	124,3	156,0	697,6	1.067,2	139,6	853,3	10,1	4.004,4
2007.	12.	45,7	544,5	381,0	242,0	147,5	186,2	740,3	1.321,0	176,2	1.311,7	9,6	5.105,8
2008.	12.	52,3	255,2	271,7	204,0	108,2	137,5	781,8	1.328,9	161,3	1.558,8	44,7	4.904,3
2009.	12.	41,4	416,0	352,7	187,9	148,6	146,5	852,2	1.280,0	173,1	1.601,4	14,5	5.214,4
2010.	12.	58,8	458,1	291,0	194,6	149,7	144,2	723,8	1.444,3	172,4	1.904,0	16,1	5.556,9
2011.	12.	42,2	413,1	290,9	190,0	154,8	176,9	688,5	1.447,8	182,1	1.917,2	14,7	5.518,1
2012.	12.	94,0	339,2	231,1	195,2	105,9	161,5	517,5	1.443,4	186,5	2.015,3	17,0	5.306,9
2013.	12.	65,3	300,8	228,1	172,4	79,0	209,7	615,2	1.667,4	194,4	2.226,8	12,8	5.771,9
2014.	12.	60,0	412,1	261,4	176,9	61,4	171,5	470,8	1.954,4	247,9	2.462,7	13,7	6.292,8
2015.	12.	102,2	468,3	312,0	209,3	33,9	198,7	498,8	2.104,8	245,0	2.841,6	24,2	7.038,7
2016.	12.	94,9	520,2	399,6	255,6	58,1	190,1	523,9	2.313,6	251,1	3.431,4	18,0	8.056,6
2017.	12.	150,8	612,8	575,2	305,9	130,0	230,2	618,1	2.775,5	281,5	3.858,3	19,6	9.558,1
2018.	12.	122,8	932,2	691,9	365,7	261,0	273,7	724,0	3.095,3	303,2	4.523,7	24,9	11.318,5
2019.	12.	122,1	885,8	823,8	395,1	323,9	284,6	684,7	3.437,2	345,1	5.242,8	21,5	12.566,6
2019.	01.	140,2	939,9	671,5	390,1	277,0	265,2	728,9	3.101,0	333,8	4.586,1	23,5	11.457,3
	02.	141,1	925,7	689,3	390,6	263,5	265,6	738,1	2.900,8	336,2	4.686,1	23,0	11.360,0
	03.	131,5	948,0	727,6	403,0	314,7	263,0	667,3	2.879,5	331,1	4.784,1	29,8	11.479,5
	04.	121,2	1.040,8	759,4	401,0	276,8	238,0	714,7	2.976,6	318,9	4.856,0	40,4	11.743,8
	05.	117,9	952,6	772,1	397,7	262,3	252,1	704,9	2.920,4	339,9	4.911,6	21,6	11.653,1
	06.	88,9	990,6	754,3	393,4	265,2	258,4	665,7	3.072,7	343,4	4.936,3	21,4	11.790,3
	07.	99,1	936,0	793,1	395,4	287,6	273,8	757,4	3.234,0	345,4	4.942,4	20,7	12.085,0
	08.	119,8	983,1	828,0	388,0	285,1	260,2	760,0	3.362,6	344,2	4.957,5	22,1	12.310,6
	09.	134,5	938,0	880,8	377,8	284,4	266,0	779,8	3.292,2	340,4	4.989,0	22,2	12.304,9
	10.	122,6	881,0	902,6	385,9	313,4	240,4	742,9	3.377,6	352,1	5.029,8	23,8	12.371,9
	11.	140,0	886,5	899,4	389,2	340,7	263,8	702,7	3.377,6	358,7	5.089,6	22,1	12.470,4
	12.	122,1	885,8	823,8	395,1	323,9	284,6	684,7	3.437,2	345,1	5.242,8	21,5	12.566,6

Од јануара 2019. године извршена је рекласификација валутне структуре финансијских инструментена (кредити, депозити, хартије од вриједности) исказаних оригинално у КМ са валутном клаузулом са позиција домаће валуте на позиције стране валуте у извјештajima монетарне статистике у складу са препорукама из ММФ-овог Приручника и Водича за компилацију монетарне и финансијске статистике из 2016. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види напомену на страни 162

Напомена:

Преносиви депозити су расположиви на захтјев без накнада и ограничења, могу се директно употребити за плаћања трећим лицима, посебни штедни рачуни с којих је дозвољен пренос средстава на преносиве депозите.

T15

**Секторска структура осталих депозита код комерцијалних банака
(на крају периода, у милионима КМ)**
ДЕПОЗИТИ ДОМАЋИХ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ СЕКТОРА

Година	Мјесец	Депозити институција БиХ	Депозити влада јавног сектора	Депозити влада кантона	Депозити влада општина	Депозити фондова социјалне заштите	Депозити осталих финансијских институција	Депозити нефинансијских јавних предузећа	Депозити нефинансијских приватних предузећа	Депозити непрофитних организација	Депозити домаћинства	Остали депозити	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13
2006.	12.	22,7	222,3	35,6	33,0	42,4	168,3	405,0	516,0	50,9	3.246,9	15,1	4.758,1
2007.	12.	11,8	1.457,4	56,4	47,4	124,0	217,5	537,8	595,4	59,8	3.854,2	18,9	6.980,7
2008.	12.	16,0	1.211,7	21,3	50,1	101,5	334,0	758,5	743,7	78,1	3.647,0	8,2	6.970,0
2009.	12.	4,7	725,3	20,9	48,8	61,7	478,8	753,5	606,0	100,5	4.062,0	14,8	6.877,0
2010.	12.	22,5	383,2	16,8	41,2	49,2	438,8	825,0	504,5	91,2	4.580,4	19,6	6.972,4
2011.	12.	62,8	237,8	24,0	30,0	41,7	567,5	816,3	471,5	79,1	5.134,1	9,2	7.474,1
2012.	12.	31,7	242,0	21,4	27,6	31,0	598,3	778,9	537,8	87,1	5.639,9	23,0	8.018,8
2013.	12.	62,7	170,8	21,0	26,6	35,0	651,4	724,0	531,1	100,3	6.137,1	17,1	8.477,3
2014.	12.	127,1	266,0	36,8	36,0	32,0	674,0	669,6	529,3	115,6	6.579,3	16,6	9.082,5
2015.	12.	129,7	224,7	25,0	36,3	31,9	693,0	688,7	501,9	120,7	7.023,2	17,0	9.492,1
2016.	12.	73,4	226,3	26,4	22,3	34,7	771,4	695,9	474,2	123,4	7.229,7	17,6	9.695,5
2017.	12.	116,6	243,8	24,3	34,4	22,9	816,8	766,7	554,4	102,6	7.412,8	15,7	10.111,0
2018.	12.	62,6	267,5	41,9	37,4	16,7	873,7	758,4	627,8	95,7	7.622,7	26,9	10.431,3
2019.	12.	51,7	582,1	90,8	51,2	28,8	870,8	826,0	615,4	102,4	7.998,1	36,6	11.253,8
	01.	102,2	261,9	41,1	37,0	13,5	873,3	771,7	553,8	93,3	7.669,3	19,4	10.436,4
	02.	102,9	259,4	40,3	37,0	15,1	869,7	793,5	537,7	93,5	7.726,4	19,1	10.494,6
	03.	100,7	259,3	40,8	37,1	13,9	871,0	845,0	529,0	93,5	7.724,4	19,5	10.534,2
	04.	100,1	230,9	41,3	37,1	15,0	873,4	852,0	514,2	98,6	7.729,9	21,6	10.514,2
	05.	98,5	330,3	41,6	37,9	16,4	867,2	838,7	518,5	98,8	7.759,1	23,3	10.630,1
	06.	96,5	365,0	41,9	45,9	31,8	899,5	833,5	515,0	93,8	7.773,6	23,5	10.719,7
	07.	94,7	358,9	41,8	50,0	28,3	917,5	794,9	529,3	100,0	7.796,7	34,5	10.746,5
	08.	93,0	401,4	43,1	49,1	32,8	908,8	805,9	528,1	101,2	7.864,4	39,0	10.866,8
	09.	94,1	551,8	45,1	56,2	29,8	898,4	764,5	572,7	107,0	7.903,4	42,1	11.065,0
	10.	92,9	608,8	44,2	52,6	23,7	891,5	808,1	579,1	103,9	7.922,4	41,5	11.168,7
	11.	94,2	629,6	42,6	53,2	24,7	892,6	809,1	591,7	100,3	7.941,7	38,5	11.218,2
	12.	51,7	582,1	90,8	51,2	28,8	870,8	826,0	615,4	102,4	7.998,1	36,6	11.253,8

Од јануара 2019. године извршена је рекласификација валутне структуре финансијских инструмената (кредити, депозити, хартије од вриједности) исказаних оригинално у КМ са валутном клаузулом са позиција домаће валуте на позиције стране валуте у извјештајима монетарне статистике у складу са препорукама из ММФ-овог Приручника и Водича за компилацију монетарне и финансијске статистике из 2016. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види напомену на страни 162

Напомена:

Остали депозити дозвољавају аутоматско повлачење средстава али не и плаћање трећим лицима, штедне и орочене депозите, остала депозите - остало.

T16

**Секторска структура краткорочних кредита комерцијалних банака
(на крају периода, у милионима КМ)**

КРЕДИТИ ДОМАЋИМ ИНСТИТУЦИОНАЛНИМ СЕКТОРИМА													
Година	Мјесец	Кредити институцијама Бих	Кредити владама јавног сектора	Кредити владама кантона	Кредити владама општина	Кредити фондовима социјалне заштите	Кредити осталим финансијским институцијама	Кредити нефинансијским јавним предузенима	Кредити нефинансијским приватним предузенима	Кредити непрофитним организацијама	Кредити становништву	Остало кредити	Укупно
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13
2006.	12.	0,1	6,2	2,2	1,4	0,1	30,1	77,6	1.453,4	11,8	466,6	7,5	2.057,0
2007.	12.	0,0	6,3	2,3	0,3	0,0	53,5	73,8	1.819,0	17,0	564,5	4,6	2.541,4
2008.	12.	0,0	6,0	2,3	10,4	0,1	69,8	76,5	2.579,8	32,8	645,7	4,2	3.427,5
2009.	12.	3,2	8,7	2,2	31,7	33,5	33,4	80,0	2.459,8	10,6	716,4	12,0	3.391,5
2010.	12.	0,1	6,1	2,3	21,9	40,6	28,1	69,1	2.624,0	13,5	801,9	7,1	3.614,8
2011.	12.	0,0	11,9	1,4	21,5	26,0	37,4	70,1	2.935,2	5,9	858,4	4,2	3.972,1
2012.	12.	0,0	2,6	0,7	22,2	9,9	41,1	73,8	3.188,4	6,7	919,5	6,3	4.271,2
2013.	12.	0,0	12,9	0,6	40,1	35,3	28,5	89,2	3.152,2	5,5	942,2	12,1	4.318,6
2014.	12.	0,0	26,7	4,0	45,3	26,0	27,4	90,7	2.989,7	4,9	936,4	19,0	4.170,2
2015.	12.	0,0	72,0	4,8	22,0	39,4	28,3	86,4	2.944,8	4,2	937,0	26,0	4.164,9
2016.	12.	0,0	48,0	1,6	19,8	8,5	27,2	90,4	3.030,0	7,2	904,9	14,9	4.152,6
2017.	12.	0,0	44,3	1,4	15,7	7,8	33,8	73,2	3.163,2	10,2	896,4	15,4	4.261,5
2018.	12.	0,0	60,2	1,1	12,8	4,3	40,6	89,6	3.151,5	6,2	911,3	12,1	4.289,8
2019.	12.	0,0	17,3	0,1	12,5	2,0	49,3	104,1	3.537,7	6,8	919,8	1,7	4.651,2
2019.	01.	0,0	58,6	0,7	12,1	2,5	32,1	88,1	3.184,6	6,2	898,0	0,9	4.283,7
	02.	0,0	53,0	0,7	13,7	2,5	29,5	93,8	3.266,5	6,0	887,1	0,8	4.353,5
	03.	0,0	52,7	0,6	12,8	2,5	32,1	92,9	3.302,1	8,0	905,5	1,1	4.410,2
	04.	0,0	57,5	0,9	12,7	2,5	34,7	91,0	3.388,4	8,3	899,5	1,1	4.496,9
	05.	0,0	57,6	0,9	12,5	2,5	33,4	92,7	3.397,1	8,7	898,8	0,9	4.505,1
	06.	0,0	19,2	0,6	12,7	2,5	54,2	95,5	3.441,6	9,1	903,2	1,1	4.539,7
	07.	0,0	17,5	0,6	13,8	2,5	37,6	84,0	3.454,0	9,6	913,3	2,1	4.535,0
	08.	0,0	17,4	0,4	14,1	2,5	41,8	86,2	3.425,2	9,5	918,4	1,3	4.516,8
	09.	0,0	16,3	0,9	14,0	2,7	49,1	97,2	3.441,5	7,8	929,0	1,4	4.559,8
	10.	0,0	17,4	0,6	11,5	1,4	46,1	100,4	3.479,2	5,6	925,3	1,2	4.588,7
	11.	0,0	17,6	0,3	14,7	1,7	41,6	105,2	3.534,8	5,1	921,1	1,4	4.643,5
	12.	0,0	17,3	0,1	12,5	2,0	49,3	104,1	3.537,7	6,8	919,8	1,7	4.651,2

Од јануара 2019. године извршена је рекласификација валутне структуре финансијских инструмената (кредити, депозити, хартије од вриједности) исказаних оригинално у КМ са валутном клаузулом са позиција домаће валуте на позиције стране валуте у извјештајима монетарне статистике у складу са препорукама из ММФ-овог Приручника и Водича за компилацију монетарне и финансијске статистике из 2016. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види напомену на страни 162

Напомена:

До 2006. укупна потраживања од свих нивоа владе и фондова (краткорочно и дугорочно) су приказана у табели краткорочних кредита (колоне 3, 4, 5, 6, 7) у укупном износу, јер изворни подаци не дају рочну структуру потраживања за владе и фондове. Краткорочни кредити представљају потраживања комерцијалних банака од свих домаћих институцијоналних сектора до једне године, у домаћој и страној валути.

T17

**Секторска структура дугорочних кредита комерцијалних банака
(на крају периода, у милионима КМ)**

КРЕДИТИ ДОМАЋИМ ИНСТИТУЦИОНАЛНИМ СЕКТОРИМА														
Година	Мјесец	Кредити институцијама Бих	Кредити владама јавног сектора	Кредити владама кантона	Кредити владама општина	Кредити фондовима социјалне заштите	Кредити осталим финансијским институцијама	Кредити нефинансијским јавним предузетима	Кредити нефинансијским приватним предузетима	Кредити непрофитним организацијама	Кредити становништву	Остале кредити	Укупно	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13	
2006.	12.	0,0	0,4	1,3	56,2	0,6	31,8	167,7	2.592,7	10,3	3.893,0	1,5	6.755,6	
2007.	12.	0,7	8,8	1,1	92,3	15,5	77,9	195,0	3.439,2	18,5	5.104,4	0,9	8.954,2	
2008.	12.	1,7	95,6	0,9	132,5	13,5	73,9	177,2	4.142,2	19,5	6.051,1	0,5	10.708,6	
2009.	12.	1,4	89,2	2,1	155,5	19,7	43,6	185,8	4.186,9	17,4	5.590,8	0,9	10.293,3	
2010.	12.	0,1	105,8	40,2	201,6	26,5	27,0	270,8	4.309,5	17,4	5.522,3	9,1	10.530,3	
2011.	12.	0,0	233,2	42,8	251,1	38,8	25,4	285,3	4.186,7	12,7	5.846,4	7,5	10.929,9	
2012.	12.	0,0	404,3	68,7	289,5	28,4	19,3	313,0	4.248,8	16,3	5.875,2	7,9	11.271,3	
2013.	12.	0,0	418,6	77,9	299,4	17,5	23,4	361,5	4.369,0	15,0	6.123,0	2,5	11.707,7	
2014.	12.	0,0	465,2	161,2	295,2	77,1	20,0	351,4	4.429,6	9,7	6.491,7	2,3	12.303,3	
2015.	12.	0,0	418,3	225,5	281,7	99,0	31,8	310,3	4.473,4	12,5	6.847,2	2,2	12.701,9	
2016.	12.	0,0	295,5	231,5	262,0	95,7	25,2	281,5	4.673,3	11,9	7.171,4	0,5	13.048,5	
2017.	12.	0,0	333,7	207,8	276,3	79,5	49,6	328,4	5.156,5	11,6	7.717,3	0,2	14.160,9	
2018.	12.	0,0	328,5	185,7	279,4	169,9	85,0	331,7	5.471,5	14,1	8.330,0	0,4	15.196,1	
2019.	12.	0,0	399,2	168,6	301,0	197,5	95,3	393,5	5.496,3	13,8	9.055,8	0,5	16.121,5	
2019.	01.	0,0	327,2	179,5	276,5	169,0	79,8	325,7	5.433,1	13,5	8.354,8	0,4	15.159,5	
	02.	0,0	318,2	175,9	269,3	178,8	78,8	318,2	5.413,8	13,0	8.413,7	0,4	15.180,4	
	03.	0,0	355,0	171,8	267,4	179,4	80,6	322,4	5.453,5	13,3	8.500,2	0,4	15.343,8	
	04.	0,0	362,5	163,6	267,4	178,9	82,2	320,1	5.468,7	13,1	8.586,1	0,4	15.442,9	
	05.	0,0	356,1	160,7	285,2	177,7	87,5	327,1	5.478,7	12,9	8.682,8	0,3	15.568,9	
	06.	0,0	342,2	155,8	293,6	175,8	89,2	322,1	5.532,3	13,5	8.758,7	0,3	15.683,6	
	07.	0,0	335,4	148,0	293,1	173,9	88,2	319,9	5.514,2	13,4	8.830,3	0,3	15.716,7	
	08.	0,0	334,7	145,6	292,1	173,2	89,5	325,3	5.456,4	13,4	8.870,5	0,3	15.701,0	
	09.	0,0	419,6	164,4	292,3	171,8	91,6	319,0	5.480,8	13,4	8.929,0	0,3	15.882,2	
	10.	0,0	416,3	160,2	296,7	170,1	95,2	321,8	5.475,8	13,6	8.988,4	0,3	15.938,5	
	11.	0,0	411,8	158,8	297,0	168,8	92,6	380,1	5.463,9	13,7	9.017,3	0,3	16.004,3	
	12.	0,0	399,2	168,6	301,0	197,5	95,3	393,5	5.496,3	13,8	9.055,8	0,5	16.121,5	

Од јануара 2019. године извршена је рекласификација валутне структуре финансијских инструментена (кредити, депозити, хартије од вриједности) исказаних оригинално у КМ са валутном клаузулом са позиција домаће валуте на позиције стране валуте у извјештајима монетарне статистике у складу са препорукама из ММФ-овог Приручника и Водича за компилацију монетарне и финансијске статистике из 2016. године.

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Види напомену на страни 162

Напомена:

До 2006. укупна потраживања од свих нивоа влада и фондове (краткорочно и дугорочно) су приказана у табели краткорочних кредитова (колоне 3, 4, 5, 6, 7) у укупном износу јер извршни подаци не дају рочну структуру потраживања за владе и фондове. Дугорочни кредити представљају потраживања комерцијалних банака од свих домаћих институционалних сектора преко једне године, у домаћој и страној валути.

T18	Куповина и продаја конвертибилне марке (у хиљадама КМ)				
	Година	Мјесец	Продаја	Куповина	Салдо
1	2	3	4	5 (3-4)	6
2006.		3.316.074	2.181.712	1.134.362	4.880.802
2007.		3.878.146	2.822.867	1.055.279	5.936.081
2008.		4.933.211	5.564.318	-631.108	5.304.973
2009.		4.197.642	4.234.491	-36.849	5.268.124
2010.		5.273.777	5.014.550	259.227	5.527.351
2011.		5.088.041	5.162.710	-74.669	5.452.682
2012.		5.511.162	5.491.846	19.316	5.471.998
2013.		4.588.615	3.918.598	670.017	6.142.015
2014.		5.065.358	4.379.047	686.312	6.828.327
2015.		5.470.552	4.699.060	771.492	7.599.818
2016.		7.485.849	6.622.039	863.811	8.463.629
2017.		8.476.378	7.421.186	1.055.192	9.518.821
2018.		10.792.432	9.780.514	1.011.918	10.530.740
2019.		11.385.556	10.533.525	852.031	11.382.771
2019.	01.	1.036.312	1.129.614	-93.302	10.437.437
	02.	762.888	784.795	-21.907	10.415.531
	03.	814.865	997.379	-182.514	10.233.017
	04.	1.252.277	867.879	384.398	10.617.415
	05.	967.429	928.455	38.974	10.656.389
	06.	851.020	806.473	44.547	10.700.936
	07.	1.011.937	828.952	182.985	10.883.920
	08.	1.049.168	725.280	323.889	11.207.809
	09.	758.706	849.100	-90.394	11.117.415
	10.	859.959	874.260	-14.301	11.103.114
	11.	860.935	830.668	30.267	11.133.381
	12.	1.160.061	910.670	249.390	11.382.771

T19 Просјечне обавезне резерве (у хиљадама КМ)					
Година	Мјесец	Основица за обрачун обавезне резерве	Просјечне обавезне резерве	Просјечан салдо рачуна обавезних резерви код ЦББиХ	Разлика
1	2	3	4	5	6=5-4
2008.	12.	17.320.130	2.961.865	3.630.571	668.706
2009.	12.	16.194.265	1.754.398	3.010.417	1.256.019
2010.	12.	15.617.849	1.624.905	3.154.793	1.529.888
2011.	12.	15.227.393	1.323.886	2.959.315	1.635.429
2012.	12.	14.755.574	1.257.850	2.711.013	1.453.163
2013.	12	15.162.241	1.290.758	3.103.865	1.813.107
2014.	12	15.999.278	1.370.137	3.577.824	2.207.688
2015.	12.	16.664.525	1.432.593	3.770.500	2.337.907
2016.	12	18.494.243	1.734.081	4.057.613	2.323.532
2017.	12.	21.224.853	2.122.485	4.303.340	2.180.855
2018.	12.	23.537.084	2.353.708	5.205.234	2.851.526
2019.	12.	25.752.968	2.575.297	5.589.021	3.013.724
2019.	01.	24.910.437	2.491.044	5.554.253	3.063.209
	02.	24.936.342	2.493.634	5.526.285	3.032.651
	03.	24.923.712	2.492.371	5.377.859	2.885.487
	04.	25.230.323	2.523.032	5.477.014	2.953.982
	05.	25.333.594	2.533.359	5.511.661	2.978.302
	06.	25.473.415	2.547.342	5.534.936	2.987.594
	07.	25.759.327	2.575.933	5.502.711	2.926.778
	08.	26.075.857	2.607.586	5.675.195	3.067.609
	09.	26.387.142	2.638.714	5.812.973	3.174.259
	10.	26.507.574	2.650.757	5.672.488	3.021.731
	11.	26.630.066	2.663.007	5.704.901	3.041.894
	12.	26.867.825	2.686.782	5.717.970	3.031.188

Напомена:

Од 1. јула 2016. године стопа обавезне резерве коју примјењује ЦББиХ на основицу за обрачун обавезне резерве износи 10%.

Од 1. јула 2016. године ЦББиХ примјењује нове стопе за обрачун накнаде на средства на рачуну резерви банака: Централна банка БиХ на рачуну резерви комерцијалне банке у обрачунском периоду ни обрачунава накнаду на износ средстава обавезне резерве, а на износ средстава изнад обавезне резерве обрачунава накнаду по стопи која је једнака 50% стопе коју примјењује Европска централна банка на депозите комерцијалних банака (Deposit Facility Rate).

Од 1. маја 2015. године Централна банка обрачунава накнаду банци на износ средстава те банке на рачуну резерви код Централне банке у обрачунском периоду, како слиједи:

- на износ обавезне резерве – просјек EONIA-е који је у истом периоду забиљежен на тржишту умањен за 10 базних поена, или минимум нула,

- на износ средстава изнад обавезне резерве – нулта стопа накнаде.

Нулта стопа накнаде на обавезну резерву примјењује се у случају да је просјечна EONIA умањена за 10 базних поена имала негативну вриједност.

Од 1. септембра 2014. стопа накнаде се утврђује на основу пондерисаног просјека каматних стопа које је у истом периоду на тржишту остварила Централна банка на депозите инвестиране до мјесец дана, с тим да се на износ обавезне резерве обрачунава 70% или минимум нула, а на износ средстава изнад обавезне резерве 90% од наведене стопе или минимум нула.

Од 1. августа 2011. године стопа накнаде се утврђује на основу пондерисаног просјека каматних стопа које је у истом периоду на тржишту остварила Централна банка на депозите инвестиране до мјесец дана, с тим да се на износ обавезне резерве обрачунава 70%, а на износ средстава изнад обавезне резерве 90% од наведене стопе.

Од 1. фебруара 2011. г. стопа обавезне резерве на депозите и позајмљена средства са уговореним роком доспијећа до једне године је смањена са 14% на 10%, док је стопа обавезне резерве на депозите и позајмљена средства са уговореним роком доспијећа преко једне године остало непромјењена.

Од 1. јула 2010. године стопа накнаде на износ обавезне резерве је промјењена и обрачунава се на основу просјека каматне стопе коју је у истом периоду остварила Централна банка на "overnight" депозите, док је стопа накнаде на износ средстава изнад обавезне резерве остало непромјењена.

Од 1. маја 2009. год. стопа обавезне резерве на депозите и позајмљена средства са уговореним роком доспијећа преко једне године износи 7%.

Од 1. априла 2009. год. стопа накнаде се утврђује: на износ средстава који је банка дужна да држи као обавезне резерве по стопи 0.50%; - на износ средстава изнад обавезне резерве по стопи која се утврђује на основу просјека каматних стопа које је у истом периоду на тржишту остварила Централна банка на депозите инвестициране до мјесец дана.

Од 1. јануара 2009. г. стопа обавезне резерве је 14% на депозите и позајмљена средства са уговореним роком доспијећа до једне године, а 10% на депозите и позајмљена средства са уговореним роком доспијећа преко једне године.

Од 11. октобра 2008. год. стопа обавезне резерве је смањена са 18% на 14%.

Од 1. јануара 2008. год. стопа обавезне резерве је повећана са 15% на 18%.

*Основицу за обрачун обавезне резерве чине депозити и позајмљена средства у домаћој и другим валутама изражени у КМ.

T20		Трансакције у платном промету (у милионима КМ)					
Година	Мјесец	RTGS		ЖИРОКЛИРИНГ		УКУПНО	
		бр. трансакција	износ	бр. трансакција	износ	бр. трансакција	износ
1	2	3	4	5	6	7=3+5	8=4+6
2006.		591.823	37.280	24.309.113	10.448	24.900.936	47.728
2007.		704.702	48.174	27.662.395	12.018	28.367.097	60.193
2008.		766.690	57.335	28.831.882	13.009	29.598.572	70.345
2009.		692.669	52.283	28.346.898	12.175	29.039.567	64.458
2010.		713.755	55.281	31.060.911	12.498	31.774.666	67.779
2011.		760.459	63.608	31.729.367	13.046	32.489.826	76.653
2012.		763.522	68.310	33.073.839	13.223	33.837.361	81.533
2013.		773.099	63.232	35.026.526	13.373	35.799.626	76.605
2014.		821.897	73.897	37.108.440	13.961	37.930.337	87.858
2015.		874.575	70.655	38.212.073	14.451	39.086.648	85.106
2016.		935.319	72.876	39.068.883	15.509	40.004.202	88.380
2017.		996.043	79.855	40.111.318	16.388	41.107.361	96.243
2018.		1.067.256	85.393	41.266.770	17.277	42.334.026	102.670
2019.		1.105.320	104.826	42.496.286	18.221	43.601.606	123.056
2019.	01.	77.464	7.201	3.123.517	1.268	3.200.981	8.470
	02.	81.295	6.749	3.248.746	1.310	3.330.041	8.059
	03.	86.963	7.732	3.477.089	1.442	3.564.052	9.173
	04.	96.913	8.740	3.738.055	1.583	3.834.968	10.323
	05.	94.080	8.738	3.649.821	1.544	3.743.901	10.291
	06.	86.261	8.091	3.337.580	1.431	3.423.841	9.522
	07.	99.251	10.323	3.874.625	1.659	3.973.876	11.982
	08.	90.528	9.132	3.438.388	1.523	3.528.916	10.655
	09.	91.307	9.150	3.521.747	1.529	3.613.054	10.680
	10.	101.189	10.193	3.805.296	1.669	3.906.485	11.862
	11.	92.028	8.135	3.402.086	1.504	3.494.114	9.639
	12.	108.041	10.641	3.879.336	1.759	3.987.377	12.400

T21

Платни биланс БиХ
(у милионима КМ)

Период	ТЕКУЋИ И КАПИТАЛНИ РАЧУН					Капитални рачун	Укупно	ФИНАНСИЈСКИ РАЧУН	НЕТО ГРЕШКЕ И ПРОПУСТИ				
	Текући рачун												
	Роба	Услуге	Примарни доходак	Секундарни доходак									
2007.	-8.480	1.862	670	3.901	415	-1.632	-1.766	-134					
2008.	-10.197	1.912	943	3.827	383	-3.132	-3.300	-167					
2009.	-7.436	1.552	955	3.341	350	-1.238	-1.131	107					
2010.	-7.186	1.713	413	3.529	389	-1.142	-957	184					
2011.	-7.827	1.593	211	3.540	357	-2.127	-2.039	88					
2012.	-7.779	1.631	205	3.676	334	-1.933	-1.806	127					
2013.	-7.099	1.624	357	3.694	337	-1.088	-909	179					
2014.	-7.874	1.698	224	3.969	442	-1.541	-1.428	113					
2015.	-7.176	1.959	194	3.573	364	-1.086	-885	201					
2016.	-7.089	2.133	40	3.507	300	-1.109	-822	286					
2017.	-7.417	2.330	-114	3.838	342	-1.021	-792	229					
2018.	-7.494	2.483	-97	3.868	315	-924	-683	241					
2019.	-7.972	2.635	-56	4.157	316	-919	-539	381					
2013. Q1	-1.607	338	83	837	78	-272	-449	-177					
Q2	-1.618	436	-106	926	80	-282	-215	67					
Q3	-1.869	481	128	951	91	-218	-25	192					
Q4	-2.005	370	251	980	89	-316	-220	96					
2014. Q1	-1.733	393	81	833	76	-351	-472	-122					
Q2	-1.912	402	-86	989	85	-522	-367	155					
Q3	-2.135	513	68	1.071	153	-330	-172	158					
Q4	-2.094	390	161	1.076	128	-338	-417	-78					
2015. Q1	-1.560	373	52	880	100	-156	-276	-120					
Q2	-1.876	514	-35	901	99	-397	-286	111					
Q3	-1.934	652	-17	891	83	-325	-209	116					
Q4	-1.805	420	193	901	82	-209	-114	94					
2016. Q1	-1.543	421	31	745	70	-276	-361	-85					
Q2	-1.866	567	-28	904	77	-345	-204	141					
Q3	-1.796	649	13	927	78	-129	53	182					
Q4	-1.885	497	23	931	75	-359	-310	49					
2017. Q1	-1.610	458	28	852	82	-191	-314	-123					
Q2	-1.984	614	-129	1.005	86	-408	-211	197					
Q3	-1.884	726	-77	993	88	-155	33	188					
Q4	-1.938	532	65	988	86	-268	-300	-33					
2018. Q1	-1.683	431	-8	854	72	-334	-446	-112					
Q2	-1.902	655	-59	1.019	76	-211	-60	151					
Q3	-1.989	815	-46	1.016	86	-118	30	148					
Q4	-1.920	583	16	979	80	-262	-208	54					
2019. Q1	-1.874	489	5	917	78	-385	-427	-42					
Q2	-2.083	741	-105	1.081	80	-287	-160	127					
Q3	-1.988	843	-9	1.063	80	-12	133	145					
Q4	-2.026	561	54	1.096	79	-235	-84	151					

Напомена:

Платни биланс БиХ урађен је у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за платни биланс и међународну инвестициону позицију, шесто издање – BPM6). Детаљнија методолошка објашњења се налазе на web страници, www.cbbh.ba под статистика.

T22

Платни биланс БиХ: Текући и капитални рачун
(у милионима КМ)

Период	ТЕКУЋИ РАЧУН												КАПИТАЛНИ РАЧУН		
	Укупно			Роба		Услуге		Примарни доходак		Секундарни доходак					
	Потражује	Дугује	Салдо	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Потражује	Дугује	Салдо	
2007.	11.764	13.811	-2.047	3.542	12.022	2.569	707	1.553	883	4.101	200	415	0	415	
2008.	12.543	16.058	-3.515	4.158	14.355	2.694	782	1.656	713	4.036	209	383	0	383	
2009.	11.046	12.634	-1.588	3.756	11.193	2.446	894	1.265	309	3.579	238	350	0	350	
2010.	12.200	13.731	-1.531	5.015	12.201	2.518	804	881	468	3.787	257	389	0	389	
2011.	13.157	15.640	-2.483	6.029	13.856	2.374	781	935	725	3.818	278	357	0	357	
2012.	13.311	15.577	-2.266	6.067	13.846	2.416	785	874	669	3.954	277	334	0	334	
2013.	13.873	15.297	-1.425	6.645	13.743	2.391	768	864	507	3.973	279	337	0	337	
2014.	14.521	16.504	-1.983	6.847	14.721	2.452	754	955	731	4.267	298	442	0	442	
2015.	14.997	16.447	-1.450	7.196	14.372	2.964	1.004	928	734	3.909	336	364	0	364	
2016.	15.650	17.059	-1.409	7.700	14.789	3.170	1.037	929	889	3.852	345	300	0	300	
2017.	17.973	19.336	-1.363	9.341	16.758	3.470	1.141	962	1.076	4.200	362	342	0	342	
2018.	19.289	20.528	-1.239	10.418	17.912	3.669	1.185	940	1.036	4.262	394	315	0	315	
2019.	19.679	20.915	-1.236	10.174	18.146	3.937	1.302	1.004	1.060	4.565	407	316	0	316	
2013. Q1	3.082	3.432	-350	1.491	3.098	478	141	207	123	906	70	78	0	78	
Q2	3.646	4.007	-361	1.806	3.424	625	190	218	323	996	70	80	0	80	
Q3	3.689	3.998	-308	1.683	3.552	755	274	231	103	1.019	68	91	0	91	
Q4	3.455	3.860	-405	1.664	3.669	532	163	208	-43	1.051	71	89	0	89	
2014. Q1	3.198	3.625	-427	1.546	3.279	525	132	225	144	903	70	76	0	76	
Q2	3.582	4.189	-607	1.698	3.610	586	184	238	324	1.060	71	85	0	85	
Q3	3.990	4.473	-483	1.792	3.927	790	277	258	190	1.151	80	153	0	153	
Q4	3.750	4.216	-466	1.811	3.905	551	161	235	73	1.153	76	128	0	128	
2015. Q1	3.420	3.676	-255	1.666	3.227	566	194	238	186	949	69	100	0	100	
Q2	3.766	4.262	-496	1.803	3.679	756	241	219	254	989	88	99	0	99	
Q3	4.107	4.515	-408	1.870	3.804	1.010	358	249	266	979	88	83	0	83	
Q4	3.703	3.994	-291	1.858	3.663	632	212	222	28	992	91	82	0	82	
2016. Q1	3.325	3.671	-346	1.657	3.200	617	195	221	190	830	85	70	0	70	
Q2	3.955	4.377	-422	1.950	3.816	794	227	223	250	988	84	77	0	77	
Q3	4.292	4.498	-207	1.985	3.781	1.040	391	256	242	1.011	84	78	0	78	
Q4	4.079	4.513	-434	2.107	3.992	719	223	229	206	1.023	91	75	0	75	
2017. Q1	3.876	4.149	-273	2.043	3.653	659	202	232	204	942	90	82	0	82	
Q2	4.517	5.011	-494	2.302	4.287	882	268	240	369	1.092	87	86	0	86	
Q3	4.990	5.232	-242	2.491	4.375	1.157	431	256	334	1.086	92	88	0	88	
Q4	4.591	4.945	-354	2.505	4.442	772	241	234	170	1.080	92	86	0	86	
2018. Q1	4.244	4.650	-406	2.391	4.073	674	243	233	241	946	92	72	0	72	
Q2	4.950	5.237	-287	2.672	4.574	932	278	230	289	1.115	96	76	0	76	
Q3	5.280	5.484	-204	2.692	4.681	1.238	423	241	287	1.109	94	86	0	86	
Q4	4.816	5.157	-342	2.664	4.584	824	241	236	219	1.092	113	80	0	80	
2019. Q1	4.360	4.823	-463	2.367	4.241	731	242	255	249	1.008	91	78	0	78	
Q2	5.161	5.528	-367	2.692	4.775	1.056	315	234	339	1.179	99	80	0	80	
Q3	5.303	5.394	-91	2.584	4.572	1.307	464	242	251	1.170	106	80	0	80	
Q4	4.855	5.170	-314	2.531	4.557	843	282	273	219	1.208	111	79	0	79	

Напомена:

Платни биланс БиХ урађен је у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за платни биланс и међународну инвестициону позицију, шесто издање – ВРМ6). Детаљнија методолошка објашњења се налазе на web страници, www.cbbh.ba под статистика.

T23

Платни биланс БиХ: Финансијски рачун
(у милионима КМ)

Година	ФИНАНСИЈСКИ РАЧУН					Укупно *
	Директне инвестиције	Портфолио инвестиције	Финансијски деривативи	Остале инвестиције	Резервна актива	
2007.	-2.560	4	0	-453	1.242	-1.766
2008.	-1.315	29	0	-1.551	-462	-3.300
2009.	-344	274	0	-957	-104	-1.131
2010.	-532	173	0	-857	258	-957
2011.	-674	46	0	-1.378	-33	-2.039
2012.	-506	19	0	-1.391	73	-1.806
2013.	-342	144	0	-1.420	709	-909
2014.	-784	107	0	-1.463	712	-1.428
2015.	-509	110	0	-1.366	881	-885
2016.	-550	167	1	-1.370	930	-822
2017.	-645	157	1	-1.440	1.136	-792
2018.	-838	255	-5	-1.209	1.114	-683
2019.	-939	229	-1	-762	935	-539
2013. Q1	-295	51	0	-37	-168	-449
Q2	-164	26	0	-317	241	-215
Q3	4	21	0	-498	447	-25
Q4	113	46	0	-568	189	-220
2014. Q1	-250	13	0	-75	-161	-472
Q2	-230	31	0	-330	163	-367
Q3	-116	-20	0	-661	625	-172
Q4	-189	83	0	-396	85	-417
2015. Q1	-105	-14	0	-106	-52	-276
Q2	-210	-44	0	-245	213	-286
Q3	-105	77	0	-558	378	-209
Q4	-89	91	0	-458	342	-114
2016. Q1	-172	1	0	-129	-62	-361
Q2	-59	47	0	-344	152	-204
Q3	-123	80	0	-596	692	53
Q4	-197	39	0	-301	148	-310
2017. Q1	-303	68	1	178	-257	-314
Q2	-87	22	0	-405	260	-211
Q3	-141	64	0	-637	747	33
Q4	-114	4	0	-576	386	-300
2018. Q1	-293	-19	0	-437	304	-446
Q2	-148	23	-1	-168	233	-60
Q3	-264	82	-1	-342	555	30
Q4	-132	168	-3	-262	22	-208
2019. Q1	-270	65	0	4	-225	-427
Q2	-402	112	0	-363	492	-160
Q3	-176	13	-1	-85	382	133
Q4	-91	39	0	-318	286	-84

Напомена:

Платни биланс БиХ урађен је у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за платни биланс и међународну инвестициону позицију, шесто издање – ВРМ6). Детаљнија методолошка објашњења се налазе на web страници, www.cbbh.ba под статистика.

Кредитор	2015.	2016.	2017.	2018	2019.		
					Главница	Камата	Укупно
Јавни кредитори	515.617	648.016	909.078	918.240	627.300	129.435	756.735
Међународне и регионалне организације	425.697	549.724	785.931	773.242	491.537	104.839	596.376
Европска инвестициона банка	59.051	79.346	88.995	98.079	78.476	21.868	100.344
Европска банка за обнову и развој	121.045	112.893	89.765	117.528	110.760	7.878	118.638
Свјетска банка - IDA	67.968	104.563	142.855	130.584	105.880	38.396	144.276
Свјетска банка - IBRD ¹⁾	51.235	52.836	52.520	52.785	46.998	17.733	64.732
Развојна банка Савјета Европе ¹⁾	4.112	4.740	5.306	5.390	4.340	1.477	5.817
Међународни фонд за развој пољопривреде	3.784	4.113	4.241	4.033	3.479	678	4.157
ММФ	106.677	179.498	390.523	353.116	114.223	12.906	127.129
ЕВРОФИМА	0	0	0	0	0	0	0
Европска комисија	11.824	11.735	11.726	11.726	27.382	3.903	31.284
Влада и владине агенције	89.919	98.293	123.147	144.997	135.763	24.596	160.359
Париски клуб ¹⁾	38.344	40.906	43.055	46.256	41.952	8.251	50.203
Саудијски фонд за развој	6.698	7.818	9.680	9.895	8.556	1.823	10.380
Остале билатерале ²⁾	44.877	49.568	70.411	88.846	85.255	14.522	99.776
Приватни кредитор	65.706	75.090	74.155	37.079	36.377	520	36.897
Лондонски клуб ¹⁾	65.706	75.090	74.155	37.079	36.377	520	36.897
Укупно	581.323	723.106	983.233	955.319	663.677	129.955	793.632

Извор:

Министарство за финансије и трезор БиХ.

1)Дуг настоје прије 1992.

2)Остале билатерале садржи следеће кредиторе: Fortis банка , Влада Јапана, ОPEC, KFW, Влада Шпаније, Извоз-Увоз Банка Кореје (EximBank), Аустријска банка, Белгија, Банка за рад и привреду (BAWAG), Raiffeisen банка

T25

Укупан дуг опште владе (Мастришки дуг)
-на крају периода, у милионима КМ -

УКУПАН ДУГ ОПШТЕ ВЛАДЕ БиХ (Мастришки дуг)

Година	СПОЉНИ ДУГ			Мастришки дуг
	Укупно	Јавни кредитори	Приватни кредитор	
1	2=3+4	3	4	5
2009.	5.236,3	4.511,3	725,0	6.427,1
2010.	6.291,0	5.601,2	689,9	7.657,6
2011.	6.663,1	6.014,6	648,5	8.605,0
2012.	7.211,8	6.598,6	613,2	9.576,6
2013.	7.563,0	6.995,1	567,9	10.069,5
2014.	8.442,3	7.928,6	513,7	11.381,0
2015.	8.692,6	8.238,5	454,1	11.982,1
2016.	8.872,5	8.504,4	368,1	12.094,8
2017.	8.147,0	7.870,1	276,9	11.325,8
2018.	8.198,1	7.935,6	262,6	11.424,6
2019.	8.098,8	7.892,3	206,5	11.520,0

Напомена:

Статистичка дефиниција дуга је као што је дефинисано по Мастришком споразуму. Подаци се објављују на неконсолидованој основи у складу са захтјевима Еуростата.

Извор: Извјештај о стању спољног дуга Министарства финансија и трезора БиХ, База података о ХОВ и кредитима ЦББХ – Статистика владиних финансија и финансијских рачуна и Монетарна и финансијска статистика

T26

**Девизне резерве ЦББиХ
(на крају периода, у милионима КМ)**

БРУТО ДЕВИЗНЕ РЕЗЕРВЕ									Нето девизне резерве	Монетарна пасива	Нето страна актива ЦББиХ
Година	Мјесец	Злато	Држање SDR	Страна валута у трезору ЦББиХ	Депозити код нерезидентних банака	Остало	Инвестиције у хартије од вриједности				
1	2	3	4	5	6	7	8	9=3+...+8	10	11	12=10-11
2006.	12.	0,0	0,6	55,2	5.002,7	0,0	393,3	5.451,7	5.450,7	5.182,6	268,1
2007.	12.	0,0	0,4	40,1	5.971,1	80,7	606,2	6.698,5	6.697,6	6.303,9	393,7
2008.	12.	0,0	0,4	212,2	4.727,9	49,9	1.305,3	6.295,7	6.294,8	5.727,5	567,3
2009.	12.	63,3	5,7	107,4	3.298,0	2,2	2.735,4	6.212,1	6.211,2	5.705,5	505,7
2010.	12.	66,9	0,0	102,2	3.000,8	2,7	3.285,1	6.457,7	6.456,3	5.969,6	486,8
2011.	12.	151,3	1,1	93,6	4.385,6	0,0	1.792,0	6.423,6	6.422,5	5.915,1	507,4
2012.	12.	159,0	4,5	133,2	2.334,5	0,0	3.877,4	6.508,6	6.507,4	5.987,0	520,4
2013.	12.	164,1	2,7	91,6	2.217,6	0,0	4.592,3	7.068,3	7.067,3	6.659,2	408,1
2014.	12.	182,7	5,2	71,8	2.181,7	0,0	5.384,1	7.825,6	7.824,5	7.293,1	531,4
2015.	12.	182,3	3,8	128,5	1.003,6	0,0	7.288,1	8.606,3	8.605,0	8.064,6	540,4
2016.	12.	205,1	2,6	194,8	2.970,4	0,0	6.158,2	9.531,1	9.529,0	8.926,3	602,6
2017.	12.	203,9	1,5	236,4	2.698,6	0,0	7.416,1	10.556,6	10.555,0	9.977,1	577,8
2018.	12.	210,0	2,2	274,1	2.911,4	0,0	8.225,4	11.623,2	11.621,4	10.983,3	638,1
2019.	12.	254,1	0,2	322,6	3.102,8	0,0	8.917,4	12.597,1	12.595,4	11.824,2	771,2
2019.	01.	216,7	3,4	287,0	2.706,7	0,0	8.360,9	11.574,8	11.572,2	10.892,9	679,3
	02.	216,8	0,0	286,9	2.782,7	0,0	8.251,7	11.538,2	11.536,0	10.867,1	669,0
	03.	216,2	0,0	286,2	2.672,5	0,0	8.298,3	11.473,3	11.471,6	10.740,8	730,8
	04.	214,9	3,6	288,1	2.887,5	0,0	8.397,0	11.791,0	11.787,8	11.071,5	716,3
	05.	219,5	0,5	294,7	2.900,1	0,0	8.450,7	11.865,6	11.863,6	11.105,9	757,7
	06.	232,7	0,5	294,8	2.947,0	0,0	8.547,2	12.022,2	12.019,9	11.202,3	817,6
	07.	239,7	4,1	294,9	3.078,7	0,0	8.585,5	12.202,9	12.200,8	11.334,9	866,0
	08.	259,7	1,3	304,3	3.262,0	0,0	8.767,8	12.595,1	12.592,3	11.655,5	936,8
	09.	253,6	0,1	304,2	2.981,1	0,0	8.913,9	12.452,9	12.450,4	11.562,7	887,7
	10.	254,8	2,6	304,9	2.935,9	0,0	8.892,4	12.390,5	12.388,4	11.550,1	838,4
	11.	249,5	0,2	304,9	2.889,2	0,0	8.948,2	12.392,0	12.389,9	11.576,1	813,8
	12.	254,1	0,2	322,6	3.102,8	0,0	8.917,4	12.597,1	12.595,4	11.824,2	771,2

Монетарни подаци ажурирани у складу са методологијом ММФ-а (Приручник за монетарну и финансијску статистику, 2000), од јануара 2006. године.

Напомена:

Бруто девизне резерве чине стања билансних позиција краткорочне стране активе ЦББиХ (злато, располагање ЦББиХ SDR-ом, девизе у трезору ЦББиХ, преносиви депозити у страној валути код нерезидентних банака и остало) и инвестирања у хартије од вриједности од јула 2006. по одлуци Инвестиционог комитета ЦББиХ. Нето девизне резерве представљају разлику између бруто девизних резерви и обавеза према нерезидентима. Монетарну пасиву ЦББиХ чине новац изван монетарних власти и депозити резидентната код монетарних власти. Нето страна актива ЦББиХ представља разлику између нето девизних резерви и монетарне пасиве ЦББиХ.

T27

**Спољнотрговинска размјена БиХ
(у милионима КМ)**

Година	Мјесец	Извоз робе	Увоз робе	Салдо извоза и увоза робе	Покривеност увоза извозом у %
1	2	3	4	5=(3-4)	6=(3/4)x100
2006.		5.164	11.389	-6.224	45,3
2007.		5.937	13.898	-7.962	42,7
2008.		6.712	16.293	-9.581	41,2
2009.		5.530	12.348	-6.818	44,8
2010.		7.096	13.616	-6.521	52,1
2011.		8.222	15.525	-7.303	53,0
2012.		7.858	15.253	-7.395	51,5
2013.		8.380	15.170	-6.790	55,2
2014.		8.682	16.199	-7.518	53,6
2015.		8.987	15.852	-6.864	56,7
2016.		9.418	16.161	-6.743	58,3
2017.		11.055	18.186	-7.130	60,8
2018.		11.900	19.270	-7.370	61,8
2019.		11.492	19.498	-8.006	58,9
2019.	01.	856	1.293	-437	66,2
	02.	926	1.550	-623	59,8
	03.	989	1.773	-784	55,8
	04.	1.035	1.750	-716	59,1
	05.	1.028	1.809	-781	56,8
	06.	996	1.608	-613	61,9
	07.	1.006	1.746	-740	57,6
	08.	845	1.526	-681	55,4
	09.	984	1.573	-589	62,6
	10.	1.013	1.709	-695	59,3
	11.	981	1.609	-628	61,0
	12.	833	1.553	-720	53,6

Напомена:

Кориштени су најновији подаци Агенције за статистику Босне и Херцеговине о вриједности увоза робе по специјалном систему трговине и нису укључена прилагођења обухвата и вриједности која се раде у сврху извјештавања о платном билансу.

T28

**БиХ извоз по земљама дестинације
(у хиљадама КМ)**

Година	Мјесец	Њемачка	Хрватска	Италија	Србија	Словенија	Аустрија	Турска	Црна Гора*	Друге земље	Укупно
2006.		668.733	965.258	713.413	681.764	629.633	313.807	11.619	-	1.191.688	5.164.296
2007.		762.169	1.090.120	779.102	770.717	645.369	369.608	25.072	155.707	1.363.793	5.936.584
2008.		913.488	1.156.836	843.065	942.277	614.875	415.224	20.524	231.444	1.594.482	6.711.690
2009.		814.110	944.144	702.356	741.441	463.129	325.370	51.853	229.506	1.311.143	5.531.199
2010.		1.085.936	1.070.626	862.022	894.775	611.744	470.584	81.662	310.180	1.789.638	7.095.505
2011.		1.215.957	1.204.440	963.546	1.001.879	706.818	619.042	150.054	300.430	2.210.001	8.222.112
2012.		1.210.103	1.165.019	939.241	710.002	653.304	654.764	182.874	249.230	2.276.299	7.857.962
2013.		1.310.844	1.194.637	1.003.294	766.745	686.503	687.565	174.625	270.745	2.459.942	8.380.275
2014.		1.317.490	955.047	1.195.438	800.690	697.785	755.827	234.392	293.818	2.665.647	8.681.742
2015.		1.412.906	925.166	1.214.930	770.695	748.870	743.062	354.630	262.844	2.908.721	8.987.194
2016.		1.479.411	985.360	1.131.096	822.846	807.200	730.590	401.047	240.751	3.220.854	9.418.109
2017.		1.595.704	1.284.200	1.209.035	1.093.685	973.397	899.235	431.094	352.507	3.647.618	11.055.383
2018.		1.741.537	1.464.040	1.352.791	1.251.801	1.057.052	1.020.991	323.223	401.455	3.610.622	11.900.289
2019.		1.675.709	1.399.922	1.300.534	1.308.885	1.006.226	1.089.881	292.554	407.211	3.011.551	11.492.472
2019.	01.	141.013	117.423	102.243	88.048	79.858	80.092	15.091	24.901	207.708	856.376
	02.	146.489	116.717	108.255	100.785	83.465	81.297	25.806	29.847	233.781	926.443
	03.	145.097	128.767	118.382	109.851	89.241	92.203	29.582	32.883	243.127	989.133
	04.	147.533	132.146	118.803	113.634	85.889	100.722	24.350	32.027	279.763	1.034.867
	05.	143.735	123.540	117.458	111.123	88.330	102.362	25.813	41.170	274.632	1.028.163
	06.	135.534	113.298	139.819	103.998	82.513	91.049	21.020	35.732	272.639	995.601
	07.	143.879	123.312	125.687	124.417	90.746	97.842	19.180	36.910	243.688	1.005.663
	08.	126.514	103.501	66.934	105.959	65.956	105.144	15.636	31.722	223.537	844.904
	09.	144.909	113.886	109.967	113.234	89.980	94.500	30.561	36.695	249.987	983.719
	10.	148.655	114.153	110.603	111.347	86.423	91.369	27.651	36.315	286.941	1.013.456
	11.	147.936	111.165	103.499	104.426	93.364	87.639	29.441	34.150	269.800	981.420
	12.	104.414	102.014	78.884	122.062	70.460	65.663	28.424	34.859	225.947	832.728

Напомена:

Критериј за приказивање појединачних земаља је учешће извоза те земље у укупном извозу БиХ у трогодишњем периоду (2016, 2017, 2018. године). У складу с наведеним, све земље са учешћем већим од 3,0% исказане су појединачно, док су остале земље укључене у категорију "Остале земље"

T29

**БиХ увоз по земљама поријекла
(у хиљадама КМ)**

Година	Мјесец	Њемачка	Италија	Србија	Хрватска	Кина	Словенија	Руска Федерација	Турска	Аустрија	Друге земље	Укупно
2006.		1.417.257	1.020.542	1.116.167	1.946.914	391.090	860.684	254.626	320.717	456.213	3.309.988	11.388.785
2007.		1.742.880	1.255.982	1.408.588	2.449.198	597.930	884.579	277.902	806.002	535.957	3.967.610	13.898.242
2008.		1.914.630	1.520.914	1.726.195	2.779.927	748.615	963.337	344.006	863.067	606.290	4.444.452	16.292.516
2009.		1.395.705	1.243.234	1.283.006	1.855.136	557.106	758.953	865.684	366.818	455.395	3.214.517	12.355.179
2010.		1.424.980	1.210.391	1.429.477	2.058.946	655.539	808.852	1.189.105	379.083	489.083	3.447.593	13.616.238
2011.		1.648.403	1.381.687	1.465.645	2.226.507	774.881	828.564	1.635.091	450.110	491.679	4.067.045	15.525.428
2012.		1.725.796	1.429.362	1.431.534	2.202.545	816.377	803.360	1.493.885	449.381	504.094	4.044.863	15.252.942
2013.		1.734.842	1.482.256	1.485.608	1.956.353	914.082	754.344	1.505.995	493.202	519.291	3.990.634	15.169.793
2014.		1.869.564	1.653.565	1.629.521	1.851.693	1.359.548	763.235	1.292.467	582.203	532.109	4.338.562	16.199.278
2015.		1.914.225	1.758.289	1.728.490	1.673.161	1.091.670	773.559	910.072	644.698	560.924	4.588.564	15.851.692
2016.		1.998.877	1.899.582	1.828.142	1.617.713	1.091.966	831.403	729.427	687.349	556.399	4.874.484	16.161.014
2017.		2.103.758	2.062.127	2.029.997	1.828.432	1.186.073	912.704	907.315	766.728	618.743	5.499.863	18.185.642
2018.		2.297.072	2.170.785	2.070.768	1.915.158	1.339.232	917.011	892.371	874.490	672.990	6.124.091	19.273.968
2019.		2.337.749	2.333.081	2.150.167	2.020.594	1.449.423	906.606	451.192	964.624	721.547	6.163.499	19.498.482
2019.	01.	147.119	142.410	130.473	130.691	104.409	62.362	48.704	56.385	49.871	420.476	1.292.899
	02.	186.490	172.430	159.383	147.783	123.304	70.278	48.109	73.291	54.425	514.121	1.549.613
	03.	223.823	198.350	187.433	168.514	133.524	83.596	52.885	88.363	65.383	570.987	1.772.859
	04.	217.596	203.748	169.297	191.425	108.378	82.021	56.380	92.345	59.610	569.649	1.750.450
	05.	232.852	214.051	186.874	188.149	133.109	80.179	56.134	86.112	65.807	565.833	1.809.099
	06.	186.541	199.997	178.740	162.943	115.622	75.299	38.482	75.221	60.316	515.319	1.608.480
	07.	212.594	216.021	192.463	201.885	125.654	77.760	24.767	78.468	61.173	554.724	1.745.508
	08.	181.887	166.813	192.833	176.504	120.587	65.039	22.319	79.591	57.712	463.095	1.526.382
	09.	187.016	204.584	188.749	160.143	113.678	72.935	22.608	79.091	54.181	489.621	1.572.606
	10.	193.844	228.854	195.962	177.327	132.142	82.159	24.650	86.817	67.676	519.128	1.708.558
	11.	187.228	199.133	182.926	162.168	127.898	85.467	30.130	81.201	66.672	486.529	1.609.352
	12.	180.759	186.691	185.033	153.062	111.118	69.511	26.023	87.741	58.722	494.017	1.552.677

Напомена:

Критериј за приказивање појединачних земаља је учешће увоза из те земље у укупном увозу БиХ у трогодишњем периоду (2016, 2017, 2018. године).
У складу с наведеним, све земље са учешћем већим од 3,0% исказане су појединачно, док су остале земље укључене у категорију "Остале земље"

Т30

**Структура извоза и увоза робе по производима
(у милионима КМ)**

Група производа	Извоз робе					Увоз робе				
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Укупно	8.987,3	9.418,1	11.055,4	11.900,3	11.492,5	15.851,9	16.161,0	18.185,6	19.274,0	19.498,5
Животиње и производи животињског поријекла	189,1	171,8	173,0	170,7	149,6	520,4	488,1	509,7	544,5	587,1
Производи биљног поријекла	202,1	264,7	302,4	224,4	218,9	756,8	765,6	816,0	757,8	762,2
Масти и уља животињског поријекла и биљног поријекла	118,6	142,5	170,2	113,9	124,0	167,3	206,5	262,5	207,3	185,9
Прехрамбене прерадевине	307,8	355,3	363,5	319,3	307,0	1.446,5	1.489,8	1.536,8	1.576,2	1.658,4
Производи минералног поријекла	738,3	748,9	1.051,1	1.299,6	1.070,0	2.258,0	2.036,4	2.749,0	2.979,4	2.882,3
Производи хемијске индустрије или сродних индустрија	705,0	772,3	958,3	991,9	936,5	1.571,9	1.594,0	1.680,9	1.786,5	1.752,5
Пластичне масе, гума и каучук	284,1	319,1	359,1	415,2	499,9	1.007,3	1.075,0	1.179,0	1.254,9	1.311,9
Кожа и крзно	161,8	155,6	197,8	191,7	143,9	462,8	465,8	488,9	448,9	377,4
Дрво и производи од дрвета	668,9	729,1	783,8	801,7	756,3	206,2	237,1	258,1	291,3	315,8
Целулоза, папир и картон и њихови производи	260,1	241,2	279,1	324,7	281,4	387,7	405,4	409,6	454,3	452,0
Текстил и текстилни производи	494,7	507,4	565,8	627,2	636,5	1.023,5	1.103,2	1.192,6	1.232,5	1.236,2
Обућа, шешири, капе и слични производи	639,9	673,4	707,6	757,0	765,9	335,7	330,1	336,7	343,0	370,7
Производи од камена, гипса, цемента и сличних материјала, керамички производи, стакло и стаклени производи	52,9	65,6	81,4	89,8	144,2	313,8	340,3	352,5	383,4	397,7
Бисери, племенити метали и њихови производи, драго и полуједраго камење	12,1	12,3	11,4	12,2	21,5	12,7	14,3	17,2	18,4	30,9
Базни метали и производи од базних метала	1.652,0	1.571,1	1.975,8	2.289,4	2.100,1	1.536,0	1.574,4	1.955,0	2.203,2	2.152,7
Машине, апарати, механички и електрични уређаји	1.018,1	1.046,3	1.290,1	1.437,1	1.590,2	2.198,3	2.243,9	2.526,1	2.664,2	2.758,6
Транспортна средства и њихови дијелови и прибор	317,2	319,7	334,6	370,8	381,3	1.070,5	1.160,6	1.258,6	1.354,6	1.468,1
Сатови, мјерни, музички и медицински инструменти	20,6	25,1	29,9	31,7	34,8	218,8	220,8	222,9	290,6	285,9
Оружје и муниција; њихови дијелови и прибор	136,1	171,2	193,9	205,1	212,8	7,0	10,4	14,1	12,4	14,6
Разни производи	1.007,7	1.125,2	1.226,7	1.227,1	1.114,8	350,1	399,0	419,1	469,8	495,0
Умјетничка дјела, колекционарски предмети и антиквитети	0,2	0,1	0,0	0,0	0,2	0,4	0,4	0,3	0,5	0,4
Неразврстано	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,1

Напомена:

- Извор ових података је Агенција за статистику Босне и Херцеговине.

- Подаци су класификовани према Хармонизованом систему кодова Свјетске трговинске организације.

T31

Преглед просјечних средњих курсева конвертибилне марке

Godina	Mjesec	EMU	Хрватска	Чешка Р.	Мађарска	Јапан	Швајцарска	Турска	В. Британија	САД	Кина	Србија
		EUR	HRK	CZK	HUF	JPY	CHF	TRY		GBP	USD	CNY
		1	100	1	100	100	1	1		1	1	100
2006.		1,955830	26,703006	0,069019	0,741214	1,340471	1,243337	1,090541	2,869188	1,559433	...	2,327066
2007.		1,955830	26,653716	0,070501	0,778418	1,213767	1,190857	1,095670	2,858739	1,429542	...	2,446287
2008.		1,955830	27,072193	0,078403	0,778567	1,299707	1,233196	1,030147	2,462700	1,336615	...	2,406718
2009.		1,955830	26,641714	0,074058	0,698858	1,504078	1,295257	0,904894	2,195821	1,406763	...	2,083674
2010.		1,955830	26,836049	0,077335	0,710646	1,684634	1,417637	0,979613	2,280434	1,476950	...	1,903300
2011.		1,955830	26,296474	0,079574	0,702511	1,765578	1,589068	0,840993	2,253721	1,406117	...	1,918824
2012.		1,955830	26,003868	0,077784	0,676389	1,909803	1,622699	0,845478	2,412276	1,522668	...	1,732491
2013.		1,955830	25,806786	0,075328	0,658705	1,512911	1,589326	0,775940	2,304432	1,473557	0,239647	1,729721
2014.		1,955830	25,619449	0,071033	0,633710	1,393940	1,610337	0,673375	2,426325	1,474019	0,239264	1,668863
2015.		1,955830	25,688577	0,071687	0,631327	1,456462	1,832914	0,650180	2,694477	1,762605	0,280568	1,619915
2016.		1,955830	25,960428	0,072346	0,627987	1,628845	1,794449	0,586378	2,396405	1,768011	0,266189	1,588875
2017.		1,955830	26,205454	0,074317	0,632480	1,546889	1,761597	0,476205	2,232882	1,735482	0,256628	1,611317
2018.		1,955830	26,365492	0,076267	0,613697	1,500585	1,693763	0,351884	2,210985	1,657498	0,250633	1,653621
2019.		1,955830	26,365089	0,076197	0,601572	1,603053	1,758109	0,307940	2,230125	1,747204	0,252963	1,659447
2019.	01.	1,955830	26,329803	0,076262	0,611273	1,571137	1,731634	0,318838	2,205778	1,712804	0,251960	1,652127
	02.	1,955830	26,378612	0,076015	0,615150	1,563371	1,720479	0,326976	2,236997	1,722720	0,255591	1,653868
	03.	1,955830	26,354816	0,076174	0,618919	1,556451	1,729315	0,315762	2,279141	1,730207	0,257779	1,656751
	04.	1,955830	26,326537	0,076172	0,609198	1,558495	1,728201	0,302340	2,268819	1,740334	0,259146	1,657505
	05.	1,955830	26,363667	0,075934	0,602190	1,587865	1,728039	0,288749	2,247635	1,748101	0,255348	1,657979
	06.	1,955830	26,398150	0,076344	0,606053	1,603326	1,750965	0,297850	2,195732	1,733912	0,251246	1,658366
	07.	1,955830	26,462391	0,076584	0,601501	1,610390	1,765626	0,307488	2,177709	1,742289	0,253344	1,660465
	08.	1,955830	26,468486	0,075838	0,598628	1,653818	1,794798	0,312183	2,136978	1,758385	0,249481	1,660635
	09.	1,955830	26,426230	0,075603	0,588602	1,652743	1,792853	0,311053	2,193658	1,775687	0,249560	1,663057
	10.	1,955830	26,306640	0,076103	0,589948	1,637729	1,781706	0,306041	2,233663	1,770379	0,249278	1,663845
	11.	1,955830	26,283935	0,076614	0,587002	1,625323	1,781388	0,308303	2,278912	1,768661	0,251940	1,664403
	12.	1,955830	26,282289	0,076697	0,591211	1,613039	1,789342	0,301150	2,307678	1,761559	0,251137	1,664006

T32

**Владине финансије БиХ - јединице сектора владе
(у милионима КМ)**

	Институције БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	Консолидовани приходи	Институције БиХ	ФБиХ	РС	Брчко	Консолидовани расходи	Нето набавка нефинансијских средстава	Нето суфицит/ дефицит
2006.	801,8	5.177,2	2.525,6	201,0	8.586,4	713,3	4.590,0	2.187,5	174,3	7.546,0	489,6	550,9
2007.	885,0	5.901,0	2.919,1	241,5	9.832,7	753,9	5.532,4	2.458,9	197,5	8.828,8	745,8	258,1
2008.	980,7	6.537,5	3.264,5	236,6	10.903,1	876,4	6.651,2	3.003,7	184,5	10.599,6	842,8	-539,3
2009.	1.086,6	6.074,6	3.080,3	210,9	10.342,5	975,5	6.292,4	3.316,6	189,9	10.664,5	748,0	-1.070,0
2010.	1.009,8	6.474,1	3.234,6	235,7	10.862,6	996,5	6.324,5	3.410,6	200,4	10.840,3	634,2	-611,9
2011.	968,6	6.571,2	3.685,6	237,4	11.357,1	983,6	6.449,7	3.372,1	209,1	10.908,7	771,1	-322,7
2012.	1.045,6	6.642,8	3.652,6	246,1	11.459,5	952,9	6.595,9	3.534,1	215,5	11.170,8	815,7	-526,9
2013.	1.069,8	6.608,6	3.604,4	232,6	11.406,5	939,0	6.474,5	3.415,1	219,2	10.938,8	1.046,8	-579,2
2014.	1.109,8	6.972,1	3.769,8	223,7	11.961,7	940,3	6.652,2	3.652,3	219,0	11.350,1	1.166,8	-555,3
2015.	1.088,4	7.196,5	3.931,3	232,0	12.335,1	935,9	6.843,5	3.700,6	220,1	11.587,0	559,1	188,9
2016.	1.062,9	7.645,4	3.937,0	248,5	12.767,3	949,3	7.013,5	3.636,9	198,6	11.672,0	724,5	370,8
2017.	1.049,4	8.150,9	4.141,8	263,7	13.479,2	967,0	7.164,3	3.696,0	212,8	11.913,4	759,7	806,0
2018.	1.045,0	8.833,6	4.364,6	280,9	14.389,6	996,0	7.660,0	3.983,4	233,7	12.738,6	914,6	736,5
2012. Q1	207,6	1.320,0	669,7	49,7	2.230,2	208,6	1.348,7	664,7	36,4	2.241,7	28,8	-40,3
Q2	292,0	1.476,0	759,0	54,5	2.544,9	239,5	1.446,2	743,6	45,1	2.437,8	31,4	75,6
Q3	254,6	1.555,1	760,7	76,0	2.605,9	244,4	1.483,1	723,5	63,7	2.474,3	42,9	88,7
Q4	291,4	1.541,4	830,9	65,9	2.695,8	260,4	1.729,1	898,3	70,2	2.924,2	86,7	-315,2
2013. Q1	223,3	1.308,9	636,9	47,1	2.200,2	211,7	1.349,8	659,6	40,8	2.245,9	20,5	-66,2
Q2	288,1	1.533,2	764,2	64,3	2.620,6	233,4	1.448,7	701,4	57,8	2.412,0	32,8	175,7
Q3	241,1	1.494,2	761,6	61,6	2.542,2	220,5	1.425,0	731,2	59,0	2.419,5	49,4	73,3
Q4	317,2	1.538,8	854,9	59,7	2.726,9	273,3	1.702,3	854,2	61,6	2.847,9	94,6	-215,6
2014. Q1	238,3	1.387,7	761,7	49,2	2.416,8	220,9	1.376,7	695,9	39,7	2.313,1	21,8	81,8
Q2	274,5	1.577,2	744,0	54,4	2.620,4	222,9	1.464,7	746,7	50,5	2.455,0	32,4	133,0
Q3	256,6	1.602,1	784,7	58,8	2.680,1	220,9	1.528,9	805,6	58,9	2.592,2	56,3	31,5
Q4	340,1	1.635,5	883,3	61,3	2.878,6	277,6	1.693,7	917,6	69,9	2.917,3	252,2	-290,8
2015. Q1	241,1	1.440,2	738,2	51,8	2.448,9	215,3	1.378,9	706,6	46,2	2.324,7	24,1	100,1
Q2	293,0	1.532,0	818,4	57,6	2.670,8	226,1	1.446,6	757,9	47,2	2.447,5	26,5	196,8
Q3	252,9	1.685,4	850,7	61,8	2.826,7	229,3	1.523,4	803,0	60,1	2.591,8	51,2	183,7
Q4	301,4	1.642,6	829,5	60,9	2.798,6	265,3	1.793,5	914,3	66,6	3.003,9	137,2	-342,5
2016. Q1	242,5	1.498,3	706,4	54,9	2.478,4	226,3	1.430,0	687,6	43,1	2.363,4	24,0	91,0
Q2	288,3	1.622,2	813,1	57,9	2.745,9	230,2	1.521,8	747,5	43,6	2.507,4	51,7	186,7
Q3	256,6	1.761,1	812,0	62,4	2.867,4	227,9	1.494,9	776,2	41,0	2.515,2	105,3	246,9
Q4	275,6	1.791,9	897,5	65,6	2.990,8	265,0	1.818,6	882,6	67,9	2.994,2	166,0	-169,4
2017. Q1	251,8	1.621,7	747,1	51,7	2.646,9	223,9	1.457,0	688,7	31,9	2.376,1	30,0	240,9
Q2	273,3	1.792,9	827,2	61,1	2.920,7	231,1	1.556,0	747,9	44,0	2.545,1	70,1	305,4
Q3	252,0	1.931,1	940,7	64,5	3.162,1	238,7	1.587,4	767,1	56,3	2.623,1	31,6	507,3
Q4	272,3	1.851,2	887,8	76,2	3.050,0	273,3	1.863,6	906,1	77,0	3.082,6	204,3	-236,8
2018. Q1	277,7	1.762,1	816,9	57,0	2.882,0	231,4	1.499,4	728,4	34,3	2.462,0	30,9	389,0
Q2	242,8	1.914,5	884,1	61,4	3.075,2	231,7	1.683,3	784,4	51,8	2.723,4	66,5	285,3
Q3	400,3	1.951,9	861,7	69,0	3.250,5	243,9	1.651,7	835,0	56,0	2.754,4	91,2	404,9
Q4	124,1	2.138,2	960,8	75,4	3.259,2	289,0	2.104,9	983,4	78,9	3.416,8	237,9	-395,5
2019. Q1	238,9	1.899,1	845,3	60,2	3.013,8	225,9	1.600,5	806,8	42,5	2.646,0	26,0	341,9
Q2	261,7	1.990,1	902,3	67,3	3.187,1	239,2	1.770,8	789,9	63,1	2.828,7	71,9	286,5
Q3	270,0	2.092,6	924,2	71,6	3.322,6	253,8	1.800,7	823,5	54,3	2.896,5	78,9	347,2

Напомена:

Административни подаци прикупљени од: министарства финансија свих нивоа власти, фондова социјалног осигурања свих нивоа власти, ентитетских јавних предузећа за аутоцеste. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општине и градове), ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ, ЈП Путеви РС, ЈП Аутоцеste ФБиХ и ЈП Аутопутеви РС, док их подаци за квартале због недоступности извornих података не укључују. Разлика између прихода, с једне, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

T33

**Владине финансије БиХ - структура консолидованих прихода и расхода
(у милионима KM)**

	Порез	Доприноси за социјално	Грантови и остали приходи	Консолидовани приходи	Компензација запослених	Коришћење робе и услуга	Камате	Субвенције	Социјална давања	Грантови и остали расходи	Консолидовани расходи	Нето набавка нефинансијских средстава
2006.	4.947,1	2.536,2	1.103,1	8.586,4	2.222,7	1.986,0	108,0	310,4	2.426,5	492,4	7.546,0	489,6
2007.	5.536,5	2.908,9	1.387,3	9.832,7	2.534,7	2.220,9	110,8	378,2	3.030,6	553,5	8.828,8	745,8
2008.	5.946,3	3.568,7	1.388,1	10.903,1	3.022,3	2.462,0	123,6	439,6	3.945,1	607,0	10.599,6	842,8
2009.	5.351,9	3.638,6	1.352,0	10.342,5	3.155,2	2.489,4	123,9	418,5	3.951,0	526,5	10.664,5	748,0
2010.	5.640,2	3.813,0	1.409,4	10.862,6	3.169,8	2.593,1	122,7	476,6	3.770,3	707,8	10.840,3	634,2
2011.	6.032,2	4.036,4	1.288,5	11.357,1	3.336,9	2.088,2	161,4	402,8	4.330,3	589,1	10.908,7	771,1
2012.	6.037,9	4.046,6	1.375,0	11.459,5	3.323,8	2.156,4	200,6	416,1	4.394,4	679,5	11.170,8	815,7
2013.	5.917,2	4.105,2	1.384,1	11.406,5	3.278,1	2.122,7	201,1	383,9	4.423,7	529,3	10.938,8	1.046,8
2014.	6.078,6	4.234,8	1.648,3	11.961,7	3.265,5	2.127,2	238,9	364,9	4.658,0	695,6	11.350,1	1.166,8
2015.	6.439,7	4.329,6	1.565,8	12.335,1	3.294,3	2.138,8	264,3	384,8	4.729,5	775,4	11.587,0	559,1
2016.	6.760,4	4.473,6	1.533,4	12.767,3	3.295,5	2.187,5	252,0	382,8	4.755,0	799,3	11.672,0	724,5
2017.	7.151,1	4.734,2	1.594,0	13.479,2	3.312,6	2.230,7	223,0	444,0	4.758,5	834,7	11.913,4	759,7
2018.	7.688,4	5.041,8	1.672,0	14.402,3	3.422,1	2.534,0	242,5	476,0	5.013,2	1.050,8	12.738,5	889,2
2012. Q1	1.132,0	931,4	166,9	2.230,2	702,6	367,7	34,2	32,3	1.028,2	76,7	2.241,7	28,8
Q2	1.279,5	1.021,9	243,4	2.544,9	704,3	429,3	52,4	52,0	1.048,0	151,8	2.437,8	31,4
Q3	1.359,3	1.007,0	239,7	2.605,9	697,5	397,7	36,4	109,0	1.091,2	142,4	2.474,3	42,9
Q4	1.438,7	1.086,4	170,8	2.695,8	731,7	521,0	51,8	175,4	1.138,8	305,5	2.924,2	86,7
2013. Q1	1.110,3	930,9	159,1	2.200,2	685,5	381,5	30,1	25,5	1.035,8	87,6	2.245,9	20,5
Q2	1.327,2	1.019,2	274,2	2.620,6	697,2	420,7	58,1	58,2	1.068,2	109,7	2.412,0	32,8
Q3	1.320,1	1.035,1	187,0	2.542,2	690,2	407,4	33,3	86,0	1.059,5	143,1	2.419,5	49,4
Q4	1.368,0	1.119,9	239,0	2.726,9	790,0	546,9	48,2	173,9	1.152,5	136,4	2.847,9	94,6
2014. Q1	1.207,3	961,3	248,2	2.416,8	697,3	387,9	38,3	31,8	1.080,3	77,5	2.313,1	21,8
Q2	1.262,3	1.050,0	308,1	2.620,4	710,0	417,4	50,5	62,7	1.091,1	123,3	2.455,0	32,4
Q3	1.352,4	1.077,4	250,3	2.680,1	708,7	427,1	32,5	87,9	1.155,2	180,7	2.592,2	56,3
Q4	1.433,2	1.146,1	299,4	2.878,6	735,3	495,4	79,7	138,2	1.202,0	266,6	2.917,3	252,2
2015. Q1	1.255,6	981,8	211,5	2.448,9	712,6	393,8	41,3	28,7	1.079,3	69,0	2.324,7	24,1
Q2	1.356,0	1.076,0	238,8	2.670,8	702,9	402,6	65,5	46,5	1.124,0	105,9	2.447,5	26,5
Q3	1.426,4	1.099,4	300,9	2.826,7	718,1	410,2	42,9	111,9	1.143,3	165,3	2.591,8	51,2
Q4	1.424,4	1.172,5	201,8	2.798,6	735,3	533,8	75,0	152,9	1.249,1	257,8	3.003,9	137,2
2016. Q1	1.290,0	998,7	189,6	2.478,4	711,1	400,5	44,3	30,4	1.097,8	79,3	2.363,4	24,0
Q2	1.412,5	1.095,5	237,8	2.745,9	706,1	418,8	71,8	66,5	1.135,6	108,6	2.507,4	51,7
Q3	1.468,4	1.136,0	262,9	2.867,4	702,8	409,8	42,8	65,3	1.163,2	131,3	2.515,2	105,3
Q4	1.612,0	1.243,2	135,5	2.990,8	732,8	552,0	56,9	160,9	1.220,8	270,8	2.994,2	166,0
2017. Q1	1.349,6	1.076,7	220,7	2.646,9	707,8	403,5	45,6	35,4	1.114,3	69,5	2.376,1	30,0
Q2	1.530,4	1.192,4	197,9	2.920,7	703,6	438,4	74,0	85,8	1.133,6	109,6	2.545,1	70,1
Q3	1.692,0	1.196,0	274,0	3.162,1	720,4	440,3	46,8	109,6	1.134,6	171,4	2.623,1	31,6
Q4	1.568,6	1.269,1	212,3	3.050,0	726,8	538,0	54,2	146,5	1.224,5	392,7	3.082,6	204,3
2018. Q1	1.526,1	1.153,2	202,7	2.882,0	719,0	432,2	47,4	42,4	1.136,3	84,9	2.462,0	30,9
Q2	1.597,5	1.243,8	234,0	3.075,2	742,6	464,6	65,0	108,2	1.198,7	144,2	2.723,4	66,5
Q3	1.787,5	1.241,5	221,6	3.250,5	730,6	470,6	46,4	103,1	1.224,5	179,2	2.754,4	91,2
Q4	1.570,5	1.403,3	285,4	3.259,2	766,9	587,9	56,2	148,4	1.295,6	561,8	3.416,8	237,9
2019. Q1	1.528,5	1.247,2	238,1	3.013,8	787,8	462,1	41,8	40,5	1.202,7	111,1	2.646,0	26,0
Q2	1.669,1	1.335,2	182,8	3.187,1	806,1	494,9	68,5	81,8	1.254,2	123,2	2.828,7	71,9
Q3	1.734,1	1.336,0	252,4	3.322,6	805,4	517,7	43,3	112,2	1.252,3	165,5	2.896,5	78,9

Напомена:

Административни подаци прикупљени од: министарства финансија свих нивоа власти, фондова социјалног осигурања свих нивоа власти, ентитетских јавних предузећа за аутоџесте. Подаци на годишњем нивоју за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општине и градове), ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ, ЈП Путеви РС, ЈП Аутоџесте ФБиХ и ЈП Аутопутеви РС, док их подаци за квартале због недоступности извршних података не укључују. Разлика између прихода, с једне, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

T34 Владине финансије ФБиХ - јединице сектора владе (у милионима КМ)										
	Буџет Федерације БиХ	Фондови социјалног осигурања	Кантони	Консолидовани приходи	Буџет Федерације БиХ	Фондови социјалног осигурања	Кантони	Консолидовани расходи	Нето набавка нефинансијских средстава	Нето суфицит/ дефицит
2006.	1.157,1	1.843,9	1.722,9	5.177,2	846,3	1.816,2	1.566,9	4.590,0	198,4	388,9
2007.	1.319,8	2.265,9	1.895,9	5.901,0	1.254,3	2.216,5	1.815,0	5.532,4	248,1	120,5
2008.	1.296,9	2.764,6	2.032,6	6.537,5	1.574,1	2.729,4	2.027,8	6.651,2	397,4	-511,1
2009.	1.205,3	2.739,7	1.788,5	6.074,6	1.357,1	2.812,4	1.865,0	6.292,4	300,7	-518,5
2010.	1.398,7	2.875,2	1.854,8	6.474,1	1.325,5	2.859,8	1.894,5	6.324,5	281,3	-131,7
2011.	1.321,6	2.924,0	1.903,6	6.571,2	1.318,7	2.990,4	1.897,4	6.449,7	338,8	-217,3
2012.	1.416,5	2.986,2	1.830,7	6.642,8	1.378,5	3.031,6	1.936,2	6.595,9	442,5	-395,5
2013.	1.457,5	2.988,2	1.709,7	6.608,6	1.344,2	3.034,8	1.826,9	6.474,5	645,6	-511,5
2014.	1.581,3	3.117,2	1.812,1	6.972,1	1.361,0	3.164,5	1.846,5	6.652,2	685,7	-365,8
2015.	1.510,0	3.175,8	1.919,5	7.196,5	1.354,1	3.224,3	1.869,1	6.843,5	221,4	131,6
2016.	1.652,8	3.323,4	2.012,1	7.645,4	1.380,2	3.314,2	1.885,5	7.013,5	248,1	383,7
2017.	1.876,9	3.538,4	2.108,4	8.150,9	1.394,8	3.423,3	1.970,4	7.164,3	353,6	633,1
2018.	2.008,2	3.815,7	2.292,5	8.833,6	1.552,7	3.660,1	2.075,7	7.660,0	426,4	747,2
2012. Q1	291,7	688,2	401,5	1.320,0	255,1	742,8	412,2	1.348,7	8,1	-36,8
Q2	351,1	737,3	448,8	1.476,0	306,4	749,9	451,1	1.446,2	11,0	18,9
Q3	382,8	768,6	489,4	1.555,1	353,2	757,1	458,6	1.483,1	12,3	59,7
Q4	390,9	786,8	442,2	1.541,4	463,8	776,6	567,2	1.729,1	26,8	-214,5
2013. Q1	276,9	706,4	386,8	1.308,9	267,4	746,0	397,6	1.349,8	3,3	-44,2
Q2	436,3	735,9	426,3	1.533,2	300,6	762,6	450,7	1.448,7	6,2	78,4
Q3	352,1	759,0	457,3	1.494,2	322,8	742,4	434,0	1.425,0	10,1	59,0
Q4	392,2	779,2	439,2	1.538,8	453,4	776,2	427,4	1.702,3	28,2	-191,7
2014. Q1	314,5	726,2	411,0	1.387,7	268,4	768,0	404,4	1.376,7	5,0	5,9
Q2	484,4	772,6	393,7	1.577,2	308,8	788,7	440,6	1.464,7	10,3	102,2
Q3	399,8	787,0	509,0	1.602,1	385,6	786,7	450,3	1.528,9	17,5	55,7
Q4	382,6	821,5	498,4	1.635,5	398,1	811,3	516,9	1.693,7	33,2	-91,3
2015. Q1	319,6	751,1	433,5	1.440,2	256,4	785,7	400,9	1.378,9	4,1	57,1
Q2	360,7	762,8	471,7	1.532,0	289,8	798,5	421,4	1.446,6	10,0	75,4
Q3	436,7	788,6	526,8	1.685,4	337,4	797,1	455,6	1.523,4	14,0	148,0
Q4	393,1	864,1	487,6	1.642,6	470,4	833,9	591,3	1.793,5	26,5	-177,3
2016. Q1	336,4	763,3	465,1	1.498,3	274,9	811,7	409,9	1.430,0	4,0	64,3
Q2	392,2	809,2	493,1	1.622,2	337,3	821,0	435,8	1.521,8	10,1	90,3
Q3	474,2	829,7	531,7	1.761,1	305,9	817,1	446,4	1.494,9	14,4	251,8
Q4	450,1	907,2	522,2	1.791,9	462,1	850,6	593,5	1.818,6	44,3	-71,1
2017. Q1	331,3	821,8	501,9	1.621,7	273,6	834,9	412,6	1.457,0	6,2	158,5
Q2	407,4	891,5	541,7	1.792,9	345,2	841,5	445,9	1.556,0	12,6	224,4
Q3	439,1	869,8	589,8	1.931,1	341,8	841,6	479,6	1.587,4	11,9	331,9
Q4	699,1	933,5	475,1	1.851,2	434,1	885,8	632,2	1.863,6	57,3	-69,7
2018. Q1	414,4	884,7	531,6	1.762,1	273,2	866,2	428,7	1.499,4	6,4	256,2
Q2	465,1	947,8	589,1	1.914,6	366,7	910,3	493,8	1.683,3	15,8	215,4
Q3	478,4	933,5	629,2	1.951,8	341,4	902,7	496,9	1.651,7	32,1	268,0
Q4	650,3	1.029,9	542,6	2.138,2	571,3	961,8	656,3	2.104,9	82,4	-49,1
2019. Q1	412,7	947,2	612,9	1.899,1	267,8	937,0	469,4	1.600,5	-4,7	303,3
Q2	459,2	1.017,7	605,2	1.990,1	351,5	986,1	525,1	1.770,8	35,9	183,5
Q3	491,1	1.010,4	691,2	2.092,6	379,3	987,6	533,9	1.800,7	21,0	270,9

Напомена:

Административни подаци прикупљени од: министарства финансија, фонда социјалног осигурања свих нивоа власти у ФБиХ, ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ и ЈП Аутоцесте ФБиХ. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (општине и градови), ЈП Цесте свих нивоа власти ФБиХ и ЈП Аутоцесте ФБиХ, док их подаци за квартале због недоступности изворних података не укључују. Разлика између прихода, с једне, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

T35

**Владине финансије РС - јединице сектора владе
(у милионима КМ)**

	Буџет Републике Српске	Фондови социјалног осигурања	Консолидовани приходи	Буџет Републике Српске	Фондови социјалног осигурања	Консолидовани расходи	Нето набавка нефинансијских средстава	Нето суфицит/дефицит
2008.	1.547,1	1.348,9	3.264,5	1.602,6	1.313,9	3.003,7	329,4	-68,5
2009.	1.349,4	1.377,9	3.080,3	1.676,0	1.517,4	3.316,6	310,0	-546,3
2010.	1.422,8	1.488,1	3.234,6	1.676,3	1.552,0	3.410,6	241,8	-417,7
2011.	1.656,4	1.573,7	3.685,6	1.628,8	1.497,8	3.372,1	372,6	-59,1
2012.	1.666,5	1.566,5	3.652,6	1.647,9	1.595,1	3.534,1	307,7	-189,2
2013.	1.638,4	1.616,9	3.604,4	1.546,7	1.637,1	3.415,1	310,3	-121,0
2014.	1.778,7	1.683,3	3.769,8	1.749,3	1.704,1	3.652,3	360,5	-243,1
2015.	1.804,1	1.713,5	3.931,3	1.707,5	1.754,9	3.700,6	235,3	-4,6
2016.	2.556,5	744,4	3.937,0	2.415,9	749,7	3.636,9	366,3	-66,3
2017.	2.713,7	780,7	4.141,8	2.422,3	746,2	3.696,0	268,7	177,1
2018.	2.839,4	774,2	4.364,6	2.700,8	720,0	3.983,4	337,4	43,9
2012. Q1	360,1	359,6	669,7	338,7	376,0	664,7	15,9	-11,0
Q2	415,7	393,9	759,0	391,4	402,8	743,6	13,5	1,8
Q3	428,9	382,3	760,7	370,1	403,8	723,5	16,2	21,0
Q4	461,8	427,1	830,9	547,7	408,6	898,3	20,6	-88,0
2013. Q1	346,7	340,1	636,9	317,6	391,9	659,6	9,0	-31,7
Q2	419,6	405,7	764,2	352,3	410,2	701,4	12,5	50,3
Q3	419,6	397,5	761,6	390,4	396,3	731,2	15,8	14,6
Q4	452,5	469,3	854,9	486,4	434,8	854,2	21,3	-20,7
2014. Q1	454,2	352,3	761,7	336,5	404,1	695,9	10,7	55,1
Q2	402,3	413,9	744,0	405,1	413,8	746,7	18,0	-20,7
Q3	440,2	440,3	784,7	478,9	422,6	805,6	12,4	-33,3
Q4	481,9	471,9	883,3	528,8	459,4	917,6	134,9	-169,3
2015. Q1	435,4	359,7	738,2	352,3	411,2	706,6	6,0	25,6
Q2	449,3	428,6	818,4	397,1	420,4	757,9	9,2	51,3
Q3	484,2	443,5	850,7	446,7	433,3	803,0	17,4	30,3
Q4	435,2	477,4	829,5	511,5	486,0	914,3	49,5	-134,3
2016. Q1	574,5	138,4	706,4	537,3	156,8	687,6	13,3	5,4
Q2	658,7	165,1	813,1	578,4	179,7	747,5	31,0	34,6
Q3	633,4	207,3	812,0	604,3	200,5	776,2	70,5	-34,6
Q4	690,0	228,8	897,5	695,9	208,0	882,6	49,3	-34,4
2017. Q1	604,2	147,4	747,1	531,5	161,7	688,7	11,0	47,4
Q2	656,9	183,1	827,2	584,8	175,8	747,9	26,4	52,9
Q3	747,7	229,5	940,7	604,5	199,1	767,1	21,2	152,4
Q4	704,9	216,0	887,8	734,3	204,9	906,1	64,1	-82,4
2018. Q1	665,5	170,8	816,9	585,9	161,9	728,4	8,8	79,7
Q2	719,3	185,4	884,1	637,6	167,4	784,4	33,4	66,3
Q3	699,7	182,4	861,7	682,5	172,8	835,0	37,2	-10,5
Q4	754,9	230,4	960,8	794,8	213,1	983,4	80,0	-102,7
2019. Q1	677,6	192,4	845,3	666,6	164,9	806,8	26,1	12,4
Q2	724,1	204,3	902,3	643,5	172,7	789,9	30,6	81,7
Q3	743,8	210,1	924,2	677,1	176,2	823,5	46,3	54,4

Напомена:

Административни подаци прикупљени од: министарства финансија, фондова социјалног осигурања у РС, ЈП Путеви РС и ЈП Аутопутеви РС. Подаци на годишњем нивоу за консолидоване приходе/расходе укључују локални ниво власти (опшћине и градови), ЈП Путеви РС и ЈП Аутопутеви РС, док их подаци за квартале због недоступности изворних података не укључују. Разлика између прихода, с једне стране, и расхода с нето набавком нефинансијских средстава, с друге стране, представља нето суфицит/дефицит.

T36

**Токови директних страних улагања у БиХ класификовани према земљи страног улагача
(у милионима КМ)**

Година	Аустрија	Холандија	Хрватска	Италија	Њемачка	Русија	Словенија	Србија*	Швајцарска	Турска	Остале земље	Укупно
2006.	235,0	41,2	182,0	41,8	37,2	n/a	115,8	38,8	55,6	47,7	69,6	864,8
2007.	292,5	29,0	160,6	23,2	16,7	332,8	132,9	1.351,1	65,8	-0,6	195,9	2.599,8
2008.	242,9	36,0	103,0	47,7	28,8	339,4	210,3	213,3	40,6	5,8	69,6	1.337,5
2009.	79,6	-16,5	125,2	3,7	-9,1	129,2	58,9	3,4	-122,2	18,0	81,8	351,9
2010.	60,0	47,7	85,1	16,6	34,3	89,1	-22,8	40,5	83,6	46,4	119,2	599,7
2011.	137,6	14,5	32,7	4,7	38,3	140,3	64,5	110,0	-5,9	31,6	130,2	698,6
2012.	133,6	1,6	86,1	28,5	37,7	147,5	-81,1	81,8	8,7	-5,4	161,9	601,1
2013.	8,5	32,7	18,6	22,5	36,9	-82,8	-35,6	104,6	44,0	31,1	226,7	407,1
2014.	171,1	26,0	88,7	24,0	-6,1	195,8	-1,2	33,1	8,9	17,6	253,1	811,1
2015.	5,3	83,3	161,5	66,3	52,3	28,5	21,1	36,8	-33,5	56,1	159,2	636,9
2016.	112,8	57,6	142,5	25,2	2,0	-44,3	34,6	-25,8	11,3	34,6	267,7	618,4
2017.	128,9	-3,9	160,0	41,4	55,1	-6,7	88,9	50,7	29,4	2,6	234,4	780,6
2018.	87,1	94,0	106,1	23,4	83,7	140,2	32,6	-0,3	40,3	5,0	171,4	783,4
Јан - Сеп 2019.	57,2	79,8	173,3	64,7	33,6	278,3	13,4	4,2	-3,2	0,0	159,9	861,1

Напомена:

Директна страна улагања (токови и стања) компилирана су у складу са најновијим методолошким упутствима и препорукама Међународног монетарног фонда (ММФ) и Организације за економску сарадњу и развој (OECD). Детаљан методолошки приступ компилацији и презентирању је представљен у ММФ-овом Приручнику за платни биланс - шесто издање и OECD-овом Оквирном концепту дефиниције директних страних улагања - четврто издање.

*Од 2007. подаци се односе на Србију, а до 2007. подаци су укључивали Србију и Црну Гору.

"n/a" у овој дјелатности/земљи мање је од три предузећа с директним улагањем, те у складу са статистичким стандардима нисмо у могућности приказати износе улагања.

T37

**Токови директних страних улагања у БиХ класификовани према дјелатностима
(у милионима КМ)**

Година	Производња прехрамбених производа и пића	Прерада дрвета и производа од дрвета и плуте, сеч најмештаја, производња предмета од сламе и плетарских материјала	Производња кокса, деривата нафте и нуклеарног горива	Производња хемијских производа	Производња остатних производа од неметалних минерала	Производња базних метала	Производња моторних возила, приколица и полуприколица	Трговина на велико и посредовање у трговини, сеч трговине моторним возилима и мотоциклима	Трговина на мало, сец трговине моторним возилима и мотоциклима, поправак предмета за личну употребу и домаћинство	Пощта и телекомуникације	Финансијско посредовање, сец осигурања и пензионих фондова	Пословљање некретнинама	Остале дјелатности	Укупно
--------	--	--	--	--------------------------------	--	--------------------------	---	---	---	--------------------------	--	-------------------------	--------------------	--------

2011.	32,2	12,5	43,6	12,2	-7,3	-24,0	-5,2	125,3	63,8	10,8	165,4	78,7	190,6	698,6
2012.	-5,9	-0,1	2,6	18,7	3,4	-26,0	7,0	144,8	40,2	6,4	130,2	12,1	267,7	601,1
2013.	-4,0	2,2	-101,1	26,5	13,9	4,0	5,0	-44,4	73,7	46,1	138,5	19,7	226,9	407,1
2014.	0,3	-5,7	180,6	3,0	-25,4	35,5	-59,4	64,1	37,3	6,8	138,4	187,1	248,5	811,1
2015.	45,0	5,2	24,0	58,4	-4,4	-52,9	6,7	84,0	-29,3	57,8	116,8	89,5	236,1	636,9
2016.	16,3	5,6	-52,0	51,9	-17,6	2,0	20,3	148,4	6,4	37,1	161,4	-9,8	248,4	618,4
2017.	21,0	6,7	-26,0	1,1	-8,5	51,7	47,6	57,9	96,2	17,5	245,5	44,2	225,7	780,6
2018.	12,9	1,8	135,8	32,8	12,2	52,0	39,0	87,7	9,5	7,3	145,6	33,4	213,3	783,4
Јан -Сеп 2019.	-4,0	16,0	n/a	n/a	n/a	49,4	27,7	72,6	24,3	-29,9	195,0	-1,3	511,3	861,1

Напомена:

Токове директних страних инвестиција у БиХ према NACE 1. Rev1. класификације дјелатности за период 2004-2012 можете наћи на веб страници.

Директне стране инвестиције (токови и стања) компилиране су у складу с најновијим методолошким упутствима и препорукама Међународног монетарног фонда и Организације за економску сарадњу и развој. Детаљан методолошки приступ компилацији и презентирању је представљен у ММФ-овом Приручнику за платни биланс - шесто издање и OECD-овом Оквирном концепту дефиниције директних страних улагања - четврто издање.

"n/a" у овој дјелатности/земљи мање је од три предузећа с директним улагањем, те у складу са статистичким стандардима нисмо у могућности приказати износе улагања.

T38

Међународна инвестициона позиција (МИП)
 (у милионима КМ)
АКТИВА

Крај године	Крај квартала	НЕТО (МИП)	Укупно актива	Директне инвестиције						Остале инвестиције				
				Укупно	Власнички капитал и акције инвестиционих фондова	Задужење (разни дужнички инструменти)	Портфолио инвестиције	Финансијски деривативи	Укупно	Валута и депозити	Заемови	Трговински кредити и аванси	Остале активе	Резервна активе
1	2=3-15	3=4+7+8+9+14	4=5+6	5	6	7	8	9=10+11+12+13	10	11	12	13	14	
2006.		-5.336,1	9.635,3	245,5	79,3	166,2	28,8	0,0	3.881,4	3.225,8	130,2	461,9	63,4	5.479,5
2007.		-6.922,0	12.919,1	382,2	152,1	230,1	33,4	0,0	5.804,9	4.613,4	181,4	751,3	258,8	6.698,5
2008.		-11.032,4	12.761,3	453,6	180,7	272,8	57,8	0,0	5.954,5	4.366,7	161,6	1.165,0	261,2	6.295,4
2009.		-12.980,6	12.521,0	322,9	180,8	142,1	318,6	0,0	5.667,5	3.980,2	154,9	1.277,1	255,3	6.212,1
2010.		-13.628,7	12.244,8	451,8	256,9	194,9	449,7	0,0	4.885,6	3.360,0	173,8	1.076,8	275,0	6.457,7
2011.		-14.737,9	11.963,8	441,4	274,8	166,5	438,9	0,0	4.659,9	3.151,4	71,0	1.156,0	281,5	6.423,6
2012.		-15.177,8	12.320,7	560,1	297,3	262,8	466,3	0,0	4.785,7	2.984,7	329,1	1.177,4	294,5	6.508,6
2013.		-15.100,8	13.466,5	695,1	290,9	404,2	532,2	0,0	5.170,9	3.287,7	333,9	1.181,4	367,8	7.068,3
2014.		-15.509,2	13.983,2	708,5	298,8	409,7	569,1	0,0	4.880,0	2.982,0	311,4	1.200,6	386,1	7.825,6
2015.		-15.654,0	14.635,6	878,1	361,7	516,4	620,6	0,1	4.530,5	2.870,2	231,8	1.025,8	402,7	8.606,3
2016.		-15.244,1	15.861,2	932,6	370,3	562,4	719,0	1,6	4.676,9	3.126,9	157,7	990,3	402,0	9.531,1
2017.		-14.774,7	16.951,0	1.098,1	421,7	676,4	812,3	0,2	4.426,0	3.098,5	176,0	955,2	196,3	10.614,3
2018.		-14.619,3	18.808,8	1.025,5	438,0	587,5	1.017,8	0,3	5.139,5	3.887,3	118,3	943,6	190,4	11.625,7
2014.	Q1	-15.380,2	13.228,1	708,5	280,7	427,8	545,2	0,0	5.020,6	3.093,2	340,5	1.202,1	384,8	6.953,8
	Q2	-15.401,3	13.422,9	694,2	294,8	399,4	545,5	0,0	5.039,5	3.106,0	324,1	1.224,6	384,8	7.143,8
	Q3	-15.595,8	14.081,1	713,1	294,6	418,5	522,7	0,0	5.108,6	3.164,5	310,6	1.246,1	387,4	7.736,7
	Q4	-15.509,2	13.983,2	708,5	298,8	409,7	569,1	0,0	4.880,0	2.982,0	311,4	1.200,6	386,1	7.825,6
2015.	Q1	-16.387,4	13.580,9	762,3	315,8	446,5	555,5	0,0	4.466,3	2.572,9	268,7	1.221,9	402,8	7.796,8
	Q2	-16.929,4	13.750,1	806,5	323,2	483,3	483,6	0,0	4.547,7	2.640,6	273,0	1.244,5	389,5	7.912,3
	Q3	-16.838,6	14.284,3	847,4	326,3	521,1	560,9	0,1	4.599,9	2.700,3	243,5	1.268,9	387,2	8.276,0
	Q4	-15.654,0	14.635,6	878,1	361,7	516,4	620,6	0,1	4.530,5	2.870,2	231,8	1.025,8	402,7	8.606,3
2016.	Q1	-15.755,4	14.469,9	944,1	367,3	576,9	621,9	0,6	4.309,9	2.650,5	247,5	1.027,6	384,2	8.593,3
	Q2	-15.801,1	14.646,5	945,1	367,2	577,9	633,2	1,0	4.294,4	2.683,2	204,8	1.018,4	388,0	8.772,7
	Q3	-15.600,1	15.267,5	989,6	379,2	610,4	716,3	1,7	4.114,6	2.557,9	187,2	998,4	371,1	9.445,3
	Q4	-15.244,1	15.861,2	932,6	370,3	562,4	719,0	1,6	4.676,9	3.126,9	157,7	990,3	402,0	9.531,1
2017.	Q1	-15.557,0	15.588,8	958,1	373,8	584,2	792,2	0,3	4.597,1	3.034,8	150,7	986,7	424,8	9.241,2
	Q2	-15.363,2	15.851,3	998,3	375,8	622,5	778,6	0,2	4.558,6	3.002,8	166,8	974,6	414,4	9.515,5
	Q3	-14.758,1	16.749,1	1.084,4	426,9	657,5	841,6	1,8	4.565,3	3.231,4	162,8	959,0	212,2	10.256,0
	Q4	-14.774,7	16.951,0	1.098,1	421,7	676,4	812,3	0,2	4.426,0	3.098,5	176,0	955,2	196,3	10.614,3
2018.	Q1	-15.048,3	17.101,7	1.086,1	425,0	661,1	794,1	0,3	4.334,3	2.977,2	214,5	953,8	188,8	10.886,9
	Q2	-15.031,8	17.817,9	1.084,1	427,5	656,5	838,2	3,1	4.790,2	3.457,6	190,5	947,8	194,3	11.102,3
	Q3	-14.661,2	18.460,8	1.072,1	425,7	646,4	879,8	3,2	4.942,1	3.648,8	160,1	942,9	190,3	11.563,7
	Q4	-14.619,3	18.808,8	1.025,5	438,0	587,5	1.017,8	0,3	5.139,5	3.887,3	118,3	943,6	190,4	11.625,7
2019.	Q1	-14.700,9	19.035,3	1.032,2	448,9	583,3	1.083,8	1,4	5.444,1	4.155,0	163,8	930,3	195,0	11.473,8
	Q2	-14.895,7	19.444,6	1.085,9	498,6	587,3	1.178,4	1,4	5.156,8	3.870,6	178,3	916,6	191,3	12.022,2
	Q3	-14.289,9	20.215,6	1.072,1	511,1	561,0	1.203,4	0,6	5.486,1	4.296,9	109,7	891,2	188,3	12.453,4

Напомена:

Међународна инвестициона позиција (IIP) за БиХ компилирана је у складу са најновијом методологијом Међународног монетарног фонда за компилацију статистике платног биланса (BOP) и међународне инвестиције, шесто издање (BPM6). Поред редовне ревизије података, која подразумијева ревизију двије претходне године, ревидирани су и подаци од 2007. године. Ревизија је урађена у складу са најновијим ревизијама података Монетарне статистике, Статистике директних инвестиција те резултатима годишњих истраживања о трговинским кредитима и авансима. Поналажењем нових извора података за сектор осталих финансијских институција ревидиране су и одговарајуће ставке осталих инвестиција. Скраћена верзија примијењене методологије за компилацију IIP за БиХ доступна је на веб страници ЦББиХ.

T38

Међународна инвестициона позиција (МИП)
 (у милионима КМ)

ПАСИВА										
Директне инвестиције						Остале инвестиције				
Укупно пасива	Укупно	Власнички капитал и акције инвестиционих фондова	Задужење (разни дужнички инструменти)	Портфолио инвестиције	Финансиски деривативи	Укупно	Валута и депозити	Зајмови	Трговински кредити и аванси	Остале пасива
15=16+19+20+21	16=17+18	17	18	19	20	21=22+23+24+25	22	23	24	25
14.971,4	4.911,2	4.217,5	693,7	251,5	0,0	9.808,7	2.136,1	6.669,7	769,2	233,7
19.841,0	7.380,4	6.484,5	895,9	307,1	0,0	12.153,5	2.673,5	8.444,3	823,1	212,6
23.793,8	8.817,2	7.289,8	1.527,4	408,9	0,0	14.567,7	3.387,1	9.867,6	1.101,5	211,5
25.501,6	9.512,6	7.467,5	2.045,2	835,5	0,0	15.153,5	3.226,8	9.813,8	1.565,2	547,6
25.873,5	9.963,1	7.473,3	2.489,8	787,1	0,0	15.123,3	2.618,9	10.043,5	1.969,0	491,9
26.701,7	10.883,7	7.885,6	2.998,1	726,8	0,0	15.091,2	2.135,8	10.371,8	2.093,3	490,3
27.498,5	11.323,7	8.006,0	3.317,6	702,9	0,0	15.472,0	2.052,6	10.758,4	2.179,1	481,9
28.567,3	12.231,2	8.871,6	3.359,6	543,7	0,0	15.792,5	1.933,9	11.113,0	2.230,8	514,8
29.492,3	12.252,8	8.449,4	3.803,4	473,5	0,0	16.766,0	1.653,0	12.309,9	2.284,0	519,1
30.289,6	13.062,8	9.515,7	3.547,1	348,6	0,0	16.878,2	1.594,7	12.631,8	2.118,6	533,2
31.105,3	13.382,2	9.698,2	3.684,0	298,9	1,5	17.422,6	1.488,8	13.080,6	2.341,2	512,1
31.725,7	14.008,7	10.396,8	3.612,0	239,9	0,1	17.476,9	1.554,3	12.880,4	2.574,4	467,7
33.428,2	14.447,7	11.004,1	3.443,6	234,5	0,2	18.745,7	2.750,9	12.631,6	2.870,7	492,4
28.608,3	12.394,7	8.807,8	3.586,9	540,3	0,0	15.673,3	1.546,4	11.256,1	2.340,6	530,2
28.824,2	12.371,4	8.734,4	3.637,1	509,4	0,0	15.943,4	1.622,1	11.300,6	2.463,5	557,1
29.676,9	12.464,3	8.782,6	3.681,8	507,0	0,0	16.705,5	1.584,9	11.976,2	2.608,5	535,9
29.492,3	12.252,8	8.449,4	3.803,4	473,5	0,0	16.766,0	1.653,0	12.309,9	2.284,0	519,1
29.968,3	12.502,2	8.661,8	3.840,4	508,9	0,0	16.957,2	1.388,7	12.614,4	2.402,0	552,1
30.679,5	13.004,2	9.004,4	3.999,8	471,4	0,0	17.203,9	1.404,8	12.646,5	2.537,3	615,3
31.122,9	13.200,2	9.244,5	3.955,7	440,1	0,0	17.482,5	1.436,1	12.832,6	2.673,7	540,1
30.289,6	13.062,8	9.515,7	3.547,1	348,6	0,0	16.878,2	1.594,7	12.631,8	2.118,6	533,2
30.225,3	13.338,0	9.751,0	3.586,9	355,8	0,6	16.530,9	1.325,2	12.495,5	2.191,3	518,9
30.447,6	13.344,3	9.671,5	3.672,8	320,8	1,2	16.781,3	1.342,0	12.611,9	2.245,0	582,5
30.867,6	13.499,3	9.850,8	3.648,5	319,3	1,8	17.047,3	1.207,3	13.046,6	2.282,2	511,2
31.105,3	13.382,2	9.698,2	3.684,0	298,9	1,5	17.422,6	1.488,8	13.080,6	2.341,2	512,1
31.145,8	13.720,6	9.914,0	3.806,6	319,2	0,0	17.105,9	1.227,4	12.984,6	2.413,5	480,4
31.214,4	13.777,6	10.095,0	3.682,6	287,1	0,3	17.149,5	1.385,9	12.827,5	2.463,6	472,5
31.507,2	13.982,0	10.283,9	3.698,1	287,7	0,1	17.237,4	1.311,9	12.954,4	2.505,2	466,0
31.725,7	14.008,7	10.396,8	3.612,0	239,9	0,1	17.476,9	1.554,3	12.880,4	2.574,4	467,7
32.149,9	14.242,3	10.526,0	3.716,4	257,9	0,0	17.649,6	1.408,5	13.114,6	2.651,0	475,6
32.849,7	14.316,2	10.700,3	3.615,9	279,9	0,0	18.253,5	1.809,3	13.234,5	2.721,3	488,4
33.122,0	14.475,3	10.904,5	3.570,9	281,5	0,0	18.365,1	2.493,7	12.565,0	2.790,6	515,7
33.428,2	14.447,7	11.004,1	3.443,6	234,5	0,2	18.745,7	2.750,9	12.631,6	2.870,7	492,4
33.736,2	14.725,1	11.155,6	3.569,5	229,9	0,0	18.781,1	2.513,5	12.836,3	2.916,1	515,2
34.340,3	15.119,7	11.532,3	3.587,4	230,5	0,6	18.989,6	2.695,0	12.743,0	2.955,3	596,3
34.505,6	15.315,0	11.706,5	3.608,5	217,5	0,3	18.972,7	2.649,7	12.828,2	2.951,8	543,0

T39

Номинални и реални ефективни курс конвертибилне марке

Година	Мјесец	NEER	REER
2010.		97,65	105,54
2011.		98,32	106,19
2012.		98,51	105,08
2013.		99,81	103,89
2014.		101,10	103,04
2015.		99,98	99,99
2016.		101,18	98,89
2017.		101,90	98,32
2018.		103,59	99,00
2019.		103,66	97,74
2019.	01.	103,80	100,55
	02.	103,54	99,36
	03.	103,50	98,62
	04.	103,65	97,83
	05.	103,89	98,01
	06.	103,86	97,41
	07.	103,55	96,70
	08.	103,71	96,45
	09.	103,63	96,68
	10.	103,69	97,15
	11.	103,56	97,31
	12.	103,59	96,86

Напомена:

Детаљна методолошка објашњења за компилацију и израчун NEER и REER индекса су доступна на веб страници ЦББиХ <http://www.cbbh.ba/content/read/1109?lang=sr>

T40 Готовина изван монетарних власти и банака

Година	Готовина изван банака	Повећање оптицаја у односу на претходну годину	Готовина изван монетарних власти	Новац у комерцијалним банкама
2006.	1.978.348.296	14,4%	2.154.234.164	175.885.868
2007.	2.185.269.011	10,5%	2.439.709.153	254.440.142
2008.	2.302.419.302	5,4%	2.552.431.902	250.012.600
2009.	2.009.480.115	-12,7%	2.267.734.115	258.254.000
2010.	2.210.776.535	10,0%	2.497.501.445	286.724.910
2011.	2.366.423.508	7,0%	2.645.055.508	278.632.000
2012.	2.414.305.841	2,0%	2.747.511.841	333.206.000
2013.	2.542.280.088	5,3%	2.909.858.088	367.578.000
2014.	2.813.991.379	10,7%	3.210.508.379	396.517.000
2015.	3.053.556.129	8,5%	3.499.468.129	445.912.000
2016.	3.401.352.492	11,4%	4.066.804.492	665.452.000
2017.	3.647.731.766	7,2%	4.319.359.766	671.628.000
2018.	3.977.239.343	9,0%	4.750.614.343	773.375.000
2019.	4.330.110.823	8,9%	5.199.915.823	869.805.000

Извор: ЦББиХ

Напомена уз табеле 6, 7, 9, 13, 14, 15, 16 и 17.

Ревидирани подаци за период јануар 2006. – новембар 2015. године су базирани на активном подбилиансу банака с већинским државним капиталом из Федерације БиХ, при чиму је искључен пасивни подбилианс. Кроз ову допуну статистике корисницима се пружа већа аналитичка корисност података и објективни показатељи о тренутном пословању банака у БиХ. Пасивни подбилианс садржи обавезе по иностраним кредитима и старој девизној штедњи грађана до 31. марта 1992. године, и не одсликава актуелно пословање банке, те ће овај подбилианс у процесу приватизације преузети Министарство финансија ФБиХ у складу са Законом о почетном билансу банака и Законом о приватизацији, као што је урађено за претходно приватизоване банке. Извршена ревизија је у највећој мјери утицала на смањење кредита јавним предузећима у странији валути, смањење стране пасиве, на смањење осталих ставки активе и пасиве по основу старе девизне штедње, а у знатно мањим износима на ставке кредита влади ентитета, фиксну активу, депозите нерезидената, акције и капитал.

Подаци о „пуном“ билансу, с укљученим пасивним подбилиансом, корисницима су још увијек доступни на: http://statistics.cbbh.ba:4444/Panorama/novaview/SimpleLogin_bs.aspx

У новембру 2014. године, двије банке су извршиле продају и пренос дијела кредитног портфельа, што је за ефекат имало повећање резерви код монетарних власти у укупном износу од 64 милиона КМ и смањења сљедећих ставки: потраживања од приватних предузећа за 260 милиона КМ, стране пасиве за 101 милион КМ и осталих ставки (нето) за 95 милиона КМ.

Због примјене Међународних рачуноводствених стандарда (МРС) и Међународних стандарда у финансијским извјештајима банака Федерације БиХ и преноса новчаних токова у децембарским подацима за 2011. годину дошло је до сљедећих промјена, на страни активе: смањења кредита за 155 милиона КМ, повећања остале активе за 10 милиона КМ, на страни пасиве смањења обавеза према нерезидентима у износу од 624 милиона КМ, повећања резервисања за кредитне губитке за 472 милиона КМ и повећања остале пасиве за седам милиона КМ.

По налогу Агенције за банкарство ФБиХ у јуну 2010. године једна банка је извршила прекњижавање око 300 милиона КМ потраживања по основу хартија од вриједности од домаћих институционалних сектора на потраживања од нерезидената. У децембру 2010. године иста банка је извршила ретроактивно ову исправку у одговарајућим износима за период од августа 2009, када је грешка настала, до маја 2010. године. Наведена исправка се одразила на пораст стране активе и пад осталих ставки нето.

Једна банка из Федерације БиХ извршила је рекласификацију финансијских инструмената у оквиру стране активе за период јануар - август 2010. године у износу од око 40 милиона КМ. Потраживања од нерезидената по основу кредита рекласификована су у потраживања од нерезидената по основу хартија од вриједности, што се одразило на промјене унутар краткорочне и дугорочне стране активе.

По налогу Агенције за банкарство Републике Српске једна банка је извршила рекласификацију финансијских инструмената на страни пасиве за период септембар 2008 - новембар 2010. године тј. смањење орочених и штедних депозита небанкарских финансијских институција и сектора владе, а повећање кредита од истог сектора у одговарајућим износима, по мјесецима, у распону од 50 до 150 милиона КМ.

У складу с новом регулативом Агенције за банкарство РС, објављеној у Сл. гласнику РС бр. 136/10, којом је прописан нови начин књиговодственог евидентирања потраживања класификованих у категорију Е, обрачуна и књиговодственог евидентирања камате по неквалитетној активи, те обрачуна општих и посебних резервисања, банке из РС су у подацима за децембар 2010. године извршиле примјену наведене регулативе преносом наведених позиција из ванбилиансне евиденције у биланс. Исправка се одразила на страни активе на пораст кредита у износу од 144 милиона КМ, пораст доспјелих камата у износу од 36 милиона КМ, а на страни пасиве на пораст резервисања за кредитне губитке у износу од 180 милиона КМ у оквиру рачуна капитала.

ИЗДАВАЧ
Централна банка Босне и Херцеговине
Маршала Тита 25
71000 Сарајево
Тел.+ 387 33 278 100, 663 630
Fax +387 33 278 188
www.cbbh.ba
e-mail: contact@cbbh.ba

Публиковање и умножавање у образовне и
некомерцијалне сврхе је дозвољено
уз сагласност издавача